

Et si non in iusticia... desunt et habitus... quod hinc apud...

et ideo premititur in tractatu. vt. f. de obli. in princ. z de ac. in princ. Dicitur est q iusticia est ma-

Quo

Et iure. f. qd ius iusticia plequitur: vt in iusticia et iure. Justinianus veluti optimi pceptori imitatus est recum ordinem pro cedendi: qui debet esse diffinitivus: diuisivus: et exemplorū positivus. et pio ponit diffinitionem iusticie.

Iusticia dē pōstās z ppetua voluntas: ius suuz vnicuiqz tribuēs. Hic dē scribit iur. pudentia Ange. Juris pudentia ē dinaz/atqz hūarum reruz

Rubrica qd est gñalio nigro

quod nichil est. Uel hic hoc pferat fieri: vt aliquid ponatur in rubrica quod in textu nō ponitur. C. de reli. nam nichil in textu ibi dicitur de ludo alee. Uel dic q est verius vt diffiniatur vt dicemus. j. eo. titu. §. iuris pcepta. in glo.

Diuisio

Iusticia. Totus iste titulus quinqz habet partes. Nam prima ponit diffinitionem iusticie. In scda ponit diffinitionem iuris prudentie. In tertia de clarat quo ordine z qua via tradende sunt leges. In quarta describit pcepta iuris: vel diffinit ius fz opionem quam teneo. In quinta diuidit ius per mēbra. Scda ibi: iuris prudentia. Tertia ibi: his igit generaliter cognitis. Quarta ibi: iuris pcepta. Quinta ibi: huius studij. Christoforus poctus.

Iusticia. hec iusticie diffinitio pot intelligi de diuina iusticia. q. d. Diuina iusticia est voluntas constans et perpetua zc. z fm hoc hec verba in ea posita sunt plana. Sed nonne iniustum fuit q tantū datum fuit mercenario sero venienti qstum. illi qui qui mane venerat: qd tamen dei iusticia laudat. vt. ff. de an. le. l. ij. et de ver. sig. l. ij. §. cuiuscūqz. Rñ. illud diuinū iusticie dicitur. q. d. fm habebit de paradiso ille qui decedit in hoc vltimo seculo si faciat bonum: qstum et ille qui decessit. in primo seculo. Adimo. Et hoc ideo est: quia ecclia nūqz claudit gremiū redētibz. vt in eplā inter daras. C. de sū. trini. c. super eo. e. de hereti. lib. vi. Ange. are. z Jason may. Utpatet in his fz. Uinea culta fuit: cultores premia querūt. Non labor e. q. lis: equalia dona fuerunt. Sic deus ostendit q quancūqz venimus. Arripimus iter: certi de munere simus. Adimo. Immo nō fuit iniustum: q. pafami. tāqz moderator rei sue potuit in ea talē legē statuere. vt. C. mā. l. in re mādata fm Jason. Uel dic fm Jo. q. de fragili hominis iusticia loquitur. q. d. iusticia humana: vel que est in hoie: est volūtas cōstans zc. z fm hoc illa duo verb. cōstans et perpetua abijciūtur ex tra: q. homini non possunt conuenire: cum scriptū sit. q. septies in die cadit iustus. et illud. nūqz in eodē statu permanet. vt in aut. de nō ali. aut. permā. §. vt aut. Item quod in si. dicit. iustum vnicuiqz tribuens. in tellige qstum ad affectionem: quia ad actū non pot. q. d. habens affectum tribuēdi. sicut. E. in rubrica prohe mū dicitur de Augustino. sic z de matrimonio quod est indiuiduum. vt. f. de pa. po. in prin. licet inter dū diuidatur. vt. pater. C. de repu. l. consensu. Uel tertio exponit in summa huius tituli. vt voluntas. i. mens. con-

bilis non ratione essentialitatis iusticie: sed ratione mali contenti: hoc est prauo hēminis. Exemplum posset poni in notabili iustico meo qui posuit vniū optimum in prauo vase et destructum est. Christo. poro. Uel aliter potest dici q dum hic dicitur q iusticia ē cōstans et perpetua voluntas: debet intelligi de ea constans et perpetuitate que potest homini conuenire vt hic per Ang. z p Bar. in l. iusticia. ff. eo. Jason may. c. Tribuens. vt honeste viuat sibi. et sic alterū nō ledat: immo proficiat: vel dicis suū. i. hois meritū.

Juris prudentia est diuinarum. Causa. Et loque sui a Justimiano imperatore. O domine respondeas tis michi ad hanc questionem. Nos dicimus quotidie q bonum est habere iuris pudentiam. Dicite ergo michi quid est iuris prudentia: vel quis dicatur habere iuris pudentiam. Et certe imperator responderet dicens q ille dicitur habere iuris pudentiam qui scit cognoscere res diuinas et humanas. et qui cognoscit iustum et iniustum. Tertio dicit ex quo vidim? in prima parte quid est iusticia: et ex quo vidimus in secūda quid est iuris prudentia. Etiam videamus qualiter leges sunt docende et quo ordine. et certe leges sunt docende hoc modo quia scolares qui volunt audire iura ciuilia primo debent incipere a leuibz. scilz ab hoc libro inli. postea debent ascendere ad grauiora. scilz ad librum digestorum z codi. is. Et redditur ratio quare sit incipiendum a leuibz: quia si incipiant a grauioribus. scilz ad librum digestorum et codicis vnum de duobus male accider seu eueniet: quia aut rudis propter nimiam difficultatem deseret. seu relinquet propter studium: aut si non deserat: hoc est si propter nimiam difficultatem non dimittat studium cum magno labore: quinetiam cum diffidentia: quia non habebit spem nec fiduciam q vnqz aliquid sciet seu perueniet ad fructum scientie: ad cuius fructum cuius puenisset si a leuibz studium suum inchoasset.

Juris pcepta. Quarto dicit q ius nostrum ciuile vno de tribus accipitur: aut precipit vt quis honeste viuat. aut precipit vt quis alterum non ledat: aut vn homo ius suum vnicuiqz tribuat. De primo ponitur exemplū in glo. q incipit. Quātū ad se zc. De scdo ponitur exemplū qd nō debet vn alteri in iuriā inferre. vt. ff. eo. l. ij. de quo pōe exēplū in iudice q vnicuiqz dz suū ius tribuere. put. S. dicit in diffinitione iusticie. Huius studij. Quāto dicitur. §. huius studij. ex quo. f. vis dīm? qd est iusticia. Itē ex quo vidim? qz z qualia sūt iuris pcepta. Et ē scidū vltimo loco q ius nrm ciuile in duas pres diuidit. scilz in ius publicū z puatū. Et pīlo dicit qd dicitur ius publicū. Et cet re ius publicū dicitur p iuris nri q tractat de vtilitate totū? mudi: qd dicit vt

Angelus p voluntate intelligi velle m... et d. de p... Iusticia est actus ad reddendū ob... ius z dicitur... primo p... quibus huius... iusticia fm p... in quo est... dicitur... vide Augustin...

Iusticie diffinitio ius sic diffinit. Iusticia est habitus animi: cōmuni vti fz Tul. lrate seruata: suam cultibet tribuens dignitatem. fz liū. Platonē. Iusticia est virtus que plurimum potest in

de dicitur... et p...

Liber. i.

... vel non... ad... legem... de... per... in... sub... super... contra... pro... contra... pro...

in glo. que incipit et consi. Secundo dicit quid dicitur punitum. Circa ius punitum dicitur illa pars iuris nostri que tractat de unitate singulorum: vt puta vt fundus meus ab altero possessus restituatur michi vel puta vt debitor meus quod debet michi soluat. et alia infinita exempla posses ponere. Tandem dicit ex quo videtur quid ius publicum: nunc videndum est quid ius punitum. Et sciendum est quod ius punitum est collectum ex preceptis trium iurium. scilicet ex precepto iuris naturalis. Item ex precepto iuris gentium. Item ex precepto iuris civilis. et de his preceptis iuris naturalis: gentium: vt civilis: pone exempla. vt in glo. q. incipit. In iure eius.

Noticia. Potest recte legi: vt illa dictio scientia: sit ablatiu casus: vel econtra sit nominatiu casus. et hec dictio noticia sit ablatiu casus sic. j. ti. i. in p. n. c. Sed nuqd fm hoc oportet quod quicumq; vult iuris prudens: vel iuriconsultus esse debeat theologiam legere? Rñ. non nam in corpore iuris hec omnia inueniuntur. vt. C. de sum. trini. et si. catho. et. C. de sac. san. ecclie. et de epi. et de. et in aut. sub multi a titulis. vbi specialiter de diuinis tractatur. Item q. est differentia inter iusticia: et ius: et iuris prudentia: Rñ. Iusticia est ius. Ius est virtutis executiu. **Admo.** Angelus non putat hoc verum quia immo magistratus est ille qui exequitur ius. vt. l. f. post originem. ff. de origi. iur. Angelus. **Juris prudentia** est scientia illius iuris. Item iusticia est summum bonum. ius medium: iuris prudentia infimum. **Item** iusticia vult tribuere unicuiq; ius suum. Ius vero coadiunat. Juris prudentia docet qualiter illud fiat.

Dis igitur ge. Nunc vult dicere qualiter leges sunt docende. **Cognitio.** i. posita diffinitione iusticie et iuris dentie. Accursius. **Et incipientibus.** Datue possunt legi cum verbo. j. videntur: vel oblatue vt superius respiciant: et hoc verior.

Nobis. Loquuntur compilatores huius libri in persona iustitiant: qui debet exponi per eos. **Videntur.** i. iura populi romani. **Leui.** Quo ad verba. **Simplici.** quo ad sententia. **Admo.** Et ideo positioibus debet sine plica responderi: nisi essent respondenti captiose: vel rei de qua agitur natura ipsam exigeret. Ang.

Diligentissima. quo ad subtilia verba. **Exactissim.** quo ad subtilem materia: sciam. **Interpretatione.** i. facili sententia. **Que. f. diffidentia.** **Querit.** no. contra instantiam. **Admo.** Que

noticia: iusti atq; iusti scia. **Primo leuia.** deinde difficultiora sunt docenda: ne scolares aut studioserant: cum mag; labore ad scia: diffident: aut tardi: vducat. **Ar.** **Hic igitur** generaliter cognitis: et incipientibus: no bis: erponetur pprii: rñ: ita maxime videtur posse tractari: et modificari: primo leuia: ac simplicia: via post deinde diffidentia: atq; exactis: austeritate: sigula tradit. alioquin. si statim ab initio rudē ad huc infirmū animū studosi: multitudinē ac varietate

no admittitur inter viuos in contractibus: no: iatis circa idē si act: valet: seu circa diuersa si sint p̄p̄a: als seacus. Ang. **Sic.** ff. de pec. in cause. in p̄n. et in aut. de mona. §. cogit. l. vñ Salom. **Tria sunt** michi incognita: et quartū qd penit: ignoro: via colubū sup lapidem: via auis volātis in aere: via nauis in medio mari: quartū difficultius. via iuuenis in adolescentia sua vñ dant in mente. re. eoz fatilitatibus. vt. j. b. here. qua. r. dif. §. scien. dicitur: r. ista patet his p̄sib. **Cū sit** p̄na grauis: cos gnoscere que via nauis. **Uel colubū:** vel auis: pueri: quio: via quus. **Admarius** hic nota prouerbium. Qui vadit plane vadit sane. **Juris precepta.** i. iura p̄cipua: p̄cipua ali qd qd pertinet ad aliq; iustoz triū. **An sit** scipm lice it offe def vel alteri of sensio: nem sui pmittere. vide h p. 103. fa. et An ge. r p archi. in c. si non lz. r. q. v.

Tria iuris precepta. **Juris precepta sunt hec:** honesta viuere: alteri non ledere: **Ius suū cuiq; tribuere.** **Diuisio iuris et subdiuisio iuris.** **Huius studii** due sunt positiones: publicū et punitum. **nā no oē ius p̄cipit:** imo quoddā punit: quoddā vetat quoddā pmittit. vt. ff. de le. et se. cō. l. legis. qdā p̄sult vt. ff. de re iud. l. is q. et qdā hozat. vt. C. de trasac. l. age. **Honeste.** i. s̄p̄tū ad se: qd honestas et circa matrimonia est. vt. ff. de ri. nup. l. semp. et circa mores seruaf. vt. ff. de tuto. r. ca. da. ab his. l. scire oportet. §. penul. **Admo.** Et ideo dicit Ang. mulier ē honeste viuere que viuut fm mores loci. sed caste viuere nō intelligit que transit ad scda vota: scd respectu mariti defuncti vel filiozum eius: sed respectu aliozum secus.

Alterum non ledere. vnde illud Quod tibi nō vis fieri alij non feceris: vt in decre. in prin. **Ius suū vt nō solū nō ledat:** etia adiuuet. nā nō sufficit abstinere a malo nisi fiat quod bonū est. vt ar. in decre. l. r. vi. dist. nō satis. Sed nōne hec s̄ba accipiūt hic sicut in diffinitioe iusticie. in fi. Rñ. nō in mo ibi hec tria p̄p̄hēdit: hic aut illud solū qd extra duo p̄na relinquit. Et no. q. in hoc reprobo opifi. p̄. et alioz qui dixerūt q. in hoc titulo nō diffiniebāt ius: quod ē ars boni et equi: cui merito quis nos sacerdotē appellat. nā dico q. hec s̄ba que hic sūt r̄p̄tūdem p̄stant. nā qd hic dicit: p̄cepta iuris: p hoc dicit ars: cū ars sit collectio multoz p̄ceptorū. **Item** p hoc q. dicit: honeste viuere: alterū nō ledere: vñ fm q̄rum boni et equi. **Item** p hoc q. dicit: ius suū unicuiq; tribuere: col ligo. cui merito qd nos sacerdotes appellat. i. sacra vel iura sua cuiq; ministrat. vt hic. r. ff. eo. l. i. j. rñ. **Admo.** Glo. hec loquit in utilitate: remota. An p̄. ve rum sit q. hic impator: nō diffinit ius. alio ei ē ius diffinit: alio iuris p̄cepta enarrare. Jo. fa. **Huius studii.** **Diuisio** in quatuor p̄tes sicut sūt quatuor dicta. Ang. **Huius studii.** i. artis ad p̄fēdē p̄ studium. **Positioes.** i. species fm p̄. sed fm h̄zo. sic. i. su per duob; gñib; nō speciebus: p̄nt hec ars studio dicit scda: nec em placet q. ex multitudinē rez multa dicant iura: sic em diceret ius aliud equū: qd sup equo tractaret: aliud afinū: r. sic de singulis: sed credo q. iste nō s̄p̄t p̄. itellec: sed ille q. ē p̄ceptorū mei. **Ac.**

membrum... notitia...

An sit scipm lice it offe def vel alteri of sensio: nem sui pmittere. vide h p. 103. fa. et An ge. r p archi. in c. si non lz. r. q. v.

questio

Juris diffinitio

Diuisio

Publici ius. Et consistit in sacris. i. sacerdotibus...

Publicum ius est quod ad statum rei romane spectat...

Rei romane. id est romani imperii. sic pontifex...

Spectat. i. principaliter. nam et singulorum est...

Pertinet. i. principaliter. secundario autem ad publicam...

De iure naturali gentium et civili. In hac parte...

De iure naturali gentium et civili. In hac parte...

De iure naturali gentium et civili. In hac parte...

De iure naturali gentium et civili. In hac parte...

De iure naturali gentium et civili. In hac parte...

De iure naturali gentium et civili. In hac parte...

Ius naturale. Casus. In prima parte sic forma casus...

naturali eo quod ista sunt propria omni generi animalium...

Utrum naturale est quod natura omnia animalia docuit...

Utrum naturale est quod natura omnia animalia docuit...

Utrum naturale est quod natura omnia animalia docuit...

Utrum naturale est quod natura omnia animalia docuit...

Utrum naturale est quod natura omnia animalia docuit...

Utrum naturale est quod natura omnia animalia docuit...

Utrum naturale est quod natura omnia animalia docuit...

Utrum naturale est quod natura omnia animalia docuit...

Utrum naturale est quod natura omnia animalia docuit...

per ius naturale. hoc ergo insubstantiale...

Utrum naturale est quod natura omnia animalia docuit...

Utrum naturale est quod natura omnia animalia docuit...

Utrum naturale est quod natura omnia animalia docuit...

Utrum naturale est quod natura omnia animalia docuit...

Utrum naturale est quod natura omnia animalia docuit...

Utrum naturale est quod natura omnia animalia docuit...

Utrum naturale est quod natura omnia animalia docuit...

Utrum naturale est quod natura omnia animalia docuit...

Utrum naturale est quod natura omnia animalia docuit...

Utrum naturale est quod natura omnia animalia docuit...

Juris privati tripartiti exempli.

Conti nuatio est loclectum ex naturalibus...

Divisio Us naturale est. Cor iste titulus...

Marginal notes on the right side of the page, including 'per ius naturale' and 'Utrum naturale'.

De iure naturali gentium & civili.

fo. vi.

Leges gentium... Ex quo bella licita videtur et raptivitates...

Ius gentium est... vel par. q. ita de facto vidit obseruari.

Ius vero gentium est commune omnibus. Quarto dicit Justinianus. Non solum quidem alij populi videntur...

est hasta. q. magna hasta in bello vtebatur. Civitatis. Sed simpliciter dicitur ius civile. Post rum. Scilicet romanorum per excellentiam.

quaq. ciuitate appellat. veluti athenensium. naz si qs velit solonis vel draconis leges appellat ius civile athenensium non erraverit. Sic d. eni ius quo romanis ppis vtitur ius civile romanum appellamus...

Ius gentium omnibus hominibus est commune. et ab omnibus gentibus fuit factum vsu et necessitate. et ex quibus bella licita oriuntur et captivitates et fuitur...

Ius. Scilicet ius civile romanorum si est proprium vel generale. Ius autem. Pro ponitur unum dictum. Sed cudo ponitur ratio quare ius gentium fuit inuentum.

Uel alio modo intellige istam quintam particulam. ut in glo. que incipit scilicet iure gentium. id est hoc totum in prima parte principalis. In secunda parte assignat iustinianus secundam differentiam inter ius gentium et ius civile...

factus. siue ponuntur inuentiones iuris gentium. Scba ibi na vsus. Tertia ibi bella. Angelus. Bretrinus. Quibus autem gentium. Quibus in suspitione tractauerit de iure gentium et civili...

Quibus in suspitione tractauerit de iure gentium et civili. Quibus in suspitione tractauerit de iure gentium et civili...

Quintus. Quis ius vnde dedit. Quis ius vnde dedit. Quis ius vnde dedit. Quis ius vnde dedit.

Omni humano. Sed nunquid plura humana genera sunt. Respondeo. Non. expono ergo. I. omnibus hominibus. Quibus vsu. Ab initio enim pauci erant homines...

Quibus vsu. Ab initio enim pauci erant homines. Quibus vsu. Ab initio enim pauci erant homines...

Non erraverit. immo bene dixerit. Sic enim et ius. Quod pro se tantum compositum. aliter esset generalis lex. v. j. eo. §. lex est. et de hoc. scilicet iure civili generali potest hinc loqui.

Immo a quocumque etiam priuato pro suo recuperando. et de licentia superioris et per ipsum recuperare non valeat. et hoc nedum contra suum detinentes. sed etiam eos inuadentes. fm. Jo. r. doc. Item propullare violentiam quod est licitum. vt. ff. de iust. et. i. l. vt. vi. r. ff. de vi. et. vi. ar. l. j. §. vi. cum. modes ramine. tamen. vt. C. vnde. vi. l. j.

Quidam dicunt sic. nos contra. nam seruus nascitur. vt. j. de. i. p. §. serui. et. ff. de. nat. res. l. interdum.

Quis ius vnde dedit. Quis ius vnde dedit. Quis ius vnde dedit.

Genus humanum est unum.

Bella est a iure introductum.

Cene. bene dicit propter quatuor contractus. ut stipulationem. ut. j. de act. §. de constituta. Item litterarum obligatio. ut. j. de lit. obliga. Item propter contractum emphiteoticum. ut. j. loc. §. adeo. Item propter ipsa lita largitate. i. donatione. ppter nuptias ut in aut. ut spo. lar. §. j. et. ij. col. ij. Et nota qd hic dicit

*de quibus bene addit
aliqui subacti sunt
in re admodum*

omnes contractus esse de iure gentium sed non omnes obligationes. nam que ex maleficio vel qsi fuerunt de iure gentium: sed ut a lege. xij. tabularum. ut alia lege.

liberi nascebantur. Et ex hoc iure gentium omnes pene contractus introducti sunt: ut emptio et venditio: locatio et conductio: societas depositum: mutuum: et alij innumerabiles.

Ad dno. prout glo. loquitur in qsi maleficijs approbatur: qz in his ptingit aliquem obligari ex facto alieno: quod ius gentium non considerat: sed prout loquitur in maleficijs reprobat. p. l. ff. de fur. ut p. Ang. et Chasto. hic.

b Innumerabiles. i. non facile ad numerandum habiles: ut. j. de re. corpo. et inco. in princi.

Divisio

¶ Constat. ¶ Dividit iste. §. tres partes. primo ponit dictum bimestre. Secundo ponit exemplum primi membri. Tertio exemplum secundi membri. Secunda ibi scriptum. Tertia ibi in §. et non scripto. Item scda subdividitur in duas partes. primo ponit quid est ius scriptum. Secundo ponit exempla. Secunda ibi Lex. angelus.

¶ Constat aut ius nostrum etc. Casus. ¶ Vidimus de iure naturali in principio huius ri. Item vidimus de iure gentium. §. §. pri. Item vidimus de iure gentium et civili mixtum. §. §. Jus autem civile. vsqz ad §. Jus autem gentium. Sed quia de iure civili non plene tractatum est: ideo tractabit in hoc §. et seq. vsqz ad §. Sed naturalia. Et est sciendum qd iste §. vsqz ad §. et non scripto. dividitur in sedecim partes. In prima parte dicitur qd ius nostrum civile dividit in duas partes. i. in ius scriptum et in ius non scriptum. et hoc ad similitudinem grecorum qui similiter iure scripto et iure non scripto utebantur. Secundo dicit qd primo est videndum de iure scripto. Et est sciendum qd ius scriptum constat ex sex partibus iuris. scilicet iure et plebiscito seu ex senatusconsulto: ex principum placitis. pretorum edictis: et ex responsis prudentium. Tertio dicit quid est lex. Certe lex dicitur illa quam populus romanus faciebat consule senatorum interrogante populum: ut ecce quando emergebat aliqua questio q non erat soluta p aliquam legem: populus pulsabatur cum campana. ad Brengam. ad Brengam. Et sic congregabatur populus romanus: tunc loquebatur magistratus senatorum et dicebat populo ibi congregato. Domini mei talis questio emergit de nouo: quam questionem non repetimus deciam in nostro iure. placet ne vobis q ad decisionem illius ita et ita statuatur. Et populus simul vel divisim clamabat vel clamant dicentes. Sic fiat. vel sic fiat: et sic taliter constitutum dicebatur lex. Quarta dicit quid sit plebiscitum. Et certe plebiscitum dicitur illud ius quod plebs romana faciebat tribuno plebeioum interrogante plebem. Ecce enim quando emergebat aliqua questio pertinens ad plebem seu plebeios que non erat soluta per legem aliquam: pulsabatur cum quadam alia campana: ad Brengam: ad Brengam: ad Brengam. Et sic congregabatur plebs romana. Et sic tunc surgebat magistratus. scilicet tribunus plebis: et dicebat plebi. Talis questio emerit: placet ne vobis q ad decisionem illius sic vel

sic statuatur. Et ipsi clamabant dicentes. Fiat sic et sic. ergo illud taliter constitutum appellatur plebiscitum. Quanto dicit. Dicimus q lex fiat a populo: et plebiscitum a plebe. Sed que differentia est inter plebiscitum et plebem? Respon. Populus est genus: quia appellatone populi omnes ciues romani continentur. scilicet nobiles patricij et senatores et ignobiles. Sexto respon. cuida tacite questionem: nam posset aliquis dicere.

Divisio in vis iuris etc.

lesb.

¶ Jus scriptum consistit in sex partibus hic nominatis. h. d. cum quo concordat secunda distinctio. §. lex est fm Arc. ¶ Constat autem

Quoniam istum valent plebiscita

quantum leges. Et dicit q sic. ex quo fuit facta quedam lex que appellatur hortensia. in qua continetur qd plebiscita obtinent vim legum. Septimo quid est senatusconsultum et certe senatusconsultum est statutum a senatoribus compositum. sui e leges a senatoribus promulgat. Octavo respon. cuida tacite questionem: nam aliquis posset dicere senatusconsulta vis dentur superflua: nonne sufficiebant leges et plebiscita? Respon. dicens q senatusconsulta non sunt superflua. Nam populus romanus erat in tantum augmentatus qd erat quodammodo impossibile qd semper quando debebant fieri alique leges nove qd populus et plebs congregari posset. Et ideo vile visum fuit populo qd senatores possent iura condere sine populo et plebe. et sic quando congregabatur populus consul senatorum interrogabat. Nonno quid est placitum. dicitur lex imperialis. nam quod principis placuit pro lege servatur. Decimo respon. cuida tacite questionem. Nam posset aliquis querere: quare princeps potest legem facere? Respon. Quia populus romanus transfuit in eum principem omne ius et imperium: et maxime potestatem legis condende. Undecimo dicit q imperator potest facere legem: ut dixi. ergo id quod instituit imperator servatur pro lege. etiam si in modum epistole faciat: ut. j. de his qui sui vel alieni iuris sunt. §. si. Uel ita si inter litigantes cognouit et diffinitive pronunciauit: volens q illa sententia esset lex. ut. C. de legibus et constitutionibus. l. si. vel etiam si apponat in lege quam facit hoc vocabulum edictali vel edicto. ut. C. de secundis nuptijs. l. hac edictali. Duodecimo q leges imperiales proprie appellantur constitutiones. Tredecimo dicit q legum et constitutionum imperialis un sunt quedam personales: quedam generales. Personales dicuntur que ad alias personas extenduntur: ecce si alicui ob meritum id est propter suum meritum princeps indulget id est pepercit: quia deliquit contra principem: et princeps videns istum qd bene sibi seruiat dat sibi suam gratiam. Ista gratia quam dat sibi princeps non transit ad aliam personam. ideo dicitur in textu q privilegium personale non transgreditur personam cui tale privilegium conceditur. Alie vero generales constitutiones sunt in omnibus alijs hominibus. Quartodecimo dicit de magistratuum siue pretorum edictis. dicens q pretorum edicta obtinent vim legum. Etiam dicit qd hoc ius pretorum: potest etiam honorarium appellari ab honore ipsorum predictorum qui faciebant huiusmodi ius. Quindecimo dicit q isti pretores romani erant multi. et ex his erant quidam qui appellabantur ediles curules qui simul faciebant suas leges

De iure naturali gentium & civili.

o. De iure d. lex no
Principia, veritas
Lex etia desinat
in iudicio peniten
g. d. d. d. d. d. d. d. d. d.
super certis articulis vel capitulis que leges sunt pars
iuris patet. Sextodecimo dicit qd sunt responsa pruden-
dentum. Et certe responsa prudentum dicuntur sen-
tentie et opinionibus illorum sapientium romanorum qui
permissum erat a principe iura componere: qui iurisco-
sulti appellabant. que responsa eorum tantam habebant
potestatem qd nul-
lus iudex pote-
rat contra eorum
responsa semel
pronunciare.

Divisio
C **Costar**. Di-
uidit. S. tres
partes. Prio po-
nit dictum b. m. e.
bre. Scdo ponit
exemplum primi
membri. Tertio
exemplum scdo me-
bri. Secunda ibi.
Scripti. Tertia
ibi. m. s. Et non
scripto. Tre scda
videtur in du-
as partes. Prio po-
nit qd est ius scri-
ptu. Scdo ponit
exempla. Scda ibi
Lex Angelus.

A **ius n. s.**
Id est ius roma-
num. de d. d. d. d. d.
S. eod. S. i. s. i. s.
Largio vocat ius
civile quicquid feri-
tum habemus de iure generali vt diximus. S. e. in gl.
vt sunt statuta terrarum. ibi quinto. Item quicquid
quid habemus de moribus hic comprehendit scilicet
generalibus: vt patet ex inferi oribus.

A **Ex scripto.** De hoc dicit vlt. ad. S. i. ex no scri-
pto. et de non scripto ibi dicit Accur. **Aditio.** No tan-
men est necessaria scriptura ad substantiam legis. S. ad
ad probationem tantum. arg. l. contra. ff. de pig.
fm docto. hic.

A **Ut pro sicut.**
A **Apud grecos.** Nam et greci vt bebant iure scri-
ptum non scripto. vt. j. co. s. r. no inlegat. **Aditio.**
Aduerte aut qd in textu ponit monos kai thesmos
caracterib. grecis. Un monos grece dicit lex scripta
latine. r thesmos. lex non scripta. kai. i. qd significat
et. Quod autem prius impressum fuit sonoy monoy
ridiculum est et nullo pacto grecum.

A **Senatus consulta.** quare dicitur sunt consules not.
ff. de or. iur. l. i. s. exactis.

A **Lex est.** hec definitio quo ad sententiam conor-
dat cum ea que est ff. de leg. et sena. co. l. i. licet quo ad
verba differat. Diffinitur r alio modo Lex est san-
ctio sancta: iubens honesta: prohibens contraria: que
sumitur ex lege greca. ff. de le. r sena. co. l. i. s. i. item dicitur
finitur tertio modo vt in alia lege greca colligit. in eo.
ti. de le. r sena. co. l. i. Accur. s. s. s. Quid sit lex.
vide Bal. al. duob. modis diffinitur. in. s. fi. q. inci-
pit. in hui. operis. in titulo. de pace costa. Jason. m. s.

A **Ueluti.** Explicatur post. vt. s. s. pri. na facta
pencatitio ppli romani m. g. fatus sc. senat. no tot. sed
q maior erat oibus interrogabat pplm scz. s. s. sic
placere. **Aditio.** Et eod. dicitur ange. qd no valeret sta-

A **Constitutioes principu**
obtinere vt legis etia gna-
lis: si sint gnales. v. p. p. l. i. s. i. s.

A **Species ad genere.** Est aut genus qd predica-
tur de pluribus differentib. specie. vt animaliu: aliud
rationale: aliud irrationale. r sic se habet populus vt
sequitur ad nobiles et imobiles. Species aut: que
predicatur de pluribus differentibus numero: vt ho-
mo: alius titius alius seius. sic se habet plebs: nam
minores tantum comprehendit. vt sequitur.

A **Etiam qd d. non solum plebs**
appellatione po-
puli conumerantur: sed etiam patricij.
A **Patricijs.** Qui erat quasi pater principis. vt
j. quibus modis ius pa. po. solui. s. filius.
A **Sed et plebs cita.** Videbatur min. valere qua
si loco sumpto ab auctoritate: qd maior est patricioiu
et senatorum auctoritas. vt. C. de legi. humanum. et. ff.
de eden. l. i. s. qui ex argentariis. S. i. sed hoc sublatum
est per legem latam ab orientio rege. vt sequitur. r. ff.
de or. iur. l. i. s. deinde cum esset.
A **Lege contenta.** Sic dicta ab orientio qui pacez
composuit inter nobiles et plebeios: et inter eos sic
statuit qd valeret plebscitum.
A **Constitutio.** Nam poterat facere legem: vt hic
r. ff. de le. r senatus consult. l. non ambigitur.
A **Legis sanciane causa.** Nam idem est si ex alia:
qd difficile erat tot hoies conuenire. Accur. s. i. s.

A **Consulti.** Interrogari. Nam antea pplis inter-

fo. vii.

tum in cuius cōfessione cōstaret qd non fuerit in cōsilio p-
prioze facta. ppositio. secus in dubio. Angelus are-
ti. Sed sic ad libitū populi fiebat. vt. ff. de or. iur. l. i. s. s. deinde. i.

A **Cōsule.** nā p. ul vice senatorz interrogabat pos-
puli: r sic ipsi senatores videtur interrogare. Nā qui
per aliu facit per
se facere videtur. vt
ff. de viri ar. l. i. i. s.
de iecesse. et. ff. de
de adm. tu. l. ita
autē. s. gestisse.
A **Debet**
esse in libello expri-
mi qd p. reuel aliu
tuo noie tale qd
cōmissum fuerit.
als agēdo cōtra
te: r probado de
alio tuo noie exp-
pōliate nō obti-
neret. fm Jo. fa-
bi. r Ang. Nā
recte oia nra faci-
mus qd a nobis
auctoritas iparti-
tur. vt. C. de. vet.
i. enu. l. i. s. oia.

A **Ueluti.** Ex
emphaticue po-
nitur. vt. s. s. pr.
erat em. v. noie
tribun. q. perat
plebeioz magi-
stratu. q. interro-
gabat plebeios. vt. ff. de or. iur. l. i. s. mox cū reuocata.
r. s. isid. tēporib. r multas leges habemus de his. vt
de. l. aquil. vt. j. ad. l. aquil. s. ex hoc tamen capite. r ne
p. fides accipiat nisi esculēta. vt. ff. de offi. proco. l. folēt
s. fina. r. ff. de off. p. i. l. plebs cito. **A** **Aditio.** Sed nec ho-
die illa si habent salariū: vt ibi no. secus in delegatis.
extra de rescrip. c. statuti. s. in super. lib. vi. Jo. fa.

A **Senatusconsultum.** ē qd
senatus iubet atqz constitu-
it p. Nam cūz auctus est po-
pulus romanus in eum mo-
duum vt difficile sit in vnuz
eū conuocari legis q. facien-
de causa: equum visu ē sena-
tum vice populi cōsulti.

A **Senatusconsultum.** ē qd
senatus iubet atqz constitu-
it p. Nam cūz auctus est po-
pulus romanus in eum mo-
duum vt difficile sit in vnuz
eū conuocari legis q. facien-
de causa: equum visu ē sena-
tum vice populi cōsulti.

A **Senatusconsultum.** ē qd
senatus iubet atqz constitu-
it p. Nam cūz auctus est po-
pulus romanus in eum mo-
duum vt difficile sit in vnuz
eū conuocari legis q. facien-
de causa: equum visu ē sena-
tum vice populi cōsulti.

A **Senatusconsultum.** ē qd
senatus iubet atqz constitu-
it p. Nam cūz auctus est po-
pulus romanus in eum mo-
duum vt difficile sit in vnuz
eū conuocari legis q. facien-
de causa: equum visu ē sena-
tum vice populi cōsulti.

A **Senatusconsultum.** ē qd
senatus iubet atqz constitu-
it p. Nam cūz auctus est po-
pulus romanus in eum mo-
duum vt difficile sit in vnuz
eū conuocari legis q. facien-
de causa: equum visu ē sena-
tum vice populi cōsulti.

A **Senatusconsultum.** ē qd
senatus iubet atqz constitu-
it p. Nam cūz auctus est po-
pulus romanus in eum mo-
duum vt difficile sit in vnuz
eū conuocari legis q. facien-
de causa: equum visu ē sena-
tum vice populi cōsulti.

A **Senatusconsultum.** ē qd
senatus iubet atqz constitu-
it p. Nam cūz auctus est po-
pulus romanus in eum mo-
duum vt difficile sit in vnuz
eū conuocari legis q. facien-
de causa: equum visu ē sena-
tum vice populi cōsulti.

A **Senatusconsultum.** ē qd
senatus iubet atqz constitu-
it p. Nam cūz auctus est po-
pulus romanus in eum mo-
duum vt difficile sit in vnuz
eū conuocari legis q. facien-
de causa: equum visu ē sena-
tum vice populi cōsulti.

De iure naturali gentium & civili.

De iure naturali gentium & civili.

De iure naturali gentium & civili.

De iure naturali gentium & civili.

De iure naturali gentium & civili.

De iure naturali gentium & civili.

De iure naturali gentium & civili.

De iure naturali gentium & civili.

De iure naturali gentium & civili.

De iure naturali gentium & civili.

De iure naturali gentium & civili.

De iure naturali gentium & civili.

Publice. Id est quoti interpretatio fiebat publica auctoritate concessa a p[ri]ncipe. v[er]o v[er]o p[ri]ncipi. z simili...

Publice. Id est quoti interpretatio fiebat publica auctoritate concessa a p[ri]ncipe. v[er]o v[er]o p[ri]ncipi. z simili...

Publice. Id est quoti interpretatio fiebat publica auctoritate concessa a p[ri]ncipe. v[er]o v[er]o p[ri]ncipi. z simili...

Publice. Id est quoti interpretatio fiebat publica auctoritate concessa a p[ri]ncipe. v[er]o v[er]o p[ri]ncipi. z simili...

Publice. Id est quoti interpretatio fiebat publica auctoritate concessa a p[ri]ncipe. v[er]o v[er]o p[ri]ncipi. z simili...

Publice. Id est quoti interpretatio fiebat publica auctoritate concessa a p[ri]ncipe. v[er]o v[er]o p[ri]ncipi. z simili...

Publice. Id est quoti interpretatio fiebat publica auctoritate concessa a p[ri]ncipe. v[er]o v[er]o p[ri]ncipi. z simili...

Publice. Id est quoti interpretatio fiebat publica auctoritate concessa a p[ri]ncipe. v[er]o v[er]o p[ri]ncipi. z simili...

Publice. Id est quoti interpretatio fiebat publica auctoritate concessa a p[ri]ncipe. v[er]o v[er]o p[ri]ncipi. z simili...

Publice. Id est quoti interpretatio fiebat publica auctoritate concessa a p[ri]ncipe. v[er]o v[er]o p[ri]ncipi. z simili...

Publice. Id est quoti interpretatio fiebat publica auctoritate concessa a p[ri]ncipe. v[er]o v[er]o p[ri]ncipi. z simili...

Publice. Id est quoti interpretatio fiebat publica auctoritate concessa a p[ri]ncipe. v[er]o v[er]o p[ri]ncipi. z simili...

Publice. Id est quoti interpretatio fiebat publica auctoritate concessa a p[ri]ncipe. v[er]o v[er]o p[ri]ncipi. z simili...

Publice. Id est quoti interpretatio fiebat publica auctoritate concessa a p[ri]ncipe. v[er]o v[er]o p[ri]ncipi. z simili...

Publice. Id est quoti interpretatio fiebat publica auctoritate concessa a p[ri]ncipe. v[er]o v[er]o p[ri]ncipi. z simili...

Publice. Id est quoti interpretatio fiebat publica auctoritate concessa a p[ri]ncipe. v[er]o v[er]o p[ri]ncipi. z simili...

Consensus. Alio n[on] pot[est] esse consuetudo cu[m] dicat co[n]suetudo quasi co[n]suetudo: et error consuetudinis impediatur. v[er]o ff. de le. z se. con. quod non ratione.

Imitatur. i. tantu[m] valet consuetudo vbi lex scripta non est quantum lex vbi scripta est. Et nota tres virtutes consuetudinis: imitandi legem. v[er]o hic. Item

Et no[n] i elegant in duas species ius civile distribu tu[m] ee videt. na[m] ougo i ab institutis m[ag]is duarum ciuitatu[m]:

athenarum scilicet z lacedemonioru[m] fluxisse videt. In his em[en]dationibus ita agi solitu[m] erat vt lacedemonij q[ui]e magis ea que pro legibus obserua rent memorie mandarent.

Athenienses vero ea q[ue] in legibus scripta co[m]prehendissent custodiret.

Ius naturale e[st] immutabile: sed ius statutariu[m] mutat q[ui]e p[er] alios ius: q[ui]e p[er] priam consuetudine[m]. h. d. v[er]o ad s. Omne aut[em] ius. fm[en]d. Arcti.

ad hoc allegat q[uo]d ius naturale v[er]o g[en]tiu[m] no[n] pot[est] mutari.

Synaturalia q[ue] iura q[ui]e apud o[mn]es gentes p[er] e[qu]e obseruantur dina q[ue] ad p[ro]videntia[m] co[n]...

fm Joh. z ply. lice. alii aliter distingerunt. Admit. Et sic glo. dupliciter restringit illam. l. z cum ea tra[n]seunt communiter doct. sed ca. si. de consue. videtur dictam l. intelligere. nisi consuetudo esset ratio[n]abilis z legitime prescripta. Jason.

Et no[n]. hic. s. co[n]suetudo est ad duo supradicta: scilicet ad ius scriptu[m] z non scriptu[m]. ideo bene est hic. s.

Ius civile. Large accipe. vt no. m. s. constat.

Origo. i. l. xij. tab. q[ue] fuit origo totius iuris civilis et principium.

Instituti. i. ordinationis. Nam romanus populus decem viros p[ro] ipso iure misit qui decem tabulas eburneas retulerunt: tam de iure scripto Atheniensiu[m] q[uam] no[n] scripto Lacedemonioru[m]: sed quia postea aliquid deerat: vt emendationem desiderabat: data fuit potestas per vnum annum his decem viris: vt ius z leges corrigerent addendo z detrahendo: z si opus esset interpretarentur: z vt eas facerent qui duas tabulas ad dederunt. z sic lex. xij. tabularum ex accrescenti dicta est vt. ff. de or. iur. l. ij. s. j.

Sed naturalia. hic. s. pot[est] intelligi de iure naturali primo quo mouentur omnia animalia ad aliq[ui]d faciendum. vt no. s. eo. titu. in prin. Sed quod dicit esse immutabile est p[ro]p[ri]e id quod de seruittute dicitur que est contra ius naturale: z tamen p[ro]uenerit. vt. s. eo. s. ius aut[em]. Sed dic no[n] derogat ob hoc licet non seruetur in illo casu. na[m] nichilominus equu[m] bonu[m] est. Et eod[em] modo r[ati]o ad illud quod dicitur. de ca. di. s. q[uo]d aut[em]. quod est contra. Vel ibi non tollitur cogniti: sed ius succedendi. It[em] eod[em] modo vt p[ri]us respondeo ad illud q[uo]d de usurpatione dicitur. j. de usufructu. in prin. quod constat esse

ciis vbi requiritur sp[irit]us animus. fm Joh. fa. z Angelus. Consuetudinis tres s[un]t effectus: Consuetudo iuris legitima. Quod distingue: aut est generalis consuetudo p[ro] totum mundum: et tunc vincit legem vbiq[ue]. vt. ff. de le. et se. con. de quibus. s. si. ar. specialis: z tunc vincit legem in eo loco vbi est. vt. ff. de i. i. venditor. s. si co[n]stat: du[m] mo[do] post legem fuerit idu[m] c[on]tra. als v[er]o iuris lege suspente. vt ff. de sepul. vi. l. iij. s. du[m]. in alio aut[em] loco consuetudo specialis no[n] vincit legem. vt. C. e. l. consuetudinis. z hoc

fm Joh. z ply. lice. alii aliter distingerunt. Admit. Et sic glo. dupliciter restringit illam. l. z cum ea tra[n]seunt communiter doct. sed ca. si. de consue. videtur dictam l. intelligere. nisi consuetudo esset ratio[n]abilis z legitime prescripta. Jason.

Et no[n]. hic. s. co[n]suetudo est ad duo supradicta: scilicet ad ius scriptu[m] z non scriptu[m]. ideo bene est hic. s.

Ius civile. Large accipe. vt no. m. s. constat.

Origo. i. l. xij. tab. q[ue] fuit origo totius iuris civilis et principium.

Instituti. i. ordinationis. Nam romanus populus decem viros p[ro] ipso iure misit qui decem tabulas eburneas retulerunt: tam de iure scripto Atheniensiu[m] q[uam] no[n] scripto Lacedemonioru[m]: sed quia postea aliquid deerat: vt emendationem desiderabat: data fuit potestas per vnum annum his decem viris: vt ius z leges corrigerent addendo z detrahendo: z si opus esset interpretarentur: z vt eas facerent qui duas tabulas ad dederunt. z sic lex. xij. tabularum ex accrescenti dicta est vt. ff. de or. iur. l. ij. s. j.

Sed naturalia. hic. s. pot[est] intelligi de iure naturali primo quo mouentur omnia animalia ad aliq[ui]d faciendum. vt no. s. eo. titu. in prin. Sed quod dicit esse immutabile est p[ro]p[ri]e id quod de seruittute dicitur que est contra ius naturale: z tamen p[ro]uenerit. vt. s. eo. s. ius aut[em]. Sed dic no[n] derogat ob hoc licet non seruetur in illo casu. na[m] nichilominus equu[m] bonu[m] est. Et eod[em] modo r[ati]o ad illud quod dicitur. de ca. di. s. q[uo]d aut[em]. quod est contra. Vel ibi non tollitur cogniti: sed ius succedendi. It[em] eod[em] modo vt p[ri]us respondeo ad illud q[uo]d de usurpatione dicitur. j. de usufructu. in prin. quod constat esse

fm Joh. z ply. lice. alii aliter distingerunt. Admit. Et sic glo. dupliciter restringit illam. l. z cum ea tra[n]seunt communiter doct. sed ca. si. de consue. videtur dictam l. intelligere. nisi consuetudo esset ratio[n]abilis z legitime prescripta. Jason.

Et no[n]. hic. s. co[n]suetudo est ad duo supradicta: scilicet ad ius scriptu[m] z non scriptu[m]. ideo bene est hic. s.

Ius civile. Large accipe. vt no. m. s. constat.

Origo. i. l. xij. tab. q[ue] fuit origo totius iuris civilis et principium.

Instituti. i. ordinationis. Nam romanus populus decem viros p[ro] ipso iure misit qui decem tabulas eburneas retulerunt: tam de iure scripto Atheniensiu[m] q[uam] no[n] scripto Lacedemonioru[m]: sed quia postea aliquid deerat: vt emendationem desiderabat: data fuit potestas per vnum annum his decem viris: vt ius z leges corrigerent addendo z detrahendo: z si opus esset interpretarentur: z vt eas facerent qui duas tabulas ad dederunt. z sic lex. xij. tabularum ex accrescenti dicta est vt. ff. de or. iur. l. ij. s. j.

Sed naturalia. hic. s. pot[est] intelligi de iure naturali primo quo mouentur omnia animalia ad aliq[ui]d faciendum. vt no. s. eo. titu. in prin. Sed quod dicit esse immutabile est p[ro]p[ri]e id quod de seruittute dicitur que est contra ius naturale: z tamen p[ro]uenerit. vt. s. eo. s. ius aut[em]. Sed dic no[n] derogat ob hoc licet non seruetur in illo casu. na[m] nichilominus equu[m] bonu[m] est. Et eod[em] modo r[ati]o ad illud quod dicitur. de ca. di. s. q[uo]d aut[em]. quod est contra. Vel ibi non tollitur cogniti: sed ius succedendi. It[em] eod[em] modo vt p[ri]us respondeo ad illud q[uo]d de usurpatione dicitur. j. de usufructu. in prin. quod constat esse

fm Joh. z ply. lice. alii aliter distingerunt. Admit. Et sic glo. dupliciter restringit illam. l. z cum ea tra[n]seunt communiter doct. sed ca. si. de consue. videtur dictam l. intelligere. nisi consuetudo esset ratio[n]abilis z legitime prescripta. Jason.

Et no[n]. hic. s. co[n]suetudo est ad duo supradicta: scilicet ad ius scriptu[m] z non scriptu[m]. ideo bene est hic. s.

Ius civile. Large accipe. vt no. m. s. constat.

Origo. i. l. xij. tab. q[ue] fuit origo totius iuris civilis et principium.

Mores sunt...

Consuetudo inducitur...

Et hec vt infra...

Lex p[ro] iure...

Lex xii tabularum...

Liber.i.

tra ius naturale. vt. ff. de fidi. inde. I. nam natura. ad dno Et nota q ea q snt de necessitate nature no mutent vt hic. sed ea que sunt de presuptione sic vt leonis feritas / r hominis mansuetudo. i qb inspicit magis ac cides q natura. qb iducit in arg. ad resp. salia. qtra ali qd: puta ferrarietis pcessas. vt p Aug. r Ja. D. U. dic q iste. s. loquitur s

Et nota q ea q snt de necessitate nature no mutent vt hic. sed ea que sunt de presuptione sic vt leonis feritas / r hominis mansuetudo. i qb inspicit magis ac cides q natura. qb iducit in arg. ad resp. salia. qtra ali qd: puta ferrarietis pcessas. vt p Aug. r Ja. D. U. dic q iste. s. loquitur s

statura: sepe firma atq; im- mutabilia permanet. Eave ro que ipsa sibi queq; ciuitas constituit a sepe mutari solent: vel tacto consensu ppli. vt alia postea lege la- ta.

Ius civile e tripartituz qz ad pfoas/res/r iura ptinet. Et digniora sunt pferenda.

Ad actiones. De his. ff. de act. Personae. Na homo est dignissima creaturaz. vt. ff. de edi. edi. l. iustissime. Unde Ouidius. Pronaq; cum spectent animalia cetera terris. Os homini subli- me dedit: celusq; videre iussit r erectos ad sidera tol- lere vult. Et virgilius. Igne est ollis vigor r celesti- bus ignibus. origo Seminum.

Ouidio i. meta. mo. Virgilio m. vi. Encl.

Omne aut ius quo uti- mur vel ad personas perti- net: vel ad res / vel ad actio- nes s. Et prius de personis videamus: naz paru est ius noscere: si psona b qrum ca constitutum est ignorant.

De iure personarum. Dic ponit prima diuisio personaruz bimembus. Ange.

Et sic statim ponit de iure psonarum. Et no hic q digniora spones da sunt. sic. j. de bo. pos. s. alia do et phoc facimus multas formatio- nes titulorum. De iure pfoas. Q: o e ius aut ad pfoas: aut ad res: aut ad

actioes ptinet. l. i. ff. de sta. ho. s. i. s. ti. i. s. fi. Cu q psona qbuscuq; reb? digniores sint. l. iustissime. ff. de edil. edi. io ab eis exordiu factuz subdit de iure pfoaz fm por.

Summa. Tot? iste tit. diuidit in ser pres. Na pmo ponit diuisioes psonaz. Secdo diffinitione libertatis. Et libertas. Tertio diffinitione fuituz. Ibi. Serui. Quarto qre dicant serui ibi. Serui aut. Quito qm mois qz efficiat fu? ibi. Serui aut. Seruo ponit dftiaz inter suos r liberos. Ibi. In seruo. Bre.

Diuisio

tabile r ius civile ciuiscuq; ciuitatis qb est mutabile. Est em ciuilia iura r statuta alicuius ciuitatis roma ne vel alterius tolluntur per nouam consuetudinem contrariam. Alio modo potest intelligi vt differentia faciat inter ius gentium qb est comune omnib? homi nibus ex vna parte: r ius civile ex alia parte.

Constitut. l. de consuetudine spali vel. l. municipi paliscripta.

Tacito pnsu. l. p. raria puetudine. vt. ff. de le. r fe. co. l. de quibus. in fine.

El alia. i. p. rario statuto: r sic reduntur singu la singulis.

Oe. Quid sit ius r qualiter diuidat dicit: nunc differentia inter ipsa iura ponit.

Omne aut. Casus. In hoc. s. de iure ciuili tras ctatur: r sic de tertia parte rub. Et dicitur q totu no strum ius ciuile diuiditur in tres partes. In prima p te tractatur de personis. In secundade rebus. In ter tia de actionibus. Secundo dicit. pmo videam? de personis tanq de dignioribus. Et redditur ratio qre pmo de personis est videndum: que ro talis est: qz ni hil prodest scire iura nisi pmo sciremus de personis r pditionibus personarum: quaz personarum ca seu gratia r earu fauore iura condita r coposita sunt. Et no. s. optimum. Ite nota q de personis tractat in isto pmo libro. circa quas personas ponuntur tres diui siones. pma. j. titulu. Secunda. j. de his qui sui vel alieni iuris sunt. in principio. Tertia de tutelis. j. in pn cipio. De rebus tractatur in. ij. lib. j. de reru diuisioe r in. iij. li. vsq; ad. ti. de obligationibus: circa quas res. ponitur etiam similiter triplex diuisio. pmo. j. de re rum diuisioe. in. pti. vbi dicit. Alie sunt in nostro patri monio. Alie em extra nostru pmonium. Secda quia alie omnes r e. vt eo. ti. de reru diuisioe. s. j. Tertia j. de reb? corporalib? r incorporealib?. in. pan. Et etiā tractatur in predicto ti. de reru diuisioe. r in seq. qnt acquirantur rerum dominia de iure gentiu. r qliter de iure ciuili. De actionibus aut r earu matrib?. l. de obli gationib?: r etiā actionib? criminalibus pnaatoruz r publicorum delictoru tractatur. j. de obli. cum sequen tib? titulis. vt. j. de publicis iudi. Sullerm? accursij.

Ad personas. De hoc. vi. in. j. in toto pmo libro vsq; ad. ti. de rez. di.

Ad res. De hoc dicitur. j. lib. ij. r. iij. vsq; ad. tit. de obli. ad dno. Et quid appellatione rei mee con tinea. vide per Angelum a reitum hic.

De iure psonaz. Casus. Accipe pmutatione huz tituli ex supiori. s. hic titulu diuit in. vij. pres. In quaru pna pre ponit quedā diuisio psonaz: que diuisio talis e. Df em q ois ho de mundo: aut eliber aut seru?.

Secdo dicit qd est libertas. Na libertas est qda pias pcessa hoib? a iure naturali que pstitit in hoc: vt ipi hoies possint facere qdqd voluerint nisi efficiatur serui: vt. l. iure gntiu. vel ius se faciat seruos de iure ci uili. Tertio dicit qd est seruitus: r dicit q cu ius gntiu multa statuerit. Iuxta hoc est vnu statutu r vna psti tutio ordinata a iure gntiu: vt si qs sit subiectus alteri r subiciatur dno alieno que constitutio siue statutu e p rariu iuri naturali: qz ius naturale oes hoies libe ri vocabant r nascebant. Quarto dicit quare serui ha beat hoc nom e serui. r certe serui dicitur no a serui e do s; a seruadone: na oliu r in tpe pterito si aliqs capie bat aliquē hoiem in plio siue in bello plerumq; impa tores pcpiebāt capti. i. illi q illi hoiez in bello cepe rat ne occideret illu hoiem captiuu: s; vederet vl sus ret. Quito bt q serui q capiunt in plio possut etiā ap pellari mactipia: qz cu manu capiunt in pnelio. Seruo bt q qdā no snt serui ab ipsa naturate: sed postea es ficunt. qd accidit. i. euenit qzaz de iure gentiu: vt qn aliqs capitur in plio no effiat seru? capti. qzaz de iure ciuili: vt qn liber ho patitur se vendi eo pacto vt parte pcy habeat: vt si vado ad aliquē hoiez r sibi d: co veni ego sum liber: sed no habeo pecunia: scio etiā q tu modica pecunia habes: s; scis qd faciem?. Inue ni vnum emptore r dic q tu habes vnu seruuz: r tu me vdes illi: sed tu iurabis michi q de pao qb habebis diuidia pte michi trades: r alius dicit q vult. iste talis liber ho q pass? e venditari r accepit pte pcy de eo ipe effiat fu? de iure ciuili: r effiat emptor. Septio bt q inter suos nulla e dfa. qz tm e fu? vn? qz al. S; inter liberos multe sunt differentie: quia qdam sunt engeni qdam libertini quidam latini qdaz didicit: vt i duobus ti. seq. Nota. q torus. iste titus. est bonus.

a Captiuitate. Que occasione belli contingit. qd est de iure gentiu. vt. s. ritu. propri. s. ius autem.
b Iure civili. Est z tertius modus. vt. C. de affer. ti. tol. l. i. s. pe. et est quartus. vt per ingratitudinē reuocationis in seruitutem. vt in auct. vt liberti de cetero. s. i. in fi. et. s. illud vero. col. vj.

c Maior. In quo factio sūt qd tuor: necessaria. s. qd sit maior. xx. annis. vt hic. z. C. de lib. cau. l. si mi nisteriu. Item et vt eo alio vt pre. cij accipiat partē vt hic. z. C. de lib. cau. l. non ideo. Itē et qd vere ha beat partē: vt. ff. quib? ad libe. p. cla. non licet. l. i. **Aditio.** Scilicet fide. fm Jo. fab. vt cum effectu: ex quo lex voluit eum de precio partici pare: vt. ff. de acqui. here. l. placet. Rñde qd loquitur de acquisitis per seruum iam facti. hic vero per liberū tēpore quo ad seruitutē progreditur. fm Chiso. Itē z vendatur ignozāti cōditionē venditi. vt. ff. de li. cau. l. liberis. s. si quis sciens. Item z quātū. vt hic sciat cō ditionē suā. vt. ff. si quis ingenuus esse di. l. ij. et si qd horum defuerit iure communi puocat in ingenuitas tem. als nō poterit puocare in ingenuitate etiam si manumittatur: vt. ff. de sta. ho. l. homoliber. z. ff. de li. ca. l. cū pacto. nisi redderet precū: z dñs spōte accipe ret. nec etiā dñs accipere pcellitur precū: licet quidā cōtradict: vt. ff. si inge. esse di. l. ij. l. rñ. z. C. quādo licet ab emp. di. l. i. et. f. rñ. i. in fi. **Aditio.** Unde s. ius. An nis viginti inuenē qui veditur esse. Ault ius. et p̄cio qd venit participare. Rursus eum seruum qui venditur esse putare. Et p̄p̄ā scire qui venit conditionem. **Fi nis aditionis Angeli.** Sed nūquid habet in integrū restitutionem cū s. rñ. inoz. xxv. annis: maior tamē. Respon. non. qz nō est mutāda tanta solēntas: z quia nō est locus restitutionis vbi res mutat statū: p̄cius amittendo: vt. ff. de m. si ex causa. s. papimian? z. ff. de in integ. resti. l. diuus. Sed nūquid patri vel affini per mittitur reuocatio: vel p̄ officii iudicis: vel per rei vē dicationē vtilē: cum ad eorum ignominia respiciatur: vt. ff. de rei ven. l. i. et de lib. ca. l. i. ij. iij. Rñd. non. vt ff. de capi. di. l. tuelas. s. si libertate. Licet quidam di perint cōtra ar. dictarum legū. Sed certe ibi nō muta uer at statū: sed mutare volebat. **Aditio.** Dic glo. eē verā si parens: cōiunctus: vxor: vel affinis fuerint sci entes tēpore: quo liber homo venditus fuit. tūc enim eorū scientia eis p̄iudicat: vt non possint vendicare: quia dicte venditioni videntur consensisse. secus autē si fuerint ignozantes quia illorū interest illū non esse seruum. vnde p. eoz proprio interesse. etiam cōtravo luntatem dicti venditoris possunt agere et reduci fa cere illum in p̄stīnā libertatem. restituendo precium Ange. hic Cui adde Jaso. may. qui tenet indistincte qd possit reuocari. siue parentes aut affines scuerit: siue ignozauerint venditionem.

d Venūdari. Idē si quolibet alio titulo. patiat se transferri in aliu: qd verū est si aliqd lucrū sentiat. vt. C. de lib. ca. si ministeriu. z. ff. de lib. ca. si usufruct? s. i. e

e Nulla est differentia. Sed videtur contra. nam quidā sunt in dignitate. **Aditio.** Id est in meliori sta tu et opinione: nō autē in dignitate p̄p̄ia per. l. gene

rali. C. de tab. lib. vj. Ang. quidā nō. vt. f. de inturfo. s. sed pena. z. ff. de v. s. i. l. sed et si quid. s. f. Itē quidā ordinari: quidā vicarij. vt. i. quod cum eo. s. cum autē Item alij veterani: alij nouicij. vt. ff. de edil. edil. l. fi. et ff. de publi. l. interdum. s. quotiens. Sed dic qd null? ē magis seruus q̄ alter. licet quo ad act? et quo ad mi

nulla est e differentia in libe ris autez multes differentie sunt: aut enim ingenui/ aut li bertini sunt.

C De ingenuis.
C Is ē ingenu? appellā? qui ex duob? ingenuis vel ex duobus libertinis: v/ altero libero nascitur. Porcus.

f Multe. qui dam ponunt hic falsam notam vt duo sint multa. ar. ff. ad fil. l. i. s. hoc rescriptum. Sed certe ibi sunt tria appellata: nō duo tantum. Dic ergo qd quattuor sunt differentie libero rum hominum: vt ingenui et libertini et latini et de dicitij: vt hic. et. f. titu. s. de liber. s. libertinorum. ar. ff. vj. bo. rap. l. iij. s. i. rñ. pro prima est in auct. de depo. erdenficiationibus: ibi. cum et multa. col. vj.

C De ingenuis. Quia supra dixit de iure perso narum: quartū quedā sunt serue: quedam sunt libere. Liberoz autem quidam ingenui: quidam liberti ni: ideo de his tractaturus p̄mittit de ingenuis tāq̄ dignioribus. Porcus.

Ingenuus. Diuiditur in duas partes. Nā in prima tractat qualiter quis dicatur ingenuus. In secunda qualiter ingenuitas perdit. Secunda ibi Cum autem. Prima subdividitur in quinqs. Nam in prima ponitur dictum. In secunda illud declaratur. In tertia respondetur tacite questioni. In quarta al teri questioni respondetur. In quinta deciditur inci dens questio. Secunda ibi. Siue ex duobus. Tertia ibi. Sed et si quis. Quarta ibi. Et contraria. Quinta ta ibi. Et his. Porcus.

C De ingenuis. Casus. Cōtinuatio istius rub. ptz ex fine superioris si. hic titulus diuiditur in septē par tes. In prima parte dicitur qd si aliqd nascatur ex pa tre z matre ingenuis. siue ex patre et matre libertis: siue nascatur ex vno ingenuo z altero liberto qd nichis lominus ingenuus est ab ipsa natiuitate. Secūdo di cit idem. i. qd est ingenuus siue nascatur ex patre ser uo et matre libera. i. ingenua vel liberta: qd ingenuus est idē quod liber etiā libert? est seruus effectus liber per manusmissionem. Tertio dicit idem est. s. qd quis ē ingenuus si nascatur ex libera matre z certa z incer to patre: vt is qui nascatur ex meretrice ille ē ingenu? quia nascatur ex matre libera si libera sit: z incerto pa tre. quia ignozatur quis sit eius pater. quia cui pater est populus: pater. est sibi null?. Quarto dicit qd si ma ter fuerat libera tēpore quo peperit: q̄uis fuerit an cilla tempore quo grauida erat: tamen is qui ex ea na scitur est ingenuus. i. liber: quia ingenu? est qui vt sta tim natus est liber est. Et ratio dubitandi erat: qd vix debatur qd natus ex ea esset seruus: qd quando ipsa il lum concepit. erat serua: sed decidit in contrarium. Quinto dicit qd idem est contra. vt si quando ipsa illā pariebat libera: et quando ipsa illū concepit erat ser ua: qd nichilominus ipse est liber. Sexto dicit quid au tem dicitur si tempore quo cōcepit an vera erat an

Liber sit fu? p veditio nem qz tuor con curat.

Restitu tio in in tegrum non dicit minor. p̄v. an nis qui se vendi dit.

Liberti hoies sūt in qua duplici dñia.

Conti nuatio.

Diuisio

ds

illa: tunc fuit manumissa: et aliquo tempore stetit in libertate postea facta est ancilla de nouo. ita q tempore par? inuenitur similiter ancilla: an is puer qui nascitur ex ea erit ingenuus. i. liber et dicitur q sic: quia sufficit ei qui in ventre est. vt in tex. Septimo dicit in. s. cum aut. q si aliquis liber homo possidetur factus seruus: et postea manumittitur: ita lis manumissio no nocet vt ei ob hoc. i. ppter fuitur aliquam fiat quim sit libertus: quia nec pno ve: re seruus erat: s; ingenuitatem suam retinebat.

Ingenuus a est is q statim vt natus est liber est. **S**ive ex duob? bigenuis mrimonio editus est: sive ex libertino duob? sive ex alto libertino et altero ingenuo. **Q**uo ad ingenuitatem co: sequenda mis spectat coditio: qua sufficit iusse liberari vel tpe pceptionis vel tpe medio: vt tpe par? h. d. s; pos.

Sz et si quis ex matre nascitur libera: patre vero seruo ingenuo nihilominus nascitur: que admodu q ex matre libera: zincerto pre natus est: qm vulgo conceptus e. Sufficit sautez libera fuisse matre eo tpe quo nascitur: ancilla co: cepit. **E**t e contrario si libera co: cepit: de ide ancilla facta pariat: placuit eu q nascitur liberu nasci: qz no dz calamitas h matris ei nocere qui in vtero est. ex his illud q sitru est si ancilla pgnans manumissa sit: dein de ancilla postea facta pepe

Odo linter. **S**ic construe. si ue ex matrimonio tubaudi constante ex duob? ingenuis editus. **E**t sic expono omnia sequentia capitula. **Aditio** Quandoqz tam e ex duobus suis nascitur liber. vt in. l. cum inter. c. de fideico. li. 2. ff. eo. tit. l. cu verba s; apparet. z. l. si quis rogatus. s; Jo. et Ange. hic. It e in alio casu m. l. cum silleianum. c. de his qui. vt indig. **E**t ex altero. sic. c. de oper. li. l. quod ex liberta. **S**ed et si quis nascitur. fm se. **N**ihilominus. Quia ventris status semp consideratur: vt hic. z in aut. constitutio que ex script. s; col. v. z. c. de reipen. partum. nisi in casu. vt. c. de ser. fugi. l. si et nisi in murilegulo. vt. c. de murilegulis. l. q autem patre. et. l. ingenue. et. l. hi qui lib. r. z hoc iure romano. secus iure longobardorum: quia semper in deteriorum statum trahitur vbi sit matrimoniu: aliud si concubinatus. nam tunc seruatur ius romanum q sequatur ventrem. Accursius. **L**ibera. puta meretric.

Sufficit. Quantu ad coditionem. secus qrtum ad honores. vt. ff. de sena. l. filiam. z liberos. s; fi. z sec? quo ad patriam. vt. ff. ad muni. l. assuprio. s; filius. et. ff. ma. l. sed procurator. et. ff. pro socio. l. si id quod. s; si filius. ff. de nego. sed. an vltro. **C**alamitas. qsi calamitas qriteru fuit facta ancilla: z sic qdammodo rursu cadit in fuitur. **Aditio** Et e ratio qz hinc. hic quia partu iam concepto est ius ingenuitatis qrtu: quod no debet tolli z. per regula iuris. quod nostrum. Et sic procedit in natis tantu vt

conceptis antea. secus si postmisi adhuc viueret au: quia etia tunc parentu macula non noceret filijs fm Jo. fa. hic de quo Ange. se remittit.

Libera matrem. Facit ad hoc. c. si man. ita fil. alie. vt ma. l. si iusta. **U**el. pro. saltem. Accursius.

rerit liberu aut fuu pariat: et marcellus pbat liberu nasci. Sufficit em ei q in vtero est libera matre: vt? medio tpe habuisse. qd et veru est. **I**ngenuo q in statu seruu degebat: de facto: manumissio facta no nocet. **A**re. **L**uz aut? ingenu? aliqs natus sit: no officit ei in fuitute: fuisse: z postea maumissum ee. Sepulsi ei pstitutu e natalib? no officere: manumissioez. **D**e libertinis **D**anum? dz libertin? et manumissio edatio libertar: q fuit de iure getiu itro ducta. a iure tm naturali icongnita: z correlatiua feminice respiciunt necnu sine altero pot ee: zq de nouo emergunt nouo indiget auxilio. a iure getiu tria hoiz gna sit qzuis de iure naturali vnum tantum esset. h. d. vsqz ad. s. Adultis autem mod? s; Bal.

Libertini sunt qui

le sancti Nicolai quando moritur quasi tunc nascatur nuq moritur? z scribitur gesta in vita. Uel dic q naturale appellat pna naturitas que e de iure naturali: z omne hoiem dicit esse liberu. vnde dicitur seruus iste restituit natalib?. id est illi libertati qua hz de iure naturali. ff. de nata. resti. l. ij. z. ff. de sta. ho. l. impato. **O**fficere. Nisi vendiderit se. vt. s. tit. i. s; pe. tunc enim non redit in statum prinu. vt. ff. de sta. hoim. ho moliber. que est contra. **D**e libertinis. **H**ic ponit secuda pars diuisionis posse interru. s; iten. ij. s; fi. et ista est continuatio huius rubi. Breuius. **L**ibertini. **T**otus iste titulus diuidit in quin: qz partes. primo ponit qui sint libertini. Secdo quid sit manumissio. Tertio quot modis serui manumittantur. Quarto q serui inuiti possunt manumitti. Quinto. qual? de iure antiquo stat? libertinoz erat tripartitus: z correctiones stat? libertinoz. Secuda ibi. manumissio. Tertis ibi multus. Quarta ibi. serui vero. Ultima ibi libertinozum. **A**re. **L**ibertini. **C**asus. **P**rincipiu hui? ti. vsqz ad. s. l. i. bertinoz. diuidit in octo ptes. In pna bi qz libertini fut illi q vere erant serui z manumissi sunt per dnos suos. Secudo dicit quid e manumissio: de qua in pna par. b. ij.

Medio tpe? **P**ote. ff. d. acq. re do. adeo. s. cu q m **C**u aut e. **D**icit qualis co: tingat ingenuitas: nuc qualiter perseveret. **N**o officit? Nisi post manumissionem tale qn? quemo steterit. vt. ff. si ingenu. e. dicitur. l. ij. sed. **L**ud hodie core: ctu e. vt hic. et. c. vbi e sta. agi de: be. l. fi. **I**n fuitute i. in statu fuili. **M**anumissum. **S**z de fctio. **N**atalib? id est ingenuitati que pbat per natales. Erant aut natales scripture cum annis dnt: z preconisate que dicebantur: apb ocs **S**ctuz: ra pcomi fara fa s cit fidez

Partus no semp sequitur ventre.

Conti nuatio Diuisio

te habita est mentio. Et certe manumissio dicitur quando dominus dat libertatem seruo. nam antequam manumissus fuerit seruus est in potestate domini sui. Sed postquam ipse seruus est manumissus ipse liberatur ab alia potestate. Tertio dicitur quod manumissio est punitus. id est punitus in uenta a iure gentium. non autem a iure naturali. quia ius naturale prius

erat quod ius gentium ideo finis ius naturale homines erant liberi: et sic non erat cognita seruitus: et per consequens nec manumissio. sed postea per ius gentium seruitus: et manumissio est inuenta. Quarto dicitur quod ex predictis quod superior parte dicitur quod si ius naturale unum erat genus hominum scilicet quod erant homines liberi: sed postea per ius gentium ceperunt esse tria genera hominum. scilicet ingenui sui liberi. Item liberi. scilicet illi qui prius fuerunt serui: et postea manumissi sunt. Quinto dicitur in multis quod manumissio seruo iam potest fieri quibus modis. Nam quandoque potest fieri manumissio in ecclesia coram episcopo et populo. ut dicitur de his qui in ecclesia manumittuntur. per totum titulum. quandoque potest fieri manumissio vindicta. id est cum quadam virga percutiendo ter supra illum quem manumittit dicendo ter: aio te liberum: et ista manumissio fit causa cognita coram iudice. Et in iudicio quandoque potest fieri manumissio in presentia amicorum: ut quando dominus mittit seruum suum conuocatis amicis suis et in presentia eorum: quandoque potest fieri manumissio per epistolam seruo suo missam ut quando dominus mittit litteram siue epistolam seruo: in qua epistola continetur quod ipse emit seruum quem manumittit et dat sibi libertatem vel in qua epistola dicitur. volo serue mihi quod decetero sis liber. tunc valet talis manumissio. Quandoque manumissio relinquitur in testamento vel in codicillis vel alia quacumque voluntate. Sexto dicitur quod serui non solum efficiuntur liberi quibus modis. sed etiam sine manumissione: quod modi in veteribus et nouis constitutionibus continentur: et ponuntur exempla ut in glo. Septimo dicitur quod solus dominus licitum est seruos suos manumittere. Octauo dicitur quod manumissio fit coram iudice. non est opus tunc quod sedeat: sed etiam eo ambulante ad balneum ad spadium ad theatrum. id est ad locum publicum conuocatis: vel ad alium locum potest fieri coram ipso manumissio.

Et hec bona sicut Chast. qd si de seruo manumissus fuisse

a **Et iusta.** id est vera. sic contra. ut. i. i. §. semel. et iusta quia adeo iuste seruerunt domino ut meruerint manumitti. Vel dicitur iusta: quod est de iure gentium. ut. i. tit. ij. §. seruitus. et ff. de iust. et in. l. manumissiones. **b** **Seruitus.** Et huius manumissus filius est ingenuus. ut. i. i. in pn. §. gramatici dicant eum liberum: sed et manumissum liberum dicunt. **c** **Datio.** id est directio sicut in fr. sic ff. de acqui. re. do. l. adeo. §. cum quis in fi. Vel dicitur in pla. Jo. et Bz. quod dicitur: tunc quod prius ille seruus non habebat: alibi si dicitur

ceremus dari illam quam ante habebat non diceret dari. ut. i. de act. §. sic itaq. Sed opponitur: aut quam habebat ei dabat: et sic illi quidem nulla remanet: cum non habeat nisi vnam. **Adm.** Sed hoc falsum sicut in Bar. quod viri eius distributa recipit incrementum. ut ff. de leg. iij. l. legatis. §. onatricibus. vel dat eam quam habet in po-

tentia et sic non eandem numero specie. ut per Jo. fa. Ange. et Chri. sto. Aut quam non habebat: quod est absurdum. Sed dicitur quod dat quam non habebat: et hoc plerumque contingit quod quis dat quod non habet. ut. i. §. qd alibi. §. i. et ff. de usufru. l. quod non stru. et ff. de equi. re. do. non est.

Adm. hec solutio non est bona. que multipliciter incumbeat scilicet quod quis daret quod non habet. vbi dicitur quod regula. nemo

Adm. hec solutio non est bona. que multipliciter incumbeat scilicet quod quis daret quod non habet. vbi dicitur quod regula. nemo

Adm. hec solutio non est bona. que multipliciter incumbeat scilicet quod quis daret quod non habet. vbi dicitur quod regula. nemo

Adm. hec solutio non est bona. que multipliciter incumbeat scilicet quod quis daret quod non habet. vbi dicitur quod regula. nemo

Adm. hec solutio non est bona. que multipliciter incumbeat scilicet quod quis daret quod non habet. vbi dicitur quod regula. nemo

Adm. hec solutio non est bona. que multipliciter incumbeat scilicet quod quis daret quod non habet. vbi dicitur quod regula. nemo

Adm. hec solutio non est bona. que multipliciter incumbeat scilicet quod quis daret quod non habet. vbi dicitur quod regula. nemo

Adm. hec solutio non est bona. que multipliciter incumbeat scilicet quod quis daret quod non habet. vbi dicitur quod regula. nemo

Adm. hec solutio non est bona. que multipliciter incumbeat scilicet quod quis daret quod non habet. vbi dicitur quod regula. nemo

Adm. hec solutio non est bona. que multipliciter incumbeat scilicet quod quis daret quod non habet. vbi dicitur quod regula. nemo

Adm. hec solutio non est bona. que multipliciter incumbeat scilicet quod quis daret quod non habet. vbi dicitur quod regula. nemo

Adm. hec solutio non est bona. que multipliciter incumbeat scilicet quod quis daret quod non habet. vbi dicitur quod regula. nemo

Adm. hec solutio non est bona. que multipliciter incumbeat scilicet quod quis daret quod non habet. vbi dicitur quod regula. nemo

Adm. hec solutio non est bona. que multipliciter incumbeat scilicet quod quis daret quod non habet. vbi dicitur quod regula. nemo

no esse libtin sed inge nuus vt a. ti. i. §. fina.

Vindicta qd fit.

¶ Nostis. vt. C. omnia de manu. l. si. in aut. de man. p. n. s. l. col. iij. in aut. de mo. s. l. colla. j.

¶ Serui. quasi dicas quicunq. etiā inuiti. vt. C. de testa. ma. l. si. s. si. q. quidā. licet secus sit in filiis. vt. in aut. qui mo. natu. effi. sui. s. generat. collat. vij.

¶ Trāitu. i. d. g. transit. z. est ratio: quia sine eo fieri poterat. vñ alio est quādo manu: missio nō poterat fieri sine pretore: vt. j. t. i. s. eadez.

¶ Item aliud est in contentiosa iuris: dictione q. les red. dit in inuiti. vt. ff. de verbo. obli. ga. inter stipu. l. ante. s. j. et. C. de dila. pcedere. Accur.

¶ In balneis. Tunc enim videbatur nō va. lere: quia pregau. dio quodlibet cō. Bar. et cederet.

¶ In thea. trum. ad est in lo. cuz vbi homines. stant ad vidēdū. et dicitur a thea.

¶ Libertinorum. Iste. s. diuiditur in sex partes. Primo tangitur qualiter status libertinorum erat tri. partitus. clm. Secundo qualiter redactus est ad vñ. cum correctione facta per eum. Tertio id quod ge. neraliter dixerat specificat in deditiis qui fuerūt ex. pulsi. Quarto de latinis. Quinto qualiter omnes li. bertos reduxit ad vñ. ius. Sexto q. alijs et modis serui efficiuntur liberi. Secūda ibi: sed deditiozum. Tertia ibi z. deditiois. Quarta ibi latinis. Quinta ibi. et omnes. Sexta ibi multis. Bre.

¶ Libertinorum. Casus. ¶ Supra in principio hu. stituli est habita mentio de libertinis adhuc profe. quitur. Et est sciendum q. iste. s. diuidit in sex par. tes. In prima dicitur q. iure antiquo erant tria ge. nera libertinorum. Nam quidam erant serui ma. numissi qui plenam consequebantur libertatem: et il. li appellabantur latini. Et isti latini fuerunt indu. cti per legem Juliam nozbanam. quorum talis erat status seu conditio q. in vita seu dum viuēbant erant liberi: et in morte seu dum moriebantur fiebant ser. ui. Quidam consequebantur minorem libertatem: et illi appellabantur deditiij quasi dediti et dan ser. uiti. seruebant enim q. diu viuēbant: id est duran. te vita eorum serui morte fiebant liberi et peculium eorum remanebat heredibus: et isti fuerunt inducti per legem Eliasceniam: et hanc legem statuit rex romanorum qui Eliasceniam dicebatur. Latinos au. tem fecit rex romanorum qui Iulius dicebatur. Nozbanus rex romanorum fecit latinos: qui statuit q. vbiq. subingaretur de nouo imperio roma. no esset in vita sua liber: et in morte esset seruus: z. pe. culum ipsius romanis assignaretur. Deditiozum autem pessima erat conditio. et propter hoc abijt in. dissuetudinem: id est recessit a consuetudine. et am.

plius non est consuetudo q. sint tales homines dedi. titij. Latinozum autem conditio parum frequentabatur in obe vel in vbe: et propter hoc Iulianus volens omnia augere et augmentare et reducere in meliozē statū fecit duas p. hōes vñ. f. C. de lati. liberta. tollē. l. vñ. cā. aliā. C. de dedi. liber. tollē. l. vñ. cā. In qui.

omnes plena libertate poti. untur. Bal.

¶ Libertinorum autem status tripartitus antea fu. erat. nam qui manumittebā tur/ modo s. maiorem z. ius. stam libertatem conseque. bant z. fiebant ciues romāi: mō minozē: z. latini ex lege iunia nozbanā fiebant: mō inferiozē z. fiebāt ex lege eli. ascētia d. deditiozum numero.

¶ Sed deditiozum quidē pes. sima conditio iaz ex multis temporibus indissuetudinē abijt: latinozum vero nomē non frequentabatur ideoq. nostra pietas omnia auge.

dicam constitutionem. sic. C. de dedi. liber. tollen. le. vñ. cā. que constituto est vna de quinquaginta decy. sionibus. quam constitutionem composuit etiam Iu. stinianus scilicet ex consilio tribuniani prauissimi viri quēstois nostri. Quarto concludit dicens q. omnes manumissi plenam libertatem hodie consequntur: nec refert: id est non est differentia cuius eratis sit manumittens: id est ille qui manumittit: nec etiam re. fert per quem fiat manumissio cum multi sint modi manumittendi. vt. s. eo. titu. s. multis. in pñci. Ultra. mo dicit q. nos habemus. s. eo. s. multis. q. multis modis potest fieri manumissio: hoc amplius. Et est sciendum q. hodie sunt multi modi siue casus in quibus plenarie serui efficiuntur liberi. Quandoq. etiā sine manumissione: in quibus casibus olim: id est in tempore preterito fiebant latini.

¶ Libertinorum. idē erat de seruis. vt. C. de nud. ity. quiri. tollen. l. j. s. j.

¶ Modo. id est aliquando.

¶ Minorem. id est mediam. vt. j. de ca. di. s. et. ff. de au. et. ar. le. l. qui lancem f. m. Johan.

¶ Deditiozum numero. id est vocabantur de. dediti dicitij et erant inducti hac lege Eliasceniam: que et multa alia induxit. Et erant hi toto tempore vi. te sue serui: et tunc fiebant liberi cum moriebantur. quod proderat: quia bona vt peculium a domino non occupabantur. sed in latinis aliter fiebat vt colligitur hic: et ex eo q. minus habebant deditiij q. la. tini. vt. j. de suc. lib. s. ff. Accursius. Additio. Faz. cir. l. j. s. illud. C. de la. lib. tollen. et facti s. m. Johan. fab. contra illos qui se faciunt milites vel fratres minozes in mortis articulo. ff. de milit. testa. l. si. et. ff. de vñ. fructu. legat. l. ticio cum mouetur. Angelus. Bretinus.

¶ Pietas. i. nos qui sumus pñ.

¶ b. s. t. r. u. o. i. b. c. a. z. u. e. t. u. r. q. h. o. d. i. e. d. e. d. i. t. i. j. z. l. a. t. i. n. i. n. o. h. a. b. e. a. n. t. l. o. c. u. m. n. e. c. s. u. t. i. n. v. s. u. s. e. d. q. u. i. l. i. b. e. t. q. u. i. m. a. s. n. u. m. i. t. t. a. t. u. r. e. f. f. i. c. i. a. t. u. r. e. o. d. e. s. m. o. d. o. E. t. d. o. m. i. n. u. s. q. u. i. m. a. n. u. m. i. t. t. i. t. u. r. a. p. p. e. l. l. a. t. u. r. l. i. b. e. r. t. i. n. o. z. q. u. a. s. i. s. e. r. u. i. t. u. r. e. l. i. b. e. r. a. t. u. s. E. t. h. o. c. t. a. q. u. i. d. e. m. e. r. a. t. n. u. r. e. a. n. t. i. q. u. i. s. s. i. m. o. a. n. t. e. q. u. e. m. e. r. e. t. p. d. i. c. t. a. p. r. a. u. a. c. o. n. d. i. t. i. o. s. c. i. l. i. c. e. t. l. a. t. i. n. o. z. u. m. e. t. d. e. d. i. t. i. o. s. i. o. z. u. m. T. e. r. t. i. o. d. i. s. c. i. t. u. r. d. e. d. i. t. i. o. z. u. m. e. s. s. e. s. u. b. l. a. t. e. s. p. e. r. p. i. e.

¶ Als nozba. ta

¶ Dediti. ty liber. ti qua. les et. at

¶ hoc repro. bat Jas. son. q. et manu: missio reddi. t. In balneis. e remittit ad no. per Bar. et Bal. in. l. ff. de of. pco.

¶ Diu. s. i. s. t. o.

¶ s. j.

Lib. i.

a Constitutionibus. vt. C. de lat. li. col. l. f. et. C. de dedi. li. col. l. f.

Libert^o b Competebat. scilicet manumissis. fm hoc nota qd opas tria tempora. in primo et ultimo. scilicet deinceps idem debet pa iuris est. sed in medio hoc ius pessimum fuit inductu: vt. i. de suc. lib. g. vti.

c Libertin^o. Et quo contingit multiplex effect^o. in primis circa obsequiales opas. scz que sunt in faciendi: vt de al. surgendo: et seruiendo: siue in non faciendi: vt b no vocando in ius: qd ipa natura patro no debentur: etiā sine impositione: vt. C. de ius voca. l. vna. et. ff. de con. inde. si non forem. g. libert^o. Et si vocauerit in ius patronum si ne venia: puniuntur in quinquaginta aureis. ff. de ius vocan. l. penul. et vti. qui aurei accipiuntur quilibz pro vno solido. vt. j. de pe. re. li. g. fi. Et ex his iurib^o sumit arg. qd aureus pro solido accipitur in iure nostro. ex quo pro eo dem delicto tales sententia pmulgantur. Et eadē intelliguntur esse dande filio emancipato: si sine venia patrem in ius vocauerit: vt. C. de in ius vocan. l. fi. Itē contingit reuocatio in seruitutem propter offensaz. vt

d De q^o C. de liber. r. co. l. l. si manumissus. et alia mltia. **e** Sed hodie hec omnia tolluntur preter ea que ipsa natura debentur: vt in aut. vt liberti de certo. g. i. col. vj. que est contra. **f** Tu dic vt not. in d. l. si manumissus. **g** Et deducios. Quod dixerat in genere nunc per spēs ponit. Vel qd iunctim dixerat nunc diuidit. **h** Altercationes. quas nō habemus. Sed quare non erant serui sicut illiqui penitus sunt serui cū toto tempore vite sine seruire cogentur. **i** Rñ. fm Joh. nisi pa: qerant liberi licet seruire cogentur. vt. C. cōmunia tron^o re nunciet **j** de ma. l. i. g. si nautem propterarius. **k** Junianos. Id est ex. l. i. iunia nozbans inductos vt. g. eo. g. libertinorum. **l** Omnes. Sic construe. et omnes libertos decorauimus. i. honorauimus ciuitate romana. id est plena libertate. vt. g. eo. g. libertinorum. **m** Discrimine. id est differētia habita: nec etatis: nec manumissi: vt etiam infans possit manumitti: imo etiam in ventre: cum quantū ad hoc habeat. p na to: vt. ff. de sta. ho. qui in vtero. nec domini manumittentis: dum tamen habeat. xx. annos. vt. j. i. i. g. eadē. nec in modo manumittendi. l. in testamento: seu inter viuos quoquo modo: vt. g. eo. g. multis. **n** Additio. Nota qd licet verba sint generalia: restringi tamen possūt vt debet per aliā. l. specialiter loquentē. con. col. l. quā

re et in meliorem statu reducere desiderans: duab^o constitutionibus hoc emendauit: et in pristinus statu reduxit. Quia et a primis vrbis rome cunabulis vna atq; simplex libertas ppetebat: id ē eadem quā habebat manumissor: nisi q. s. libertinus sit qui manumittitur: h^o manumissor ingenuus sit. **o** Et d^o diticios^o quidē per constitutionem nostram expulimus quā pmulgauimus in nostras decisiones: per q̄s fugerēt nobis tribunitio viro excelsio q̄stoz nostro: antiq^o iuris altercationes pla cauimus. **p** Latinos autē iunianos: et omnes q̄ circa eos fuerat obseruantia alia pstitutione p eiusdē q̄stoz

nis. ff. de in ius voca. l. vt gradatim. g. sed si lege. ff. de mu. et hono. per B. r. in. l. i. ff. qd vi aut clam. per cano. in ca. item cum quis: extra de res. spo. et. idē si status: tum dicitur qd contra instrumentum publicum mala possit opponi exceptio: potest tamen opponi si alio statuto permittatur. fm Chulioforo.

q suggestionem coherim: q̄ inter imperiales radiat sanctiones. **r** Et oēs libertos: nullo: nec etatis manumissi nec dñi manumissoris: nec i manumissionis modo discrimine habito (sicut taz antea obseruabat) ciuitate romana: decorauim^o. **s** Multis modis additis: p quos possit libertas: seruis cuius ciuitate romana (que sola est in p^o senti) prestari. **t** Quibus ex causis manumittere non licet. **u** In fraudem creditorū inter viuos seruis manumitti non pot. **v** sic actus plus in aliorū damnum non valet. **w** Areti.

x Non tñ cuiusq; volēt manumittere licet. **aa** Quintus si sub cōditione relicta libertate heres alicō ditionē manumiserit. **ab** Sext^o si in iudicio liberalia dño superatus fuerit: et scium p eo dño solum fuerit: et ipse postea recepit. **ac** Septimus si ancillā suam marita uerit alicui libero. **ad** Octauus si corā actis filium notia uerit seruum suum. **ae** Nonus si instrumenta seruitutis reddiderit coram testibus. **af** Et pbantur hi modi. C. de la. li. tollen. l. vna. g. sed scimus. vsq; in finem. l. n. **ag** Sola. scilicet libertas plena. **ah** In present. id est in consuetudine. **ai** Quib^o ex causis manumittere nō h^o. **aj** De varijs modis manumittēdi dicit. h^o qd nō oib^o manumittē h^o: nec ex omnibus causis: idēo de hoc nūc submittit fm Por. **ak** On tamē. **al** Iste titulus pncipaliter diuidit in octo partes. **am** Primo qualis quis inter viuos nō pot. **an** Secōdo qualiter in vltima voluntate cū libertate heredē instituit. **ao** Tertio qualiter in vltima voluntate instituit simpliciter. **ap** Quarto qualiter psumatur qd manumittat in fraudem creditorū. **aq** Quinto qualiter mī noi. xx. annis prohibetur manumittere nisi certis causis. **ar** Sexto q̄ sunt cause iuste. **as** Septimo an causa semel approbata possit improbari. **at** Octauo si quis attigerit p. et octauū annū pot. in testamēto manumittere. **au** Scūda ibi. g. Licet autē. **av** Tertia ibi. Jdēq; **aw** Quarta ibi In fraudē. **ax** Quinta ibi. g. Eadē lege. **ay** Sexta ibi. Iuste autem. **az** Septima ibi. in. g. semel. **ba** Octaua ibi. Cū g. Aret. **bb** Non tñ cuiusq; Quāuis. s. i. i. g. multis. et. g. si. dictum sit quemlibet manumittere posse: nō tñ rē. sic. j. de exhere. li. in pncipi.

i Antea. scz q̄ ueniret ista pna conditio. **k** Ciuitate romana. i. plena libertate. **l** Decorauimus. i. honorauimus. **m** Additis. s. a nobis eis quos habuimus. eo. g. multis autem. et sunt additi nouē. **n** Primus si dominus egrotantem seruū suū deceit. **o** Secōdo si ancillam uendiderit ne pstrinat: et pstrinata fuerit: vel si uēditos sibi retinuerit manus iniectionē: et eā ad ipm reuertentē prostituit postea. **p** Tertius si fui pileati defuncti funus pcesserit. **q** Quart^o si etiā ex pssit euz uelle esse latinus

Serui libertatem ple quitur multis modis.

Cōtinuatio. duxio.

Non in cuiuslibet. **C**ausa. **C** Diuiditur principium huius ti. v. ad. s. eadem lege. i. quattuor partes. In prima dicit q. quis videatur ex his que. s. riu. p. ha. bimus q. quilibet possit seruum suum manumittere. Tamen sciendum est q. non est licitum cuiusvolenti manumittere seruum suum illum manumittere. Et cer-

te in pmissis si ha- beo creditores et in eor. fraudem seruos meos manumittam vt efficiar non soluendo nihil ago. z hec e prima p. s. com. pone. dne iam vt deo q. regularit. statuti est q. debitor manumittens in fraudem creditor. nihil agit. p. deo dicitur mibi que fuit ro hui. statuti. Ad hoc r. i. iust. d. c. s. Amice ratio huius statuti est: q. in hoc q. debitor in fraudem creditorum man-

is qui/in fraudem creditorum manumittit nihil agit: quia lex eliafcentia impedit libertatem. **D**ominus qui soluendo non est pot. vnum ex seruus suis liberum e: heredes relinq. red. dummodo ex eod. testa mento nemo ali. sit heres. **h. d. fm. Areti.**

Licet aut. domino qui soluendo non est in testamento seruus suum cum libertate heredem iustituere: vt liber fiat heres q. solus z. z. neces sarius. **S**i modo et ne mo alius ex eo testamento

mittit lex eliafcentia impedit libertatem. Sed dne. p. deo dicitur mibi nunquid ghaliter hec regula est vera ita q. nullaz patia f. instantia. Ad hoc r. i. iust. z. dicit q. non. n. c. certe licitum est dno qui soluendo non est seruus suu cu libertate in testamento suo heredem iustituere. lz hoc in fraude faciat creditor. vt iste suus fiat liber heres q. necessarius dno suo. z. hoc est ver. si nullus alius in stitutus fuit in illo testamento: aut forte q. institutus morte p. uentus est: aut qualibz alia causa impeditus heres existere non potuit: aut forte noluit. z. hoc ead. lege eliafcentia. p. uisum est. vt liceat dno qui soluendo non est suum suu sibi heredem necessariu iustituere. Et dne. p. deo. que est ro legis eliafcentie: vt p. mitat i. casu isto dno seruum suu manumittere. Et r. i. iust. Certe amice optima fuit ratio: multu em. aspiciendu erat: vt egeni hoies quib. nullus heres esset extiturus sal. rez seruus suu heredem habeat necessariu q. quide fuit heres iustitutus creditorib. dno possit satisfacere: vel si ipe no satisfacere creditores res hereditatis noie sui iustu si distrahat ne meoas defucti si noie ipsi res hereditarias distraherent quad. iniuria afficiatur.

In fraude. hoc exponit. i. eo. s. in fraudem. **A**dammittit. scilicet inter viuos. vel in vltima voluntate. scz non instituendo. nam tunc esset liber z. he res. vt. i. p. r. i. s. et. ff. qui et a quibus. l. si mortis. **A**d dno. Et dicit hic Jason q. si in testamento ponat clausula q. valeat iure contractus erit irrenocabile: quia contractus in eo celebratus renocari non potest. vt hic. de quo vide Bar. z. Ange. in. l. stipulari hoc modo ff. de verbo obligat.

Nihil agit. scz vt noceat creditorib. **V**t. ff. q. z. a. qui. l. si mortis. sibi tamen nocet si velit renocare. vt C. de ser. pi. da. manu. l. si creditorib. **A**dditio. Et sic est nulla ipso iure: alia enim esset irrenocabilis. vt. l. et si sine. s. sed quod p. p. manianus. ff. de mi. secus in alijs renocabilib. vt. l. si sciens in fi. ff. de j. eptio. z. ita no. glo. in. l. si noxali in pn. ff. de noxa. Jason.

Quia lex eliafcentia. similis est r. atio: quia lex

vult. vt. i. de v. s. f. f. iust. **L**icet aut. **C** Diuidit ille. s. in quattuor partes. **P**rimo ponit vnum d. c. t. m. **S**ecundo illud restringit. **T**ertio ponit ratione p. m. d. c. t. m. modificati. **Q**uarto ratione r. atio. s. c. b. a. i. b. i. s. i. m. o. **T**ertis i. b. i. v. a. l. d. **Q**uarta i. b. i. **N**e iniuria. **B**retinus.

heres extiterit: aut quia nemo heres script. sit: aut q. is qui scriptus est / qualibet ex causa heres et non extiterit. **I**d. q. eadem lege eliafcentia pulsus est et recte. **V**alde em. perspicienduz erat vt egetes homines q. bus alius heres extituz no esset: vel n. seruus suum necessarium heredem haberet. qui satisfactorius esset creditoribus: aut hoc eo no fa ciente: creditores res hereditarios seruus nomine vendant. **N**e iniuria defunctus afficiatur.

qui soluendo. **N**ecessarius. Quia siue velit siue nolit cogitur esse heres: vt. i. de here. qua. z. diff. s. i. nisi in tribus casibus quos habes. ff. de here. insti. l. si seruo.

Non extiterit. quo vltimo casu seruus substitutus est heres. **E**adem lege. que p. h. b. u. i. t. e. a. d. e. m. z. e. r. i. u. s. t. a. c. s. concedit. vt. hic. et. i. eo. s. e. a. d. e. m.

Et recte. s. est prouisum. **E**gentes. Nota q. prodest paupertas: quia paupe fauetur paupertati. vt. ff. de transac. cum hi. s. si in annos. et. c. de epi. et cleri. si quis ad bedinandum. s. de pe. et. ff. de offi. p. ro. l. illicitas. s. si. **B**r. contra. ff. de excu. tu. et cu. l. spadonem. s. fin. et in aurent. de testi. s. i. coll. v. i. et illud. pauper vbiq. iacet. licet econtra dicatur. Cantabit vacuus coram latrone viator. **A**d dimaria. **A**no. Nota q. beatissima res est paupertas voluntaria. et quicum paupertate bene conuenit: diues est secundum Senec. Johan. fab. An autem paupertas seculi vt proficit vel noceat: vide hic plene per Angelum Areti. et Chusto. Pot.

Ne pro saltem. **H**aberent. sic. ff. de inter. act. l. quia in p. n. c. i. z. i. de bo. pos. q. quos autem.

So. seruo. nunc liberto facto. **N**on faciente. id est non satisfaciente credito ribus.

Serui. quondam: sed modo liber est. **A**ditio. Et de hac dictione quondam vide glossingularem in l. i. super verbo olim. ff. de ope. no. nunc. et in. s. sed ali quando. i. de v. s. capio.

Iniuria. Quo ad famam que etiam post mortem quandoq. damnatur. vt. ff. de accusatione. l. ex i. d. i. c. i. o. r. u. m.

Idemq. iuris est. **C** Diuiditur in tres partes. **P**rimo ampliat. s. p. c. e. d. e. n. t. e. m. **S**ecundo ampliatione z. extendit. **T**ertio rationem subdit. **S**ecunda i. b. i. **Q**uod nostra. **T**ertis i. b. i. **C**um non est.

diuisio.

e. **L**icet. i. licitum est.

f. **S**erui. scz vnum. et non plures. vt. ff. de here. insti. l. ei qui solue do. in fi. cum. l. sequenti. et etiaz in fraude creditoru vt. C. de neces. ser. uo. l. i. m. p. m. n. s. si specialiter p. g. n. o. i. d. a. t. u. s. f. u. e. r. i. t. vt. ff. de here. insti. p. g. n. o. i. q. u. i. n. o. p. o. t. f. i. e. r. i. n. e. c. e. s. s. a. r. i. n. i. s. i. d. i. e. s. c. r. e. d. i. t. o. r. u. s. a. t. i. s. s. a. t. i. s. f. a. c. i. a. t. : vt. d. l. p. g. n. o. i.

g. **S**olus. z. in casu etiam cum alio. vt. ff. de here. insti. l. si is. et. l. i. ei

paup. tas pio dest. **U**bi pena e: rat e for dimaria rpeclia ria. al's sec. vt l. si. ff. de ius vo. et. l. pe: di. ff. de incendi. rui. na. Ang et Jason.

Idemq; iuris etc. **C**asus. **C**hic reuertitur ad excep-
tionem et de ea exemplificat exponens qualiter in-
telligatur. unde po. sic ca. Domine iam video q; licet
domino qui soluendo non est seruum suum cum liber-
tate heredem instituere. Sed ponamus q; aliquis in-
stituat seruum suum heredem nulla facia mentione

CSeruus a domino simpliciter
instituitur intelligitur etiam ad hunc
partem liberari. h. d. fm. Bre.

CIdemq; iuris est et sine ali-
bertate huius heres instituitur. e.

CQuoniam nostra constitutio ob no-
solus in domino qui soluendo non
est: sed generaliter constituitur/ no-
ua humanitatis ratione: ut ex ipsa
scriptura institutionis detur
libertas ei competere vide-
atur. **C**um non est veri-
simile eum que heredes sibi
elegit: si pretermiserit liber-
tatis dationem: suum remane-
re redem fore.

CParia sunt quo ad primum
potionem fraudis quem manu-
mitti ab eo qui fecit se non esse
soluendo creditoribus: vel ab

CInstitutionis. Ar. q; aliquo concessio illud con-
ceditur sine quo illud esse non potest. vr. ff. de iuridici.
om. iudi. l. ij.

CCum non. hec est noua ratio de qua predicatur
modo. sed ex ipsa antiqua fuit. vr. j. de here. insti. §. i.
que est contra.

eo qui fecit q; ppf manumissa-
tionem efficiet non soluendo. vr
sic. **C**ollu. et euer? impedit
manumissionem directam. si-
dei commissariam at euer? tm
h. d. cum. glo. fm. Bre.

CIn fraudez fauorem credi-
totum manumittere videtur:
q; vel iam eo tpe q; manumit-
tit soluendo non est: vel qui
datis libertatibus desituitur
est soluendo esse. **C**Preua-
luisse tibi videtur nisi animu
quoq; fraudandi manumissio-
for habuerit: non impediri k
libertates: quibus bona eius
creditoribus non sufficiant.
Sepe enim de facultatibus
suis amplius q; in his est: spe-
rant homines. **C**Itaq; tunc
intelligim? ipeditri libertate

alienationem nichilominus alienans reperitur pos-
sidere. Quarto si alienatio est facta clam. Quinto. si
de proximo sequatur delictum vel fuga alienantis.
Sexto. si alienatio est facta sub conditione si contin-
gat bona sua publicari. vr. p. creditores auferri. Ang.
g. **C**Soluendo. et et sciant se habere creditores. vr
ff. q; in fraudem cre. l. omnes. §. lucius. **C**Aditio. Et di-
cit ange. q; hoc probatur si erat de facto suo et non de
longinquo. arg. l. si. ff. pro suo. et est tex. in l. si quis cu
haberet. ff. que in frau. cre.

CNon est. et nunc erit. peius soluendo.
CPreualuisse. Nam quidam dicebant q; sufficiet
bat solus euentus: et alij dicebant q; exigebatur vr. r. u.
q; scilicet fraus et euentus: et ista sententia preualuit.
in ex predictis videbatur sufficere euentu solui tibi etc.

CNon impediri libertates. hic diligenter atten-
de q; si directe detur libertas non solum inter viuos: tas in-
sed etiam in vltima voluntate: duo necessaria sunt. i. fraudez
consilium/ hoc est fraus: et euentus vr. hic. et. ff. eo. l. in
fraudem. et. C. e. l. i. In fideicommissaria sufficit euen-
tus. vr. C. qui manu. non poss. si. Et est ratio. quia faci-
lius libertas de facto data ab herede. **C**reuocatur q; i. q; in
a defuncto: cuius videbatur dispositio lex. vr. ff. de fi-
deicom. l. i. §. z. iij. §. si in fraudem. Alia ratio no. C. volutas
e. l. si. In alijs autem alienationibus que in fraudem testato-
rum sunt: dicit vr. j. de act. §. ite si quis in fraude. ris vr. e.
l. **C**Sepe. Respondet tacite obiectioni quomodo text. no.
potest esse animus bonus cum ipsa veritate fraudet f3 Ja. i.
eos. Rn. Sepe enim etc. Sed argu. contra. C. de reici. l. si p. in
ven. l. quisquis. **C**Aditio. Dicit ad contrarium. d. l. quis p. ff. de
quis. q; ibi loquitur in contractu inter viuos: hic in vltima q; in
vltima voluntate. Angelus.

CIn fraudem.
CDiuiditur in tres partes. pri-
mo qualiter pre-
sumatur manu-
missio in fraude.
Secundo quando p-
propter fraudez
impediatur ma-
numissio siue li-
bertas cum rone
infert. **C**Secunda
preualuisse. Ter-
tia ibi. itaq; Bre. no potu-
f. **C**In fraude
sic. ff. eo. titu. scilz
qui et a qui. ma.
li. non si. in frau-
dem. **C**Aditio.
Multis modis
quis presumitur
alienare in frau-
dem. p. si oia
bona sua aliena-
uit. Secundo. si
alienauit in per-
sonam conuicta.
Tertio si post
de ibi
glo. sup
hbo in-
nouatio
nem. f3
Cypist.
h. expoit
noua. i.
singula
ri rone
q; alia
lex
antiqua
moueri
no potu-
it. ar. ca.
erit aut
lex. iij.
di. et. l.
scire le-
ges. ff. §. 6
legi.

et. scz q a Cum vtroq modo. scilicet cum fraus. et euen-
frauden tus intervenit. vt subij cit. r facit ad hoc. ff. qui r a.
tur cre manu. li. non si. l. in fraudem.

duores. b Consilio. Nota quem teneri de consilio. Sed
l. credi: cōtra. ff. man. l. ij. §. si. sed hic fuit fraus: ar ideo fuit ta-
tor. §. si. le cōsiliū obligatoriu. quia fuit fraudulentum.

ff. man. C Eadē. Me
Jic nec. §. cum §. sequen
heredis dividitur in tres
quia vi: partes. p̄no po-
des face nit qualiter mior
re ex de. r. annis non po-
bito. nō test manumitte-
suavolu renis ex causa.

re. in. l. que sūt cause ius
i. c. bli. se. Tertio limi-
r eoz. li. rat viā predicta:
r ita hāc rum causarum.
glo. ap. Secunda ibi: Ju
probat. se. Tertio ibi: Et
Ja. §. servus Bretin.
uis An. ge. tene
at glo. in
p̄ne

C Eadē. l. elia scē
ita. C. h. p̄ic
incipit secūda ps
principalem qua
tractat de impe-
dimento manumif-
sionis: q̄b interve-
nit rōne mimos
etatis: erim parte
ita procedit. p̄is
om ponit statutū
legis eliascentie.

Secō enumerat iustas causas ma-
numissionis. Tertio remouet quandam dubitationē
circa cās manumissionis incidentē. Quarto oppōit al-
legando contra statutum. legis eliascentie et postea pol-
nit duas rationes in contrarium pro eadem. vltima
eligens median viam soluit. et ita hec secūda p̄spn
ei. quatuor habet particulas que satis in littera per se
patent. Ponegitur sic ca. in prima parte. Domine
vidi vnum impedimentum manumissionis q̄b interue-
nit rōne fraudis: nūqd est adhuc aliqd aliud impedi-
mentuz q̄b obeſt manumissioni. Ad hoc r̄n. iust. q̄ sic
Nā certe eadē. l. eliascē. statutū ē dñz minorē. r̄v. an.
nō posse alit suū suum manumitē: nisi iusta cā manu-
missionis fuerit ap̄b iudicē approbata. r̄ hec in p̄ma pri-
cula scbe p̄r. S3 postea dñe. p̄b dicat̄. mihi q̄ sūt. iſte
causē manumissionis. Ad h̄ r̄ider. Amice iſte causē ma-
numissionis sūt iuste: veluti si q̄s habeat filiū vel filiaz
nālē: ēt aut fratē aut forozē aut nutricē aut pedagogū
aut educatozē suū aut eū alit: r̄ velit manumitē: aut
si q̄ velit collactaneū suū manumitē: aut suū suū ḡra
pcuratozē habendi manumiserit nō minor. r̄ viij. an.
manumittatur: vel si velit manumittere ancillā vt eā
ducatur in vxorem. Nam certe oēs iſte causē iuste viden-
tur: ita tñ in casu minor. r̄. an. ancillam suā manumit-
tere permittitur: si intra sex menses a tempore ma-
numissionis connumerandos vxorem ducat nisi aliq̄
iusta causa superueniens matrimonium impediatur.

C Eadē. l. de qua habita est mentio. §. eo. m. i. p̄n.
c. Dñon. Sufficit §. si non sit minor. r̄. annis. et
si non sit maior: vt quia tetigit vltimum diez viceſimi
anni. vt. ff. de manu. l. i. sicut i testamentō fauore sui: vt
ff. de testa. qua etate. **Ad dno.** Quando autē tempus
ceptum habeatur p̄ completo vel non distingue nota
tabuliter: vt per Chulsofo. hic.

e Vindicta. hoc expone. vt. §. ti. l. §. multis.
f Apud consilium. i. apud locum illum vbi habe-
tur super hoc consilium. i. deliberatio. r̄ sic ponitur id
quod sit pro eo vbi sit: vt. ff. de iusti. et. i. l. penul. §. si:
na. r̄ Uel dic apud eos qui presunt: consilio vt sūt om-
nes habentes ordinariam iurisdictionem etiam mini-

mi magistratus.
cum hoc sit de vo-
luntaria iuridic-
ne: vt. ff. de offi. p̄-
cō. r̄ le. l. ij. in aut.
de defen. cui. §.
nula. collat. ij.
g. Iuste aut
manumissionis
causē. facit. ff. de
manu. v. m. l. si mi-
nor. cum. l. se. vltz
ad. l. apud. vbi in
ſte causē conu-
merant. cōnume-
ratur em̄ inter iu-
ſtas causas ma-
numittendi si do-
minum a pericu-
lo vite vt infamie
liberavit seruus
vt. ff. de manumif-
v. m. l. i. i. p̄.
h. Patrē. S3
qualiter p̄t fili-
habere seruū suū
patrem vel econ-

tra. vel frater fratrem suum siue forozē: r̄ n. bene po-
test: vt quia instituit dominus filium seruū sui here dez
vel filium ancille: vel econtra et sic de alijs quo alit
sit institutus heres liber et dominus omnium bono-
rum quorum dominus fuerat testator. vt. §. c. §. i. r̄. ff.
de acqu. poi. cum heredes. Item potest esse vt si habe-
at quis filium ex ancilla sua: nam est seruus et filius.
vt. C. communia de ma. l. si. et econtra si seruus habe-
at filium ex domina: nam filius est et liber et domus:
cum ventrem sequatur quo ad statutum. vt. C. de rei v̄
di. l. partum. licet possint ipse r̄ domina accusari. vt. C.
de mu. que seruus prop. l. i. r̄. j. de here. inst. §. i.

i Naturales. Et legitimos: vel naturales tantū.
k Pedagogum. scz qui ab initio instituit pueros.
a pedos quod est puer. r̄ gogos quod est dicere: quasi
ductor siue gubernator puerozū. **Ad dno.** Adde q̄ nō
pedos sed pais grece puer est latine. vnde ab agēdis
hoc est a ducendis pueris: p̄pellatur pedagogus.

l Blūnum. passiuē. quem vel quā alūmus alit vt
differat a superiori.
m Collectaneum qui simul mecum lactauit: quē
fratrem bonoñ. appellant.

n Ducatur: p̄estito super hoc sacramento: vt. ff. de
de man. v. m. si collactaneus. in fine.

o Iusta causa. Ut infirmitas que tribuit dilatio: hodie o
nem. vt. ff. si quis cau. l. ij. §. ij. et. iij. et. ff. de re iudica. c. i. ca.
l. questū. vel alia quelibet iusta. vt. ff. ex qui. cau. ma. q̄ s̄ h̄
l. prima in fine.

p Decem et septem annis. Sed quomodo. m. i.
nor. r̄. annis potest esse procurator. vt. C. de procu-
raf. exigendi. ff. de procura. si minor. Respon. hic ad
negocia sunt: non autem in iudicio esse potest: sic alit. l. eri-
as est differentia inter hos procuratores. vt. ff. man. si
gēdi. §. 3
procuratozē. §. j.

Et hec
da fin
quā rez
tus nō
supfluit
cū p̄siliū
r̄ h̄būm
vidicta
exposi-
tū. vt in
glo. ij. §.
de liber.
sunt di-
ue. fa et
ſic ē ipā
le h̄ vt h̄
manu-
missio fi
at in loz
co maio-
rum: q̄a
exigit
plenam
causē co-
gnitio-
nē alias
ſec. vt
ibi not.

Dies
cepta
habet p̄
ap̄lecta.

lib. vi.
ad p̄o?

Liber. i.

Semel. Casus. **C**hic incipit tertia particula in qua sic po. ca. Dñe iaz vid eo qd nō licet minor. xx. an. seruum suū sine iusta causa manumittere: sed ponamus qd aliquis minor. xx. an. volens manumittere seruum suū allegabat iustam causam corā iudice: qd seruum illū quē voluit manumittere fuit sibi socius in armis vt in scholis

et iudet illā causam tanq̄ iustāz approbavit: vñ talis minor seruo imposuit libertatem postea pcedēte tempore apparuit illam causam fuisse iniustā: nūqd̄ occasione illius cause nō iuste poteris libertas data reuocari? Ad hoc rñ. iust. qd non: cā ei a iudice approbata: siue iusta siue iniusta fuerit nūqd̄ postea tractabitur.

Causa. Scilicet manumissionis.

Approbata. Scz apud consilium.

Sine falsa. qd. si dixit filius licet non sit: vel patre vel similia: licet hec ita non sint fm quosdā: qd res probat: cum id quod falsū sit nichil sit: nec prester causā vt. ff. de p̄bo. signi. paulus. z. c. si ex fal. instru. p totū. z. ff. de excep. l. qui agnitis. vñ de dic. vera. id est iusta. falsa. id est iniusta: vt qd dixi cum socii meū fuisse in armis vel in scholis: quod inducēbā p̄o iusta causa: si ita causa vel similis approbata: licet nō debuerit approbari. sic. ff. de l. si fideiusor. §. i. et. ff. de in. iure. resti. l. omnes. sic e contra iusta p vera. vt. ff. de in. p̄n. d.

Non retractet. sic. ff. de manu. vin. l. iusta. qd nichil facile immutandū est ex solēnibus. vt. ff. de in. iure. rest. diuis. Sed cōtra. ff. de excu. tu. l. sed reprobata. r. i. ff. sed hoc fauore libertatis: illud fauore sanitatis.

Additio. Ex hac gl. d̄t Bal. qd p̄s qui cōduxit vicariū vsq̄ ad annū: si ignarē reperiat: p̄t remouere: z hoc fauore reipub. quā dz administrare. fm Christo.

Cum ergo. **D**iuisit iste. §. in quattuor partes. quia p̄lo ponit vñū dicit. Sc̄o contra illud adducit plures rōes. Tertio p eo adducit alias rōes. Quarto ad cōcordiā reducit mediā eligens viā: z rationem annectit. Sc̄o ibi. Qd non erat. Tertio ibi. Sed cuz. Quarta ibi. Ideo nos. Bretinus.

Cum aut certus modus. **C**asus. **I**n incipit quarta z vltima particula vltimē partis p̄ncipalis i qua sic po. ca. Dñe iaz video qd statuit l. e. l. a. c. circa minor. res manumittere suos suos. qd videt vobis de statu ro. l. elia sc̄te. nūqd̄ hodie obseruandū est. Ad hoc rñ. iust. dicens. Amice certe vobis videt palma facie statui. l. elia. quoddā ius intolerabile emergere. cū em̄ minor. xx. an. auctoritate legis elia. certus modus manumittere sit status: ex hoc statuto p̄tingebat vt l. z minor. qui. xiiij. an. impleuerat testamētū posset cōdere: z in eo heredē instituere sibi z legata relinquere. si tñ adhuc minor. xx. an. fuerat libertatē vni seruo dare nō poterat: qd nō videt aliquatenus ferendū. Cū em̄ huiusmodi minor. oim bonoz suoz libera dispositio in te

statuto cōcedat: satis videt absurdū qd et bñficiū manumittere denegat. Quare em̄ nō sūt in certas res suas: ita z in suos. z in vltima voluntate quādamodū voluit disponere cōcedit: vt ip̄s libertatis bñficiū possit impartiri. hoc nō videt rōni cōsentaneū. Verū cum libertas inestimabilis sit: z idcirco minor. xx. an. eam

huc minor sit. xx. anis libertatem suo dare nō poterat.

Quod non erat ferendū si is cui tutorū suoz bonorū in testamento dispositio data erat vni fuodare libertatem non permittebat: qre non similiter ei quēadmodū alias res: ita z suos suos in vltia voluntate disponere quēadmodū voluerit p̄mittit: vt libertatē eis possit p̄stare.

Sc̄m libertas iestimabilis res sit: z ppter hoc añ. xx. etatis añū antiq̄tas libertatē suo dare phibeat.

phibere suis suis antiq̄tas phibeat. ideo nō his rōnibus moti quosdā modo viā mediā eligim: z nō aliter. xx. an. cōcedim? dare suo te statuto libertatē nisi compleuerit. xvij. an. z parum. xvij. an. tenigerit. Cū em̄ antiq̄tas hmoi etatis hōibus p alijs in iure postulare cōcederit: nō videmus rōnē cur stabilitas iudicij surm tantū eos iuuare non credat: vt saltē in. x. etate

constituit libertatem seruis suis in vltima voluntate possint imponere. Extra ca. no. qd manumissio in fraudem creditorum data seruo non valet. Item nota mirabilem rationem. §. qd lex hoc vult. Secūdo nota qd si seruus est lib. cogit adire hereditatē z liber effici ne cessarius heres dñi. i. siue velit siue nō: etiā si in fraudem credi fuerit heres institutus a dño suo. Itē nō paupibus subueniri. Itē nō. qd fama defunctorū q̄qz dānatur. No. qd in frau. credi. videat fieri manumissio. No. qd duo sunt necessaria vt impediatur libertas. i. fraus ipsa z euentus. §. qd eueniat qd creditorēs ne fraudē. Itē nō. qd sepe de facultatibus ius p̄perat hōies q̄ in his sit. No. qd dñs minor. xx. an. non p̄t manus mittere seruo suū nisi causa cognita. Ex. ij. parte not. id quod verū in cognitionē. Itē nō. qd in. xvij. an. p̄t quis alicuius esse pcurator. Ex. ij. parte no. qd manumissio p̄dicta p̄stata etiā iniuste de facili nō retractat. Ex. iij. parte no. qd in. xvij. an. qd p̄t aduocare seu postulare.

Cōstitutus. Nā cū dicit sine causa nō posse manumittere: cōtra cū causa valet manumissio. sic. ff. de edē. si qd ex argētarijs. §. p̄tor. z. §. phibet. z. ff. de pac. iurigentium. §. p̄tor. z. §. dolo malo.

Testamētū. Si ē masculus. femina p̄o in. xij. vt ff. de testa. q̄tate. z. ff. de liber. lega. l. laurelio. §. causus.

Sed cū libertas. Vsq̄ huc allegatō inuit qd eodem tpe possit manumittere qd testari: nūc cōtra duas rōnes p̄siderās: z qd inestimabilis ē libertas: cū si vēdat qd se p̄ciū ad venditorē nō trāsit: imo p̄hes emptorē eū dēqz dñi remanet. vñ ē inestimabilis: vt hic. z. ff. de re. iu. libertas. z. ff. de tab. ex. l. i. §. si. et. qd antiq̄tas aliter statuēbat cui est deseruendū. vt. C. de test. l. testamētū. qre vñs allegatiōib? soluit mediā est gēs viā. sic. j. de r̄rū diu. §. cū ex aliena. l. z ar. cōtra ff. de neg. ge. nescim? in fi. et. ff. de in re. h. si. p̄te. §. idē querit. **A**dditio. Dic qd aut ē maior: p̄prio p̄ vna p̄te q̄ alia z tūc nō eligit mediā viā. vt. l. nescim? z. qd ibi no. glo. cōtra sniaz rñsi. in fi. Sec? qd nō eēt maior: **C**hristi.

diuisio

q̄

hoc reprobatur Christi.

Rursus earum **Causa.** Dicit Iusti. conti-
nuando subsequenta precedentibus. Uta prima diuisione
de iure psonaz. qda alia diuisio sequit talis. Queda ei
pstone sui iuris sut. qda alieno iuri subiecte sut. Illaz
q alieno iuri subiecte sut. qda sut in prate dnoy. Sed
dne d qd vult post tractare. vru de his q sui iuris sut:
an de his q alie-
no iuri subiecte sut
Ad hoc m. iusti.
q pmo dicitur est
de his q alieno iu-
ri subiecte sut. Na
si cognouerim q
sut ille pstone q a-
lieno iuri subiecte
sut. certe sim in-
telligem q sui iu-
ris sunt. vn vide-
mus pmo de his
pstonis que prati
dnoy subiecte sut.
a **Alia diui-**
sio. Que est de iu-
re civili cuz in ea
ius gentiu distin-
guat. vr. ff. d iusti.

Que
veruz q
ad praz
prate. se
cus q ad
dnica. vr
j. eo. si
prate.
qd disti-
gue vri
s. sui. s
de iure
perlo.

Que est
vri i di-
recto co-
trariuz
q ad co-
gnitio-
nem: vr
hec sec
q ad esse
er v: iu-
ris dis-
positio-
ne. vr j
ria ero
l. int str-
pulatey
s. sacra
ff. d ver-
bo. obli.
er. l. i. ff.
solu. ma-
tri. er. l.
pe. C. de
solu.

alia diuisio. Nam quedam
persone sui iuris sunt. que-
dam alieno iuri subiecte st.
Rursus earum que alie-
no iuri sunt subiecte: alie sut
in potestate parentum: alie
in potestate dominorum.
Aideamus itaqz de his
que alieno iuri subiecte sut.
Nam si cognouerimus que
iste persone sunt: simul intel-
ligemus que sui iuris sunt.
Nec prius inspicimus d
his qui i potestate domi-
noy sunt.

er iure ius civile. t supior aut quā habuim? s. de iure
psonaz. j. m. est de iure gentiu. cu no sit seruitus iure
naturali cognita. vr. s. de lib. s. j.
b **S**ui iuris sut. hic restringit pāmū mēbrū pme
diuisionis postre. s. de iure psonaz. vr. nō oprehēdat
quosdā liberos hoies. s. filios familias. Itē statim cum
dicit alieno iuri apūat scdm mēbrū dicte diuisionis: vr
cōprehēdat etiā quosdā liberos. s. filios familias. Cū g
fiat additio r detractio dicte diuisionis est de iure ci-
uili hec diuisio. vr. ff. d iusti. iur. l. ius civile. Et supior
de iure personaz fuit fm ius naturale. r gētium vbi
diximus: et ideo immutabile. vr. s. de iu. natu. gen. et
cui. s. penul. Accur. flo.
c **Q**ued in alieno. Quedā neutro iure tenēt: vr
filiū quoz patres sint capri ab hostibus: vr. j. qui. mo.
i. u. pa. pol. s. si ab hostib? nam et alie quedā sut in-
pendenti: vr. ff. de usufruc. sed et si quis interdū. s. j. et
in aut. de nō eligē. s. hoc aut. col. j. r hoc fm quosdaz.
Nos j nā sui iuris sut: cū em pater sit serū? hostiū et
meorū potestate: vr. s. de iure psonaz. s. serui. g aliuqz
habere nō pōt in prate: vr. ff. de acq. re. do. hō liber. s.
quicqd. ff. de acq. po. l. cū heredes. circa mediū. r. ff. ad
l. iul. de adul. l. si eueniet. r preterea eoz ratio vlt snia
est absurda q dicitur: hec diuisio recipiat mediū: vr. C.
de sen. pal. l. si. circa pncip. **Admō** Et de hoc dic vr per
Angie. in dicte. s. si ab hostibus.
d **P**otestate. hoc vbiūm qnoz modis accipit. vr. ff.
de verbo. signi. l. potestatis.
e **S**it intelligem? nā vr dī Aristoteles. Cōtrarioz
eadē est disciplina vr h. r. j. de tutel. j. rīso. er. ff. e. l. i. r
Et ē h arg. q p noticiā vni? imediaroz puenit ad al-
teri? noticiā. r factūr ad hūc. s. ff. de par. l. pomponi?
s. penul. r. ff. e. l. j. r. ff. de pro. l. h pul. l. j. s. stipulationū
istarum. j. de tutel. circa pncip.

in seruis. Ad hoc m. Iusti. dicens. Certe i pte dnoy
sunt sui. r hec pias quaz hnt dñi in suis de iure gen.
est q talilique rōne. Na apud oēs gētes ppēdere pos-
sumus peque dñis in suos vite neciqz ptiem fuisse.
er qbcūqz p seruū acquiri id dño acquiri cēsetur. Cū
igit ius gē. sit qd per eque apd oēs gētes custodit: ma-
nifestū est illā po-
restatē d iure gē.
origine supisse.
f **J**urigeris
Id est de iure gē-
tiu introducta vr
s. de iure perlo.
s. seruitus.
g **A**iduerē
Id est in aio vte-
re et cogitare: vr
dixit Caro.
h **E**ste. Im-
propē ponit p su-
isse vr statim colli-
git. er. ff. e. l. j. r es-
rat eadē parisoni
filium: vr colligit
tur fm vnam liti-
teras. ff. de lib. et

post. l. in suis. er. j. de nota. s. si. C. de epa. po. l. fi.
i **A**cquiri. Sed certe hoc esse nō pōt. nā si acqui-
ritur: g domio: qz libi nō. vr. j. p quas pfo. nō. acqui-
ritur: s. serui. er. ff. de acq. i. her. l. plz. quare dic q semp
dño querit etiam si quid p dolum vel metū seruus ac-
quirat: vr. ff. p emptore. l. ij. s. cellus: et s. pomponius
er. s. si seruus. Sed hoc solo inspecto an qrat: puta si
suus stipulet operas a liberto: vr. ff. de st. l. i. anpe.
vel si aliud factū sit i stipulatōe. vr. j. de stipulat. ser. s.
sed cum factū. nisi in casibus. quod dic. vr. j. de stipula.
ser. s. sed cū. Nec ob. d. l. q fuis: qz nō qrit dño vr sibi
remaneat. nā tenet reddere. Sz nunqd libertas data
a dño vel a lege qd sit interdū: vr. C. de ser. qui. p pmo
liber. ac. per totū. r in aut. de mo. s. ij. coll. j. dño qrit?
Rñ. nō. nā licz querat seruo libero in nō pōt dar liber-
tas. vr. j. de actio. s. sic itaqz. r. ff. de fideico. liber. gñalit
s. si hoi. tū eoipio momēto sic sit liber vr dñm nō hāz
beat: r sic hec oppositio ē de pūcto: sic r alias vr hieya
dit romā. r hic facit murū. nō est tñ verū eū inisse vel
opus fecisse: lz sit in vitino momēto pñcēdi. s. ius que
stio sit. ff. q metus cā. l. errat. **Admō.** Et hoc cōter
fm docto. in dominio vel tñ possessione er re peculiari
acquisita: vbi est multū iuris: r ideo nō opus est aio cū
acquirat etiā ignorari. l. cū p. s. furdo. ff. d lega. ij. fm
Ja. secus in ea q habet multū facti. vr in pn. glo. r ista
omnia possunt dici de filio respectu patris vel fratrum
quo ad illicite acquisita. vr hic per Ang.
k **D**omino. vel quasi domino: vr fructuario r bo-
nesidei possessori quibus queritur ex duabus causis
vr. j. per quas perlo. nobis acqui. s. de his.
l **S**ed hoc tpe. **Causa.** Ibi incipit. v. pars in qua
sic po. ca. Dñe is video q fuit pias dnoy in seruos fm
iura antiqua. nūquid licebit dñia adhuc eandā prate
in seruos exercere? Rñ. Iusti. qnon. Nam hoc tēpore
in illis hominibus qui sub nostro imperio sunt: non li-
cet sine cā legib? approbata in suos ius supia modū
seruire. Er pstitutione em diuisi pñ antonim cauetur vt
qui pprimū seruū occiderit sine legitima cā: nō mu-
nus puniatur: qz qui alienū seruū interfecisset. Et nō
solūmodo illos qui suos occidunt puniri iubem? lz et

8

eos qui maiore asperitate q̄ equū sit in seruos exer-
cens eiusdē principis cōstitutione coercentur. Nā idē
princeps cōsultus a quibusdā p̄sidiis puinciaz qd
iuris esset de his seruis q̄ p̄pter seuitiā dñoz ad edes
sacras ⁊ ad status p̄ncipi p̄sugios: i rescripto suo p̄ce-
p̄t: vt si seuitia dñoz circa ip̄os ⁊ suos intolerabil̄ videat̄

cogant̄ ip̄i dñi ser-
uos bōis p̄ditioi-
bus v̄dere ⁊ p̄re-
ciū de seruis ven-
ditis habitū dñis
des. Sed dñe qd
v̄t vobis de hoc
statuto diuī p̄ij
ātonini. certe di-
cit Just. nobis v̄t
ip̄sum recte sta-
tuisse. expedit ei
reip̄u. ne quis re-
sua male vtatur:
⁊ h̄ba sc̄pta ip̄ius
p̄ncipis ad Eliū
marcianū. p̄con-
sulem missa sunt
hec. Dominoz q̄
quidem potesta-
tem in suos suos
illibata esse. i non

acquirita. **C** Sed hoc tēpore
nullis hominib⁹: qui sub im-
perio nostro sunt: l̄z sine cā
legib⁹ cognita: i suos suos
supra modū seruire. Nā ex
p̄stitutione diuipi ātonini: q̄
s̄n cā seruū suū occiderit: nō
min⁹ puniri iubet q̄si alie-
nū seruū e occiderit.

C Namia dominorum aspe-
ritas in seruos coerct. Et
ex causa cogitur quis res su-
am vendere. Et iuste depre-
cātib⁹ nō cōnegād⁹ a se. Et
iust officiali fraudis legem
punit hoc dicit. **Alexius.**

diminutā quoz neccūq̄ hominū suo suum in aliq̄
detrahi equū est. v̄tū in casu isto ip̄soz dñoz inter
est. ne auxiliū p̄ eoz seuitiā vel intolerabilē iniuriam
ip̄s suis iuste deprecātib⁹ denegat. Nā si p̄mitteret
eis seuitiā suā in seruos suos exercere. aut forte ser-
uos occiderent aut eos fugitiuos efficerent ⁊ sic ip̄s
seruis ⁊ eoz p̄cio careret. ⁊ ideo o tu Eli marciāne de
querelis seruoꝝ q̄ ex familia Julij sabini p̄pter eius
seuitiā ad status p̄ncipi fugierūt diligētē cognosce:
et si tu cognoueris eisdē duri⁹ habitos q̄ equū sit: et
intolerabili iniuria afflictos venūdari iube: ita q̄ de-
cetero in po. iulij sabini nō reuertat: ⁊ si idē iulius sa-
binus huic nostre p̄stitutioni fraudē fecerit sciat nos
hoc delictū aduersus se seueri⁹ executuros. Extra ca.
no. diuisione istaz p̄sonaz. No. sc̄bo q̄ p̄tāsalia dñica
alia parema. No. tertio q̄ p̄rioz eadez est disciplina.
Quarto no. q̄ seruitus est inducta a iure gen. No. v. q̄
de in. gen. licebat dñis seruos suos occidere etiā sine
cā: s̄z hodie nec occidere licet nec h̄berare acriter po-
terit dñs sine cā. ⁊ si p̄faciat punitur. No. vi. q̄ q̄cquid
acquirit seruis dño acquirit. No. vii. casum in q̄ quis
cōpellit v̄dere. No. viii. qd dicit expedit em̄ reip̄u. ⁊c.
No. ix. q̄ n̄s alicui nō est diminuendū. vt in glo. super
illo h̄bo illibata. Ultimo no. q̄ p̄uilegiū dz amittit q̄ cō-
cessa abutit̄ potestate. ⁊ hec dicunt̄ vsq̄ ad fi. ti.

Pratio
domini
ce tri
p ex ef
fectus.

A. q̄rit. Nō hic duos affect⁹ dñice p̄tāt: ⁊ terti⁹
vt nō torq̄at̄ dñi: nisi i casib⁹. vt. C. d. qd. l. i. et. l. suos.
L. i. c. i. licitū est legibus: q̄ si suos sciat infidias
dño parari: et ip̄e auxiliū nō tulerit: suppliciiū dz p̄tāt
re. qd̄ mortē interpretamur. sed ⁊ si accusauerit eū cri-
minaliter (excepto crimine lese maiestatis) vel si dñm
viderit periclitantē ⁊ eū nō adiuuerit: vel si inuiscue-
rit se v̄roa sue: vel alijs modis.

C. Cognita. vt q̄ eū cū v̄roze inuenit: vel sibi deli-
cto. q̄ casu etiā occidere l̄z: vt. ff. de h̄bo obligat. q̄ fuit
et. ff. de lega. i. qd̄ g. s. si heres. et. ff. ad. l. iul. de adulte.
marito. s. i. si aut̄ alias deliquit vel t̄ho nō obediit:
legit̄ eū corrigere pot̄. nō t̄v̄ltra modū bōiviri arbi-
trio comprehensum. vt. C. de emen. seruo. l. i. sed num

quid sine cā h̄berare pot̄. Rñ. si modice fm̄ Jo. vt. C.
de eman. ser. l. i. l̄z pla. dicit q̄ nō alit̄ si nimis corrip̄t̄
sine culpa tenet vel vendere vel dare. vt. ff. ad. l. i. cor. de
de sic vt hic sequit̄. ⁊. ff. eo. ti. l. i. **Aditio.** hec gl̄cōliter
approbat. ⁊ dicit̄ doc. idē in marito erga v̄roze: ⁊ i ma-
sistro erga scholare: q̄ p̄tās tributa magro erga schos
l̄re intelligit̄ tri-
buta marito v̄ro-
rem. l. l̄z si q̄cūq̄
s. si. ff. ad. l. aquil
lia. Chaslo.
d. Cōstitutioe
cuius verba sunt
i. eo. s. ff.
e. Alieni fuit
S̄z certe q̄ seruū
alienū occidit: le-
ge aq̄lia tenet. vt
ad. l. ad. l. i. l̄z p̄n.
et. l. ad. l. aquil. in
dñ. q̄ actio hic h̄fe
locū nō pot̄: cum
nō dño imo p̄ra-
dñm daret. qd̄ eē
nō debet. vt. ff. ad
laq̄l. itē mela. s.
legis. Sed hic q̄
hoc est v̄z q̄tuz

C Sed ⁊ maior ⁊ asperitas
dominorum eiusdem princi-
pis cōstitutione coerctur.
C Nam antoninus consul-
tus a quibusdam p̄sidiib⁹
prouinciarum de his seruis
qui ad edē sacram v̄t ad sta-
tuam principum confugiūt:
p̄cepit vt si intollerabilis
videatur seuitia dominoz
cogātur suos suos bonis
conditionibus vendere: vt
p̄cium dominis daretur:
⁊ recte: expedit enim reip̄u-
blice ne sua re q̄s male v̄ta-
tur. m

ad criminalē penaz legis comelle de sicarijs. vt. i. de
pu. in. s. ite. l̄z q̄ pena tā in seruis q̄ in liberis locū h̄z
vt. ff. ad. le. cor. de sic. l. i. s. i. **Aditio.** et̄ia ciuilit̄ re-
net si alteri⁹ interest vt creditoz. vt. ff. de pig. seruis
quē q̄s. vel fructuarj. vt. ff. ad. le. aq̄l. l̄z si p̄prietatis
et. ff. de dolo. ⁊ elegant. s. si seruū v̄surariū. **Aditio. j.**
Nisi p̄baret eū nō ex vulnerib⁹ mortuū: vt q̄ post tri-
dū surrexit ⁊ cū baculo incesit. vt not. glo. in. l. i. c. de
emen. seruo. fm̄ Jaf. hic.

C Sed et. **C** Dimiditur iste. s. in quinqz partes. p̄is-
mo ponit dictum in genere. Sc̄bo illud exemplificat:
et rationē reddit. Tertio ponit verba rescripti de quo
fit mentio in principio. s. Quarto concludit. Quinto
minatur officiali nō obseruanti legem istam. Secūda
ibi: nā Antoninus. Tertia ibi: cuius rescripti. Quarta
ibi: ideo q̄. Quinta ibi: qui sabimus.

C Coior. i. magna. vel maior q̄ equum sit.
C Consulatus. i. interrogat⁹. sic. ff. de pac. l. item q̄
s. si. v̄t illud. Cōsulo te querens: tibi cōsulo consilium
dans. Accursius.

C Item sacra. Ad que loca olim et hodie confu-
giunt. circa que distingue. vt diximus. in aut. de man.
p̄m. s. neq̄ autē. col. iij. **Aditio.** Et inuantiur fm̄ Jo.
fa. ⁊ Ange. q̄n sine armis nullo p̄cedente delicto: sed p̄-
pter dñi seuitiā: vel etiaz sui criminis grauiorem puni-
tionē cōfugiūt vt hic: als non. vt. l. si seruus. et. l. si. s. et
hoc quidē. C. de his qui ad eccle. cōfū. et ca. inter alia
extra de immu. ec. sed de iure canonico non inuāz des-
linquēs in ecclia. ca. si. extra eo. r. ai. sic. nisi esset pu-
blicus laico: vt dicto. ca. inter. ⁊ idē per o. a. sicelligas
de cimiterio. vt. xv. q. iij. c. si contumax. Jafon.

C Cogit. Nota hic q̄ aliquis cogit v̄dere rē suā.
C Bonis conditionibus. sc̄z vt p̄cium habeat et
ad dominum p̄mū non reuertatur. vt. i. s. p̄v̄. et. s.
si. Et ne simili pena anterior afficiatur. vel ne expo-
nantur vel prostituant̄ ab eodem. vt. j. p̄v̄. s. et. s. fi.
C Recte: sc̄licet p̄cepit.

C Male vtatur. Quia interest principis locuple-
tes sub se habere subiectos: vt in aut. vt in. sue quo.

sup. §. cogitatio. colla. §. qd non contingeret si cui libe- ro seruos suos liceret occidere. Et nota qd illud idem quod interest privati principaliter: et republice inter- est secundario. vt. §. d. i. i. de iusti. et iure. in. §. Ar. contra. ff. solu. matr. etiam. §. licet.

a **C** Martianum. Proconsule etice alias eutice vt bis vt. ff. eo. l. §. si dominus.

b **C** Domino: rum. hinc inde al legat: et duas pro dominis rantes vel dicta ponit.

c **C** Albari. i. non diminuat.

d **C** Interest. i. eis pderit: vt ser uos non perdant et dic denegat. f. a nobis. Vel dic i terest. i. ad eos qd timer ne denegat: tur. f. a se domi nis: cu forte prot vel filij vel alij do mini familiares i ferat hoc. sed pri ma verior.

e **C** Innuuriam. quaz patiu iure naturali inspecto: no iure ciuili. vt. §. de inur. §. seruis.

f **C** Denegetur. sic. ff. de offi. pre. vt. l. §. qd autem.

g **C** Infami. i. infamata: seu magna iniuria.

h **C** Fraudē. i. vel euidenter. qd no obedit. vt callide dicens no esse istu seruū qui fugit. **Adiuo. i.** Tangit hic Chyisto. quot modis fiat fraus legi. ex quo isert qd statutu loquens de frumento intelligit etia de farina: et an ex eodem facto cotrafaciēs duobus statutis sit puniendus in duas pro duabus posit: an pro vna: vt de Bar. in. l. manus. §. duobus. ff. de le. ij. §. Iaso.

C De patria potestate. **C** Quia supra dixit de his qd sunt in potestate dnoz: ideo subiungit de his qui sūt in potestate parentū. vt. pmserat. §. ut. §. i. Breuius.

In potestate. **C** Totus iste titulus diuiditur in quattuor partes. Primo ponit dictum in genere quis sunt liberi in nostra potestate. Secundo diffinitio nem nuptiarū vel matrimonij. Tertio qui hnt filios in potestate. Quarto ex predictis infert specificando quod primo dixerat. Secūda ibi. Nuptie. Tertia ibi. Jus autem. Quarta ibi. Qui igitur. Angelus Breui.

C In patria potestate. **C** alius. **C** Accessi ad Iusti. et quesitū ab eo. Domine vos vultis tractare de pa. po. dicat: ergo mihi. qui sunt in pa. po. Ad hoc rñ.

Isti. di. In pa. et in po. nra sūt liberi quos ex iustis nup- tijs pcreauimus. et hec dicuntur in prima parte vsq ad illū. §. Nuptie. et. Et ibi incipit. §. Sed po. ca. Vnde tam video qui sunt in pa. po. sed dicatis mihi quid est matrimonium seu nuptie. Ad hoc rñ. Iusti. qd nuptie siue mrimoniū ē vni et mulieris pūctio indiuiduā vite reuēs pūctudinē. et hoc i scōa pte vsq ad illū. §. Jus aut. Ibi incipit tertia ps in q sic po. ca. Vnde dicat: mihi si placet qd pp au est ius pa. po. Ad hoc rñ. ius pa. po. qd in liberos habem? ppūū est cūmū romanoz. i. libe roz oim de rōano iperio. Nulli et alij hoies sūt q tale potestate hnt in liberos qualē nos habem? et hec i ter tia parte pūctiōē q durat vsq ad. §. Qui igit. Ibi inci pit quarta in q sic po. ca. Vnde si vobis placet dicatis

mihi qui sunt in pa. po. Ad hoc rñ. iusti. Amice dixi mus qd illi sunt in pa. po. et nra quos de iustis nuptijs pcreauimus. Et hoc igitur manifeste liquet qd illi qui ex re et legitima vxore tua nascuntur in tua potestate sunt vt nepotes: et idē est in pronepote et ceteris deinceps per masculinam lineā. descendētibz. Sed qd dixerim nepotes nati ex filio i tua esse potestate: scus tñ in nepoti bus natus ex filio Nam qui ex filia nascunt i tua po- testate no sunt: s; in potestate pūctio eoz. et hec dicitur tur in quarta pūctio vsq ad. §. tit. Extra casū no. qd liberi sunt in po- testate patētm. Secundo quid ē mrimoniū. Ter- tio qd matrimoniū de facili non dissoluitur.

C Qui sabinus si mee con- stitutiōni fraudem fecerit: sciat me hoc admittit aduer- sus se seuerius execratur.

C De patria potestate. **A** potestate nostra sunt li- beri nostri qd ex iustis nup- tijs pcreauimus.

A potestate nostra sunt li- beri nostri qd ex iustis nup- tijs pcreauimus.

C Nuptie autē siue matri- monium est vni et mulieris coniunctio indiuiduā nō cō- suetudinem vite continens.

tit. diximus. §. i.

k **C** Ex iustis. que sunt iuste dicitur. i. tit. pri.

l **C** Nuptie. et dicuntur ab obnubendo. i. velando. quia velare incedere debet: vt ait Iusto. sed matrimo- nium dicitur ideo quia mulier nubit vt mater fia: et hec duo nomina (licet diuersis rationibz) idem signat Item pūctio et connubium: et consortiū. vt. ff. de ritu nup. in eo iure. §. hoc caput. licz hoc vltimum quādoqz inter seruos accipitur. vt. C. §. ser. fugi. l. i. inter quos ppue dicitur contubernium. vt. C. de mcest. nup. cum ancillis **Adiuo. i.** Et ideo ab ea potius qd a patre de nominatur: quia maiorā sustinet onera. Est enim ante pūctio onerosa: et pūctio dolorosa: et post partū laboriosa: vt ē de puer. in. fide. ca. ex litteris. Jo. fa. et Angelus.

m **C** Coniunctio animoz non corporū tātm. vt. ff. de reg. iur. l. nuptias. et illa coniunctio animozum si- gnificat vniōnem que cōsistit inter deum et iustam ani mam. Vñ apū. Qui adhereret domus spūs est cum eo. Reliquum scz coniunctio corporum designat con- fornitatem q consistit in carne inter christū et sanctam ecclesiam. i. humanum genus. Unde euangelista. Ver- bum caro factum est: et habitauit in nobis. vide cap. **Johan.**

n **C** Indiuiduā. Quo ad affectionē. sic. §. de iusti. et tu. in pñ. actu ei plerūqz sit separatio iure tā veteri qd no uo pmittēte. vt. C. de repu. ofensū. et in aut. de nup. §. si ergo. col. iij. et in aut. vt lice. ma. et au. §. qd. coll. vti. Sed nūquid hāc affectionē hz aliquis ad cōcubinam qd qz? Certe sic: ideo adūctas hūc diffinitio dicitur i hūani iur: cōcario. vt. ff. de ritu nuptia. l. §. diuini. qd e iudē secrete debet esse: vt non sit vniū christiani et al- ter iudeus. vt. C. de iude. ne quis. humani: quia forū vni sequitur vxore. vt. ff. ad munitia. l. §. i. sed secus est in cōcubina: vel qualibet mrimo legitima vxore. vt. ff. ad munitia. de iure. §. fina. licet concubinatus iure per- mittere sit. ff. de conu. l. in pūctio. in fine. Nec valet oppositio de matre ad filiū: quia ibi non est tā

Amice dixi mus qd illi qui ex re et legitima vxore tua nascuntur in tua potestate sunt vt nepotes: et idē est in pronepote et ceteris deinceps per masculinam lineā. descendētibz. Sed qd dixerim nepotes nati ex filio i tua esse potestate: scus tñ in nepoti bus natus ex filio Nam qui ex filia nascunt i tua po- testate no sunt: s; in potestate pūctio eoz. et hec dicitur tur in quarta pūctio vsq ad. §. tit. Extra casū no. qd liberi sunt in po- testate patētm. Secundo quid ē mrimoniū. Ter- tio qd matrimoniū de facili non dissoluitur. **nuptie quid** **Johan.** **Matri monij diffinitio** **quid ad s dedū ē.** **Concu binatus an sit p missus.**

hij consuetudo qualis ad vxorem. vt. i. titu. i. §. ergo. et in autē. quōd opoz. epist. §. col. i. r. §. quāta. ibi. §. aut. fo. 27. **Aditio.** Dumodovni de qtuoz q habēt in. l. i. eo. ti. interueni. r. vt. ibi. no. glo. et bar. in. l. i. eo. tit. Sz hodie fm fidem et iura canonica concubinatus nullo modo est permittus. immo quelibet etiam simplex fornicatio est peccatum morale. in cle. ad nostraz. extra de hereti. fo. fa. Ange. are.

Patria potestas fuit de iure romāo introducta per quam filius ex legitimo matrimonio natus r ceteri descendentes per lineam masculinam in patria potestate sunt censendi. Mulieres vero et earum descendentes tale ius non habēt. h. d. sumariae fm Bal.

Ius autē potestatis quod in liberos habem propriuz est ciuium romanorū. Nul li enim alij sūt homines qui talem in liberos habeāt potestatem qualez nos habem.

Qui igitur ex vxore tua nascitur i tua potestate est. Item qui ex filio tuo et

in. l. penul. in fi. Charite. C. qui testa. face. por. r dicto. c. i. an maritus suc. vxo. i. benefi. dicit Bal. q ista glo. est singularis. Jason may. **C** Ex vxore. Aliud si ex concubina. vt. i. titu. i. §. si na. vel incesto coitu natus. vt. in autē. quibus mo. na. est. le. colla. vj. §. finali.

C De nuptiis. Inter marē maiorē. xliij. annis / r femīnam maiorē xxi. annis liberos fm leguz precepta nuptias cōtrahēt. In potestate autem constituti nuptias absq patris cōsensu cōtrahere non possūt. nisi pater foret inhabilis ad cōsensum prestandum. Alias autem nuptias

Illas autē. Iste titulus diuidit in octo pres. In prima ponit q pnt hēre mfrimonium et sūt subiciēdo qstionē de filia r filia furiosi. Secūda ibi. Ergo nō oēs. vbi ponit ghaliter r spāliter quāsdā eē psonas inf qz nō pōt eē mfrimoniū. s. int ascēdētes r descēdētes. Tertia ibi inf eas. vbi ponit inf quas psonas ex collateralibz eē pūctis p adoptionē pōt fieri r non fieri mfrimoniū. Quarta ibi affinitatis vbi ponit inf qz psonas nō pōt fieri mfrimoniū rōne affinitat. Quinta ibi. illud certū. vbi ponit qualē mfrimoniū. phibet rōne finilis cognatiōis. Sexta ibi. sūt r alie. vbi ponit ghaliter quāsdā eē alias psonas iter qz nō pōt pstitui mfrimoniū. Septia ibi. si aduersus. annullat mfrimonia pta h iuris pcepta. r quicqd secutū est eride. r punit h facciētes. Octaua ibi. aliq. vbi pōt de filijs naturalibz r quō pnt legitari. Idē pta ps pncipalis diuidit i tres. Nā in pma pōt dictū gnale. In scda illd declarat. In tertia determinat incidētē qstionē. Secūda ibi. Mafculi. Tertia ibi. Unde qstionem fm pōtum.

Iustas autem. **C**asus. In prima parte accessit ad Just. r ita qstionē ab eo. Domine vos vultis tractare de nup. Dicatis igit mibi q sūt iuste nuptie. Ad hoc rñ. iust. di. q iuste nuptie sūt qz inf se ciues rōani i. liberi hoies fm pcepta legū hñnt. vj masculi puberes r femine viri potētes. r hoc est vj patress. q nuptias pstrahūt. siue filijs. dū tñ filijs. de cōsensu parētū in quoz sūt pstate nuptias hñnt. Nam q fil. fa. de cōsensu parētū in quoz eēt pstate debeat cōtrahere taz ciuiliū qz naturalis ratio suader intantū etiam q ius parētū in matri. a filiofa. hñndo pcedere debeat. vñ qz cōsensu parētū requirit apud veteres dubitatū fuit r qstionē vtrum filius. alicuius furiosi possit nubere r cōtrahere matrimonium cū pater pscntire nō possit furiosus. r certe licz de filia de facili pscntire an qui. i. q ipa possit sine cōsensu patris nubere. in filio tñ

In ma. Si tamē tu sis tui in ris. non als. vt. ff. ad. leg. iuliam. de adul. sic enemet. **E** Non sunt. Quia q nascunt patris familiā se quuntur. vt. j. de le. agna. tu. §. i. et in hoc sequit cōditionem patris. vt. ff. d. sta. ho. l. cū legitime. **C** De nuptiis. Conti. nuatio. **S**upra ti. pri. in pñ. dictū est q in potestate nō sra sunt liberi nō sri quos ex ius suis nuptijs pcreauimus. ideo hic subiungit inf quos dicte iuste nuptie cōtrahūt. **B**retinus.

pās patrii septem cōsistit.

ne licentia nostra esse non potest. vt. C. de bo. que li. l. i. §. i. **S**exto quia eo inuito sua bona aduētitia ad ministram. vt. i. p. quas pso. no. ac. §. i. Quidā tñ dicit rñ q alimēta adiuicē hoc iure pstat. quod falsū ē. cū in enācipatis etiā hoc sit. vt. ff. de lib. ag. l. i. qz a li beris in pñ. Itē quilibz obligatio inter nos esse nō potest. vt. i. de iuri. si. §. itē in iuris. Et r octauus vt pos sim petere filium in meam potestatem. Circa qz dicitur que q aut a nullo derinet. aut ab aliquo. si ab aliquo. volens aut inuitus. Pmo casu petā eum p officium iudicis. ff. de li. exhi. l. iij. §. hoc autē. r p iudiciali actiōe in rem agam. vt. j. de act. §. p iudicialis. non interdictio. nisi in casu. vt. si volo euz adire hereditatē in qua factus est heres. vt. ff. de acquiren. here. si qz mihi. §. iust. im. r de lib. exhi. si eum seruum. In secundo eadē supilia locum habent. r plura. scz rei vindicatio de iure romano. vt. ff. de rei ven. l. i. §. i. In tertio locum habet interdictum. de lib. exhi. Item actio in rem de iure quiritum. vt. ff. de rei ven. l. i. §. i. r de lib. exhiben. §. rñso. **Aditio.** Sz specialiter nec sufficeret generālis siue vniuersalis. Item nec rariū habitatio postea se quens. vt not. glo. in. l. iij. §. sed vtrū. ff. de mi. Et hec vtra nisi simul cū patre agat. vel cōueniatur. Itē nisi in cā criminali. vel in casibus vbi patri nō querit vultus etus fm Ange. hic. Item nisi sit tutor alicuius vel pcurator. c. qui generaliter. de procu. lib. vi. **I**a. **R**omanorum. l. omnium qui sunt de romano im perio. alie rō gentes quēdam vt seruos tenent filios. vt sciam. alie vt prius absolutos. vt francigenie. ideo caue dicit. j. ralem qualem. **Aditio.** Duz dicit q filij francigenarum non sunt in potestate parentum adde q hanc glo. in hoc reputar vnicam r singularem. Bal. in. c. i. §. si duo fratres. als ille. §. est ca. §. in. ti. de fratri. de nono bene. inuesti. hanc etiam glo. Bal. commen dat in. c. i. an maritus suc. vxo. in benefi. r vide totum

variis variis sententias declinaverit: sed tandem ad huius dubitatione veteru sapienda nostra processit...

Defimo mium non e inerter uos.

Cives romani i. liber homines: ut de li ber. s. fi. serui ergo non faciunt matrimonium...

inter se cives romani contrahunt: qui fm preceptable gum coeunt. Masculi q dem puberes...

Additio. s. Circa famen dhi preu dicitur ca. i. et ibi glo. extra de iug. seruo...

Precepta q sunt. s. eo. ti. per totu. z ff. eo. vr. C. e. ti. per totu. vr. colligem in magna gl. f. eo. s. snt r. alie.

Utr potentes. i. maiores. xij. annis. f. q. mo. tu. fi. in pn. Additio. hec glo. no bene loquit. na l3 quo ad tutelaz...

Pro notatis in hoc gl. vide. c. puberes. e. de despon. impu. vbi opinio glose videt reprobari...

Qui si fir reuerie est de necc sitare obedie dam se

In pte. Quid s de emancipat? videt ide. vr. C. e. l. vidue. s. illud consiliu est r no pceptu. q aut possit si lius emancipat...

Et naturalis q. pat. vr. ff. de iusti. et iur. l. q. vel q. p. s. vr. f. de pupilli. sub. s. ij. Debeat. Alias no vlz de. ff. de sta. ho. l. paul. rndet...

osili filius vxorem ducere possit: Luce super filio varie batur: nostra processit decisiom qua permillum est ad exemplum filio furioso...

Barrimoniu no pot con trahi inf ascendentes vdecedetes vsq in infinitu. etia si p adoptione sit contracta par tela: et etia adoptione finita per emancipationem.

sed prima non placet. Decisio. i. sententia. vel lex. vr. C. e. l. si furiosi. o Qua. Decisione. p Furiosi. Id e si caper fuerit et abfuit pat per trienu. Uellu nescitur an vivat vel no. vr. ff. eo. l. i. nespos. s. fi. et l. i. ita.

Secun datu. Scz cu auctoritate curatois pfiog et dote fm sntate pmonij parris data. vr. C. e. l. i. si furiosi. in fi. sed iure canonu sufficit pfiog eoz de quorum mrimonio agit. Uel illud forte in alijs no in filijs multas intelligit. Uel credo q hoc corrigat: q ita honesta est res s htere mrimoniu licit r irare monasteriu. vr in aut. de fan. epi. s. nulliani. r sancianu. Ergo no oes. Casus. hic incipit scda pars l qua determinat iusti. de impedimets. nup. r in hac pte ita pcedit. pao determinat de impedimets interuentibus rone cognatiois in linea directaz r hec siue fuerit cognatio naturalis siue civilis tm. puta p spes adoptionis. Scdo determinat de impedimets interuentibus rone affirmatis. Tertio de impedimets inters uentibus rone suil cognatiois. Er ista scda pars pn. e he particule in fra satis manifeste patet q no licet nobis sic a. Dicit iusti. inferedo ex pcederit: ex quo dictu e q liberi hoies q fm pcepta legu coierint iustas nuprias rrahut: ergo manifeste patet q no licet nobis quilibet vxore indistincte ducere. Na s quaruoa mulieru nuptijs cu qbus leges contrahi verat abstinent dum est. Nam inter eas psonas que parentis vel liberu locu inter se obtinet nup. p s htere no possut. velu rinter patre r filia: vel auuz r nepote: vl matr e r filiu: vel auuu r nepote nuptie phibire sunt: r no solu inter ista psonas: sed inter oes r luptiores r inferiores dir recto exsistentes vsq in infinitum. r si tales perione inter se coierint. nefarias atq incestas nuptias inter se

cus fig pfectio nis glo. est ordi. in. ca. ad aures z eta. r q i ta.

Defimo moniu rtrabe re ita hoesu s scutum nasteris intrare.

A. s. de g. p. m. r. i. e

contraxisse censent: et hec in tantu sunt vera vt etiam si aliqui p adoptione loco p. rentu vel liberoz sibi ee ceperit inter eos in nuptie consistere no pnt: licet eius p emancipatione adoptio dissoluta fuerit idem in iuris erit: si aliqui adoptauerit tibi i filia ad neptem: postea ea emancipaueris ea tibi in vxore ducere no poteris.

a Ergo. Quia fm pcepta leguz sunt inuentiona. ergo etc.

b Non ofus. Scz mulieres.

c Quarida. Scz mulierum.

d In finitu. adeo vt si ada hodie uiuere n possit hie vxore. fm Joh. vt. ff. de ritu nuptia. l. nuptie consistit. Additio. Et hec vera siue sint ex legitimo matrimonio siue no vt. ff. de ritu nuptiarum. l. nichil.

e In de iuris. vt si possint pungi

Aditio. Et e ro fm pe. q. l. filia tio sic finia per emancipatione: tñ phibet hie ostari. p. ca. q. in copulandis nuptiis sp inspicit honestas. l. sep. ff. de ritu nuptia. Breuius.

Inter eas etc. Diuidit in qz tuor ptes. Primo

ponit dictu in gne i trasuersalib. Seco illd specificat in trasuersalib. p iunctis p sagum. Tertio de cõmuni p adoptione. Quarto isert ex pdictis vnu casu. Seco ibi. Sane. Tertia ibi. Sed r si. Quarta ibi. Et ideo. Bre.

Inter eas. Casus. Hic incipit scõa pricula scõe partis pn. sic po. ca. Dñe iayidi de ipedumetis nup. in tenuentibus in linea recta: an eadẽ sit obfuario in linea trasuersali: Rñ. Justi. q. sic. Nã certe inter eas psonas q ex trasuerso gradu cognationis iunguntur est quedã obseruatio lz nõ tãta quãta est in lme a directa. Nã certe iter fratres sorore nuptie oino phibet sũt. h siue habuerit eundẽ patrẽ tñ siue matrẽ diuersam siue eandẽ matrẽ tñ siue patrẽ diuersũ. Et nõ solum modo inter fratres r sorore naturales nuptie phibet sunt: lz r inter adoptiuos. Nã si aliqui p adoptione tibi esse soror p adoptione qdũ durat adoptio uer te et ipsa nuptie consistere nõ pnt. si tñ p emancipatione postea dissoluta adoptio fuerit. nã cessat tibi lox: eẽ. vñ eã in vxore ducere poteris: cũ nec naturali nec ciuili iure tibi p iura sit. Et nõ solum nõ si ipsa fuerit emãcipata eã ducere poteris: lz et si tu a pte emãcipatus fueris: nihil mte te ipsa in nuptiis phibet obstat. Cũ si quis genez. suu uelit adoptare. pmo dõ filia sua emãcipare: sũt si q uoluerit nurũ suũ. i. vxore filij sui i filia adoptare. pmo dõ aliu suũ emũ mulierẽ maritũ emãcipare. nã si esset in pãtne emũ nuptie nõ possẽt inter

eos consistere: r nõ solũ phibite sũt nuptie iter pdictas psonas. lz et nõ licet nuptie int pdictas psonas: lz etiã nõ lz aliu fratris sui vel soror sue filia ducere: nec et neptem: lz ipsa in quarto qdũ sit. Cuius et filia ducere vxore quis nõ pot: nec ex neptẽ ducere nõ poterit: sed licet filia sororis naturalis i vxore ducere nõ poterit. secõ

qõ habet locũ adoptioẽ ducante tñ. Et emãcipatõ a pãtre pot copulari cum altero adoptiuo a suo patre.

Inter eas quoqz psonas q ex trasuerso gradu cognationis iungunt: e quedã lisis obseruatio lz non tanta

Sane em̃ inter fratrem sorore ve nuptie phibite st: siue ab eodẽ pte eadẽqz m̃e nati fuerit: siue ex altero eorũ. Sed si q p adoptione soror tibi eẽ ceperit: qdũ quidem constat adoptio: sane inter te r eam nuptie consistere non pnt. Luz vero p emancipatione adoptio sit dissoluta: poteris eam vxore ducere.

Sed r si tu emãcipatõ fueris nihil est ipedimẽto nuptiis. Et iõ pstat si qõ generũ adoptare uelit: debet eum ante filiaz m̃iaz emãcipare r si quis uelit nurũ

in copulatione. r. c. nulli. Sz fm leges vltq ad qrtũ. vt. j. eo. s. fr̃is. Idẽ hodie iure canonico. vt e f de pãng. r affirmate nõ dõ. r. c. vlt. Sed tñ alit accipit gradus fm canones: qz fm nos. vt dices. j. de gra. cog.

Aditio. Sic. ff. dõbo. obl. stipularõ fuero m̃. als si stipuler. s. j. sic. ff. dõ li. r posth. l. si qõ posthumos. i. sine.

Dissoluta. Quia ipsa est emancipata vt differat a sequenti casu.

Generum. Id est maritum filie.

Patrem. Scilicet patrem.

Antea. Id est primo.

Filia. Hoc ideo qz emancipatione facta desinit esse agnata patri. ergo per patrẽ non pot fieri agnata tali adoptiuo. vt. ff. de adop. l. qui in adoptione. hodie vero nõ desinit. vt. i. de le. agna. sic. s. si et ita hoc consilium hodie nõ ualet. Additio. Sed hec glo. cõter reprehenditur: qz et si non quo ad facultatẽ succederdi: desinit tñ quo ad familie nomen. Et ad pãra. s. sed hodie. l. n. j. responde fm Chusto. qz quis in pãtẽm nõ transeat: iura tñ adoptionis consequitur. vt. c. de in ius vo. l. fina. r. l. adoptiuum. vel fm Jalo. trasit: lz habetur pro non transeunte. vt dicta. l. si.

Auz. Id e vxore filij. vt pbat. j. e. s. affirmatõ. Diuiditur in tres partes. primo ponit dictum. Secundo illud extendit. Tertio rationẽ reddit. Secũda ibi. Sed nec. Tertia ibi. Cuius ei. r. et. c. j.

th est i filia sororõ adoptiue. Nã filia sororis illi mulieris quã p tuõ in filia adoptauit ducere nõ phibetis vxore: qz neqz iure naturali neqz iure ciuili filia sororis adoptiue sibi pũctã e: lz et filia vel neptẽ sororis naturalis vxore ducere nõ poteris. Liberi qõ duoz fratru vxore vel liberi fratris ex vna pte et sororis ex alia nuptias m̃ se phere pnt. Itẽ amitam tuã vxore ducere nõ poteris nec et mariterã: qz pãrẽtis loco hatur. r eadẽ rone magis amã r magis m̃teraz vxore ducẽ phibet.

Sz nõ tãta. Sed vltq ad qdũ septimũ fm canones. vt. xxxv. q. iij. c. pgenic. r. ca. de pãguinitate. r. c.

Scz exclusie lz dõ. ci uiliclu: siue. vt j. e. s. duoz. r iõ hãc glo. rephendit hoc Jalon.

Diuisio

Diuisio

a **C**uius. Sed opponitur filiam aut vel auie non
possum ducere tamen neptem possum que est michi co-
sobina. vt. i. eo. titu. §. duozuz. Respon. hanc regulam
stricte intelligi in eo casu in quo loquitur et in omni si-
mili. scilicet quando ego et ille cuius filiam ducere non
possum: sumus in gradu primo ad stuprem et in pote-
state eiusdem: et sic cuius: scilicet fratris vel sororis
mee filiam et.

Ad p. f. 30 d
Nuncupatio

Uline
lins fm
Ja'on.
dic. vt. j.
igl. sup
pbo ma
tertera
magna
in fine.

hoc in naturalibus
iust. i. §. p. r.
b Eius. Sic
construe non vi-
deri impedi du-
cere vxorem filij
eius qua pat. et.
c. Cuius iure.
De naturali con-
stat. De civili sic
pbo. Illa filia sor-
roz adoptiue non
est in parte mris.
vt. j. de he. q. 2. dis.
§. q. d. ca. §. non tra-
sit i parte illi qz
adoptat matrem: s;
inf. traseat: quia
illi traferunt cu a-
lijs q sunt in parte
vt. j. titu. i. §. illd.
et. ff. de adop. si
pater. at ipsa mater
adoptata est michi coniueta per
agnationem per patrem in cuius potestate est. ff. de
adop. l. qui in adoptionem.

Duorum. Diuiditur in tres partes. primo po-
tuit de duobus consobinis. Secundo de amita. Tertia
ibi. Item nec materteram. Breuius.

Duorum. hoc fm. leges. vt. hic. et. C. eo. celebra-
di. secus iure canonu. **U**el dic hunc §. loqui de ado-
ptiuis: secus in naturalibus. **E**t hoc coiter
teneat. ex quo sequit. qz filij iudeozu obseruanti hunc
§. non sunt legitimi: quia ta eis qz nobis hec lex corre-
cta censetur. arg. l. iudeozu. C. de iude. Ange. Bre.
c. Item amitam. que est soror patris.
f. Adoptiuam. Ab auo paterno.
g. Materteram. Cane qz non repetit adoptiuam ma-
tertera et qz matertera vel ausculus non fit adoptio:
ne. vt. h. et. §. e. §. ei. et. ff. de. si qua. §. h. alias. l. adoptio.
Sed p. videt. ff. de ritu nup. l. p. adoptione. §. h. Rn. il-
lud intelligit qn adoptio in nepote quasi ex filia nati
vel in nepote quasi ex nepote nato ex filia. qd possu
sicut si nullus habere filium. vt. j. r. i. §. h. tuc eni soror
et frater eius loco cur? nisi facta est adoptio e matre-
ra et ausculus: alij michi filij sunt. vt. pater. et sic non iuri-
tatur natura: qz aliter nepos ex filia naturali et legiti-
ma non est in potestate. h. aut cu suis concordatis lo-
quitur qn aliqui adopto in filijs: hec quidem non erit ma-
tertera filijs natis ex alia mea filia naturali et legitima.
Sed que est r. diuersitatis: Rn. qz altero casu: scz qn
adopto in nepote ex filia est comodis matertera et auu-
culo: qz maiores quide parentes imperant minoribus.
qd secus est in aduerso casu: et ex hac dependet alia: vt
naturales et legitimi sunt adoptiuo subiecti. et e ridicu-
lum. eccontrario casu e et equu. **S**ed ratio re-

diuisio.

probant Christo. et Jason h. t. qz inter collatera le gnd
est hndi reuerentia. vt. not. in §. inf. ces. §. eo. tu quidez
videt. dicendū in patrio et amita. Tre qz esset p. ver-
eius vero. §. eo. Et assignat alia rone: qz in dicit. §. si.
adoptat? agnascit emittit in agnatioe adoptatis: pu-
ta filie. qd fieri non pot. ff. de adop. l. q. in adoptione.

rum possunt simul trahere
matrimonium inter se.

Duorum autem fratru vel
sororu liberi vel fratris et so-
rozis coniungi possunt.

Nepos et amita et ado-
ptiua vel materia matrimo-
nii non prohibet: nec etiam magna
amita et magna matertera.

Et amittit licet adopti-
ua ducere vxorem non licet
item nec matertera qz
in loco parentu habet.

Qua ratione veru e: magna quo-
qz amita et matertera mag-
na phiberi vxore ducere.

Ad pot. aliquis trahere
matrimoniu cu nuru vel pu-
uigna presentis vel preterita.
hoc dicit fm. Arret.

tes supra infra et ex latere. vt. j. de gra. §. iij. iij. v. et vi. et
maior est abstinencia plus superiores vt h. inferiores: vt
§. eo. §. fratris. qz traherentales. vt. §. eo. §. duorum.

Admittit. Diuidit in septem partes. Na primo
ponit quadam prohibitionem in gne. Seco illam. phibito:
nem explicat in nuru et puuigna. Tertio rone. phib-
itionis facie de nuru et puuigna assignat. Quarto di-
ctam prohibitionem de nuru facta modificat. Quinto rone
nem dicte modificationis assignat. Sexto modificat
prohibitionem circa puuigna. Septimo rationem dicte
modificationis assignat. Seco pars incipit ibi. Ut ec-
ce. Tertia ibi. Qz v. reg. Quarta ibi. Quod ita saliciz.
Quinta ibi. Quia eadem. Sexta ibi. Item si. Septia
ibi. Quia duas. Breuius.

Mater
ra ma
gna
magna
magn?

diuisio.

Admittit. Cuius incipit tertia parti
cula scbe patris pn. in qua sic po. ca. Dicit tam videt de
impedimento nup. interuenientibus ratione cognatio-
nis tam ex linea directa qz traherentali. Niquid adhuc
plura sunt impedimenta nup. Rn. ipe. qz sic. Na non solum
ratione cognationis: sed etiam rone affinitatis impedi-
untur nuptie. ratione enim affinitatis a quarudam
mulier nuptijs abstinendū est. Na puuigna vel nuru
tua vxore ducere phibetur: qz vtraqz illaz tibi loco fi-
lie est: sed hec spalis phibito locū hz si fuit nurus tua
et nunc est: vt si fuit puuigna tua et nunc non est. Nam
si est adhuc nurus tua. si adhuc costat matrimoniu
inf. ipsa et filij tui adhuc videntur naturali gnali et coiro-
ne tibi nubere non poterit: qz videri filio tuo marito e?
nec tibi nec cuius alij nubere non poterit. Eadem mu-
lier duobus viris simul nubere non potest: idem iuris
est in puuigna tua. Na puuigna tua si adhuc e puuigna
tua. i. mater eius adhuc tibi nupta est spalis phibito
tio nuptiarum inter te et ipsam contrahendaz locum
non hz: qz durate infirmitate inter te et matrem eius gnali

Admittit
tas qd
fit.

referti rum nascitur: fratres sūt ex parte matris illi qui na- ad hūbū tus eū: vel nata prius ex femina. Idē dicās ecōtra: q̄ hēat et erit frater vel soror ex parte patris illi qui fuerat ex il- p̄cto. scz lo p̄e natus. z tñ isti nullo iure sibi iuricem iungūtur prius in vi'o eīm cognati v̄xoris iungūtur: z nō alijs cognatis telligite viri. Idē ecōtra: q̄ cognati viri v̄xori iunguntur. nō aut

alij cognati v̄xoris. Patet l. c. pe. z. c. q̄b super his. extra de cōsan. et infimo. s̄. Uñ reprobat̄ nū Za- ō may.

quorūdā opinio qui dixerūt q̄ nul- lus de arboze du- cit aliū. Nā in ea cōtinent cognati viri z v̄xoris et tñ iungunt. vbi hoc dī. Nec iter se añ matrimonij iter duos cognatos viri z v̄xoris con- tractum succedit v̄. c. cōia de suc. l. amite. nec post- ea nisi sicut facit

vir v̄xori deficiente omni parentela z excluso fisco. v̄. c. vnde vir v̄xori. l. i. z in aut. ibi signata. **Ad dno** Sz hanc reptobant Jo. fa. z Ange. hic. quia non reperitur iure cautum q̄ cognati v̄xoris excludant fiscum. et est contra ibi not.

a **P**riuigna q̄ illa est priuigna mea q̄ ex me v̄xore est nata ante q̄ esset v̄xori. Et femine ille est puign⁹ q̄ ex marito nat⁹ fuit añ q̄ suus esset marit⁹. v̄. 3. e. 5. affinitatis. z. 5. locrū. Sed hec postea fuit nata. Tñ di- cit iulianus abstinentū rōne honestas (i) vt subijcit. z ff. e. lñ qua. 5. si v̄xori. et. l. si v̄xori. z. l. semp. z ad hoc in- ducit duo argumenta. Nā zc. **Ad dno**. Que oñt eti- am ex spōsalibus de futuro / rde facto cōtractis: vt non possit cōtrahi cū aliquo p̄mi cōtrahētis cōsanguineo vt ca. v̄nico. de despon. impu. in. vj. Angelus.

b **M**urū esse. Licet sit sponsa tñ non est nurus an- te q̄ fiat v̄xori. et ecōtra. licet sit spōsa patris: q̄ v̄xori nō est patris adhuc: ideo nō est filij nouerca. vt hic z. ff. d. ritu nup. si qua. 5. i. z tamen licet nulla sit affinitas est abstinentū. vt subijcit. rectius zc.

c **R**ectius. B̄ simili concludit in casu proposito primo in hoc. 5.

d **F**acturos. Scilicet scimus: vel constat.

e **I**llud certū est seruiles: in quo sic pone. **Casus**. **D**ñe iam vidi de impedimentis nuptiarū interuenientibus tā rōne cognationis q̄ etiā rōne affinitatis. nūquid adhuc sūt plura impedimēta nuptiarū? Rñ. iust. q̄ sic. Nō solum impediūtur nuptie rōne cognationis inter liberas p̄sonas: sed inter seruos. Nāz seruiles cognationes p̄stant impedimētū nuptijs. ve- luti si pater z filia manumissi fuerint et frater et soror. Nā inter istas p̄sonas obstāt cognatiōis impedimē- ro: licet ad libertatē puenerint nuptie cōsistere nō pos- sunt. Sūt z alie p̄sone multe q̄ ppter diuersas causas inter se infimoniū contrahere prohibentur. quas qui- dem personas in latioribus libris digestorum seu pā- dectarum enumerari permisisimus.

f **I**llud. Seruiles. id est dum durant serui.

g **C**ognationes. id est cōsanguinitates q̄ sunt in- ter seruos. z impediunt nuptias inter eos. Itē affini- tas. vt hic. et. ff. e. adoptiuus. 5. seruiles. Sed quō hoc

cum nulla cognatio sit inter eos vt. l. de ca. dñm int. 5. q̄ autem. Sed illud in iure succedendū in tutela vt hereditate dicitur: hoc autē in iure sang. intis: q̄b nul- lo iure ciuili tolli potest. vt hic. et. ff. de regu. iur. l. iura sanguinis. et per consequens etiā in phibitione ma- trimoniū. Sed nōne z alia rōne inter eos in trimo- niū impeditur: q̄ sunt serui. vt. 3. e. ti. j. respō. z. c. de incest. nup. cū ancillis: Rñ. du- rante fuitur hec sunt duo impedi- menta: z eis ma- numissis durat hoc vnum. vt se- quitur.

h **I**llud certū ē seruiles q̄ q̄ cognitiōes impediunt nuptijs eē si forte p̄ et filia: aut fr̄z soror manumissi fue- rit. **Donit gñaliter quaf- dam alias esse personas in- ter quas non potest consti- tui matrimonij. Ange.**

i **S**ūtralie p̄sone q̄ ppter diuersas rōnes nuptias contrahere phibēt: q̄s in li- bris digestorū seu pādecta- rū ex veteri iure collectarū enumerari permisisim⁹.

Enumerati **r**. Possunt autem enumerari quattuordecim modi- cuz his quos in hoc it. habemus. **p̄m⁹** est rōne sui- tus. vt. 3. e. j. rñ. z. c. de incest. nup. l. cū ancillis. **Sec⁹** est rōne etatis: vt mar ea minores. xij. annis. femine minores. xij. vt. 3. e. ij. rñ. **Tertius** rōe sanguinis. q̄b in tria diuidit: ascēdētes et descēdētes: z collaterales. vt. 3. e. 5. ergo. z. 5. inter eas. z. 5. r. tr. tris z. 5. eius. z. 5. duoz. **Quartus** rōne adoptionis. vt. 3. e. 5. ergo. et. 5. inter eas. in fi. v̄riusq̄. **Quintus** rōe affinitatis p̄nti- preterite et future. vt. 3. e. 5. affinitatis. z. 5. locrū z. 5. si v̄xori. **Sextus** rōne matrimonij. Nam si habet vñā nō debet habere alterā eodē tempore alias ē ifamio. vt. 3. e. 5. locrū in fi. z. 5. affinitatis. in fi. c. ad. l. iul. d. adul. l. eū. **Septimus** p̄ senatus consultū q̄b vetat fieri matrimonij inter tutorē et curatorem z filios eorum ad quondā pupillā z adultā suam vel patriā. vt. c. de interdic. ma. inter. tu. l. i. **Octau⁹** p̄ legem papij z iuli- am. l. inter senatores z eozū liberos z liberas / vt alie- as vilis conditionis feminas. vt. ff. de ritu nup. l. pa. z. c. de nup. l. si libertā. q̄b caplm hodie correctū est. vt i- aut. vt li. de cetero. 5. si quis aut. col. vj. **Nonus** est. vt inter p̄sidē z ius subiectā rōne iurisdictionis. vt. c. de nup. rñ contra. z. c. si quacūq̄ pre. po. l. **Ad dno** hi tres modi p̄ime p̄cedētes. l. vij. vij. z. ix. nō repiunt de iure cano. z ideo dicim⁹ eos insuflatos. Jo. fa. **Des- cimus** est p̄ cōstitutionē p̄ncipis vt cū ea quā q̄s de sa- cro fonte leuauit. vt. c. de nup. si q̄s alina. in fi. **Idēz** **Cogna- tio spūa** feruatur de ip̄a cōmarie. licet nō iure cautū nō repe- riatur. **Ad dno** Dicim⁹ in sūma matrimonij inhberi in- ter baptizati z baptizatē: z eius liberos. inter bapti- zantē: z parentes baptizati. inter suscipientē z paren- tes baptizati. inter v̄xorē vel virum suscipientis ante carnaliter cognitā. Jo. fa. **Undecim⁹** est rōne honesta- cer spe- tis. vt. 3. e. 5. si v̄xori. z. ff. e. l. si q̄. Est z duodecim⁹ rōne dir m̄ri- ordinis annexi. vt cū clericis in sacris ordinib⁹ p̄stitū- tis. vt in aut. q̄o oportet ep̄o. 5. neq̄ aut colla. j. et in aut. de sanctis. ep̄i. 5. si quis. colla. ix. Est z tertiusdecim⁹ **Sec⁹** cim⁹ vt in monachis: cōuersis: monialib⁹. licet non in p̄stitū- tis in sacris ordinibus p̄stitū. vt in aut. de mo. 5. an- tis in nō tepenulimo. col. i. z in aut. de nup. 5. p̄ occasione. col. sacra. vt iij. Est z decimusquart⁹ in muliere rapta que p̄prio m̄ion⁹

Priui- gnus.

de iure cas nonico nō infpi- cif nūe- rus an- noz sed potētia.

Cogna- tio spūa licet m̄ri- dit m̄ri- moniū. Ordo sa- cer spe- ritis in p̄stitū- moniū. Sec⁹ cim⁹ in p̄stitū- tis in nō

bis or
dimbus
q si inci
dar lha
biu et
tonfura
gaudet
pauile:
gio. cap.
si quis
suadere
vrij. q.
nij. r. p.
uilegio
fouvr. c.
j. d. cler.
p. m. l. vj

nabit raptori qd phibet. vt in aut. de rap. mu. q. p. p. i. rap. nu. s. j. colla. fr. **Adiuo** Secus e hodie de iure ca nico. vt in cap. si. et de raptori. r. alios modos qbus impedit matrimoniu. vide per Ange. et Jalo.

Adiuus ea q. **C** hie. s. cu. s. sequit diuidit in sex ptes. Prio ponit dictu suu anulans. Seco infert. Tertio rone asti gnar. Quarto m fert aliu effectiu q ad nomē. Quito i fert aliu effectiu q ad exactionē dorj et donatiōis ppe nuptias. Sexto addit alias pēas. Scdaps ibi. Ja. q. Terna ibi. Na nec. Quarta ibi vñ solēt. Quinta ibi. Seqf q. Ser ta i. s. sequit. l. ibi Qui aut. Angel^o Aretinus.

Adiuus ea. **C** alius. **C** hic incipit tertia psin q sic po. ca. Dne ia vidi satis de imp. ped. mētis nup. dicar. mō mihi q. liter pūmūt illi q. pcepta legū in iustas nup. hūt. Ad hoc m. J. u. s. di. q. si aliqd ad uerius pcepta legū tradita sup ius egerit nec erit ibi

vir neq. vxo. neq. mfrimoniu neq. dos ibi itelligit. nec filij er illo coitu illicito pātī prīs subijcient. Sz quātū ad pātē prīs pmet tales erūt qles sūt hī q. s. mī ex vul go pceptu. Nāz hī pcepti patrē hīc itelligit. qm p eoz incert^o ē. vñ solēt filij spurij appellari a greca voce sic dicit. q. sine pfe pcepti. vñ q. sine mfe filij. vñ dissoluto tali illicito coitu dos p actionē ex stipulatiōe repeti nō poterit. cū ibi nullū itelligat mfrimoniu. neq. dos ibi eē poterit. r. si dos ibi nō sūt seqf q. repetiōi dorj loc^o eē nō poterit. nō solū istas penas patiūt illi qui. phi bitas nuptias cōtrahunt. sed innumere alie pene q. in sacris constitutionibus continentur eis infliguntur.

Adiuus. **C** hie. s. e. per totū. zetiā adieci mus in p. r. s. **Adiuo** Vide de. j. de constan. et affi. **C** Itaq. bene infertur. vt. s. mu. j. in princi. **C** Ad patriā pātē. Propter hūc casum posuit. de nuptijs post titulum de patriā potestate. **C** Vulgo. scz qui patrem demonstrare non possunt vel illicitum. vt. ff. de statu ho. vulgo. **C** Nam nec hī. Scz vulgo concepti. Vel dicitur quibus loquitur. icilicet illicite concepti.

Uerfus **C** Incertus est. Cui pater est ppts. pater est sibi nullus et omnis. Cui pater est populus nō habet ille patrem. et fm hoc dic. hie. scz vulgo cōceptus. Vel dic. hie. scz incestuosus. et tūc dicitur fictione ē incertus. **C** A greca voce nothos. Nothos grece b. latie spu r^o. r. a ppos qsi sine pfe. r. s. l. r. dōe amitos b. sine mfe. **C** Sine patre. Jure cuius inspecto. **C** Sequitur. Bene infert. cū enim sine matrimo

nio esse nō potest. scz dos: r. vbi nō est dos: actio dotis nō est. vt. C. de dona. ah nup. l. si. abi. sicut enim zc. **C** Exactioni. Scz p actionē ex stipulatu. q. daf. p dote. vt. j. d. act. s. fuerat. Sz nūquid p pditionē sine cā vel ob cām qsi ob causā datū fuerit: nec cā fuit secuta. Rñ. pla. sic. siue ignoas siue scies dederit. vt. ff. d. pdi. sine cā. l. hñ. sed

C Contrahēs matrimonij de facto cōtra mādata legū non efficit vir vel vxor: nec mfrimoniu appellat. quo ma trimoniū dissoluto nō est lo cus exactioni dotis r donatiōis propter nuptias. r. ali as penas patitur. hoc dicit cum. s. sequent. Aret.

C Si aduersus ea que dixi mus: aliqui coierint: nec vir nec vxor: nec nuptie: nec ma trimoniū: nec dos itelligit.

C Itaq. b. h. q. ex eo coitu na scunt in pātē prīs non sūt: sz tales sunt q. tū ad pātē pātē pātē: quales sunt hī quos mater vulgo dōcepit.

C Nam nec hī: patrem ha bere itelligunt. cum r hīs pater incertus est.

C Unde solēt filij spurij ap pellari. vel a greca voce vo o o: id est vulgo cōcepti vñ

atrat po o id est quasi sū pa tre: filij. **C** Seqt: q. vt disso luto tali coitu nec dotj nec donatiōis exactionē: loc^o sit. **C** Qui autē phibitas nuptias cōtrahunt: r. alias pe nas patiunt: que sacris cō stitutionibus cōtinētur.

C Filij naturalis tñ: curie dat: patrie subijcitur pote stiat. Item ex legitima concubina geniti si ipsa postea nubat patri dictorum filio rum r exinde fiant dotalia instrumētis: in patriis sui potestatem rediguntur. Aret.

C Aliquando autēz euenit vt liberi q statim vt nati sūt: in potestate parētum nō fiant: postea autem redigan tur in potestātē patris. qua lis est is qui duz naturalis o fuerat: postea curie pdatus potestati patris subijcitur.

C Aliquā. **C** alius. **C** hic incipit. iij. r. vlt. ps. pñ. affi^o ti. in qua sic po. ca. Dne vos dixit: mihi. s. ti. pri. pcedēt. q. illi sūt in pātē parētū q. ex iustis nuptijs. pcreat. nun quid sūt aliqui q statim vt nati sūt in pātē parētū non fiāt. r. dicit ipe. q. sic. Cōtingit ei q. l. z alij in pātē prīs bñficio natiuitatis ab iūro nō fuerint: postea tñ legis auctoritate pātī prīs subijciunt. Et i tali casu pone q. aliq. habeat tñ filiu naturalē: sz p iste filiu naturalē fuitio pncipis vel pñdi. punciē det. vt curie alicui^o ci uitatis offerat. p istā oblationē filij prīs pātī subijciet r ius legitimi filij in bōis prīs cū ceteri legitimi i oib^o psequit. Itē po. q. aliq. hēat licitā concubinā ad quā plu erudimē hēat: cur^o mfrimo. legib^o sūt indictū. r. ipa i cō cubiatu. plē. pcreant: si postea maritali affectōe duct^o vir pāt mfr. r. dotalia pficiat instrumta sz nre pñōnis tenore: nō solū filij p^o dotalia ista pcreat: sz et an mfr. celebratū nati tāq. legitimi prīs pātī subijciūt: r. tara legitimoz i bōis prīs bñficio nre pñōnis obtinebunt.

C Parentum nō fiant. hoc mirabile per duo pbat o **C** Naturalis. Scilicet tantum. (exempla. p **C** Curie. Cū ei vult aliquis naturalē filiu tñ: qui in potestate prīs nō est: vt hie. et. s. ti. j. in pñci. facere c. iij

Jo. dar talē pditi onē ignoant nō sciēt dār: vt. C. d. pdi. ob cām. l. j. et ff. de pdi. ob cau. l. j. s. si. et. l. j. nec i merito cū turpē dār nlla sit repe titio. vt. ff. de pdi. ob tur. cau. l. si ob turpē. et hēc oia locuz hnt qñ non fuit securū mari monium.

C Prohibitas per aliquē d. r. iij. modis. licet h. r. (vel Cy. has pe nas iposuerit tñ eis q incestas nu prias faciūt vt ne pharias. nō q als iustes vt i aut. d. i cest. nup. s. j. colij m **C** Alias pe nas. Ut ē amissio bonoz: r icurulus infamie. vt. C. de icest. nup. l. qui. s. et. l. si q. incesti. hodie hōz cōfissa

C Ethec ha fm Ja. si ta le mfr. monuz et defcō non fuit sequu tus. vt p Bar. l. l. auūclo ff. d. pdi. m cau. als pro cedit. Jo. dū. mō sci uerit us r fa ctuz vel et factū tñ. l. q. d. C. de m: cest. nu. secus si ignora: uerit. l. si cū do tē. ff. fos lu. mfr.

tionē bonoz: r exiliū: r cinguli siue dignitatis depositio et verberatio si vilis est) imponit. vt in aut. de incest. nup. s. j. coll. iij. **Adiuo** Adde fm Jo. fa. q. cōtrahentes incestas nuptias sūt infames. r ita approbātes et defendētes vel parociniū prestātes. vt. iij. q. iij. c. con sanguineoz. r ipso iure sūt excommunicati. vt in de. j. de consangu. r affi. Angelus aretinus.

C Aliquā. **C** alius. **C** hic incipit. iij. r. vlt. ps. pñ. affi^o ti. in qua sic po. ca. Dne vos dixit: mihi. s. ti. pri. pcedēt. q. illi sūt in pātē parētū q. ex iustis nuptijs. pcreat. nun quid sūt aliqui q statim vt nati sūt in pātē parētū non fiāt. r. dicit ipe. q. sic. Cōtingit ei q. l. z alij in pātē prīs bñficio natiuitatis ab iūro nō fuerint: postea tñ legis auctoritate pātī prīs subijciunt. Et i tali casu pone q. aliq. habeat tñ filiu naturalē: sz p iste filiu naturalē fuitio pncipis vel pñdi. punciē det. vt curie alicui^o ci uitatis offerat. p istā oblationē filij prīs pātī subijciet r ius legitimi filij in bōis prīs cū ceteri legitimi i oib^o psequit. Itē po. q. aliq. hēat licitā concubinā ad quā plu erudimē hēat: cur^o mfrimo. legib^o sūt indictū. r. ipa i cō cubiatu. plē. pcreant: si postea maritali affectōe duct^o vir pāt mfr. r. dotalia pficiat instrumta sz nre pñōnis tenore: nō solū filij p^o dotalia ista pcreat: sz et an mfr. celebratū nati tāq. legitimi prīs pātī subijciūt: r. tara legitimoz i bōis prīs bñficio nre pñōnis obtinebunt.

C Parentum nō fiant. hoc mirabile per duo pbat o **C** Naturalis. Scilicet tantum. (exempla. p **C** Curie. Cū ei vult aliquis naturalē filiu tñ: qui in potestate prīs nō est: vt hie. et. s. ti. j. in pñci. facere c. iij

in potestate: detur in seruitio impatoris vel presidis punciis. Nam in potestate efficitur loco meriti patris: et efficitur legitimus loco meriti filij: vt hic. z in aut. qui mo. nat. eff. sui. §. si quis igitur. colla. vi.

¶ Quid angel? intelligit vtz fit: ete. non vere qd natus. als cotra. nota p statutu. Additio. Et tunc vt e tex. quid si cu ea per i. l. iij. C. de pofatione ma: b natu. trumontu contra lib. z qre xerit. vide Chri: fuce: dat. vid hic p cu

¶ Interdictum. Nam aliam vxorem non habuit tempore concubi

¶ Necnon is qui a muliere libera procreatur: cuius matrimonium minime legitimus interdicitur fuerat: sz ad quam pater consuetudinem habuerat: postea ex nostra constitutione dotalibus instrumentis copositis in potestate patris efficitur.

¶ Quod z alij liberis qui ex eodem matrimonio post ea fuerint precati similiter nostra constitutio prebit.

¶ De adoptionibus.

¶ Instrumētis. Sed nūqd sine instrumētis est mrimoniuz tale? Dicunt quidā q nō. vt Pla. z Bla. qñ decorati maritima dignitatibus faciūt matrimoniu. vt i aut. vti. ma. z aut. §. qz hōle gem dudu. colla. viij. melius aut qui. mo. na. eff. le. §. hec § casta. coll. vi. Sz dic q matrimoniu nudo consensu perficit sine scriptura. vt in aut. de nup. §. nupti. 20. coll. iij. et. ff. de reg. iur. l. nuptias. Sz filij primogeniti non sūt legitimi si dotalia instrumēta nō sūt facta. vt h et facit ad hoc. C. de na. li. l. cū qz. z. l. nup. z. l. fi. z l. aut. de here. q ab inc. defe. §. i. col. viij. z in aut. de filijs ad do. instru. na. col. iij. z in aut. de incest. nup. §. fi. col. ij. et de triē. z femi. §. fi. Additio. hec que in hac glo. dicuntur pcedūt de iure civili: sed de iure canonico non habet ista distinctio psonaz decoratarū in raris dignitatibus: vt p hēndi cū instrumētis: quo ad esse mrimoniū: sed sufficit ad esse matrimonij non p hē clandestine. vt extra de cl. an. despo. c. cum inhibitio. Ange. de are.

¶ Filij naturales tantū an succedant.

¶ Cōstitutio. vt. C. de natu. li. nup. Sed si non fecerit eam sibi vxorem: adhuc huiusmodi naturales sunt alendi a patre. Item succedūt ex testamēto in totū: si pater vult: legitimis nō existentibz: vel parētibz iam defunctis. als liberi in vna vnciam tantū permittunt naturales succedere superiores quando ipsi tantū sū: pferunt non impediūt eos: nisi i sua legitima q supioribus debet: ab intestato hō duas hnt vncias paterne substantie cū matre eoz viriliter diuidēdas. qñ nō sūt ascendētes nec descendētes alunt z ipsi patrem: z hoc in licite natis. Sed si illicite nati nō sunt. immo omni beneficio sunt exclusi: vt in aut. qui. mo. na. eff. sui. §. discretis vsqz in finem consti. coll. vi.

¶ Continuo.

¶ De adoptionibus. ¶ Quis supra dicit b nuptiā ex qbz acquirūt filij legitimi z naturales: id nūc de adoptiōibus ex qbz acquirūt filij legitimi rñ. Vel sic. Supra qualif filij nostri sūt in nostra prāte dicit: nūc autē qualiter alieni efficiant potestatis nostre. Bre.

¶ Non solū. ¶ Iste titulus diuidit in nouē ptes pncipaliter. Primo ponit q adoptiuū sūt in prāte adopti: Secō qualiter fiat adoptio z arrogatio. Tertio pūmū dictū limitat declarat. Quarto de ipubere quise ad arrogandū dedit. Quinto q adoptiās dz saltem adoptari pcedere. xviij. annis. Sexto quando aliquis vt nepos vel pncpos adoptatur. Septimo in quibus adoptatus equiparatur naturali. Octano in

quibus conueniunt z in quibus non adoptio: z arrogatio. Nono q serui adoptati a dominis sunt liberi. Secunda ibi. Adoptio. Tertia ibi. Sed hodie. Quarta ibi. Cum autem. Quinta ibi. Minorem. Sexta ibi. licet autem. Septima ibi. In plurimis. Octaua ibi. In lud. Nona ibi. Apud catonem. Breuius.

¶ Liberi adoptiuū sūt i potestate nostra: sicut naturales et legitimi.

¶ Non solum autē naturales liberi sūt i potestate nostra sūt: verū et hī quos adoptamus auctoritate pncipis arrogantur qui sui iuris sunt: sed magistratus iperio / qui sunt sub potestate alterius. ¶ Adoptio h autem duobus modis fit. aut pncipali

co de adoptiuis hic tractare intēdim? Et hec in. i. parte vsqz ad. §. Adoptio aut. In scōa. Dne iā video q rō mouet vos ad tractādū de adop. dicitis §. mihi si plz quot modis fit adoptio? Rñ. i. i. h. q adoptio fit duobz modis. l. rescripto pncipis aut iperio alicui? magfar? Sz die ponatis mihi exēplū qñ sit adoptio rescripto pncipis: z in q casu fit impio magistratus alicuius. Ad hoc rñ. i. i. h. qñ aliqz adoptat eū qui sūt iur: est: tūc necesse est fieri adoptionem auctoritate siue rescripto pncipis. z hec spēs adoptionis est qñ ille. f. q sui iuris est aliene prātū subijct. pūo z spālinoie de arrog. In iperio aut magfar? adoptant illi qui sūt in prāte parentū siue obtineāt pūmū gradū liberorū qualis est filius z filia: siue inferiōre gradum obtineant: vt nepos nepis et deinceps pronepos z proneptis.

¶ Naturales. ¶ Sabaudiz legitimi. qre distigue qz filioz alij sūt naturales z legitimi: vt ex legitimo matrimonio nati vt hic. et. §. de pa. po. in pncipio. Alij naturales tñ: vt nati ex concubina. vt. §. n. i. §. h. Alij legitimi tñ: vt adoptiuū de qbus hnt i. loquit. Alij nec naturales nec legitimi iuris p̄suptioe: vt incestuosi vel als illicite nati. vt in aut. q. mo. na. eff. sui. §. fi. col. vi. Alij sūt qui pus nō fuerūt legitimi sz nūc sūt. i. efficiūt duobz modis. vt in aut. q. mo. na. eff. sui. §. i. et. §. tit. i. in fine. Additio. i. Et aduerte dū glo. subaudit in prim. scilicet z legitimi. tu dic q iste tex. posset stare sine subauditioe si referat ad. §. n. i. p̄ce. tñ aduerte qz ibi nō loquit de naturalibz tñ: qz ibi naturales tñ nō sūt in potestate vt ibi dicit. sed qñ sūt legitimari. Jason.

¶ Adoptam. ¶ In prāte nra sūt: et hoc iure veti. vt hic. et. ff. eo. l. i. §. hodie distiguif. vt. i. eo. §. sed hodie.

¶ Adoptio. ¶ Diuiditur iste. §. in tres partes. p̄so ponit in genere dictū bumbre. Secō exemplificat: et ponit exēplum pūmū mēbz. Tertio exemplū secundū. mēbz. Secō ibi. Imperatoris. Tertia ibi. Imperio.

¶ Adoptio. Est autē adoptio fm Pla. et Jo. legis actio ad solatiū eoz qui liberos non habēt pene. i. bere natura imitans: sed certe z ab iis qui liberos habent fit adoptio. vt. ff. l. nec i. §. p̄terea. et. j. e. §. licz quare pōt sic simpliciter diffiniri. Adoptio ē legitimus actus p quē fit quis filius qui nō est: pene natura iur-

Adoptio aut.

¶ Causa. ¶ Po. igit ca. in prima. Accessi ad dñz iustit. z ita proposui corā eo. Dñe vos vultis tractare de adoptiōibz? p deo q rō mouit vos ad tractādū hic b adoptiōibz? Ad hoc rñ. iust. dices Amice. §. tracta: uim? de his q sūt in pa. po. z q non solū naturales liberi z legitimi de qbz. §. dñm? sūt i prāte parētibz: z adoptiuū: idcirco

diuisio.

Adoptio qd ē

tans: et est hec veritas. vt. ff. eo. l. j. et. j. eo. §. minore. **Admto.** Immo etiā hec peccat fm Chuldo. qz nedū filij sed etiā nepotes sūt per adoptione. vt. d. §. licet: ideo in genere sic diffinitis fm Ja. Adoptio est actus legalis per quē vel sit trāsitus in potestate: vel saltem ius in hereditate successōnis defertur. Angelus.

a **R**escripto. hoc ē vel aū ipm pncipē vt aū aliu magistrū delegatōe facta prescripū a pncipe. vt C. e. l. ij. in fi. et. l. arrogationes. **(1)** Sz qd si ipator nō ē: Rñ. nō pōt si eri licet imperiū semper sit: vt in aut. quō oportet epul. §. fi. colla. i. **Admto. i.** Et sic est elegabilis: qz cōpetit iure magistratus. l. j. ff. §. offi. eius cui mā. est iurif. nec plesnam cause cognitionē requirit. vt per Bar. m. l. nec quicqz. §. vbi decretū. ff. de offi. p. con. 2. leg. Jason.

b **M**agistrat. Sz cum scūqz or dinarij. etiā defensoris ciuitat: qui minimē. vt in aut. de defen. ciui. §. nulla. col. iij. Nec miz. cū sit de volūta ria iurisdictione. vt. ff. de of. procon. et leg. l. ij. **c** **A**rrogatio. qz adoptator interrogat an velit eū quē adoptat sibi iustū filiū eē. 2. adoptat an id fieri patiat. vt. ff. e. l. ij. **Uñ** hūius. Arrogō qz ius est: hz me esse necesse. Pns adopto filij sed pns pmanet idem **d** **I**nferiorem. i. sequentem. **e** **Sz** hodie. **(1)** Diuidit in duas pres. pno ponit qd pat dat filiū i adoptione e. neo. Sedo qn dat auo materno vel paterno. Sedo ibi. Si vero pater. Bretinus. **(2)** Sed hodie. **Caus.** **(1)** hic incipit. iij. ps i q sic po. ca. Dievos dixistis mihi. §. qz illi q adoptat sunt in prāte patris adoptiu. nūqd hoc indistincte est verū. Ad hoc rñ. ipe. di. Amce certe fm iura antiqua oēs adoptiu indistincte trāsibāt in prāte patris adopti: hodie aut fm iura noua sec. Nā hodie statū est i nra pstone: cū fili? naturalis a patre suo naturali alicui extranee pstone in adoptione dat: 2. si p naturalis filiū suū naturalē dederit in adoptione auo filij sui materno vt ēt pauo mfo: vel si ipe p naturalis a pfe suo emācipatus fuerit: 2. filiū auo vt pauo pno i adoptione de dert. in hoc casu qn iste filius dat in adoptione alicui de ascēdētibus in linea directa: qz unvñ psonā cōcurrunt naturalia 2. adoptiōis iura: manet stabile ius pns a daturū: vt pote naturalis cognatiōis vincto copulatū et legitimo adoptiōis modo annerū: 2. iō in familiā et potestate hmoi pns adoptiu modo efficietur. **e** **C**ōstitutione. vt. C. de adop. cum in adoptiuis. **f** **N**aturali. Et legitimo. **g** **T**ributa. i. in p dicitā pstone. Met facit ad hūc. §. j. de here. q ab iust. §. aliquā. al. §. iuuenim. 2. j. de ex here. li. §. circa adoptiuos. 2. j. de iof. reit. §. ij. **Adm. j.**

Etis pcurrētib? legitim isz naturalib? Quis in se nichil habeat parētele qd not. fm Ang. et iō nō trāsit in prāte qz p emācipationē puaref hereditate vt rursqz. fm cōem opionē. vt. l. cū i adoptiu. C. eo. §. cū hodie nemo emācipet inuit. §. gñaliter. in aut. q. mo. nam. effi. sui. videtur iste. §. esse correct? de quo vide Ja. hic.

b **P**f naturalis Et legitimus. **i** **M**atno. In cui? prāte puenō erat: sed mō effici tur vt subiect. vt §. de pa. po. i fine Accursum. **k** **E**mācipatus. Alacū cēt in prāte auiquō adoptaret eū quē hz: Certe nō pōt p? eē qz filij vt nepos. vt h. 2. ff. e. §. p. §. q. vnos. 2. intellige emācipatiōis ipe filiū nō eē pceptū q nunc dat i adoptiōez. als i prāte aui. re māsisset. vt. j. tit. j. §. fina. **l** **S**imilimodo id ē similem facias distinctiōez nā mīno pauo i distincte: patno hō fm q modo distinct in suo datur in adoptionem. **m** **C**ōcurrūt. **(1)** Sed si ego adoptionē filiū fratris mei nūquid prāri mee subiect? Rñ. fm Jo. q nō. et q hic b: naturalia expone. i. naturalia: qz ab eo auo con trahit nauitate 2. ouginē. qd nō est i filio fratris mei. **Admto. i.** Nota ex hac glo. q ad hoc vt filius epns in prāte pns p adoptionē trāseat in prāte alteri? necesse q det in adoptionē affini q sit de ascēdētib? puta auo patnoyl matno: qz nepos ab auo trahit ouginē 2. sic ex ponit nafalia. i. naturalia. als si det affini collateral: puta fratri pns non trāsit. similem glo. hēs. C. eo. l. fi. §. si vero pat. 2. c. tñ contra illā glo. ex rep. i. §. in pluris mis. in pū. in verbo. nō extraneū. j. co. Jason may. **n** **J**ura. Uñ pferēd? ē ei in quē vna im occurrit: sic due rōnes pualēryni. vt i aut. d. pīan. 2. rter. fia. §. j. col. vj. et. C. d. e. di. adri. col. l. h. nisi vna sit melior duab? vt colligit. ff. d. ioffi. rest. nā est. 2. ff. vñ. libet. l. scripto. **o** **C**u ab i. **(1)** Diuidit in qnqz pres. pno q arrogatio fiat cā cognita. Sedo q sit iusta cā. Tertio pōit modū sub q fiat. Quarto q nō pōt arrogator ipm emācipare sine causa. Quinto q quarta partē bonoz suoz eidē: siue in vltima volūtare siue in vmos relinquat. Sz cunda ibi. Et exquirūt. Tertia ibi. Et cū. Quarta ibi. Item nō aliter. Quinta ibi. Sed et si. Breti. **(2)** Cū aut ipubes. **Caus.** Hic incipit. iij. ps in qua sic po. ca. Dñe vos dixistis mihi q illi qui sui iuris sūt auctoritate principis arrogantur. Pono igitur q sit aliquis impubes sui iuris qui habeat oplem am hereditate. nūquid poterit qlibet indistincte auctoritate principia ipz arrogare: 2. in prāte suā redigere? Ad hoc rñ. impe. q nō. Cum em aliquis ipubes arrogatur: in hoc casu arrogatio nō indistincte. i. non inconsulte per mīnt. Sed queritur cā arrogatiōis an sit hōesta 2. an cūj.

t **A**ls nec qz **(1)** **(2)** **(3)** **(4)** **(5)** **(6)** **(7)** **(8)** **(9)** **(10)** **(11)** **(12)** **(13)** **(14)** **(15)** **(16)** **(17)** **(18)** **(19)** **(20)** **(21)** **(22)** **(23)** **(24)** **(25)** **(26)** **(27)** **(28)** **(29)** **(30)** **(31)** **(32)** **(33)** **(34)** **(35)** **(36)** **(37)** **(38)** **(39)** **(40)** **(41)** **(42)** **(43)** **(44)** **(45)** **(46)** **(47)** **(48)** **(49)** **(50)** **(51)** **(52)** **(53)** **(54)** **(55)** **(56)** **(57)** **(58)** **(59)** **(60)** **(61)** **(62)** **(63)** **(64)** **(65)** **(66)** **(67)** **(68)** **(69)** **(70)** **(71)** **(72)** **(73)** **(74)** **(75)** **(76)** **(77)** **(78)** **(79)** **(80)** **(81)** **(82)** **(83)** **(84)** **(85)** **(86)** **(87)** **(88)** **(89)** **(90)** **(91)** **(92)** **(93)** **(94)** **(95)** **(96)** **(97)** **(98)** **(99)** **(100)**

Nota arg. q i mīmo: nō hō do ipō: susoz pus in teroga rñ spō fa. de q vñ glo. in. l. ij. §. j.

distiſſo. **(1)** **(2)** **(3)** **(4)** **(5)** **(6)** **(7)** **(8)** **(9)** **(10)** **(11)** **(12)** **(13)** **(14)** **(15)** **(16)** **(17)** **(18)** **(19)** **(20)** **(21)** **(22)** **(23)** **(24)** **(25)** **(26)** **(27)** **(28)** **(29)** **(30)** **(31)** **(32)** **(33)** **(34)** **(35)** **(36)** **(37)** **(38)** **(39)** **(40)** **(41)** **(42)** **(43)** **(44)** **(45)** **(46)** **(47)** **(48)** **(49)** **(50)** **(51)** **(52)** **(53)** **(54)** **(55)** **(56)** **(57)** **(58)** **(59)** **(60)** **(61)** **(62)** **(63)** **(64)** **(65)** **(66)** **(67)** **(68)** **(69)** **(70)** **(71)** **(72)** **(73)** **(74)** **(75)** **(76)** **(77)** **(78)** **(79)** **(80)** **(81)** **(82)** **(83)** **(84)** **(85)** **(86)** **(87)** **(88)** **(89)** **(90)** **(91)** **(92)** **(93)** **(94)** **(95)** **(96)** **(97)** **(98)** **(99)** **(100)**

ip si impuberi expedit. Itē arrogatio fit cū quibusdam conditionibus. vtz vt cū pater arrogat cautionē cū fili de iustis pmitrat vt si ipse pupillus arrogat aſi pūberatē decesserit restituat oīa bona sua integre illis: qui si adoptio nō esset facta ad eius successionem fuissent v̄turi. Itē nō alias poterit ille pater arrogator istū impuberem auctoritate principis arrogatum emancipare nisi prius causa cognita digno inueni fuerit emancipatione: et tunc necesse habet eīdem oīa bōa sua restituere. Itē si ille pater arrogator istū filiū impuberem in testā suo exheredauerit: vel inter ipso viuos ipsum sine causa emancipauerit iubeat quartam p̄tē patrōni sui eidē arrogatori relinq̄re p̄ter bona q̄ ad patrem arrogatorē trāstulit. et p̄terea bona quorū vsu fructus post arrogationem patri arrogatori acquisiuit

C Impuberes sui iuris nō p̄nt nisi p̄ rescriptū principis et cum cause cognitione arrogari. et debet arrogator ca uere d̄ bonis arrogati restituendis si intra pūbertatem decesserit: etiam quartam partem suorum bonorum tenetur ei relinquere. h. d. Are.

C Cū autē impubes p̄ principale rescriptū arrogat cā cognita arrogatio fieri p̄mittit. **C** Et ex q̄rit cā arrogatiōis an honesta sit: expedit atq; pupillo. **C** Et cū quibusdam conditionibus arrogatio fit: id est vt caueat arrogator p̄sone publice: hoc est

igitur. et. §. illud. ver. quibus etiam. collo. vj. et fm hoc intellige. pro. xi. respon. q̄ sequitur. **Admō.** Et hec est vera fm docto. hic. qui dicunt hanc quartam debere dari in vltima voluntate. p̄ter verbum: relinque hic positum. secus in alijs bonis propter verbum: tunc. Jason.

C Exheredauerit. vt p̄terierit. vt. ff. e. si arrogator. **C** Zubeat. Nota non canet sic se relictorum: tunc enim non valeret. vt. C. de inuti. stip. l. ex eo. z. C. de m. offi. testa. si quando. §. i. sed ei iudetur per leges vt sic faciat.

C Quartam partem. Quid ergo si alios filios sex vel plures habeat: nūqd hic plus q̄ alij habet? Respon. sic fm bul. quasi debeat imputari ei quare arrogauerit. Vel dic vt puto quartā sue partis per conditionem. ex. l. diu. p̄t. vt hic. z. ff. e. si arrogator. z. ff. de in offi. testa. papinianus. §. si quis impubes. et h ad instar naturalium et legitimorum. vt. ff. de in offi. testa. papinianus. §. quoniam. z. C. de in offi. test. cum queritur. et. l. parentibus. Absurdum est enī hunc legitimum plus iuris habere q̄ naturalem et legitimū vt. §. eo. §. sed hodie in fine. Accur. **Admō.** Et hāc ap probant cōmuniter doctores. z an sit hodie aucta hęc quarta. per aut. nouissima. C. de in offi. test. vide glo. in §. hoc obseruandum. in aut. de trien. et semi. Are.

C Commodum. Repete et p̄ter ea bonasalicy aduenturia: cōmodum quozum filius arrogatus post arrogationē acquisiuit patri: scz vsu fructus: maz et hec acquisita restituit. nō dico vsu fructus que debet iurari pater. vt. C. de bo. que h. l. cum oporteat. §. si q̄ itaq; ad instar mariti in rebus dotalib⁹. vt. ff. fam. l. herc. l. si fili. §. i. et sic hoc verbum. p̄ter. non excludit. vt ff. de pig. ac. l. i. in h. z. ff. de procu. l. et he. §. pe. z. facit ff. de vul. sub. l. §. si plures. §. in arrogato. **Admō.** An dicio p̄ter icludat vel excludat. dic aut seq̄tur. p̄positi onem affirmatiuam et tunc aut cōprehendit aliqd q̄

esset. Rñ. illud est de fortuna. z aduentitū erat. vnde non fuit considerandū. vt. ff. qui z a q. l. iulius. potuisset enim post pūbertatem testamentum fecisse. vt. §. qui. ex cau. §. cum ergo.

C Nisi causa. veluti si ita heres instituit: iste adoptio si emancipatus fuerit. et tunc quartam perdit quā tūc deberet habere de bonis arrogatis. vt. l. p. xi. respon. z. ff. si quid in fraudem pa. l. si. §. quosdā. Vel dic q̄ tūc nō perdit quartā. vt. j. p̄t. respon. pro batur. quod cum isto continuatur.

C Et quod dicta lege continetur i telligitur q̄ erat iusta causa cōtra filium: vt qua p̄t uocabat patrem ad iram: z in testā vt etiā ex hereditate potuerit: z bñ cum collatū vel conferendū reuocari. vt. C. de reuo. do. l. si. in aut. vt lib. de cetero. §. h

C Tabellioni. (si intra pūbertatem pupillus decesserit) restitutum se bona illis: qui (si adoptio facta non esset) ad successionem eius v̄turi ad sent. **C** Item nō aliter emancipare eū potest arrogator: nisi causa cognita dignus emancipatione fuerit: et tunc sua bona ei reddat. **C** Sz z si decedens pater eum exheredauerit: vel viuos sine iusta causa eū emancipauerit: iubeat quartā partē eī bonorū suorū relinquere: vide licz p̄ter bona que ad patrē adoptatiuū trāstulit: z quorū p̄modū postea acquiuit.

C Tabellioni. Qui seruus publicus bz. vt. C. e. l. ij. alias enim seruus purus tabellio esse nō potest. vt. C. de tabel. generali. l. i. x. Sed certe ideo sic dicitur: quia seruus. publice seruit.

C Menturi. Vel iure successionis ex testamēto: vel ab intestato. vel titulo vniuersali: vel singulari: vt legatarius. omnibus enim cōsultur hac cautione pupillis: lo decedere in pupillari etate: alias si postea pupillaris substitutio euanescit. vt hic. z. ff. e. nō aliter. z. l. his verbis. z. j. de pupil. sub. §. i. Sed nōne sine hac cautione facta admittitur supradicte persone ex testamēto: Respon. non. cum testamētū sit ruptum minima ca. di. scz arrogatione. j. qui. mo. test. infir. §. nō tamen.

C Et ideo ex alijs renf. Rñ. non. quia pater arrogator omnia iure peculi occuparet. vt. ff. de castren. pe. ij. hec tamen cautio nōibus: omīssa pro facta habetur. vt. ff. e. l. his verbis. in fi. vt z quia nō alias. C. de rei vro. ac. l. vna. §. i. Sz quare legitimi nō stipulantur etiā vltra pupillare etatem cū z postea patris erant admittendi ad successionē si adoptio facta non

testamē tum cen setur q̄ non ruz p̄tur p arrogatōne fia lū: p̄ter retur ab arrogatore tan q̄ debia tum ara rogati. fm docto. h.

Arrogatus non p̄ iur hęc debet q̄ natura lis et legitim⁹.

Ab si quibus sit
re iura dunt
p̄ arrogatō
nō sunt iura
iure p̄tē arro
pat

Notari
us non
pōt esse
de tabel.
generali.
Sed certe
ideo sic
dicitur: quia
seruus.
publice seruit.

Et ideo
ex alijs
renf. Rñ.
non. quia
pater
arrogator
omnia iure
peculi
occuparet.
vt. ff. de
castren.
pe. ij. hec
tamen
cautio
nōibus:
omīssa
pro facta
habetur.
vt. ff. e.
l. his
verbis.
in fi. vt
z quia
nō alias.
C. de rei
vro. ac.
l. vna.
§. i. Sz
quare
legitimi
nō
stipulantur
etiā
vltra
pupillare
etatem
cū z
postea
patris
erant
admittendi
ad
successionē
si
adoptio
facta
non

non continetur sub sequenti propositione: et tunc inclu- dit: v. hic. aut continetur. et tunc excludit. vt. ff. de pe. leg. l. nam quod liquide. Si vero sequitur propositio- nem negatiuam: tunc includit. vt. l. actione. C. de transf. ac. Ange. hic in vltimo no.

Admone nati. Calus. **Hic incipit. v. quis in q sic**

po. ca. Die ego sum quida iuue- nis et habeo am- plum et magnam pfmomiu meū. et habeo quedā vis- cinū valde discre- tum et quidum vi- rum is bene sexa- genariū. cur? con- filiū in multis ex- titit mihi fructuo- sum posuiz ne ipz arrogare vel ado- ptare in filiū. nū- quid licet michi hoc facere? Rñ. is pe. q. nō: q. certe minor nati maio- rem adoptare vt arrogare nō pote- rit: et hoc tali rōe: q. ad adoptio. imitat- naturā: sed cōtra naturā et p mon- stro esset q. filius esset maior pē q. pater. vnde dico tibi q. ille qui per arrogationē sibi filium facere vult: debet plena pubertate. xvij. an. filiū arrogatum vel adoptatū excedere. Item nō solū potest quis adopta- re vel arrogare aliquē in filiū: sed etiā in locū nepotz vel nepris. p. nepotis vel. p. nepris potest quis adopta- re: q. sius etiā filiū nō hēat: et is filiū alienū pōt q. sado- ptare i locū nepotis q. etiā alienū nepotem locū filij: s. h. aliq. i locū nepotz: aliq. adoptat q. si ex filio ado- ptio. aut ex filio naturali quē hz i p. tate: i eo casu filio patri adoptanti debet consentire ne ipse nepos ipō in- uitō adoptatus suus heres agnascatur. Si em filius adoptio. nati a patre facte consentiat: tunc mortuo auo iste nepos adoptatus in p. tate patris et suus heres ef- ficietur. sed licet in hoc casu consensus filij requiratur secus tamen est in casu cōuero. Nam si auus. nepotē ex filio natum alij in adoptionem dederit: non est nec- cess. consensus filij interuenire.

Adoptatus debet p. ce- cere adoptatū in tpe saltez xvij. annis. Areti.

Admonez nati a maiorē non posse adoptare placet.

Adoptio ei naturā imita- tur: et pro. mōstro est vt ma- ior sit filius q. pater. Debet itaq. is qui sibi filiu p. ado- ptationē vel arrogationēz fa- cit: plena pubertate (id est xvij. annis) precedere.

Warens nūo pōt aliu ad- optare in locum nepotz vel p. nepotis. hoc dicit. Areti.

Licet aut in locum nepo- tis et p. nepotis / v. nepris / vel p. nepris / v. p. deiceps ad- optare: q. sius filium quis nō habeat.

Potest quis filiū alienū

in nepotē suū: et nepotē alle- nū in filiū suū adoptare. Et taz filiū alienū quis in locū nepotis adoptare pōt: q. nepotem in locū filij. An q. sadoptat aliquē vt nepotē ex filio suo legitimo et naturali: v. legitimo tñ: d. s. iteru venire p. s. filij: s. non ecōtra q. si au? dat i adoptio- nē nepotē suū ex filio. Areti. Sed si q. s. nepotz loco ad- optet: vel q. si ex eo filio quē hz iam adoptatus: vel quasi ex illo quē naturalem in sua potestate habet: in eo casu filius consentire debet: ne ei inuito suus heres anasca- tur. S. ex cōtrario si au? ex filio nepotē det in adoptio- nē: nō ē necē filiū cōsentire.

adoprāt debet pluribus vicibus precedere in tanto tempore: Rñ. non. vt puto cum scdm naturam etiā in vno anno ex diuersis feminis vel etiam vna possit ha- bere filios plures. et in hoc adoptio imitatur naturā. vt hic. Et notz pluribus modis dici plenam puberta- tem. Nam interdum. xiiij. annis. vt. j. qui. mo. rute. ff. S. i. et. s. ti. i. i. res. ipō. als. xv. anis. vt in aut. de tem- po. non so. pec. su- per dote. S. gene- raliter. col. vij. als. xv. ij. annis. vt. s. qui ma. nō. pos. S. finali. et. ff. de pos. su. l. j. S. pueritā interdū. xv. ij. an- nis. vt. hic. et. ff. de ali. et. ci. le. l. me- la. Admō. l. s. hēc glo. aut m. le- aut improbe loq- tur s. z. Chisto. q. nullū rēpus ple- nam pubertatem p. stituit nisi. xvij. annorum. Ange. f. licet. Non habeat. Vel licet vxorē nō habeat: quo casu tamē ē contra naturā. vt. ff. e. l. et q. vxores. g. Et tam. In locum. Item nepotem ex vno qualicet altero natum. vt. ff. e. si pater. S. qui duos. non autem loco fratris. vt C. de here. insti. nec apud.

in nepotē suū: et nepotē alle- nū in filiū suū adoptare.

Et taz filiū alienū quis in locū nepotis adoptare pōt: q. nepotem in locū filij.

An q. sadoptat aliquē vt nepotē ex filio suo legitimo et naturali: v. legitimo tñ: d. s. iteru venire p. s. filij: s. non ecōtra q. si au? dat i adoptio- nē nepotē suū ex filio. Areti.

Sed si q. s. nepotz loco ad- optet: vel q. si ex eo filio quē hz iam adoptatus: vel quasi ex illo quē naturalem in sua potestate habet: in eo casu filius consentire debet: ne ei inuito suus heres anasca- tur. S. ex cōtrario si au? ex filio nepotē det in adoptio- nē: nō ē necē filiū cōsentire.

locum. Item nepotem ex vno qualicet altero natum. vt. ff. e. si pater. S. qui duos. non autem loco fratris. vt C. de here. insti. nec apud.

Sed si quis. Consentire. Qd nō est alijs cogna- tis qui possēt spectare successionē. vt. ff. e. l. cū adoptio. Et si quidē filius consentiat bene est et recidet nepos adoptiuus i potestate suā. scz filij mortuo patre. vt. ff. e. l. si quis nepotē. Si autē nō cōsentiat filius: tūc agna- scitur id est appropinquatur seu agnatus. fit ei. i. auo. h. nepos: et suus efficitur heres etiā filio multo: nec re- cidit i potestatem ei: siue dicas eum succedere vt fi- lium. licet non sit filius: siue vt nepotē quasi ex altero filio p. mortuo natura: quo casu equaliter cū patruo admittatur. vt. j. de here. que ab intesta. S. cum autē. Alij dicūt hoc totū: ei inuito. i. filio multo et agnascat. i. iuxta eū quasi nascatur quo ad successionē. quod fas- tis in idē redit. Alij hoc totum ei inuito. i. auo multo: qui voluntate filij proposuerat adoptare: nūc autem contra suum propositū facit. et sic dicitur inuitus ratio- ne propositū p. m. Et scdm istos hic nepos inuito auo et filio adoptatus nō succedit vna cum filio: sed demū eo mortuo: prima veric est. Sed quare hic fili- us imp. ediret matrimoniu sui filij etiam auo volente et non impedit hunc civilem actum. vt. ff. de ritu nu- pt. l. oratione. S. i. Rñ. quia matrimoniu est vinculum magis indiuiduum. vt. s. de pa. pe. testa. j. rñ. Admō. Et sic ista glo. intelligit hunc textum tripliciter. i. ei inuito. p. mo diuisim vt exponatur ei: scz auo: inuito. scz filio. Secūdo et tertio coniunctim. vt illa verba in totum referantur vel ad filiū: vel ad auū: contra quā facit. d. l. si quis nepotem. Jalon.

Consentire. Sed v. dicitur q. sic nā: editur filius in duobus: et in hereditate siue in bonis que ad filiū

Datu. i. natiuitate. sic. ff. de mino. l. j. S. j.

Admone nati. i. natiuitate. sic. ff. de mino. l. j. S. j.

Admone nati. i. natiuitate. sic. ff. de mino. l. j. S. j.

Admone nati. i. natiuitate. sic. ff. de mino. l. j. S. j.

Admone nati. i. natiuitate. sic. ff. de mino. l. j. S. j.

Admone nati. i. natiuitate. sic. ff. de mino. l. j. S. j.

Admone nati. i. natiuitate. sic. ff. de mino. l. j. S. j.

Admone nati. i. natiuitate. sic. ff. de mino. l. j. S. j.

Admone nati. i. natiuitate. sic. ff. de mino. l. j. S. j.

Admone nati. i. natiuitate. sic. ff. de mino. l. j. S. j.

Admone nati. i. natiuitate. sic. ff. de mino. l. j. S. j.

Admone nati. i. natiuitate. sic. ff. de mino. l. j. S. j.

Admone nati. i. natiuitate. sic. ff. de mino. l. j. S. j.

Admone nati. i. natiuitate. sic. ff. de mino. l. j. S. j.

Lib. i.

suum proponeret ex voto transmittere. vt. ff. vnde lib. l. scripto herede. qd non facit. vt. j. de here. que ab inte sta. de. s. ar. hi. z. q. in potestate illius transit: quare in p'ris sui naturalis potestate no recidit iure isoveteri. vt. s. e. respon. Ad p'um respodeo quia alio modo potest euitare instituyendo eu. Ad scdm dico q no potest

Sz hodie vt q timor cessat na z succedet: z in su am potestate recider. vt. C. de a: dop. cum in ado: ptus. s. scim? z s. eo. s. hodie. **In** plurimis. Quandoq em contra. vt. j. b here. que ab inte sta. s. m: us: fm hzo. Itē in eo q adoptiuus pater no teneret eu in: stitire. vt. j. de here. que ab inte. s. aliqua. z. s. ea differencia. **In** plurimis aut causis. **Ibi** adhuc prosequit iust. pueni entias vtriusqz spci adoptionis. po. igitur sic ca. Dicit iust. q in plurimis ille qui adoptatus vel arrogatus est: assimilatur ei qui ex legitimo mōmōnio pcreatus est. Unde si quis eum qui sui iuris est auctoritate principis arrogauerit vel eu qui in parentis potestate est no extraneu apud p'tore vel presidē adoptauit poterit eundē ac si esset filius suus naturalis z legitim? alij in adoptionē dare. Et no solum predicta: in vtraqz specie adoptionis cōia sūt: sed etiā illud vtriusqz spci adoptionis cōe est: q illi qui generare no pnt: nichilominus adoptare possūt: quales sūt spadones. Ab hoc tñ gñaliter excipiuntur castrati quibus natura bñficiū generadi denegauit. Castrati em adoptare no possunt. z idē est in feminis. Femine em neqz adoptare neqz arrogare pnt: z hoc ea roe: q nec naturales liberos hnt in p'tate: verūtamē ex indulgētia pncipis ad solaciū liberoz p republica amissorum eis adoptare permittitur. **Ex**traneum vt sic transeat in suam potestatem vt. s. eo. s. sed hodie. **Sed** vtriusqz. Quorum vna vocat arrogatio: alia adoptio. vt. s. e. s. imperatoris. **No** possūt. Qui oēs eumuchi vocantur: sed ab hoc genere detrahunt castratos q generare no pnt. i. ca ste sic natos vt nūqz poterint gñare. **Ad**ditio. Pone q aliqz gñare pot sed illicit. vt cleric? nunqz poterit talis adoptare: vide Chyisto. pot. hic. s. si. hinc in iurgit dubiū. vbi concludit q non. **Spadones** qb? test iculi vt genitalia abscisa sūt culbello vellspata. z est rō qz fortius impedimēti ē nature qz accideris. vt hic. z ff. de libe. z post. l. sed est qsi tum. s. j. z. ij. Et nota q vulgarit. p'miscue appellant.

Natu re form us ipse dimen sum est qz accidit.

Qu ad optat? trāsit i p'tate adoptantis pot dari alteri in adoptionem. **Ar**eti. **In** plurimis aut causis assimilaf is qui adoptat? vel arrogat? ē i q ex legitimo mōmōnio nat? ē: z ido si qd p' impatore vel apud p'tores vel presidē puicte no extraneum b adoptauerit: potest eundē i adoptionē alij dare. **Spadones** pnt adoptare sed castrati non. **Ar**e. **Sed** et illud vtriusqz ad optionis cōe est: q zhi q generare non possunt: quales sunt spadones? adoptare possunt: castrati aut no pnt. **Femina** non potest adoptare nisi eidem. ppter amicos liberos ex pncipis indulgentia concedatur.

Femine. No possunt. sed ipse arrogari possunt vt. ff. e. nam femine.

Habent. Nota feminas no habere filios in p'tate. z facit ad hoc. ff. de ius. z leg. nulla. z. j. de he. qua. z disse. s. ceteri. z. ff. de p'ta. ta. l. illud. s. ad testamenta. **Sed** ex indulgentia. de nouo iure pcedenda. **Sz** hodie vt. C. eo. mulierē. i. C. Amisofu. i. acie pncip. vt hic innuit. z. j. de ex: cu. tuto. s. sed z si in bello. ff. de inof: fi. testa. l. si suspez: tra. s. si. Sed nū: dicit ē qd z tūc habebit in p'tate: Uidef q sic cum bñficiā pncipū sint exten dēda. vt in aut. cō. **Et** h: st. que de dig. s. ruz m: pe. h. vj. z. ff. de cō: st. p. l. si. Sed m: p'radico ad istar scz naturalū. naz naturā imitatur adoptio. vt. s. e. i. s. mōior. z. fa: cir ad hoc. C. eo. mulierem. **Illud** pncipis. **Causa**. **Hic** incipit. vj. pars in q sic po. ca. Dñe iā vidi in quib? spe: cies adoptiois et arrogatiois pue: niunt z in quibus differūt. Nūquid est adhuc aliqua differentia inter eas? Rñ. in ipe. q sic. Nam idem est. p p'um et speciale adoptiois illius qui per sacrum oia culum. i. per principem et scriptum pncipis fit vt ille qui se in arrogationem dederit liberos in potestate sua habuerit. non solum ipse in potestate patris arrogatiois trāsit. sed etiam omnes liberi eius quos in potestate habet potestati arrogatiois tanqz nepotes vna cum eo subiiciuntur: z hoc factum fuit in persona diui augusti quendam germanicum in filium arrogare volentis: et ille germanicus nolebat consentire. vnde non potuit procedere arrogatio sua: sed diuus augustus cuiusdā noie tiberio inuincit vt ille germanicu arrogaret quo facto pnceps arrogauit. tiberiu. z ille habuit tiberiu in filiu z per p'na germanicum filiu adoptiuū tiberiu habuit in nepotem. **Illud** oraculū. id est per pncipē: vt de eo q sui iuris est: z ideo trāsit etiā hodie in p'tate arrogatiois. vt. s. e. in pñ. ideo sic dicit: qz oram? siue de pcamur eu vt in talib? p'flet auctoritatem. Accursius. **Liberi** oēs nati z nacturi: z enā reuerfi ab ho: stib? vt. ff. e. si p'familias. in pñ. z ff. de ope. li. l. opere. **Diu** august? hic impator volebat adoptare quēdā noie germanicu: z hic germanicu noluit p'fenti re vñ no poterat pcedere adoptio. vt. j. t. i. s. s. si paf z. ff. e. l. ij. in pñ. vnde august? callide suscit cuiusdā noie tiberio: vt illū germanicu adoptaret: qd fecit. z hūc tiberiu postea arrogauit pnceps: quare z per consēqns habuit germanicum loco nepotis. **Es** tiberius. **Protinus** id est statim.

Sz hodie vt. C. eo. mulierē. i. C. Amisofu. i. acie pncip. vt hic innuit. z. j. de ex: cu. tuto. s. sed z si in bello. ff. de inof: fi. testa. l. si suspez: tra. s. si. Sed nū: dicit ē qd z tūc habebit in p'tate: Uidef q sic cum bñficiā pncipū sint exten dēda. vt in aut. cō. **Et** h: st. que de dig. s. ruz m: pe. h. vj. z. ff. de cō: st. p. l. si. Sed m: p'radico ad istar scz naturalū. naz naturā imitatur adoptio. vt. s. e. i. s. mōior. z. fa: cir ad hoc. C. eo. mulierem. **Illud** pncipis. **Causa**. **Hic** incipit. vj. pars in q sic po. ca. Dñe iā vidi in quib? spe: cies adoptiois et arrogatiois pue: niunt z in quibus differūt. Nūquid est adhuc aliqua differentia inter eas? Rñ. in ipe. q sic. Nam idem est. p p'um et speciale adoptiois illius qui per sacrum oia culum. i. per principem et scriptum pncipis fit vt ille qui se in arrogationem dederit liberos in potestate sua habuerit. non solum ipse in potestate patris arrogatiois trāsit. sed etiam omnes liberi eius quos in potestate habet potestati arrogatiois tanqz nepotes vna cum eo subiiciuntur: z hoc factum fuit in persona diui augusti quendam germanicum in filium arrogare volentis: et ille germanicus nolebat consentire. vnde non potuit procedere arrogatio sua: sed diuus augustus cuiusdā noie tiberio inuincit vt ille germanicu arrogaret quo facto pnceps arrogauit. tiberiu. z ille habuit tiberiu in filiu z per p'na germanicum filiu adoptiuū tiberiu habuit in nepotem. **Illud** oraculū. id est per pncipē: vt de eo q sui iuris est: z ideo trāsit etiā hodie in p'tate arrogatiois. vt. s. e. in pñ. ideo sic dicit: qz oram? siue de pcamur eu vt in talib? p'flet auctoritatem. Accursius. **Liberi** oēs nati z nacturi: z enā reuerfi ab ho: stib? vt. ff. e. si p'familias. in pñ. z ff. de ope. li. l. opere. **Diu** august? hic impator volebat adoptare quēdā noie germanicu: z hic germanicu noluit p'fenti re vñ no poterat pcedere adoptio. vt. j. t. i. s. s. si paf z. ff. e. l. ij. in pñ. vnde august? callide suscit cuiusdā noie tiberio: vt illū germanicu adoptaret: qd fecit. z hūc tiberiu postea arrogauit pnceps: quare z per consēqns habuit germanicum loco nepotis. **Es** tiberius. **Protinus** id est statim.

Adoptione facta a principe.

Apud catonem. **C** hic incipit septima pars in qua sic po. ca. Dicitur video quod iuris quasi aliquid adoptat liberum...

Adoptione facta incipiat germanicus augusti nepos esse.

Seruus a domino adoptatur vel in iudicio vel filius nominatus efficitur liber homo.

Apud cathonem bene scriptum refert antiquitas: seruos si a domino adoptati sunt ex hoc ipso posse liberari.

Quibus modis ius patrie potestatis soluitur.

Per mortem naturalem patris efficitur sui iuris id est in potestate aut nisi supersit filius cui potestas recidat.

Uideam nunc quibus modis hi qui alieno iuri sunt subiecti: eo iure liberantur.

Adoptione facta scriptura non tantum res puenit ad perfectionem: ut differat a proprio casu superiorum.

Superius est quod dicitur potestas constituitur: constituta tollatur subsequenter videtur qualiter potestas potest causas sequi de iure videre quod modis dissoluitur.

Adoptione facta a principe. **C** hic incipit septima pars in qua sic po. ca. Dicitur video quod iuris quasi aliquid adoptat liberum...

Secunda ibi et quidem. Tertia ibi hi fo. Quarta ibi sed hoc. Uideam nunc. **C** hic incipit...

Et quidem quae admodum liberantur sui a potestate dominorum ex his intelligere possumus que de suis manumittentis superius exposuimus.

Ibi vero qui in potestate parentis sunt: mortuo eorum sui iuris fiunt. Sed hoc difficultate recipitur. Nam mortuo patre sic omnimodo filii filie vel sui iuris efficiuntur.

Quibus modis ius patrie potestatis soluitur. Per mortem naturalem patris efficitur sui iuris id est in potestate aut nisi supersit filius cui potestas recidat.

Uideam nunc quibus modis hi qui alieno iuri sunt subiecti: eo iure liberantur.

In potestate sunt necesse est ut non omni modo nepotes nepotibus sui iuris fiunt: sed ita si post mortem aut in potestate patris sui recasuri non sunt.

Patris si moriente auctore eorum vivit: et in potestate patris sui est: tunc post obitum aut in potestate patris sui fiunt.

Sed ita scilicet sunt sui iuris. **C** hic incipit...

In potestate et non erunt nisi si exiit et postea redijt quae arrogatur: non recideret filius in potestate eius.

Mortuo est scilicet filius predictus.

Uideam nunc. **C** hic incipit...

Et quidem quae admodum liberantur sui a potestate dominorum ex his intelligere possumus...

Ibi vero qui in potestate parentis sunt: mortuo eorum sui iuris fiunt. Sed hoc difficultate recipitur.

Quibus modis ius patrie potestatis soluitur. Per mortem naturalem patris efficitur sui iuris id est in potestate aut nisi supersit filius cui potestas recidat.

Uideam nunc quibus modis hi qui alieno iuri sunt subiecti: eo iure liberantur.

In potestate sunt necesse est ut non omni modo nepotes nepotibus sui iuris fiunt: sed ita si post mortem aut in potestate patris sui recasuri non sunt.

Patris si moriente auctore eorum vivit: et in potestate patris sui est: tunc post obitum aut in potestate patris sui fiunt.

Sed ita scilicet sunt sui iuris. **C** hic incipit...

In potestate et non erunt nisi si exiit et postea redijt quae arrogatur: non recideret filius in potestate eius.

Mortuo est scilicet filius predictus.

Si non b. Apud. Ad. v. l. qd. optati. s. a. dno. ab. v. ago. extraneo. aut. no. v. alcat. por. etia. libere. p. ut. v. ff. de. s. p. at. in. fi. lere. p. t. Constitutio. Conti. nuatio. vna. s. s. s. i. q. q. q. d. duisio. d. Actis. i. co. ram. iudice. dicen. do. hec. sba. veni. huc. filius. 330. Uel. ut. puto. cora. iudice. age. ba. v. t. filius. fieret. adopt. i. uis. z. iudic. facta. scriptura. no. tm. res. puenit. ad. p. f. cione. v. t. differat. a. p. r. o. casu. supiorum. alio. si. e. i. i. u. d. i. c. i. u. s. alia. fieret. vel. agerent. vt. c. de. l. cau. l. pe. z. t. ic. collige. ex. hoc. z. supiorum. h. l. u. q. si. id. qd. ago. no. v. alet. vt. ago. va. let. in. vt. valere. pot. sic. c. de. la. li. tol. l. vna. s. s. s. i. q. q. d. mo. Ac. s. ff. de. iur. cod. l. i. z. ff. de. pac. s. v. s. s. si. acce. pitatio. **S** ad. r. d. i. d. e. n. t. d. o. c. t. o. r. e. s. q. i. b. i. p. l. a. b. a. t. t. e. s. t. a. t. e. n. o. l. l. e. c. o. d. i. c. i. l. l. a. r. i. A. n. g. e. **S** a. d. u. i. o. **I** d. e. m. s. i. h. u. i. u. s. m. o. d. i. v. e. r. b. a. b. l. a. n. d. a. z. a. d. u. l. a. t. o. z. i. a. p. f. e. r. a. n. t. u. r. i. n. t. e. s. t. a. m. e. n. t. i. s. q. u. i. a. d. i. s. p. o. n. u. n. t. l. p. a. u. l. u. s. s. p. a. u. l. u. s. f. f. d. e. f. i. d. e. i. c. l. i. e. n. d. i. c. i. s. t. i. u. a. a. u. t. e. a. n. d. e. b. e. a. t. h. i. s. f. i. c. a. r. i. p. u. t. a. s. i. d. i. c. a. t. s. e. m. p. r. o. n. i. u. s. f. i. l. i. u. s. v. l. f. r. a. t. e. r. e. r. e. d. e. i. n. s. t. i. t. u. o. v. i. d. e. h. i. c. p. A. n. **C** u. i. b. u. s. m. o. d. i. s. i. u. s. p. a. t. r. i. e. p. o. t. e. s. t. a. t. i. s. s. o. l. u. i. t. u. r. **S** u. p. a. v. i. s. u. e. s. t. q. u. o. d. i. c. i. t. a. p. t. a. s. c. o. n. s. t. i. t. u. a. t. u. r. z. c. o. n. s. t. i. t. u. t. a. t. o. l. l. a. t. u. r. s. u. b. s. e. q. u. e. n. t. e. r. i. v. i. s. u. e. s. t. q. u. a. l. i. t. e. r. p. t. i. a. p. t. a. s. c. a. u. s. e. f. **S** e. q. u. i. t. d. e. i. u. r. e. v. i. d. e. r. e. q. u. o. d. m. o. d. i. s. d. i. s. s. o. l. u. i. t. u. r. s. i. m. p. o. z. **I** d. e. a. m. **C** o. r. u. s. i. s. t. e. t. i. n. d. i. u. d. i. t. i. n. s. e. x. p. a. r. t. e. s. **P** r. o. q. u. o. i. t. e. r. d. i. s. s. o. l. u. a. t. p. r. i. a. p. t. a. s. m. o. r. t. e. n. a. t. u. r. a. l. i. **S** e. c. d. o. q. u. o. i. t. e. r. m. o. r. t. e. c. i. u. i. l. i. e. r. d. e. l. i. c. t. o. p. u. e. n. i. e. n. t. e. **T** e. r. t. i. o. q. u. o. i. t. e. r. p. p. t. e. r. d. i. g. n. i. t. a. t. e. f. i. l. i. o. a. c. q. u. i. s. i. t. a. **Q** u. a. r. t. o. q. u. o. i. t. e. r. p. p. t. e. r. c. a. p. t. i. u. r. a. t. e. p. a. t. r. i. s. v. e. l. f. i. l. i. i. **Q** u. i. n. t. o. q. u. o. i. t. e. r. e. m. a. c. i. p. t. i. o. n. e. **S** e. x. t. o. q. u. o. i. t. e. r. p. d. a. t. i. o. n. e. i. n. a. d. o. p. t. i. o. n. e. a. u. t. p. a. t. e. r. n. o. v. e. l. m. a. t. e. r. n. o. **S** e. c. d. a. i. b. i. c. i. a. n. t. **T** e. r. t. i. a. i. b. i. f. i. l. i. u. s. f. a. m. i. l. i. a. **Q** u. a. r. t. a. i. b. i. s. i. b. i. a. b. h. o. s. t. i. b. **Q** u. i. n. t. a. i. b. i. p. i. e. r. e. a. **S** e. x. t. a. i. b. i. z. i. s. i. p. r. i. p. i. t. e. h. o. c. p. r. i. n. c. i. p. i. u. s. s. u. b. d. i. u. i. d. i. t. i. n. q. u. i. t. u. o. r. **Q** u. i. p. r. o. p. o. n. i. t. d. e. i. t. e. r. a. c. t. a. t. u. r. u. s. **S** e. c. d. o. q. u. o. i. t. e. r. a. l. i. a. a. s. s. u. p. a. d. i. r. i. t. d. e. f. u. i. s. **T** e. r. t. i. o. q. u. o. i. t. e. r. f. i. l. i. u. s. l. i. b. e. r. e. n. t. a. p. t. i. a. p. t. a. t. e. g. n. a. l. i. t. r. i. s. d. e. d. o. **Q** u. a. r. t. o. d. i. c. i. t. i. n. s. i. s. s. i. o. n. e. m. d. i. u. i. d. i. t.

Small marginal note or symbol.

Sui iuris. nisi in casu: vt qd p dignitate filii sui iuris factus fuisse. vt in aut. costi. q. dig. s. illud. col. vi. **Aditio.** Ne. s. in si. inducit in ar. ad. q. pone statuto cauet qd si qd decesserit sine filijs i pte dñs ciuitatis ei succedat: aliqz decessit cu filio epo vel in alia dignitate pnto: q. pp. dicit dignitate exiuit patrias potes

tate: an dñs ciuitatis admittat tñ qd nō habeat filios in sua pte. **Jaco. pe. Jo. fa. Jo. d. pla. dicit qd nō: qd filij exiuit i sui fauore: qd nō dñs in eius odium re torqueri ad exclu dendū eū a bōis paternis. facit. C. de epi. r. de. aut. epalis dignitas. Ange. are.**

Cū autē. **Diuidit in quos ptes. Prio dē de por tatioe patrie. Se cūdo de de porta tione filij. Tertio de indulgētia pncipis. Quarto de re legatis. Quinto de suis pene. Scōa ibi pari rōe. Ter tia ibi: sed si ex indulgētia. Quarta ibi re legati. Quin ta ibi: pene Britanus.**

diuisio.

Cū autē. **Causa.** hic incipit tertia pars in qua sic po. ca. dñe laudabiliter video qualis morte natu rali tollit pa. po. nunqd pluribus modis tolli poterit? Rñ. impe. q. sic. Nā nō soluz morte naturali: s; et ciuili tollit pa. po. Si quis ei ob aliqd maleficiū ppetratū p sniam de portationis ciuitatē amiserit. sequit vt liberi eius qui tali mō tollunt de numero ciuitatū romanor um p indefinitōe in sua pte esse ac si morte natu rali in pte eius esse desinerēt eadē rōne. r si liberi in pte erisctes de portari fuerint p de portationē desi nunt in pte parentū esse. r hec sūt pā durate de por tatione. Nā si ex indulgētia pncipis restituti fuerint p oia psumū statū recipiūt. Et hec oia pā sunt in de por tatione. secus tñ est in re legatis. Nā parctes re legati ni chilominus remēt in pte liberos suos: r sūt in casu pueris liberi re legati in parctū pte nihilominus re manēt r nō soluēdo pdictis casibus morte ciuili tollit pa. po. sed etiā in hoc casu. Nā si aliquis pene suus ef fecus fuerit desinit hęc liberos in pte. Sed dñe di caris mihi quis intelligitur fieri seruus pene: Ad hoc respon. q. illi serui pene efficiunt qui in metallo dam nantur r qui bestijs subijciuntur.

§

Cū autē. Dicitū est. s. quāt soluitur patria pte morte naturali. nunc ponit quando morte ciuili. **C** Deporat. hic no. q. hec snia de portandis vtra leat. i. vt statum r ciuitatē pdat: non potest dari nisi a quatuor iudicibus. s. ab impatore: vel ab eo qui eius vice indicat: r a pfe. ptero. et pef. vt. ff. de pe. l. ij. s. i. et de le. iij. l. i. s. a pfectis. et. ff. de inter. r. re. l. inter pe nas. s. i. Idem credo in senatoribus qui parē sniam. i. parem hñe effectū pncipi: vel maiorē qd pdicti. vt. ff. a qui. ap. nō l. i. s. i. Si autē alius iudex talē sniaz det nō vlet nec in adat e executioni: nisi pnceps approbet eā: vel insulā siue locū assignet. vt. ff. de le. iij. l. i. s. ij. r s. de portatos. et. ff. de iur. i. r. et. r. l. i. s. q. s. eius Que autē sunt delicta p qb in insulā debeāt de portari: dicem? j. de pu. iudi. p totū titulū. s; re legare pōr qli:

Depor taf pnt tñ quat tuor iudices.

† Sed tñc vide tur ob stare. le. C. d. sen. tē. p. fec.

sui iuris a sunt.

Deportatione patrie vel nūj dissoluitur vinculu p atrie potestatis: qd ex resti tutione pncipis recuperat. Relegatio aut nō tollit pa triam potestates. Ang. are.

Luz autē quis ob aliqd maleficiū in insulaz de porta tur ciuitatem amittit: sequit vt qui eo d modo ex numero ciuili romanoz tollit pē: inde ē ac si eo mortuo desi nāt liberi i potestate ei eē.

bet qui hz merū imperij. vt. ff. de inter. r. re. l. relegato rñ. i. rñ. Et no. q. p de media. scōo de re legatioe. ter tio de marina dicit. pma r vltima tollit patriā pos testatem. sed relegato non sic. cum ibi status non est mutatio: nec capitis diminutio.

Co mō. i. p insulā de portationē in insulā. Aditio.

Pari fratione et si isqui in potestate parentis sit i in sulam de portatus fuerit: de sinit esse in potestate paren tis. Sed si ex indulgētia pncipis restituti fuerint: per omnia pstinum statū recipiunt. Relegati autē patres in insulaz in potesta te liberos retinent. Et ex contrario liberi re legati in potestate parctū remanēt.

Seruit pene patriā potestatem tollit. h. d. Angelus.

ob. l. atico. in. fi. et. j. q. cū eo qui in ali. po. s. istas. et. ff. de edēdo. l. qdaz. s. nūmularios. r. ff. ad. l. aquil. l. illud Arg. s. ff. de col. bo. l. si quis. in. fi. i. rñ.

Pncipis. als pncipali. S; nūquid p aliū pote rit restitui. Rñ. nō: nisi forte p senatoz: qui p restitue re statū. vt. ff. de postul. l. i. s. de qua. r. s. an aut.

Statum. s; qd ad honores vel ordines et s; milita. vt. C. de sen. pas. l. i. s; et patriā pteim: r hoc vult hic dicere. Sed dicitur. C. de sen. pas. l. in insulaz. et. l. si pater. Solutio. hic specialiter ad omnia fuit restitui tus fin. x. et sic factas punctū ibi. per omia. hanc rez pbo: q. semper intelligit ad oia restitui: nisi dixerit expellim. nam verbum restitui generale est. vt. ff. de vsur. videam. s. in fauiana. Alij hoc intelligūt ad pa trem reuertente rñ referendū: cui d; restitui filius in potestate: sed filio restituo non sic: quia sic noceret ei restitui. arg. C. de le. et. con. quod fauore. sed hęc opi nionem reprobo. nā libertus de portatus r restitui in libertinitate recidit. vt. ff. de iu. pa. siue paroni. Dic g ineresse vtrum pnceps dicat hec verba restitui te vt tunc ad oia restitutus videatur vt h: an hec indulgeo tibi: quo casu de pena tantū remittēda cogitasse vide atur. vt in fr̄s. ar. C. de sen. pas. l. generalis. et. l. iuror. als cum indulgentia. vt. C. de gene. abol. l. fina.

Rement. nota differentiam inter re legatum et de portatum quo ad familiā. vt hic. et. s. prop. s. Item hic bona tener. ille non. vt. ff. de interdic. et. re legat. l. i. differēt

Item hic ciuitatem retinet: ille non. vt. ff. de ierdi. et. re. l. re legatorum. s. siue ad tempus: et. s. ad tēpus Itē quia hic ad tempus vel in perpetuum. ille autem tantum in perpetuum de portatur. vt. ff. de interdic. et. re. l. re legati. et. l. re legatorum. s. hec differentia: sed in libertate non est differentia: nam vterqz liber remanet. vt. ff. de bo. dam. l. sed et si alia. s. j. Sed bannitos nostri temporis quibus comparamus? Rñ. si propter quibus maleficiū: vt etiā cum ciuitate et bona sua publicen compar: vel de iure vel de consuetudine ciuitatis: tunc reitur. de portato comparabo: alias relegato. vt. ar. ff. de bo. d. l. i. non autem dico q possit de portari a pte de de iure. vt. s. s. p. no. i. dicitur: nec re legari a defenfoze ciuitatis: cum sit de imperio mero. vt in aut. de defen.

preto. Pro casus ius so: lu. Ja. dubitat dices s; iniaose: natoz forte nō posse suppli cari.

Mortuo. Not. de portatus mortuus. l. ciuilit sic. ff. de s; tablas. l. i. s. filiu. r. ff. p so cio. l. verum. s. lo cietas.

Pari. hie no. vbi e eadē vel filis rō idē ius cō stitua. sic. ff. d. p.

Depot tar r re legatus differēt

Banniti nostri temporis quibus comparatur: vel de iure vel de consuetudine ciuitatis: tunc reitur.

ciui. s. nulla. in fi. s. col. iij. Unde verus. Qui deponit...

a Pene. id e supplici. supplici...

Pene seruus effectus filios in potestate habet...

De iure isto nulla dignitas liberat quemq a patria potestate...

Filius familias si militauerit vel si senator vel consul factus fuerit...

Militia enim vel consularis dignitas de patria potestate filium non liberat.

Sed ex constitutione non...

see hodie. s. snt dignitates q liberant aliquem curiale...

stra summa patriciatu dignitas illico imperialibus...

Si pater vel filius caput ab hostibus pendet...

Si ab hostibus captus fuerit patris...

Si ab hostibus captus fuerit patris...

liberant a patria potestate...

Constitutio ne. vt. C. de cons...

Patriciatu erat enim patricius...

Illico. hoc est speciale in patricio...

Libertate. s. dignitas...

Quis. m. q. d. si quilibet pater...

Stab hostibus. Diuidit tres pres...

Ab hostibus. hostes sunt...

Sed si ab hostibus. C. lue. hic incipit...

Ab hostibus. hostes sunt...

Sed si ab hostibus. C. lue. hic incipit...

Ab hostibus. hostes sunt...

Inge. r. u. ex supple...

Quod facit fm xpo. q vacante sede...

Dignitates.

Principus qd est.

Salustius.

Diuisio.

hostes q dicitur.

fingit in ciuitate semp fuisse si vero apud hostes de- cesserit filij sui iuris effecti sunt. si ipse quoq; filius aut nepos ab hostibus captus fuerit ius pa. po. in suspen- so erit iure postliminij.

Filius capi ab hostibus in ciuitate eius iuris.

a **P**endet. hic colligit quoddam hominem esse in pendenti. **vt dicitur.** §. de his qui sunt in uel alieni iuris §. i. **Sz** certe quod hic dicitur pender veru est propter iuris fictione: nam quo ad iurata sui iuris est filius. **vt ff. de testa. l. i. lege cornelia. in fi. r. ff. de li. et posthu. l. pe. r. C. d. sen. pas. l. fi. ubi quod maris me r. c. r. ff. ad ma ce. l. i. §. i. na pater seruus e hostiu. vt. §. de iure plo. §. serui. ergo ali- um in potestate hfe no potest. vt ff. ad. l. tu. de adul te. l. sic eueniet. Dic ergo q nulla preterita vel pten- tia pendent in spe- tro statu ptesenti sed futuro. vt. j. b. verb. obli. §. con- ditioes. **additio.** **E**tiam quo ad te- stamentu vel con- tractus filij sup- aduenticijs acqui- sitis ante captiui- tatem. nec in aliu translatus quouis titulo: pretereq; hereditario. als secus fm Angeli are. sed fm Jasone no pendet cotractio filij. nisi ptes p iudicij pcermant.**

Postli- minium quid e diuisio.

b **P**ostliminij. Est aut postliminij. ius amisse rei recuperade ab extraneo: moribz legibz pstitutum. **vt colligitur. ff. de cap. r. postli. l. postliminium. j. r. r. i. fo. c.** **J**derico. Qui reuersi omnia iura recuperant.

c **C**aptus. Et reuersus. vt ff. de capti. retro. **d** **D**ictum est aut **casus.** **D**icaris michi si placet unde b: postliminij. Ad hoc rmdet imperato: q postli- miniu dictu est a lumine et post. Na eu qui ab hostibz captus est cuius postea ad fines nros redierit postlimi- mo reuersu recte dicimus. Sicut em lumina in domi- bus quedam sine faciunt: ita sine imperij lumine ocs vete- res voluerut. vñ etiã lumine dictu est quasi: finis r ter mi- nus quida. r hac rone est: vt qui ab hostibz vltra lime- i. vltra meta r sine imperij ducebatur postea eodẽ li- mine reuertebat quo amissus fuerat. Sed pœ q ali- qs fit captus infra limites imperij: r ibidẽ victis hosti- bus recuperat. nuqđ censet iste postliminio reuersu. r videf q no cu no fuit vltra lime. i. meta. vel sine im- perij. Rndet impera. q iste postliminio redisse ceterur.

e **C**aptus. Infra fines nros nec vltra deductus: et ita improprie reuersus b: postliminio. Vel dic captus fuerat vltra fines: r tunc dicitur redisse anteqđ ad li- mina redeat: qz sic recuperat statũ licet improprie. r fa- cit ad hunc. §. ff. de cap. in bello. §. j. Item ad idem. ff. de vi et viar. l. qui possessionem.

diuisio.

f **P**riores. **D**ividit in sex partes. pno qualiter p

stiu fiat: tñ pendet ius libe- roz ppter ius postliminij. **¶** **H**i q ab hostibus ca- pti snt si reuersi fuerint: oia pristina iura recipiunt: idcir- co reuertit et liberos habe- bit in ptae: qz post liminiuz fingit eu qui captus de in ci- uitate sep fuisse. **¶** **S**i vero ibi decesserit eride ex q ca- ptus est pater: filius sui iuris fuisse videt. Ipse quoq; fili- us nepos ve si ab hostibus captus fuerit: similit dicitur ppter ius post liminij ius qz potestatz parerẽ in suspenso esse. **¶** **D**ictu est aut postli- minij a lumine r post. **¶** **E**u qui ab ab hostibz captus e: r in fines nostros postea per- uenit: post limino reuertum recte dicimus. naz limina si- cut in domo sine quedam faci- unt: sicut impij sine esse lime

emancipatione liberatur filius a patria ptae. Secdo q liter fiebat emancipatio de iure antiquo. Tertio quali- ter fiat hodie. Quarto q pater habet legitimã in bo- nis emancipati. sicut patronus in bonis liberi. Quito q pater legitimus est tutor filij impuberis emancipati Sexto q nepote pot emancipare retro filio in ptae:

veteres voluerut. hic r lime dictum est qñ finis quidẽ et terminus. ab eo post liminiũ dictu e: qz ad idẽ lime reuer- tebat qd amiserat. Sz r q ca- pti vicitis hostibz recupaf: post liminio redisse existit

¶ **P**riores emancipatoe tollit ius parte ptae: q emancipa- tio hodie pot fieri corã qli- bet mgraui. **¶** **E**t de dolo emã- cipari debet pti legitia: r tute- la si emancipate pupilli are.

¶ **P**riores emancipatioe qz desinunt liberis ptae ee pe- tum.

¶ **S**ed emancipatio antea qdẽ vlp antiquaz legis ob- seruatione pcedebat: q per imaginarias i veditioes r i tercedetes manuissioes ce- lebrabat: vñ ex imperiali rescri- pto. **¶** **N**ra aut pudentia et hoc i meli p pstitutione

as venditioes r manuissioes ab imaginario empto- re facta celebrabat: aut p impiale rescriptu. sed nra p- uideria hec per quanda constitutione in meliore statu reformauit. Statutu em e constituto nra. vt antiquoz- fictioe sublata parentes apud copetentes iudices vñ magistratus directa via intrer: r ibidẽ filios vel filias r deinceps liberos ceteros a sua ptae dimittant: r ep- tpe emancipatioe facte eadẽ iura pstant parerẽ in bo- nis liberorũ ab ipõ emancipatoz q tribuunt pño i bonis liberi: r etiã si aliqs eoz emancipatoz ipubes fuerit pates qui emancipauit p emancipationem eius tutelam nascitur.

¶ **P**riores. No solu supradicti mois: sz pterea r c. **¶** **L**ibi. **S**hale noim e ad oes iferio. vt. j. r. l. §. fi. h. **¶** **P**rocedebat. i. ea dem ad effectũ pducebat. ac. **¶** **P**er imaginarias. Id e ficticias. sic r. ff. de re. iu. l. imagmaria. na pf videbat filiu p yno nũmo for- te: r emptor eũ manumtrebat. vt h. r. ff. de ca. di. l. libe- ros. §. j. r. C. e. l. fi. j. r. r. fa. ad hoc. j. de test. §. j. et. ppe hoc dicebat filiu capite manu. Sed cu hodie talia no- fiat: vt sequit: nuqđ b: capite manu: Rn. sic qz statum mutat ad min. vt. j. de ca. di. j. r. §. munna. **additio.** **¶** **Q**ue veditioes: r ex pnt manuissioes: lz eent nulle q ad zmodũ spherũ. l. nud. ff. de ipe. epr. r. §. fi. §. de ipe. tñ ad eoz icomodũ r zmodũ sui bnyalebũt vt h. p. ia. **¶** **E**x imperiali rescripto. **¶** **E**t hoc modo et sine veditio- ne fiebat vt puro **additio.** **¶** **E**t erat rō f3 Ang. hie. qz fru- stra pubz iploraf qd dat a iure. l. i. ff. ad munncipales. **¶** **P**er constitutionem. vt. C. de eman. l. i. l. fi.

¶ **P**riores. No solu supradicti mois: sz pterea r c. **¶** **L**ibi. **S**hale noim e ad oes iferio. vt. j. r. l. §. fi. h. **¶** **P**rocedebat. i. ea dem ad effectũ pducebat. ac. **¶** **P**er imaginarias. Id e ficticias. sic r. ff. de re. iu. l. imagmaria. na pf videbat filiu p yno nũmo for- te: r emptor eũ manumtrebat. vt h. r. ff. de ca. di. l. libe- ros. §. j. r. C. e. l. fi. j. r. r. fa. ad hoc. j. de test. §. j. et. ppe hoc dicebat filiu capite manu. Sed cu hodie talia no- fiat: vt sequit: nuqđ b: capite manu: Rn. sic qz statum mutat ad min. vt. j. de ca. di. j. r. §. munna. **additio.** **¶** **Q**ue veditioes: r ex pnt manuissioes: lz eent nulle q ad zmodũ spherũ. l. nud. ff. de ipe. epr. r. §. fi. §. de ipe. tñ ad eoz icomodũ r zmodũ sui bnyalebũt vt h. p. ia. **¶** **E**x imperiali rescripto. **¶** **E**t hoc modo et sine veditio- ne fiebat vt puro **additio.** **¶** **E**t erat rō f3 Ang. hie. qz fru- stra pubz iploraf qd dat a iure. l. i. ff. ad munncipales. **¶** **P**er constitutionem. vt. C. de eman. l. i. l. fi.

z eotra. Secũda ibi. sed emancipa- tio. Tertia ibi. no- stra. Quarta ibi: r- ruc. Quarta ibi: r- pterea. Sexta ibi admonedi. are. **¶** **P**riores. **¶** **H**ic incipit septima pars in qua sic pone ca- sum. Dñe iã vidi plures modos q bus iam tollitur pa. po. nunqđ ad huc tolli poterit pluribus modis: Rndet q sic. Naz certe post supra- dictos modos tol- litur emancipatio ne pa. po. Sz dñe dicatis michi que sit emancipatio? Ad hoc rndet im- pera. q aliter oli- fiebat emancipa- tio: r aliter hodie fit. Na olim autq aliquis legis ob- seruatione fiebat q per imaginari- as venditioes r manuissioes ab imaginario empto- re facta celebrabat: aut p impiale rescriptu. sed nra p- uideria hec per quanda constitutione in meliore statu reformauit. Statutu em e constituto nra. vt antiquoz- fictioe sublata parentes apud copetentes iudices vñ magistratus directa via intrer: r ibidẽ filios vel filias r deinceps liberos ceteros a sua ptae dimittant: r ep- tpe emancipatioe facte eadẽ iura pstant parerẽ in bo- nis liberorũ ab ipõ emancipatoz q tribuunt pño i bonis liberi: r etiã si aliqs eoz emancipatoz ipubes fuerit pates qui emancipauit p emancipationem eius tutelam nascitur.

¶

¶
¶
¶

¶
¶
¶

a **F**ictio, alias functione. i. vti. alias fictio: aks factio. **Adiuo** Que fictio no debet deduci in gene re: pura qd contractus sit simularis sed in specie. r qua lier phmar vel pbe p restes. vide p Ange. hic.

b **E**xplofa. Id est expalla. i. c. j. de fideico. here. S. sed qua stipulationes.

c **R**ectoria. vl indirecta. no curo. reformauit vt / fictioe a pri stia explofab) recta r via apd

d **U**el magi stratus quoslibet ena si no habent meru impiu vel mirtu. vt in aut. deoefen. ci. S. nul la. colla. iij. r ena

e **I**nter. si iuder est i domo. id est bicus sit dū modo no in loco turpi. vt. ff. d. iust. riu. l. pe. r ff. bar. l. si. cū dices. S. pe.

f **S**ua manu id est capere eū p manu r relacōit ob: rē eū p hba ad seruaē hoc idonea. r Ut fm An. dic manu. i. pte qd sit in nā qng r non ca ter. pñ: pta manu eman tes lec: cipatur. vt. C. de si inter eman. lib. l. pe.

g **E**t tūc. i. ex tūc. nā quus occuparet pf oia iure peculij. vt. j. qbus no est p. fa. te. S. i. r est filie. sic. ff. de pdi. r demon. l. iij. in fi. et. ff. si cer. peta. l. lecta. r. ff. de vul. substi. in pupillari. S. j.

h **E**x edicto. l. posito. ff. si qd a pa. fue. m. l. i. fi. j. rñ. i. In bonis. acquirēdis vel acqulitis: vel a patre sibi nunc collatis.

i **M**anumissus. i. emācipat. improprie em poni tur. vt. ff. quando actio de pec. est an. l. i. alienatio. **Adiuo** Qd est verū de stricto iure. C. lec: de iure. ff. fm. Ja. ppter. l. pāthoni. ff. si quis a pa. fue. manu.

k **P**atrono. Patrono aut succedit liberto i toto ab intestato: filijs non eritātib: ex testamēto in terra pre psona qd bonorū. liberti. liberis emācipat: in nichilū: licet olim licet luc esset aliter. vt. j. de suc. li. S. j. r. j. r. S. sed nostra. sic erit cedit lic: hic in patre. Sed hec sicutudo interdū fallit: nā inter berto. dum habet totū pater. vt si fili: turpē psonā instituit pat i qd herede. vt. ff. si a pa. quis fu. ma. l. patrono. in pn. In bus ca: terdū nichil ex successione vel alio modo. vt in lex cast sibi: suc: bus. l. qñ precis emācipatiōis accepit pf a filio. Item cedit si: quando filius est miles r habet castriētia. vt. ff. si a pa. lio: r i qd: quis fu. ma. l. i. S. si parens. r. S. est alius. et. ff. de testa. bus no. mul. si a milie. S. fi. r. l. seq. Item filijs alijs patris: licet hereditibus non datur. vt. ff. si a pa. quis fu. manu. l. j. S. si. secus est in filijs patroni. Item quando eman cipant coactus. vt. ff. si a pa. fu. quis manu. l. i. S. si. Item caluitiana nō ita patri vt patrono datur. vt. ff. si quis a pa. fu. manu. l. j. S. si parens. q. l. nō. plos. Itē

nec operas a filio vt a liberto patronus habet. vt. ff. si quis a pa. fu. manu. l. pe. licet hec predicta specialia in patrono vera non sint: vt colligitur ex generali capite illius tituli si quis a pa. fue. manu. l. j. rñ. r. l. j. r. in spe cialibus casibus qui in illo titulo ponuntur: vt dictū est. Sed fm hoc semper videtur pater amittere cum

testate habebit: filiū quidē de pte dimittere: nepo tem vero vel nepte retinere r eōuerso filiu qdē in pte te retinere / nepotem vero vel neptem manumittere.

eadē et de p nepote r pro nepte dicta eē intelligatur: vel omnes sui iuris effice re: vel qsdā retinere.

Si huiusmodi adopta tur ab aliquo suo ascenden te transit in potestatem ado ptatis: r definit eē i potesta te patris naturalis. hoc di cit. **Arctim: r.**

Sed r si pater r filiū quē in potestate habet auo vl p auo naturali secundum no stras constitutiones super his habitas in adoptionem dederit. i. si hoc ipsum actis interuenientibus apud com petentem iudicē manifesta uerit: presente teo qui ado

ei a nerb: suel potestat: nepotē vel neptē de sua pte dimittere. r filiū i sua pte retinere vl in suo aruorio erit oēs simul sui iuris efficere. Extra ca. no. qd p emā cipationē liberi efficiunt sui iuris. Item no. qualis sit emācipatio. item no. qd pater efficitur tutor legitimus filij sui emācipati. sic. j. de legitima parentū tu.

Libet arbitriū. nisi in casibus. vt. j. e. in fine di cemus. r fa. ad hunc. S. ff. de adop. l. liberum.

Habebit. vt. S. de pa. pō. S. qui igitur.

Manumitte rē. id est emancipare.

Uel omnes. reperere. liberum esse.

Sed r pf: **Ca: l. i. i.** hic incipit nona ps in qua se po. ca. Dñe iā vidē ples modos qd tollit pa. po. nūqd adhuc pib: mōis tolli poterit: Rñ. qd sic. Nā p rāstas tionē pteis tollit pfia ptes qstū ad ipm que post in pteate habuit pf. Si emi pf filiu suū quē i pteate hz auo filij sui vel pauo pñio vel maño fm renore nra: cō stitutiouū in adoptionē dederit: r hoc ipm corā iudice cōpetētē corā interueniētib: manifestauerit pñre filio qm adoptionē dat r nō dicitē hmoi: adoptiō r enā eo pñte cui in adoptionē dat in hoc casu qd iynā psonā pcurrit r naturalia r adoptiōis iura r nis potestatis naturalis patris oino dissoluitur. r in hmoi patre ado ptiū transfertur in cuius persona constitutus ado ptiōnem plenissimā esse qñ ea qd dicitur cōcurrunt.

Cōstitutioes. vt. C. de adop. cū in adoprio nis. vt. S. de adop. S. sed hodie. r. S. si vero.

Pte eo. nisi sit mfan. vt. C. de emā. li. l. pe.

Sed r si pater r filiū quē in potestate habet auo vl p auo naturali secundum no stras constitutiones super his habitas in adoptionem dederit. i. si hoc ipsum actis interuenientibus apud com petentem iudicē manifesta uerit: presente teo qui ado

emācipatiōis ha beat hodie. vt. j. per quas pfo. no bis acqui. S. hoc quocq. C. de bo. quel. cum opz. S. pe. Sed dic illud legale no cōueno nale premiū esse: et ideo licitū nec puniendū. vt. C. b adm. tu. l. sancz r mus. r. C. ad. l. m. de adul. l. grachy.

Ex manu missioe. i. ex emā cipatione.

Manciscit. Concoadat huic hbo. j. de leg. pa ren. tu. et. j. de si du. tu in pn.

Admonendi. **Ca: l. i. i.** hic incipit octaua ps i qua sic pone ca. Dicit iust. qd si pa rens filiu r ex eo nepotē vel neptē in pteate retinuerit: vl eōuerso. li bez erit arbitriū

emācipatiōis ha beat hodie. vt. j. per quas pfo. no bis acqui. S. hoc quocq. C. de bo. quel. cum opz. S. pe. Sed dic illud legale no cōueno nale premiū esse: et ideo licitū nec puniendū. vt. C. b adm. tu. l. sancz r mus. r. C. ad. l. m. de adul. l. grachy.

Ex manu missioe. i. ex emā cipatione.

Manciscit. Concoadat huic hbo. j. de leg. pa ren. tu. et. j. de si du. tu in pn.

Admonendi. **Ca: l. i. i.** hic incipit octaua ps i qua sic pone ca. Dicit iust. qd si pa rens filiu r ex eo nepotē vel neptē in pteate retinuerit: vl eōuerso. li bez erit arbitriū

Et ita p manu r relacōit ob: rē eū p hba ad seruaē hoc idonea. r Ut fm An. dic manu. i. pte qd sit in nā qng r non ca ter. pñ: pta manu eman tes lec: cipatur. vt. C. de si inter eman. lib. l. pe. **A**ctio caluitiana nō ita patri vt patrono datur. vt. ff. si quis a pa. fu. manu. l. j. S. si parens. q. l. nō. plos. Itē

DB

Tacens
affir-
mat.
Sed
ibi fm
xpofoz
requit
expres-
sionis
p fofa.
diuifio.

A Non contradicere. Nota patietia p fensui copari: sic qui tacet affirmat. sic ff. de pig. l. fideiussor. §. pr. r. ff. sola. mar. l. ij. §. fi. Arg. ff. de adop. l. ij. §. i. r. de. p. cu. filiuffamilias. §. j. Acc. **Addio.** Sz ubi rubescencia tacuit. quo casu no videt cofentire. fm Jalo. p. ter. in. l. penul. ff. de fur. vel. p. solutione. distingue. r. p. Arg.

B Trāsit. Er go h tollit patria potestas sed trāsfertur. Ad quid g hic casus hoc titu lo ponit? Rñ qz r si nō tollit incom mutablr tollit tñ quo ad pñm. idēz dico in eo q iudicatur i potestate mea nō esse. nam nō efficit sui iur: cū snia non faciat ius: imo remanet i potestate: lz quo ad me. p emācipato habeat. vr. ff. d. condit. m. debi. l. i. u. lianus. in punci. et. l. vlti.

C Dixim⁹. vr. s. tñ. §. i. vero.

D Dividit tres partes. pmo di dicit de filio ante emācipationē pñs pceptis. Scbo de pceptis postea. Terno q filio nō pōt cogere pñm ad emācipandū eū scōa ibi: q si pōt. Terna ibi. r quidem. Brennus.

E Illud aut. **Causa.** q hic icipit decia r vltima ps in qua sic po. ca. ponam q aliqd habeat filiū in prāte er vro: istius filij ex eo cōcept: r postea eūde filiū eman cipaverit: vel i adoptionē dederit: nō qñt vrz partus an emācipationē cōceptus r postea editus nāscet in prāte aut nihilomin⁹. Rñ. Justi. q sic. lz si post emācipationē cōceptus fuerit sec⁹ erit: qñtūc part⁹ ex ea editus in prāte parentis emācipati vel aui adoptivi erit. Et sciēdū q in parētū prāte exis nullo mō pñt cōpel lere parētes eos de sua prāte dimittere. Et hec in des cuna r vltima parte vsqz in finem tituli.

D Illud. hic. §. tradit duo pcepta. vr. §. de adop. §. sed hodie.

E Ex filio. l. naturali r legitimo. sec⁹ in legitimo tñi: vr in adoptivo: nā tunc filio emācipato ēr nepos ex eo emācipat⁹ videt. §. qñdā. vr. ff. d. ca. di. l. liberos. §. emāci pato. r. ff. d. adop. l. §. etiā nepos. Vel meli⁹ dic i eo idē qd in naturali. vr in fine hui⁹ r. r. ff. de adop. l. libez. et. ff. de cap. r post li. reuer. l. si me tibi. Accursius.

F Ex ea nascit. sec⁹ in ācilla pgnāte manumissavt alienata. vr. §. b. i. §. sufficit. ff. d. acqui. re. do. l. fi. r. C. de proba. matrem **Addio.** Et est ratio diversitatis fauor libertatis. Johan. fab.

G Et qdē. h ē fz pceptū: r repete scire o3 q neqz r. **N** Naturales subaudi. r legitimi. nam naturales tantum non sunt in potestate: vr. §. de nup. §. fi.

I Pene. hic nota talē regulā q null⁹ fili⁹ pōt pzel lere parēre vt emancipet. eū. qd fallit in qtuoz casib⁹. r ideo dicit pene. vr si pf agnouerit legatū sibi relictum hac pceptationē vt liberos emāciparet. nā tūc cōpellit ex: rā ordinē emācipare. vr. ff. de condi. r demō. l. si cui.

Emāci-
pare fi-
lium p
cogit
qñtuoz
casibus

Item si tit⁹ adoptavit primignū suū. cōpellit emācipare eū eo pubere facto si pb auerit sibi nō expedire esse in potestate. vr. ff. de adop. l. nōnunqz. r. l. seq. Idē in quolibet adoptivo. vr. ff. de immo. l. ij. §. si qd minor Itē si filie peccandi necessitate impon r. vr. C. de epif. au. l. si lenones. Itē si filiū male r p pieratē affecerit. vr. ff. si quis a pa. l. fi. Itē econtra si lius nō pōt pelli vt emācipet: vr i autē. qui. mo. na. effi. sui. §. gñalū. col. vij. **Scholo.** Nisi ex predictis causis fz Barth. in. l. quidā cū filiū ff. de pbo. obli. et Ja. hic. Sz Arg. tenet Jriū: nisi qñ filius agnouisset legatum sibi reli ctū cōtemplatōe emācipationis. et no. in. di. l. quidā. et eisdē cau sis quē posse inui tuz emācipari ex quibus potest ex heredari.

Q si p⁹ emācipatione vel adoptionē cōcept⁹ fuerit: pñs sui emācipati⁹ aui adoptivi prāti subijcit.

Q si nō cogit inuit⁹ emācipare filium: nisi ex causa

E quidē neqz nāles hli beri neqz adoptivi pene vl lomō pñt cogere parentes de prāte sua eos dimittere.

D De tutela. **P**onit triplicē speciem pionarū. r cognito vno de pñs cognoscitur reliquū hoc dicit. Bren.

Rāseam⁹ nūc ad aliā diuisionēz pfonarū.

A ex his pñonis q i potestate nō sūt quedā vl in tutela sunt: vel in curatiōe:

Conti-
nuatio.
Diuisio
D

§. de quadā diuisione pfonaz. qz qdā sūt sui iuris: qdā alieno iuri subiecte sūt. Uez qz ē repire aliā diuisionē qz quedā sunt in tutela: r. idē sequit videre de tutela.

Rāseamus nūc. **I**ste titulus diuidit in quat tuoz pres. pmo subdiuidit pñm membrū per sonarū positū. §. i. d. his q sūt sui vl alieni iuris. Scbo diffinit qd sit tutela. Terno q sūt tutores r vñ dicā. Quarto q sūt illi q pñt tutores ex testamētō r. scōa ibi. Est āt. Tertia ibi Tutor. Quarta ibi. pmissū. Bre.

Transseamus. **C**ausa. **P**o. igit sic ca. In pma di ct Justi. cōtinuādo pcellum suum. Nūc transeamus ad aliā diuisionē pfonaz. Nā ex his pñonis q in prāte non sunt. qdā sunt in tutela vel in cura. quedā neutro iure tenentur. vnde videamus de illis personis q sunt in tutela vel cura. Nam cognitū illis personis q sunt in tutela vel cu. ceteras quoz personas illas v3 que neutro iure tenentur simul intelligemus: pñus enim inspiciamus de illis personis que sunt in tutē.

A aliā. nā dixim⁹ duas. vr. §. de in. perso. in pñ. et. §. de his qui sūt sui vel alieni iuris: i pñci.

E x his. Nota qz hpc distinguit illud mēbrū qdā sui iuris sūt: qd est oppositū illi quedā alieno iuri sub: iecte sunt. vr. §. de his qui sunt sui vel alieni iuris.

Non sunt. qui ergo in tutela vel cura sunt sui iuris sunt. filiuffamilias q nō pōt hēre tutore vel curato. vr hic. r. C. de cura su. l. fi. l. pñi. **S**ed §. C. de sen. pal. l. fi. §. i. qz filius eius qui est apud hostes est in tu: tela: r tñ non est sui iuris. vr. §. tit. i. §. si ab hostibus. lz ibi vere non erat in prāte cu pater deponatus esset vt dixim⁹. §. i. §. cū aut. **Addio.** Nisi in his i qbus pñs auctoritas vl pñs nō sufficit: vr qz nō d. ipf. lz filij pmodoy pmo tractat: q casus at curatoz bonis. vr. l. fi. §. sinantē. l. scōa. C. de bo. q lib. cuius sola auctoritate. in criminalibus vel actionibus pñonalibus pōt filius

Conti-
nuatio.

Diuisio

D

Et si
differa
nuclea
pōt
conre
rūp
pauz
qz est
uregē
iū. l. v3

Contra-
rior ea
de e di-
sciplina

esse in iudicio: vt per Ange. z Ja. hic.
a **N**eutro. nec tutela nec cura.
b **I**ta em. qz contrariorū eade est disciplina. vt. h.
c **D**e his qui sunt iur. vel alie. iur. in pun.
c **I**n tutela sūt. de alijs dicitur. j. de cura.

Tutor
qñqz ser-
uo dat.

¶ Est aut tutela. **Casus.** **¶** Sz po. in. ij. pte. Dñe iā vi
deo qvultis de il
liabstractare postqz
sūt i tutela. Dica
tis q si plz qd est
tutela? Rñ. in li.
diffiniedo tutelā.
Tutela put. Ser
uus iuriscōsul?
diffinit ē vis z po
testas. Et diffi
nitōis presi casu
mutari non pñt.
d **¶** Est autem.
Seru. nōm ē iu
riscōsul. z facit
ad hūc. s. ff. l. j.
e **¶** Vis atqz
ptās. i. violēta po
testas. nā dat tu
tor iur. cū eni sit
mun? publicū. vt
j. de cur. tu. z cu. i
pn. g iur? dat. vt
C. d. de cur. l. null. l. x. Itē iurto dat. vt. ff. d. tu. et cu. da.
ab his. nec nō. z. ff. d. tu. l. ij. vñ pz q hie ē alia prās qz pa
tris i filiū. z dñi in sūū. cū illa ad pmodū. vt. j. p qz plo.
no. ac. q. s. j. z. s. de his q sūt iur. alie. in. s. ij. hē. cō. ad
onus. tenet ei de dolo z lata cipa. vt. C. arb. tu. l. ij. Itē
p hoc qñ dat iurto. differt a curatore q volēt dat. vt. j.
de cura. s. nē muni. et. ff. eo. l. ij. s. si pupillus. Vel dic
vis ad cogendum potestas ad imperandum.

¶ Hic ponitur diffinitio tu
tele. **Angelus.**
¶ Est aut tutela (vt seru i^o
diffiniuit) vis atqz ptās i ca
pite libero ad tuendum eū
qui propter etatem se defē
dere neqz iure i civili data
ac permissa.

¶ Ille est tutor in quem ca
dit diffinitio tutelē. h. d. are.

¶ Libero. nā nisi sit liber pupill? nō pñt hēre tutorē.
cū si fuus sit. nō sit iur. iur? qd est necesse. v. s. e. in pn.
Itē z si dubi? est pñt hēre tutorē. vt. ff. de tu. z cu. da. ab
his. ei. q. Est tñ casus vbi fuo dat tutor. vt. ff. d. tu. z cu.
da. ab his. l. si ipuber. j. rñ. cū tñ legi signatur. s. ff. ad
re. l. si res aliena. s. si fuus. z. l. cogi. s. si. et his duab?
est alia s. ff. eo. l. mulier. s. nō est. Que legū s. r. eras
ita soluit. cū libertas fidei cōmissaria z hereditas relin
quit ab eod pñada. potit fu? cogere vt instituit heredi
tate ad eaz. tūc dat et fuo tutor. vbi nō ab vno here
ditas z alio libertas relicta. ē nō pñt nisi pus pñtura et
libertate. tūc em coget aliū herede hereditatem adire
et sibi restituere fm Johan.

¶ Ad tuendū. propter hoc etiā remouet patriā po
testatē que nō est ad tuendū. (i. sed ad gubernandum
put vult. z sibi ac qrendā **Aditio.** **¶** Sz principalit
sed bñ in consequentiā. l. si. s. necessitate. C. de bo. q. li.
vñ nō pñsiderat. l. j. C. de au. tu. vide hic per Chyisto.

¶ Propt etatē. ad dñiaz curatoz q dāt iurtois et
mēte capti q pp moibū se defedē n pñt. vt. j. d. cu. s. fu.
i **¶** Iure civili. Nota tutelā eē de iure civili. Itz oēs
fere s. r. us sint de iure gēnū. vt. s. de iur. na. s. ius aut.

¶ Data. s. a legeri iudice. pmissa nō a reitatore dā.
vt. j. e. s. pmissa. Ut dic data pnone pncipalit. pmissa se
cū dario reb?. vt. j. iur. j. s. certe. z. j. de ex. tu. s. datus.
i **¶** Tutoris aut. **Casus.** **¶** Sz po. in. ij. Dñe iā video
qd ē tutela. dicat? q sūt tutores. Ad hoc rñ. iust. q tu
tores sūt q eā vñ z ptāe acceperūt ex qua vi z ptāe
nomē sūū acceperūt. Nā dñr tutores a tuēdo qñ tuto
res. i. defēsores. sicut editiij dñr q edes tuentur.

Et iō
differt a
tutela
ppe p
tione re
rūqz p
pauaruz
qz est d
iures
iū l. vt

¶ Quis edes. vt ē pfect? vigulū
z qui cū eo de no
cte vadūt. vt. ff. d.
offi. p. vigi. l. ij. s.
scienduz. Accur.
¶ Dimidit i tres
ptes. pmo pñt
dictū i gñe. S. bo
illud modifcar.
Tertio modifca
tiōez explicat.
S. bo ibi. Nepo
sibus. Tertia ibi
Itaqz ar.
¶ Permissū. **Ca
sus.** **¶** Hicicipit.
iij. ps in q sic po.
ca. Dñe ex q vul
tis tractare de tutelis z testamētaria tutela q dignior
est. dicatis q i pms q pñt dare tutores in testō z qb?
Ad hoc rñ. Amice pmissū est parētibus q liberos tpe
mortis in ptāte hñt liberos suis ipuberib? in testō suo
dare tutores. z hoc i filijs z filiab? gñalr locū obtinet.
sz sec? est i nepotib? z neprib? z ceter? libris i remonō
ri gñū pñtutis. Nepotib? eni z neprib? ita demū pñt
parētes in testō suo tutores dare si post obitū eozum
hñmō nepotes in pñs sui ptāte recaluri nō sūt. vñ si in
tpe mort? me filiū tuū z ex me nepotes z nepres in po
testate tua habes nepotes in testō tuo tutores acce
pē nō poterūt. sz in ptāte fuerit. qz stat post mortē tuā in
ptāte pñs sui sūt recaluri. Sz po. Dñe iā video q par
rētes in testō suo libris suis ipuberib? tutores dare
pñt. sz nunqd pñtutē parētib? dare posthumis iustu
tores in testō. Rñ. ipe. q sic. Nā cū plurib? alijscaulis
posthumi. p iā natis habeat statutū ē in hac cā nō mi
nus posthumis qz ē iā natis tutores a parētib? i testō
dari posse. z hoc evez si i hac cā sint posthū. vt si uiuus
parentibus essent nati eoz in potestate caderent.
p **¶** Permissū ē itaqz. qz qdā gñalr vidim? tutelē. z
ois tutela ē vel testamētaria. vt datua vt legiū. itaqz
pus de testamētaria. vt pote dignozte videam? hoc ti
tulo z seqnti. De legiua aut dicef. j. d. leg. agn. tu. vñqz
ad tu. de artil. tu. De datua dicef. j. de artil. tu. p totū.
q **¶** Impuberib? etiam in iuris. vt. ff. de tu. l. iurto.
hoc etiam pteoz z pñsidi licet. vt. ff. de tu. et cu. da. ab
his. l. nec non. et. l. nec mandāte. s. fina.
r **¶** In ptāte. naturalibus etiā dare possunt in his
que sibi relinquunt. vt. C. de cōfir. tu. l. si. **Aditio. i.**
Et est rō. qz tunc non bī dari tutor pnone. sed hereditas
ti siue rebus. l. p. s. ff. de testa. tu. z si dixeritis nōre
tutor datur pnone. Rñdeo vep est qñ dat a lege vel a
iudice qui habent subditos in potestate. vel a testato
re habente pupillum in potestate fm Chyisto.
s **¶** Testamēto. vel codicillis testamento confirma
tis. vt. ff. de testa. tu. l. iij.
t **¶** Tutoris. sz nō curatores. vt. j. de cur. in pñci.
d. j.

vi. ff. d^e
iusti. et
iure. z. l
ij. ff. ad
le. aqll.
sz dñi.

Tutela
est tri
plex.

Liber. i.

a C Tu a sit. z nunq̄ exiuit. alioquin nō recidit. vt. ff. de adop. l. si pater. et. l. si filius. z de hoc viri. §. ti. i. §. i. b C Nō pnt. lz miles sit testator. vt. ff. de test. iute. l. ij. c Cutores. Si aut filius vel emancipatus vel mortuus: tunc nepotes ex eo sūt sui iuris mortuo auctore. vt. §. ti. i. §. i. in fi. vñ ex testamēto aui pnt hñe tutores: vt hic innuit.

d C Cū aut. In pluribus. vt quotiens de modo eoz querit. vt. ff. de stat. ho. qui in vtero. nō si de cōmodo alioq̄. vt ff. de hbo. sig. qd dixim⁹. Vel si de incōmodo mris. vt. ff. de sta. ho. l. i. perator. **Ad dno** Et est rō q̄ etiā tractatur de modo ventris. q̄ p̄ empta mfe p̄ret et p̄tus fm Bar. f. d. l. q̄ i vtero. fa cit. l. p̄gnantis. et qd vino. p Bar. et alios. ff. de pe. Angelus.

nino. **C** Nepotib⁹ tñ neptibusq̄ ita demum parentes possūt testamēto tutores dare: si post mortem eoz in potestatem patris sui nō sūt recasuri. **C** Itaq̄ si filius tu⁹ mortis tue tpe in p̄tate tua sit: nepotes ex eo non pnt testamento tuo tutores habere: q̄uis i p̄tate tua fuerit scilicet q̄ mortuo te in p̄tatem patris sui recasuri sūt.

C Pater potest dare tutorem posthumo: qui si natus esset in potestate sua esset. **Angelus Areti.**

C Luz autem in compluribus alijs causis posthumip̄tā natis habeatur: i hac causa placuit: non min⁹ posthumisq̄ iam natis testamento tutores dari posse: si modo in ea causa sint vt si viuus

glo. in. l. i. c. de p̄fir. tu. ideo magis patri q̄ matri cōceditur q̄ tutore filio dare possit. **Ar.**

C Qui testamento tutores dari possunt. **Dictum** est. §. in. §. p̄missum. tit. i. quibus dantur tutores. Res stat videre qui possunt dari tutores: ideo ad hoc videndum ponitur hic hec rubrica. **Aretinus.**

parentibus nascerentur: sui heredes z in potestate eoz fierent.

C Datio tutelae filio emancipato impuberi nulli⁹ ē momenti: nisi per presidem confirmetur. **Aretinus.**

C Sz z si emancipato filio tutor a p̄re dat⁹ fuerit testamēto: cōfirmad⁹ ē est ex sententia presidis omnimodo: id est sine inquisitione.

C Qui testamento tutores dari possunt.

C Pater familias / z filius familias / z seru⁹ p̄ prius: etiā sine expresse libertate: dari p̄t i testamēto tutor: vñ modo nō ignorat̄ de v̄ li

per. h. d. Areti. **C** Ari aut tutor p̄t testamēto nō solū p̄ familias / sz eti-

seruus p̄ prius datur cū libertate. Tertio q̄ si sine libertate tūc tacite v̄ sibi data libertas. Quarto quando credebatur liber. partes de se patenti. **Ar.**

C Dari aut. **Casus.** **C** Po. igit̄ licca. in prima parte. Dñe iā vultis tractare q̄ p̄nt tu. da. i testō. Ad hoc rñ. **Umpe.** Amice tutor in testō dari p̄t nō solū paterfa. sz etiā filiusfa. z nō solū liberi hoies in testō tutores dari p̄nt: sed et serui. Nā q̄s suū p̄pū in testō suo cū libertate tutore dare p̄t. z nō solū si libertatē exp̄ssit tenebit tutor datio. sz et si p̄pū suū sine libertate i testō tutore dederit. **Ex ip̄a em̄ datione tutelae ip̄e su⁹ v̄ di rectā libertatē accepisse z p̄ hoc administrationē cōsequit̄: z hoc v̄p̄ est q̄n testator q̄ dedit eū i tutore serui cōditione nō ignorauit. Nā si p̄ errore quasi liber euz dedit aliud erit dicēdū: q̄ i eo casu nec liber nec tutor erit. Et hec h̄ a sūt i p̄pū suo: sz si seru⁹ alien⁹ pure in testō datus tutor fuerit cū liber erit: puta testator ita dixit. Stich⁹ seru⁹z petri cū liber erit tutore do v̄nter datus v̄r: hoc est v̄p̄ in seruo alieno. Sed si p̄pū seruū eo modo dedit tutore v̄z cū adiectione cū liber inuituliter dedisse intelligit̄. Sed pone qd̄d sans incōsulte. puidens liberis suis dedit eis quēdā furiosū tutore vel forte minore. **xxv. ann. qd̄ iuris est in hoc casu.** Ad hoc rñ. **ipe.** q̄ si furiosus vel minor. **xxv. an.** tutor datus fuerit: tūc demum tutor erit. cū furiosus cōpos mētis factus fuerit. aut maior. **xxv. an.** erit erit.**

C Pater familias. Nisi sit mutus vel furus. **q̄ z Sz** tutor z loqui et audire d̄z. vt. ff. de tu. l. i. §. p̄. z. §. fina. **penr. i** **Ad dno.** Et iō taciturnitas seu patientia tutos non alia sed habere p̄ auctoritate. vt no. glo. in. l. i. §. ff. de aucto. l. i. §. ff. de

Conti nuatio.

diuifio.

f Imo non facit sz doct. q̄ dare nō videt̄. q̄ ex necessitate p̄firmat vt hic in hbo ois no. ar. l. p̄firmatus b̄ testamētarius. qd̄ si eēt p̄ferret legitio. vt. j. n. ij. in p̄n. an. datur: qd̄ p̄t admitti: z facit p̄ hoc ff. de hbo. si. l. lege z in aut. de defen. ci. §. si de cetero. col. iij. ita legitimus tutor huic p̄feret. vt. j. de attil. tu. in p̄n. et ideo glosauit. i. sine inquisitione: nō q̄ vellet eū cōfirmari si alius esset legitim⁹: sz q̄ nō q̄rit an sit locuples vel nō. Sed ar. §. ff. de cu. fu. si furioso p̄beri.

C Sed. Confirmadus. nō ē valebat datio p̄secū nō esset in p̄tate. vt. §. e. §. p̄missum. Sz nūqd̄ hic tutor p̄firmatus b̄ testamētarius. qd̄ si eēt p̄ferret legitio. vt. j. n. ij. in p̄n. an. datur: qd̄ p̄t admitti: z facit p̄ hoc ff. de hbo. si. l. lege z in aut. de defen. ci. §. si de cetero. col. iij. ita legitimus tutor huic p̄feret. vt. j. de attil. tu. in p̄n. et ideo glosauit. i. sine inquisitione: nō q̄ vellet eū cōfirmari si alius esset legitim⁹: sz q̄ nō q̄rit an sit locuples vel nō. Sed ar. §. ff. de cu. fu. si furioso p̄beri.

C S̄z si emancipato. **Casus.** **C** Sed po. in. v. Dñe iā video q̄ p̄missum est parētibus liberis suis impuberibus in sua p̄tate existētibus in testō suo dare tutores: sed po. q̄ p̄ in testō filio emancipato dedit tutore: nūquid valet in casu isto tutoris datio? **Rñ.** q̄ nō. sed tñ lz in casu isto de iure nō teneat tutos datio. si tñ de facto p̄ in testamēto suo filio emancipato tutore dederit: iste tutor a patre de facto datus ex presidis iñia confirmandus est omnino. i. sine inquisitione.

C Sed. Confirmadus. nō ē valebat datio p̄secū nō esset in p̄tate. vt. §. e. §. p̄missum. Sz nūqd̄ hic tutor p̄firmatus b̄ testamētarius. qd̄ si eēt p̄ferret legitio. vt. j. n. ij. in p̄n. an. datur: qd̄ p̄t admitti: z facit p̄ hoc ff. de hbo. si. l. lege z in aut. de defen. ci. §. si de cetero. col. iij. ita legitimus tutor huic p̄feret. vt. j. de attil. tu. in p̄n. et ideo glosauit. i. sine inquisitione: nō q̄ vellet eū cōfirmari si alius esset legitim⁹: sz q̄ nō q̄rit an sit locuples vel nō. Sed ar. §. ff. de cu. fu. si furioso p̄beri.

C Sine inq̄sitione. i. q̄ nō satisfat. r̄ p̄pū saluā foie. **Tr̄e** locuples sit vel nō: hoc ei nō q̄rit. vt. ff. de p̄fir. tu. l. i. Sz aliud i mfe dāte tutore filio: ibi em̄ z si nō satisfat̄: tñ z cū inq̄sitione daf. vt. d. l. b̄. z. c. de p̄fir. tu. l. i. Sed quare diuersū in mfe dante tutorem filio? **Rñ.** in memoria p̄cedētis p̄tatis. vt. ff. de q̄sti. l. vni⁹. §. fuus. et ff. qui pe. tu. l. i. z facit ad hoc. j. de satisfat. tu. z cu. in p̄n. z ff. de lib. ag. l. j. §. iulian⁹. z. c. de epi. audi. l. de creacionibus. Sed arg. cōtra. ff. de in lit. iurā. l. videam⁹. **Ad dno.** Dic q̄ lz m̄ ibi habeat affectionē ad filiū sic ut pater tñ consiliū mris est fragilis paterno: vt no.

penr. i. alia sed l. i. §. ff. de

legi. tu. tuto. possit tamen esse procurator ad negocia: sed non curator: vt per Ange. et alios hic.

Am filiusfamilias. S3 r seruuus ppius testamēto cuz cum libertate recte tutor dari pōt. S3 sciendū est eū r sine libertate tutore datur ta cite libertatē directā d accepisse videri: r per hoc recte tutorem eē. Plane si per errorem quasi liber tutor datur: aliuud dicendum est.

Alienus seruus sub conditione libertatis future tutor in testamento creari potest proprius autem sub conditione predicta tutor inutiliter datur. hoc dicit Arreti.

Seruus autem alienus pure inutiliter a testamento datur tutor: s3 ita cū liber erit aut seruus inutiliter eoi modo tutor datur.

Tutor creatus q est habitus ratione alicuius accidetis annexi tpale impedimētum prestantis: eo cessante tutor efficaciter erit. h. d. Arretin.

Uro: creatus q est habitus ratione alicuius accidetis annexi tpale impedimētum prestantis: eo cessante tutor efficaciter erit. h. d. Arretin.

Co mo. scz cū liber erit. nā nō erit tutor: inutilis em b3 et stipulatio ppf inutilē adiectionē. vt. ff. d. stip. ser. l. s3 si sibi. vt alit inutiliter: qz p nō adiecta habet: et erit tutor ac si nō eēt adiecta: vt r aks. j. d. her. insti. s. impossibil. Vel dic tertio fm p. nō erit tutor: nunc sed additione extatē. hec nō plz: qz sic nō eēt dña inf suū r a alienū. s3 pma hior ē. vt. ff. de reg. iu. l. act. Admo.

Quis opti. pla. sit rephe. nōuis: k

tore: siue nō. vt. ff. e. l. si hereditas. s. si furiosus. r facit ad hoc. ff. de iudi. cum furiosus. j. respon.

Ad certū tempus. Calus. Hic incipit scda pars in qua sic po. ca. Dñe quidā sub cōditione dedit tutorez: nūquid tenet datio in isto casu? Rñ. ipe. q. sic. nā ad certū ipz ex certo tpe r b p dñōe stāte heredis iustitudo tutore dari posse nō dubitabatur. Certe aut rei vel cāe tutor dari nō pōt. qz tutor pncipalit pnone r non cause vt rei daf. l. ad certū tempus. vltz ad pascha.

Ad certū tempus: ex certo tempore: vel sub cōditione: et ante heredis institutio: nō tutor dari pōt. secus autē id rem certā: vel cām. Are.

Ad certū tempus: vel ex certo tempore: vel sub p ditione: vel ante heredis institutione posse dari tutorē non dubitat. Certe autē rei vel cause tutor dari non potest: quia persone non cause vel rei tutor datur.

Appellatio filij: posthumi primi gradus pertinentur: appellatio vero liberorum r nepotes r nepes r ceteros descendētes amplectitur: et appellatio posthumorum tā posthumi primi gradus vt terioris pntinetur. h. d. Are.

Si qs filiabus suis vt filijs

pupillus sine tutore: s3 qñ. dat sub p ditione: non esset qui posset supplere istum defectu: r dānosum esset pupillo. igitur. Ange. are.

Certe autē rei. scz a fruce vel syriace vt iliter daf vt. ff. e. l. si tamen tutor.

Cause. l. certe. vt ad reuē. sed vt f. c. de i. lit. dā. tu. l. ad litē. s3 ibi tutor: pcurator pōt. Itē vt ff. d. test. tu. l. si tñ tutor: s3 ibi vniuersitati reuē daf nō rei certe.

Personē. Scz pupilli pncipalit vt eū instruat bonis moribz: r et salaria pnter magistris er. vt. ff. de admi. tuto. cū ples. s. in pms. r. c. d. alimē. pñan. l. si. ad hoc em pncipalit daf. scbario aut rebus daf. vt. j. de pecu. tuto. s. datus. sed i curatore ecōtra. nā pncipalit rebz. scbario pnone datur. vt. c. de nup. l. in copulandis.

Si quis filiabus. Calus. Hic incipit tertia pars in qua sic po. ca. Ponamus titius in testō dedit tutorez liberis suis in hūc modū. Filiabus meis meū tutorez do r postea decessit vxore pgnate relicta demū pcedē te tpe peperit posthumum r posthumam nunquid in in casu isto istis posthumis tutor datus videt. Ad hoc respon. impe. q. sic. Nam ex quo filijs r filiabus tutorē dederat r posthumo: r posthume intelligit dedit. Filij em vel filie appellatio posthumus r posthuma cōtinentur. Sed po. q. nepotes posthumi nati sunt ex vxore filij quē pater tpe mortis habuit in pñate. num. d. ij.

ista est rō rep hēstiois est fallā p. l. sed si hereditas ditas s. si. ff. de test. tu. fm Ange.

Ad certū tempus. vltz ad pascha. n. Er certo. i. a paschare i ātea vt. ff. d. ac. r obli. l. obligationū. s. j. n. Vel an he redis. s3 videbat. j. d. le. s. an here dis.

Posse dari. a testatore: nō a iudice vt. ff. d. reg. iu. l. ac. r. Ad. l. Quare aut ad tē pus: vt b p ditione tutor dari possit a testatore r si a iudice est: qñ testator dat tutore sub p ditione: et sic nō plene puz det filio: succedit posthumi iudic qui supplet defectuz testator: r dat tutore datus: r sic nullo tpe reperit

Ad certū tempus. vltz ad pascha. n. Er certo. i. a paschare i ātea vt. ff. d. ac. r obli. l. obligationū. s. j. n. Vel an he redis. s3 videbat. j. d. le. s. an here dis. Posse dari. a testatore: nō a iudice vt. ff. d. reg. iu. l. ac. r. Ad. l. Quare aut ad tē pus: vt b p ditione tutor dari possit a testatore r si a iudice est: qñ testator dat tutore sub p ditione: et sic nō plene puz det filio: succedit posthumi iudic qui supplet defectuz testator: r dat tutore datus: r sic nullo tpe reperit

quid huiusmodi posthumis z nepotib' tutores dari intelligitur. Rñ. impe. q' refert qbus verbis vñus est testator dādo tutorē. Nam si testator dicit sic. liberis meis tutorē do. tunc nō sōlū filijs sed etiam nepotib' posthumis dedisse intelligitur. ceterū si pater dando tutorē ita dicit. filiis meis tutorē do. in hoc casu filiorum appellatiōe nepotes nō continebuntur. Aliiter em̄ nepotes z aliter filij appellatur: s; si pater ita dicit posthumis meis tutorē do. posthumorū appellatiōe nō solum filij posthumi sed etiam liberi in remotiori gradu nascituri continebuntur.

C Si quis. Posthumo. i. filio. **C Quia filij.** hec dictio filij cōprehēdit posthumus z posthumā cū masculinū poscit cōcipere femininū. sed hec dictio filie nō cōprehēdit vtrūq; et sic nec posthumū cum femininum non cōcipiat masculinū. vt. ff. de le. ij. si ita scriptū. z. ff. de le. iij. qui duos. z. l. feruis legatis. **Adamo.** Vide glan. c. generalis. de elec. li. vi. Item nō appellatiōe natoz etiam nō nascitū cōtinentur: cū de eozū cōmodo tractatur. vt. ff. de sta. ho. qui. in vtero. et. s. ii. i. s. cum autē et facit. ff. de test. tut. si quis ita. s. j. et. l. si quis filius. et. l. q' si are.

C Si filios. Sz dixerit. **C Non continebuntur.** i. nepotes. **C Appellat.** Ab oibus in vsu vel consuetudine: fm verā significationem verbi quia filius b; a philos quod est amor: etiam nepos dicit filius: z etiam quilibz que aliquis diligit p̄na dilectione. vt. ff. de verb. sig. l. liberorū. s. sed z papirius. que videtur contra. **C Ceteri.** etiam nati fm quosdam qd falsū est. vt. ff. de verbo. signi. nomē. Dic ergo ceteri. s. ex filijs nascituri qui sui posthumi sūt per leg. velley. vt. ff. de iniu. rip. rel. l. posthumorū. z. j. de expe. li. s. posthumi. z. ff. de lib. z posthu. l. gallus. j. respon.

C De legitima agnoz tutela. **C Supra duobus** titulis precedentibus dictum est de tutela testamentaria: hic autē ponitur de tutela legitima que sequit testamentariam. **Bretinus.** **Quibus autē.** **C Tor.** iste titulus diuiditur in q' tuoz pres. p̄sō ponit qualiter lex. xij. tabularū dat agnatos tutores pupillis: deficientib' tutorib' testamentarijs. Scō q' sūt agnati z quonō sūt. Tertio q' iter intelligenda sūt illa p̄ba posita hic in principio: videlicet quib' autem in testō tutor dat' non sit. Quarto qualiter ius agnationis perimitur. Scō ibi. Sunt autē. Tertia ibi. Quod autē. Quarta ibi. Sed agnationis. Et subdiuiditur hoc principū in tres partes. q' primo dicit qualiter deficiente tutela testamentaria vocantur legitimi. Scō qui sūt agnati. Tertio qui cognati. Scō ibi. Sūt autē. Tertia ibi. Et qui. **Bretin.** **C Sūt autē agnati.** **Casus.** **C** Pone igit sic ca. in p̄a parte. **D**ne iā video q' vultis tractare de leg. agna. tu. dicatis ergo michi qn locum habet hmōi tu. Rñ. impe.

q' deficiēte testamētaria tutela locū habet legi. agna. tu. Nam quib' impuberibus liberis tutor in testamētō a parente datus nō fuerit hīs ex. l. xij. ta. agnati sūt tutores. z isti agnati ex. l. xij. ta. ad tutelā vocati legitimi tutores appellantur. Et hec in prima parte. Sed po. in scōa. Dne iam video qn leg. agna. tu. habet locū. z vnde descēdit. dicatis modo michi qui dicitur agnati. Rñ. ipe. q' agnati sūt cognati per virili serus cognationē cōiuncti. z dicunt agnati quasi a patre: quia ab eodē patre natus tibi agnatus: vt fratris filius z etiam nepos ex eo. Itē patris adest tibi cognatus: filius patris et nepos ex eodē filio patris natus: Sed qui per feminile xus cognationes iungūt nō sunt agnati sed alias naturali iure cognati. vñd amite tue filius non est tibi agnatus sed tm̄ naturaliter cognatus: quia per femininā lineam scz per amitam tuā tibi cōiungitur: z tu inuicē illi eodem iure coniungēris: quia qui masculinū patris non matris familiam sequuntur.

C Pupillis nō habētib' tutorē testamentariuz/lex. xij. tabularū dat agnatos in tutores legitimos: dūmodo sint maiores/z maiores. xxv. anno rū/z sane mentis. Bretin.

Quibus autē testamētō tutor dat' si sit: hīs ex lege. xij. tabularū agnati sūt tutores q' vocant legitimi.

Describit agnatos z cognatos: de singulis exēpla inserens. Angelus.

Sūt autē agnati cognati p virilis ser' cognationē cō

agnati sed alias naturali iure cognati. vñd amite tue filius non est tibi agnatus sed tm̄ naturaliter cognatus: quia per femininā lineam scz per amitam tuā tibi cōiungitur: z tu inuicē illi eodem iure coniungēris: quia qui masculinū patris non matris familiam sequuntur.

C Quibus scz pupillis. **C Duodecim tabularū.** quos ipsa lex vocat verbis et hīa: et nisi gerant eozum periculo agitur. vt. ff. e. l. legitimus. alias autem quandoq; ex sentētia legi dantur: nō ex verbis. vt. j. t. ij. z. ij. **Adamo.** Qui scōs inuentarioz p restito iuramento de vtilibus faciendis z pretermittendis inutilibus p̄mittendo etiam exple se ipm pupillū defendere: z satisfacere rē pupilli saluaz fore: nō ante administrabūt q' sibi per iudicem admīnistratio decernatur. l. iij. s. fi. ff. de admīn. tu. Ange. areti.

C Agnati sunt. Si sint maiores. xxv. annis. vt. j. de fido. tut. in fi. z minores. lxx. an. als excusantur. vt. j. de excu. tu. s. item maior.

C Quod autem lex. **Casus.** Hic incipit tertia pars in qua sic po. ca. Domine titius laborans liberis suis impuberibus quos p̄tate habuit tēpore mortis meum tutorem dedit. s; viuentē adhuc titio testatore decessit meuius. isti puberes adhuc tutore carēt. Agnati autē proximi ab onere administrationis se nitunt excusare tali ratione. Dicunt em̄ q' legitimis ag. tu. ex. l. xij. ta. locum habet cū tutor in testō datus non ē. Cuz ei in testō patris sui istis impuberib' tutor dat' fuerit dicunt se ab onere excusari. Domine pro deo dicatis mihi quid iuris est in hoc casu. Ad hoc rñ. ipe. di. Amice isti agnati frustra nitūtur se excusare in hoc casu ab onere tutele. Male em̄ intelligunt. l. xij. ta. que ab intestato primos agnatos ad tutelam vocat. Non ē hīac significationem habet tantum si ille qui tutorem i testamento dare poterat oīno testamentum non fecerit tūc demū vocēt agnati: s; et in q' tū ad tutelā p̄iner in testat' decessit. qd tm̄ valē poterit si is q' i testō dat' fuerit viuentē testatore decessit cū igit hī casu. p̄posito idē cōtigerit manifestū ē q' agnati ab onē tutele nō poterūt

Masculinū con
cipit fe
mininū
z nō ecō
uerso.

Natorū
appella
tiōe cō
tinent nō
dū nati.

Filius
vide b.

Contri
nuatio.

diuisio.

C

Cognatio est agnatio... predicta ratione excusa.

Patruus. Repere si fuerit... Cognati. Cognati. Cognati.

Agnati. Agnati. Agnati. Agnati.

Tutela. Tutela. Tutela. Tutela.

Familia. Familia. Familia. Familia.

Significatio. Significatio. Significatio. Significatio.

Domine. Domine. Domine. Domine.

Nota. Nota. Nota. Nota.

Nota. Nota. Nota. Nota.

Nota. Nota. Nota. Nota.

ca. di. vt. j. de here. que ab intest. s. admonendi.

Stametur is q poterat tutores dare.

Que fortiori viculo sunt legata difficili.

Naturalis agnatio iuris civilis nomen est.

De capitis diminutione. ris civilis nomen est.

Naturalis iura cognationis. sic dicta.

Unus. Unus. Unus. Unus.

Nota. Nota. Nota. Nota.

Nota. Nota. Nota. Nota.

Nota. Nota. Nota. Nota.

Agnatorum perrogatia facile perditur.

Stametur is q poterat tutores dare.

Que fortiori viculo sunt legata difficili.

Naturalis agnatio iuris civilis nomen est.

De capitis diminutione. ris civilis nomen est.

Naturalis iura cognationis. sic dicta.

Unus. Unus. Unus. Unus.

Nota. Nota. Nota. Nota.

Nota. Nota. Nota. Nota.

Nota. Nota. Nota. Nota.

puta pa futura ca. di. vt. C. de test. l. inbemus. in fl. certe nullo tri vt fsi modo. vt. ff. man. l. fideiusor. j. rñ. (Hodie vero istam sūt ipor differentia agnationis q̄re nō opz: cū agnati ante co tantia a gnatos nihil habeant. vt in aut. de here. que ab itesta. gnanoz defe. s. ex his. col. ix. Itē nota q̄ l3 p̄dica iura cognati uē q̄ fa: onis tollant maxima t media capitis diminutio: p̄a cili⁹ toll: cōsanguinitas rñ

Hoc principiu nō sumat qz breue: quia ponit diffini tionem. Aret.

St aut capitis di minutio prior sta tar a cōmutatio b.

Et qz tribus modis accidit. Nā aut maria est capitis di minutio: aut mior. quā q̄daz mediā vocant: aut minima.

Qui perdit ciuitate z li

lit: et sic nō tollit. vt. ff. de non ob. reg. in l. iura sanz di. l. tu: gurnis. Accur si. relas f3: **Addno.** (In q̄ tū glo. ista vult q capitis diminutio tollat solum futu ras tutelae: non aut p̄teritas rep̄ hendit p̄ Joh. fa. Nico. de neapo. et Ange. are. hic. Et rō diuersitas q̄re capitis dimi nutio tollit z p̄ter ritas z futuras z non tollit. nisi futuras hereditates. nā hereditas postq̄ ē adita: nō d: apli⁹ hereditas. vt nimir si nō p̄r tolli defectu. siue capitis diminutio de lu puenitib⁹. s3 tutela semel suscepta. nō desinit. p̄p̄ta esse tutela nimir si p̄r tolli. fm Jaso. d. may. hic.

De capitis diminutio. Continuat: q̄ supra vltimū est de legitima agnatoz tutela. verū qz ius agnationis capitis diminutio eoz: umpit. s. ff. s. ti. j. merito sequi tur videre de capitis diminutione. Porcus.

Et aut. **C**or. iste titul⁹ diuidit in q̄nqz p̄tes primo ponit qd sit capitis diminutio: q̄trplex sit. Seco de maxima capitis diminutione. Tertio de media. Quarto de minima. Quinto remouet certa dubia. Seco ibi. Maxima. Tertia ibi. Minor. Quarta ibi. Minima. Quinta ibi. Quibus autē. Et hec diuisio sufficit: licet aliq̄ aliter diuidant. Breuius.

Status. Casus. Po. ergo sicca. in prima parte. Dñe iā video q̄ vultis tractare de capitis diminutioe. dicatis igit michi quid est capitis diminutio: Rñ. ipe. q̄ capitis diminutio est p̄ois status cōmutatio: sed si placet dicatis mihi q̄t modis sit capitis diminutio: Er rñ. impe. q̄ capitis diminutio sit trib⁹ modis. Aut est maria capitis diminutio: aut minor quā quidā me diā vocat: aut minima. S3 po. dñe iā video q̄t modis sit capi. di. Dicatis q̄ mihi q̄n locū h3 capitis dimi nutionis maxima q̄n minor z q̄n minima: Ad hoc rñ. ipe. di. q̄ maria capi. di. est q̄n aliquis ob aliq̄b enoame deli ctum ciuitate simul z libertate amittit. q̄b cōtingit in his qui atrocitate s̄nie sui pene efficiunt: vel et in libe ris qui p̄pter ingratitudinem z patronos cōmissam in seruitutem redigunt: vel et in his q̄ maiores. xrv. an. ad p̄cipandum p̄cium sive p̄ditionis se vendari passi sūt. Minor autē sive media capi. di. est cuz aliquis ob delictum suum ciuitatem amittit: sed tamē retinet libertatem quod in eo accidit cui ignis z aqua interdi citur z qui in insula deportat. Minima capi. di. est cum quis ciuitatem simul z libertate retinet qui statū suū tantum cōmutat: q̄b accidit in his qui sui iuris fuerūt: et se in arrogationē p̄tea dederunt: z ita alieno iuri per sp̄em arrogationis subiecti esse ceperunt. Et simi liter in casu conuerso. l. hi qui alieno iuri subiecti sunt per emancipationem sui iuris efficiuntur veluti si fil iussum. mancipatus a patre fuerit. Nam in hoc casu mi nimam capi. di. parti intelligitur.

Status. hic status cōsistit in tribus: in libertate:

te: ciuitate: z familia. cū est prim⁹. i. libertate quis per dit per p̄ns z duo vltima p̄dit: z tūc maximam capitis diminutionem patit. Cū p̄o scōz perdit: p̄ns perdit et vltimū: sed nō p̄num. z tūc dicitur media ca. di. (1) Cum vero vltimū p̄ditur nō perditur duo p̄ma: z tūc minima ca. di. patit. vt. J. s. j. q. z. iij. z. ff. e. l. fi. sed p̄an.

bertatem: patitur maxima capitis diminutione. Aret.

Maxima capitis dimi nutione est cum aliquis simul et ciuitatem z libertatem amit tit: quod accidit i his qui ser ui pene efficiuntur atrocita tesententie: vel libertatis vt ingratias circa patronos cō denatis: vel qui se ad p̄ciū participandum venduntur

hic ad lram vt dicatur capitis diminutio q̄n caput ab scinditur: sed quando status mutatur: vt caput status dicatur. vt. ff. ad tercul. l. j. s. capiti. Sed videt hec dif finitio nō conuerti cum suo diffinitio. nam morte p̄ris filius mutat statū: q̄t sit sui iuris. vt. s. qui. mo. ius. pa. po. sol. s. j. non fit dicitur capite minor. vt. ff. ad ma. si fil iusfamilias. s. fi. Sed dicit subaudi hic facio hominis interueniente: + vt emancipatio vel de potestate pa tris vel simili modo: vel etiā quasi facto. quod dico p̄ p̄ter filios arrogati: q̄ma cum p̄se mutant statum. vt ff. eo. l. liberos. z. s. de adoptio. s. pe. Arg. J in aut. p̄hi. que de dig. s. palā. col. vj. vbi nō ab hoie sed a lege q̄s officinar sui iuris. At mouere p̄se nō interuenit factus hominis imo magis dei. Quid si iusticiariū pater? Rñ. idem: q̄ mors semp dei dispoitione aduenit. **Addno.** Dicit q̄ mors semp: per euenit diuina dispoitione. vñ illud. homo est ergo moneris. z illud p̄hi. Separatur hoc ab hoc tanq̄ perpetuum a corruptibili. z Seneca. Prima dies dedit extremū: sed modus moris relictus est p̄po arbitrio et libero. vñ scriptum est. Sapiens dñabitur astris. de quo disputabit theologi. Christo.

Mediam. sic. ff. de au. z arg. l. qui lancem. et. s. de libertis. s. libertinoim.

Maxima. Atrocitate. est autē atroz z dura hec s̄nia: s3 iuste feratur. vt. s. qui. mo. ius. z. c. pene aut. s3 hodie p̄pter hmōi penas nemo igenus sit seru⁹. vt in aut. de nup. s. si vero. col. iij. z. s. q̄b aurem p̄uis.

Libertis. l. p̄denatis: vt subicit. z q̄ dicit ingra tias: s3 est ingrati. l. ingratiudinis: q̄ reuocatio fit per actionē ingrati. vt dicit quidā. vt. C. de li. z eoz. li. l. fi. als pe. vel p̄ vitile rei ven. fm alios ad instar donatio nis cā mors q̄ reuocat. vt. ff. de dona. cau. mor. si mor tis causa res. vel q̄ est veri⁹ accusatio vel actione extraord maria p̄ quam officium iudicis implozaf. vt C. de li. et eozum. li. l. non est. z fit hec reuocatio p̄pter omnē offensam: z etiā leuē. vt. C. de li. z eozū. li. l. ij. non autē fit. p̄pter omissionē obiequij. vt. C. de li. cau. solo. nisi in casu vt cum denegat alimenta. vt. ff. de li. ag. l. a limenta. s. impatores. Nā tūc etiā occidere velle vide tur eum. vt. ff. de li. ag. necare. (z hoc nisi remittit ius patronar⁹: tūc est ex his solū reuocaf causis ex q̄b⁹ et donatū. vt in aut. vt liber. de ce. s. illud. col. vj. q̄ cause sunt nūerate. C. de reuo. don. l. vit. z hec vera sunt. cū q̄s ex volūtate p̄p̄na manumittit. vt C. de li. z eoz. li. l. sed si nō ex volūtate nō reuocaret. vt. C. de li. z eozū.

dicit hū hois. i. p̄dione i qua q̄ plurimum potest **Addno.** Et sic ad p̄dione ma ior sequit p̄ditio mmoas si inerat vt h. z. l. si. ff. e. aks nō. vt. l. relegatoz rñ. s. pot. ff. d. inf. z releg. imo regu la ē in s̄riū. vt. l. q̄ indign⁹. ff. d. sena. fm Ange. hic. **Cōmuta tio. Nō q̄ accipit**

hic ad lram vt dicatur capitis diminutio q̄n caput ab scinditur: sed quando status mutatur: vt caput status dicatur. vt. ff. ad tercul. l. j. s. capiti. Sed videt hec dif finitio nō conuerti cum suo diffinitio. nam morte p̄ris filius mutat statū: q̄t sit sui iuris. vt. s. qui. mo. ius. pa. po. sol. s. j. non fit dicitur capite minor. vt. ff. ad ma. si fil iusfamilias. s. fi. Sed dicit subaudi hic facio hominis interueniente: + vt emancipatio vel de potestate pa tris vel simili modo: vel etiā quasi facto. quod dico p̄ p̄ter filios arrogati: q̄ma cum p̄se mutant statum. vt ff. eo. l. liberos. z. s. de adoptio. s. pe. Arg. J in aut. p̄hi. que de dig. s. palā. col. vj. vbi nō ab hoie sed a lege q̄s officinar sui iuris. At mouere p̄se nō interuenit factus hominis imo magis dei. Quid si iusticiariū pater? Rñ. idem: q̄ mors semp dei dispoitione aduenit. **Addno.** Dicit q̄ mors semp: per euenit diuina dispoitione. vñ illud. homo est ergo moneris. z illud p̄hi. Separatur hoc ab hoc tanq̄ perpetuum a corruptibili. z Seneca. Prima dies dedit extremū: sed modus moris relictus est p̄po arbitrio et libero. vñ scriptum est. Sapiens dñabitur astris. de quo disputabit theologi. Christo.

Mediam. sic. ff. de au. z arg. l. qui lancem. et. s. de libertis. s. libertinoim.

Maxima. Atrocitate. est autē atroz z dura hec s̄nia: s3 iuste feratur. vt. s. qui. mo. ius. z. c. pene aut. s3 hodie p̄pter hmōi penas nemo igenus sit seru⁹. vt in aut. de nup. s. si vero. col. iij. z. s. q̄b aurem p̄uis.

Libertis. l. p̄denatis: vt subicit. z q̄ dicit ingra tias: s3 est ingrati. l. ingratiudinis: q̄ reuocatio fit per actionē ingrati. vt dicit quidā. vt. C. de li. z eoz. li. l. fi. als pe. vel p̄ vitile rei ven. fm alios ad instar donatio nis cā mors q̄ reuocat. vt. ff. de dona. cau. mor. si mor tis causa res. vel q̄ est veri⁹ accusatio vel actione extraord maria p̄ quam officium iudicis implozaf. vt C. de li. et eozum. li. l. non est. z fit hec reuocatio p̄pter omnē offensam: z etiā leuē. vt. C. de li. z eozū. li. l. ij. non autē fit. p̄pter omissionē obiequij. vt. C. de li. cau. solo. nisi in casu vt cum denegat alimenta. vt. ff. de li. ag. l. a limenta. s. impatores. Nā tūc etiā occidere velle vide tur eum. vt. ff. de li. ag. necare. (z hoc nisi remittit ius patronar⁹: tūc est ex his solū reuocaf causis ex q̄b⁹ et donatū. vt in aut. vt liber. de ce. s. illud. col. vj. q̄ cause sunt nūerate. C. de reuo. don. l. vit. z hec vera sunt. cū q̄s ex volūtate p̄p̄na manumittit. vt C. de li. z eoz. li. l. sed si nō ex volūtate nō reuocaret. vt. C. de li. z eozū.

Conti nuatio. diuisio.

+ hanc subau ditionem impro bar Ja so. z ad s̄riū rñ. q̄ ibi fa l⁹ non imitat familiā sic nec statū. l. familie s. cū na re. ff. de s̄b. sig.

Libertis q̄ ingra tus qua actione in futu rem res uocat.

l. i. Sed qd si manus in patris iniicit. Rñ. Dñat in metalli. si po puina dixerit mirt in exiliu. vt. ff. de aure pa. l. i. Additio. l. i. De in filio emacipato: z yafallo part: vel dño alimenta denegab. z i donatio oim bonoz vel maioris partis. vt no. glo. m. d. l. i. h. secus in parie qñtatis. vt per Bald. z Chylo.

Passi sunt. hic multa sūt nez cessaria. vt. §. b. in re persona. §. pes nullo.

Comoz. In terdictu. hñc pes nā mysu nō habe mus: s; eius loco succedit deposta tio. vt. ff. ad. le. m. pecul. l. iij. nā mstar epōcaroz hēbant qñ talia denegabā: s; vī det hñc enā fieri seruū: s; hñc bene gerat. vt. ff. bvar. cog. l. cognitiōnū in fi. §. hñc patur li bertas vt ibi dñ vt nō possit face re testā cui sic ē indictū. vt. ff. de iur. sup. testa. si qñ filio. §. et. nō qñ fiat seru⁹ vere.

In inulaz. sec⁹ si in metallū. vt. §. qui. mo. ius pa. po. sol. §. pe ne. in casu in etiā libertatē pdit dñ nat⁹ in inulā. vt C. vt nemo. p. l. i. §. cum autem.

Subiecti esse. vt in arrogatis. Uel si filia est in lsa si filia patre emancipatus fuerit: est capite minutus. z fm hoc est expositio hñc us verbi: vel contra. alā vero hoc totum deest: z tunc idem subintelligo. Alñ dicunt quando sui iur: non est transferitur in potestate alterius: puta aut marit: vt etiā patenti. vt. §. de adop. §. hñc hodie. qui calus est cōtra: illi quando quis sui iuris est in arrogationē da tur. Sed quare filius familias cum emancipat capite minut dicitur? Respon. propter imaginariā venditiō nem que fiebat. vt. §. qui. mod. ius pa. po. sol. §. pte rea. in pn. Sed cum hodie non fiat hec venditio. vt in eo. §. contret. videtur q hodie non minuat capite: s; cer te illa sola non erat ratio: immo z alia. qz mutat fami liam. vt. ff. eo. liberat. in punci.

Conne nit th: solidus p obli gationi b; Scia sub pa tris po tēstare. vt. l. i. §. ff. e. ni si in casu bus no. in. l. i. et q. ff. q cum eo. vbi pōt expe q non pōtēst mī facē

passi sunt.

Der deponationem: vel aque z ignis interdictionē/ contingit media capitis di minutio. Arretinus.

Adno: siue media capitis diminutio ē: cū ciuitas qdē amittitur: libertas vero reti netur: qd accidit ei cui aqua z igni interdictionē fuerit: vel ei q in inulā deponat⁹ est:

Der emancipationem v/ arrogationem contingit mi nima capitis diminutio. Ar.

Minima capitis diminiu tio est cum ciuitas retinet: z libertas: sed status hois cō mutatur quod accidit i hñs qui cum sui iuris fuerunt: ce perunt alieno iuri subiectū esse. vel pira: veluti si filius familias a patre emacipat⁹ fuerit. est capite diminutus.

Remo potest dici pdere qd non habet: vel lic. Diuisio pñponit habitū. Ar.

mutatio manifestum est ab ordine senatorum remos tum nullam pati. capi. di.

Seruus autem. Non minuit. i. eius status non mutatur: cū primo nullū habuerit statum: vt. hic. z. ff. eo. l. liberos. in fi. z. l. seq. sed pira est. C. de bo. pici. l. i. Sed die q ibi crimine capitali seruus accusatur. i. tali

Seruus aut manumiss⁹ capite nō minuitur qz nullū lum caput habuit.

Remor⁹ a dignitate nō perdit statum. h. d. Uel sic.

Qui non turpiter a dignita te remouetur nō dicitur ca pite minui. h. d. Arretinus.

Quib⁹ aliis dignitas ma gis qz status pmutat: capite nō minuitur: z iō a senatu mo tos capite nō minui pstat.

Minima capitis diminiu tio non tollit ius cognatio nis secus in maxima vel me dia. hoc dicit. Arretinus.

Ad aut dictū ē manere cognatiōis ius etiā post ca pitis diminutionē/ hoc tra ē si minima capitis diminutio iterueniat: manet ei cogna tiō. Nā si maria capitis diminutio itercurrat: ius qz cognatiōis perit. vt puta fuitute altui⁹ cogit: nec q dē si manumiss⁹ fuerit reci

erit: tunc in casu isto ius cognatiōis amittit. et licet postea beneficio manumissionis ad libertatē em perue nerit: non tamen ius cognatiōis recuperabit: e non solum maxima: sed etiam media capi. di. ius cognatiō onis perimitur: veluti si quis in inulam deponatus fuerit. Nam etiam in isto casu ius cognatiōis amittit.

Quibus autem. Dixi aliquem aliquo de tribus modis capite minui. vt. §. co. in principio: autem pro sed.

Cōstat. vt. ff. de se. l. iij. z hic si fuerit remot⁹ p p turpitudine: nō pōt iudicare vel testimoniū dicere. vt ff. ad. l. m. re. l. eadem. §. j. et. ff. de sena. l. iij.

Quod autem dictum est. §. titu. p. §. fina.

Cognatio. i. ius cognatiōis a pretore inductum ex quo ad bonoz possessionē vocant per vnde cogna ti. §. de here. que ab inest. §. admonendi

Cognatiōis. i. ius succedendi z ad tutelā vos candi perit: sed ipsa consanguinitas non perit. vt. ff. de regu. iur. l. iuram sanguinis cum sit de iure natu rali. vt. §. de iur. natu. §. penul. contra. et. §. de iur. §. illud contra. Sed qualiter cognatus defertur: immo agnatus. vt. §. titu. j. in punci. Rñ. post agnatos. vt. §. de here. que ab inest. §. admonendi.

Si manumissus. aliud si restitutus scdm Jo han. vt. ff. ad tercul. l. §. qui mortis contra. z. C. de len. p. l. i. contra. et. ff. de contra tab. l. i. §. si. z. l. iij. cōtra d. iij.

pōt. Lpñ filio. si. qdū eo. p Ang. et Joh. fab. hñc.

quod esset alis in libero capiale. Itē quid si qñqz hñc caput: qz fuit liber z nunc seru⁹ est z manu mutāt: Rñ. idēz qz pñens ipā cōi dero. Accur.

Quod autem. Caus. C. hic ici pit quarta pars in qua sic po. ca. Domine vos dis pñtis michi. §. tit. p. §. fin. qz ius cognatiōis durat et post ca. di. nunqz gñat hoc est vez in quibet ca. di. Ad hoc rñ. in p. q. nō. Nāz qd dictū est ma nere ius cognatiōis post cap. di. hoc intelligē dū b minima ca. di. an terueniēte: qz ul lā ius cognatiōis nō perimit: sed si maxima ca. di. in terueniat: vt puta si aliquis de cog natis in seruitu tem redactus fu

Et est rō dñe: d. iij.

trēie fz Item contra est in eo quod hic dicit tolli ius cognatio
Chast. nis per maximā z mediā capitis diminutionē. ff. de re
qz resti bus du. si cognatis. Sed aliud in legato in quo venit
tutio in ius naturale. vt. ff. eo. l. legatū. Vel ibi loquitur de co
telligit gnatioe iuris ciuiliis q̄ per adoptionē p̄stituit. vt. l. de
vt fiat leg. ag. suc. §. per adoptionē. vt. ff. de adop. l. qui in ado
pleno in priorem. hic vero
re. vt. d. l. b naturali cogna
fi. Sed tide. vt. ff. de gra.
manu cogna. non facile
missio §. i. v̄ sicibi. de mi
dele. t̄m nima capitis di
nubicu minutione loqui
lum fz tur. Item contra
tutis. l. i. de serul. cog. m
manu si. j. r̄n. Sol. hic lo
missioel quitur in his qui
ff. de us p̄io fuerūt. liberi
ti. z u. z postea serui. q̄d
eorū delicto con
tingit. v̄n non de
bent habere com
modū. vt. ff. solu.
ma. si ab hostib⁹.
§. j. et. ff. de mio.
l. papinianus ibi.
indignū z. licet
ibidem illa ratio
corrigatur. ibi ve
ro semper fuerūt
serui. Vel illa nos
ua corrigit istam:
nā ex greca cōstitutōe illa est extracta. vt ibi dicitur.
a Sed z si in insulā. hic ponit exemplū de mediā
sed supra modo posuit exemplum de maxima.
b Cognatio. id est ius cognationis. vt. §. proximo
§. diximus.

pit cognationē. Sz z si i usu
lā a quis deponatus sit: co
gnatio soluitur.
C Tutela defertur proximio
ri i gradu. Et si plures sunt
de eodē gradu defertur ad
omnes. h. d. Aretinus.
C Cū autē ad agnatos tute
la ptineat: nō simul ad oēs
p̄tinet fz ad eos t̄m q̄ prox
imiores gradu sūt. vel si plu
res eiusdē grad⁹ sūt: ad oēs
p̄tinet: veluti si plures e f̄res
sūt q̄ vnū gradu obtinēt: iō
qz parit ad tutelā vocantur.
C De legitima patronoy
tutela.
C Ex mente legis. r̄ij. tabu
laz defertur patronis tute

la libertorum. z regulariter
vbi est cōmodum heredita
tis ad illū vadit onus tutele
h. d. Aretinus.
C Ex eadē lege. r̄ij.
tabulaz liberto
rū z libertaz tu
tela ad b̄ p̄nos
liberosqz eoz p̄
tinet. C Que et ipsa legitimi
ma: tutela vocatur nō quia
nomiatim in ea lege de hac
tutela caueatur: fz quia per
inde accepta est v̄ interpret
tationem. ac si verbis legis
introducā esset. C Eo enī
ipso quo hereditates liber
torum; libertarumqz si in
testati decessissent: iusserat

pro deo q̄ ratio mouit iuriscōsultos ad talem interpre
tationem faciendam: Ad hoc r̄n. impe. Amice hec. fus
it ratio q̄ mouit iuriscōsultus. Lex enim. r̄ij. ta. iussit
hereditates libertorum z libertarum ad patronos et
liberos eoz pertinere. si testati decessissent. vnde eo
ipso crediderunt iuriscōsulti veteres q. l. r̄ij. tab. vel
let. qz etiam eorum tutela ad patronos z liberos simi
liter deberet pertinere. et ad istam tacitam voluntate
tem p̄sumendaz taliratione mouebant. qz. l. r̄ij. tab.
proximos agnatos ad hereditates agnatorum ad in
testato mortuorum vocat: z eodē agnatos ad impu
berum agnatorum tutelam vocat: consimile ergo et
in. casu proposito dicebant qz sicuti patroni z liberi eo
rum ad successiones libertorum liberi ab intestato ex
l. r̄ij. tab. vocātur ita debere eos ex mente eiusdem le
gis ad onus administrationis tutele vocari: qz plerū
qz vbi est successiois emolumentum tibi z onus tutele
esse debet. Sed domine pro deo quare dixit plerū
qz. Ad hoc r̄n. impe. Ideo autem plerūqz diximus: qz
si aliqua femina filium suum impuberem manumise
rit vel etiā ipsa ad successioē ei⁹ ab intestato vocef.
alius tamen q̄ ipsa eiusdem tutor erat.

f C Ex eadē. l. p̄ interpretationē. nō ex verbis eius vt
subiact. z. ff. de legi. tute. l. tutela. j. responsio.
g Libertorum. scz impuberum.
h Ad patronos. quocūqz modo manumittentes
nisi libertas def a lege vt. ff. de le. tute. l. v̄sqz ad. §. fi.
i Que z ipsa. q. si solū alie qdā legitie sūt fz z ista.
p̄io p̄
k Legitia. l. ex mēte legis nō ex v̄bis: t̄ nō t̄n sa
tū dāt nisi eoz p̄one sint vulgares z min⁹ honeste. aut
mod⁹ tutele. qz magnū p̄monitū v̄ magna tutela n̄
m̄: aut p̄sōa. qz suspecta v̄ nō diligēs pupillū: v̄ nō
hōesta: aut cā adm̄. i. ceipiat fati. vt. ff. e. le. l. r̄ios. §.
pter le
t. z. j. licet alij t̄i indistricte fatidēt. vt. j. de fati. tu. §. j.
giorōe
l C Per interpretationem. scz iuriscōsultorum.

Conti
nuatio.
diuisio.
C Cuz autē. **Casus.** C hic incipit. v. z vlti. pars in qua
sic po. ca. Uos dixistis michi. §. titu. p̄cedenti in prin. qz
tutela impuberū agnatorū ad agnatos ex. l. r̄ij. tab. p̄ti
ner. pone ergo qz plures sint agnati ex diuersis gradi
bus constituti: nunqd. s. ad oēs pertinebit. R̄n. qz non.
Nā quod dictū est tutelā ad agnatos p̄tinere nō intel
ligendū est qz ad oēs p̄tineat: sed ad eos t̄m qui sūt in
p̄ximoz gradu cōstituti. v̄n si plures sunt qui eundē
gradum cognationis obtinēt: veluti plures sorores:
omnes ex. l. r̄ij. tab. ad tutelam vocantur.
c C. autem. pertineat. vt. §. ti. j. r̄n.
d Gradu. facit ad hūc. §. ff. de leg. iij. si plures. z. j.
de leg. ag. suc. §. si plures. z. ff. de sepul. vi. l. iij. §. si ad
plures. hodie vero h. §. corrigitur: quia equaliter tam
ad agnatos qz cognatos defertur tutela sicut heredi
tas vt in autē. de here. ab intest. §. ex his. col. ij. **Accur
tio.** Et sic lex noua corrigens vnum ex parificatis a le
ge veteri: censetur etiam corrigere aliud: vt hic. et. l. si
quis seruo. C. de fur. et per Ang. in. §. j. §. de iure nau.
e Si plures. alias istū duo versiculi defūt. Si plu
res sunt qui vnum gradum obtinēt: ideoqz pariter ad
tutelam vocantur: sed ego habeo. **Accur.**
C De legitima patronoy
tutela. C Supra visum
est de legitima agnatorum tutela. verū quia est a alia
que appellatur legitima. l. tutela patronorum. ideo
de ea tractaturus subdit de legitima patronoy tu
tela p̄oxus.
C Ex eadē. C Diuiditur in sex partes. p̄mo qua
liter tutela libertorum patronis defertur. Se
cundo quomodo vocatur: et est legitima a lege. r̄ij. ta

bulatum proniens. Tertio illud per rationem pro
bat. Quarto confirmat per exemplum. Quinto exem
plum probat per rationē. Sexto rōnē declarat. Sc̄b a
ibi. qz z ipsa. Tertia ibi eo ei. Quarta ibi cū z agnatos.
Quinta ibi qz plerūqz. Sexta ibi ideo autem. Aret.
C Ex eadem lege. **Casus.** C Po. ergo sic casum. Do
mine quare inten
ditis hic tractare
de legit. pa. tu.
Ad hoc r̄n. impe.
Amice tractant
m̄s de le. agna.
tu. qz ex verbis et
sententia le. r̄ij.
ta. descendit: sed
quia leg. pa. tu.
ex mente eiusdē
leg. ad pa. z libes
ros eorum p̄tini
net. idcirco de ea
hic tractare inten
dimus. z hec eas
dem tutelā legitimi
ma: sicuti superi
or appellatur.
Non tamen ideo
legitima dicitur
qz aliquid de ea
nominatim in ver
bis l. r̄ij. ta. exp̄sse
fuisse introduc
tū: sed domine

la libertorum. z regulariter
vbi est cōmodum heredita
tis ad illū vadit onus tutele
h. d. Aretinus.
C Ex eadē lege. r̄ij.
tabulaz liberto
rū z libertaz tu
tela ad b̄ p̄nos
liberosqz eoz p̄
tinet. C Que et ipsa legitimi
ma: tutela vocatur nō quia
nomiatim in ea lege de hac
tutela caueatur: fz quia per
inde accepta est v̄ interpre
tationem. ac si verbis legis
introducā esset. C Eo enī
ipso quo hereditates liber
torum; libertarumqz si in
testati decessissent: iusserat

pro deo q̄ ratio mouit iuriscōsultos ad talem interpre
tationem faciendam: Ad hoc r̄n. impe. Amice hec. fus
it ratio q̄ mouit iuriscōsultus. Lex enim. r̄ij. ta. iussit
hereditates libertorum z libertarum ad patronos et
liberos eoz pertinere. si testati decessissent. vnde eo
ipso crediderunt iuriscōsulti veteres q. l. r̄ij. tab. vel
let. qz etiam eorum tutela ad patronos z liberos simi
liter deberet pertinere. et ad istam tacitam voluntate
tem p̄sumendaz taliratione mouebant. qz. l. r̄ij. tab.
proximos agnatos ad hereditates agnatorum ad in
testato mortuorum vocat: z eodē agnatos ad impu
berum agnatorum tutelam vocat: consimile ergo et
in. casu proposito dicebant qz sicuti patroni z liberi eo
rum ad successiones libertorum liberi ab intestato ex
l. r̄ij. tab. vocātur ita debere eos ex mente eiusdem le
gis ad onus administrationis tutele vocari: qz plerū
qz vbi est successiois emolumentum tibi z onus tutele
esse debet. Sed domine pro deo quare dixit plerū
qz. Ad hoc r̄n. impe. Ideo autem plerūqz diximus: qz
si aliqua femina filium suum impuberem manumise
rit vel etiā ipsa ad successioē ei⁹ ab intestato vocef.
alius tamen q̄ ipsa eiusdem tutor erat.

f C Ex eadē. l. p̄ interpretationē. nō ex verbis eius vt
subiact. z. ff. de legi. tute. l. tutela. j. responsio.
g Libertorum. scz impuberum.
h Ad patronos. quocūqz modo manumittentes
nisi libertas def a lege vt. ff. de le. tute. l. v̄sqz ad. §. fi.
i Que z ipsa. q. si solū alie qdā legitie sūt fz z ista.
p̄io p̄
k Legitia. l. ex mēte legis nō ex v̄bis: t̄ nō t̄n sa
tū dāt nisi eoz p̄one sint vulgares z min⁹ honeste. aut
mod⁹ tutele. qz magnū p̄monitū v̄ magna tutela n̄
m̄: aut p̄sōa. qz suspecta v̄ nō diligēs pupillū: v̄ nō
hōesta: aut cā adm̄. i. ceipiat fati. vt. ff. e. le. l. r̄ios. §.
pter le
t. z. j. licet alij t̄i indistricte fatidēt. vt. j. de fati. tu. §. j.
giorōe
l C Per interpretationem. scz iuriscōsultorum.

f C Ex eadē. l. p̄ interpretationē. nō ex verbis eius vt
subiact. z. ff. de legi. tute. l. tutela. j. responsio.
g Libertorum. scz impuberum.
h Ad patronos. quocūqz modo manumittentes
nisi libertas def a lege vt. ff. de le. tute. l. v̄sqz ad. §. fi.
i Que z ipsa. q. si solū alie qdā legitie sūt fz z ista.
p̄io p̄
k Legitia. l. ex mēte legis nō ex v̄bis: t̄ nō t̄n sa
tū dāt nisi eoz p̄one sint vulgares z min⁹ honeste. aut
mod⁹ tutele. qz magnū p̄monitū v̄ magna tutela n̄
m̄: aut p̄sōa. qz suspecta v̄ nō diligēs pupillū: v̄ nō
hōesta: aut cā adm̄. i. ceipiat fati. vt. ff. e. le. l. r̄ios. §.
pter le
t. z. j. licet alij t̄i indistricte fatidēt. vt. j. de fati. tu. §. j.
giorōe
l C Per interpretationem. scz iuriscōsultorum.

Conti
nuatio.
diuisio.

Conti
nuatio
diuisio
Conti
nuatio
diuisio

De legitima parētū tutela.

De fiduciaria tutela. fo. xxix.

gnante. a **Lex** f. xij. tabularum. vt. f. de iur. l. i. f. r. i.
 Tertio b **Veteres** scilicet sapientes.
 pter eos c **Legem** f. eandem. xij. ta.
 rumpit d **Vocat** l. lex. xij. tab. vt. f. de leg. ag. l. i. f. i.
 loquedi e **Iussit** vt. f. de leg. ag. l. i. f. respon. 2 sic notabis
 hie qd vbi est eadem eqtas idez ius debentur i. sic. ff.

Libero ad l. aquil. l. illud
 ruz. q. et. ff. defur. l. i. f. i. i.
 ff. de les. g. a. ij.
 f. **Plerūq;** qd
 re hoc dicit statiz
 subijcit. 2a cit ad
 hanc regulā. ff. de
 reg. iur. l. fin. na
 turam. 2. f. de con
 trahē. emp. §. cū
 autē. 2. c. de iur.
 l. fi. §. sed cū in les
 cū. 2. c. de ca
 du. tol. l. i. §. p. se
 cūdo. alias est §.
 pio non scripto. 2
 ff. de peri. r. cōmo.
 rei vē. l. id quod.
 g **Tutor**. Et
 ita apud alium ē
 hereditas: 2 apb
 aliam tutela. scilicet
 agnatum vel coz
 gnatum: vt hic. et
 ff. de le. tu. l. i. §. i.

Item minor vigi
 tiquisq; annis ma
 numittens succe
 det in hereditate
 vt patronus: nō ta
 men erit tutor: vt
 f. de fidu. tu. in fi.
 2. c. de le. tu. l. vlt. §. fi. **Aditio** Et q ualiter mat/ania/
 vel proauia possint esse tutrices vel curatrices. Et an
 alijs preferatur legitimis. et trās: iūdo ad scba vota. vt
 inhoneste viuendo quomodo tutrices esse de fināt. vi
 de Angelum h.

De legitima parentum tutela. **Supra** vñm est
 de legitima patronoz tutela. Verū qd est et alia q legi
 tima appellatur: vt parentū: deo de ea subdit. Por.
Exemplo **Diuiditur** in tres partes. Pūmo q
 tutela que defertur emancipatoū est similis illi
 q defertur patrono. Secūdo q etiā est legitima. Ter
 tio exemplificat. Scba ibi qz 2 ipa: Tertia ibi. nā si qd.
Exemplo patronū **Calus.** **Po.** igitur sic ca. **Dis**
 cit iusti. q exemplo patronoz est alia tutela parentū
 per interpretacionem iuriscōsultoū. ex mēte. l. xij. ta.
 recepta. et sicut superior: legitima appellatur ita 2 ista
 Nam et si parens filiū vel filiā vel nepotē vel neptē
 ex filio vel deinceps impuberes emancipauerit: ipse
 legitimus tutor eozum erit. Et hec dicunt p ro. titulū.
Recepta scz per interpretationē iuriscōsultoū:
 vt superior. cū desinebat esse agnatus: nisi cōtracta fidu
 cia emanciparet: qd hodie semp paelumitur: vt. f. de le.
 ag. l. i. §. fi. vnde hodie est semp legitimus.
Tutor erit. Scilicet qui emancipauit si ipse est
 maior. xvj. annis: vt. f. tit. l. in fi. et facit ad hoc. §. qui
 bus modis ius patrie po. soluitur. §. et pterea si in
 pubes. et. f. tit. l. i. f. respon.

Fiduciaria tutela. **Continuatur** ad preceden
 tes hoc ordine. **Supra** vñm est de legitima parentū
 tutela. Verū quia alia est que fiduciaria appellat: iō

Conti nuatio. diuisio. **Ex**emplo **Diuiditur** in tres partes. Pūmo q
 tutela que defertur emancipatoū est similis illi
 q defertur patrono. Secūdo q etiā est legitima. Ter
 tio exemplificat. Scba ibi qz 2 ipa: Tertia ibi. nā si qd.

Exemplo patronū **Calus.** **Po.** igitur sic ca. **Dis**
 cit iusti. q exemplo patronoz est alia tutela parentū
 per interpretacionem iuriscōsultoū. ex mēte. l. xij. ta.
 recepta. et sicut superior: legitima appellatur ita 2 ista
 Nam et si parens filiū vel filiā vel nepotē vel neptē
 ex filio vel deinceps impuberes emancipauerit: ipse
 legitimus tutor eozum erit. Et hec dicunt p ro. titulū.
Recepta scz per interpretationē iuriscōsultoū:
 vt superior. cū desinebat esse agnatus: nisi cōtracta fidu
 cia emanciparet: qd hodie semp paelumitur: vt. f. de le.
 ag. l. i. §. fi. vnde hodie est semp legitimus.
Tutor erit. Scilicet qui emancipauit si ipse est
 maior. xvj. annis: vt. f. tit. l. in fi. et facit ad hoc. §. qui
 bus modis ius patrie po. soluitur. §. et pterea si in
 pubes. et. f. tit. l. i. f. respon.

Fiduciaria tutela. **Continuatur** ad preceden
 tes hoc ordine. **Supra** vñm est de legitima parentū
 tutela. Verū quia alia est que fiduciaria appellat: iō

Conti nuatio. diuisio. **Ex**emplo **Diuiditur** in tres partes. Pūmo q
 tutela que defertur emancipatoū est similis illi
 q defertur patrono. Secūdo q etiā est legitima. Ter
 tio exemplificat. Scba ibi qz 2 ipa: Tertia ibi. nā si qd.

de ea tractatur intulauit de fiduciaria tutela. por.
St 2 alia. **Diuiditur** in qnq; partes. Pūmo
 ponit dictū. Secūdo illud exemplificat. Tertio
 ponit diuersum in filio patroni. Quarto diuersitatis
 rationem assignat. Quinto ponit aliud dictum. Secū
 da ibi. Nā si. Tertia ibi. Aiqui. Quarta ibi. Qm. Qui
 ta ibi. Ita tamē.

Est 2 alia **Ca**
lus. **Po.** igitur
 sic ca. In prima
 parte dicit iusti.
 q est quedā alia
 tutela q appellat
 fiduciaria q habz
 locū in tali casu
 Si parens filius
 vel filiā vel nepo
 tes vel neptes ex
 filio deinceps in
 puberes emanci
 pauerit: ipse le.
 tu. eozū nascitur:
 sed mortuo ipso
 parente eozū des
 ntiz legitimus tu
 tor ē liberi eius
 virilis sexus ptes
 cte etatis exite
 rint ipsi eozundē
 impuberū eman
 cipatozū post obi
 tum parentis fi
 duciarij tutores
 efficiunt. Extra
 ca. no. de fidu. tu.
 Irē no. q tutor 2
 curato: dz eē ma
 ior. xvj. an. 2 hec dicitur in pāa parte vñq; ad. §. Atq.
Ibi incipit scba pars in qua sic po. ca. dicit iusti. in
 scba parte q hoc videt stare nō posse: 2 hoc tali rōne
 quia si patronus legitimus tutor libertozū impubez
 decesserit libertus in eadē tutela ipsi parenti succe
 dūt 2 sibi legitimi tutores efficiunt: a sibi videt in ca
 su proposito q sicuti pater legitimus tutor erat et ita
 filiū sui in eadem tutela ei debeāt succedere: et sibi le
 gitimi tutores existere.

Est et alia tutela. id est alio noie vocata.
Fiduciaria appellat. de q dicef. f. §. q defuncto.
Impuberes. Nā si puberes non erit eoz cura
 tor legitimus: vt. ff. de excu. tu. l. amicus. §. lucius.
Arg. contra in aut. vt hi qui ob. per. §. i. col. vi. Jo.
Manumiserit. Id est emancipauerit. vt. ff. quā
 do acti. de pecul. est an. l. i. §. i. et facit. §. titu. j. et. ff. eo.
 tutela. §. fi. et. l. sequen.
Quo. Scilicet patressa. qui erat tutor filiozū
 et nepozū.
Si liberi. Qui remanserūt in potestate patris.
 Idē puto et si filiū fuerūt emancipati: si autē tam un
 puberes qz puberes remanserūt in potestate ipso tu
 re recidunt in potestatem sui patris illi qui filiū suū:
 fratres recidunt in tutelam fiduciariam semp. vt. §.
 qui. mo. us. pa. po. sol. §. i. et. §. de tutel. §. permissum.
Aditio. Istam glo. reprehendit Ja. quia tunc erit le
 gitima ex mente 2 verbis. l. xij. tab. per rex. in termis.
 in l. tutor. in pūci. ff. ad vel.
Filiozū suozū. Scz nepozū defuncti.
Sororis. Sed certe frater videt esse legitimus: au. cū li.

Str alia tutela q
 fiduciaria appel
 lat. **Nā** si pī fi
 liū vī filiā: nepotē
 vel neptē vel deinceps ipube
 res manumiserit legitimā
 nanciscit eoz tutelā. **Quo**
 defuncto si liberi virilis sex
 et existat: fiduciarij tutores
 filiozū suozū vī fratris vī so
 rozū: vel ceteroz efficiunt.

Str alia tutela q
 fiduciaria appel
 lat. **Nā** si pī fi
 liū vī filiā: nepotē
 vel neptē vel deinceps ipube
 res manumiserit legitimā
 nanciscit eoz tutelā. **Quo**
 defuncto si liberi virilis sex
 et existat: fiduciarij tutores
 filiozū suozū vī fratris vī so
 rozū: vel ceteroz efficiunt.

Str alia tutela q
 fiduciaria appel
 lat. **Nā** si pī fi
 liū vī filiā: nepotē
 vel neptē vel deinceps ipube
 res manumiserit legitimā
 nanciscit eoz tutelā. **Quo**
 defuncto si liberi virilis sex
 et existat: fiduciarij tutores
 filiozū suozū vī fratris vī so
 rozū: vel ceteroz efficiunt.

Str alia tutela q
 fiduciaria appel
 lat. **Nā** si pī fi
 liū vī filiā: nepotē
 vel neptē vel deinceps ipube
 res manumiserit legitimā
 nanciscit eoz tutelā. **Quo**
 defuncto si liberi virilis sex
 et existat: fiduciarij tutores
 filiozū suozū vī fratris vī so
 rozū: vel ceteroz efficiunt.

Str alia tutela q
 fiduciaria appel
 lat. **Nā** si pī fi
 liū vī filiā: nepotē
 vel neptē vel deinceps ipube
 res manumiserit legitimā
 nanciscit eoz tutelā. **Quo**
 defuncto si liberi virilis sex
 et existat: fiduciarij tutores
 filiozū suozū vī fratris vī so
 rozū: vel ceteroz efficiunt.

Str alia tutela q
 fiduciaria appel
 lat. **Nā** si pī fi
 liū vī filiā: nepotē
 vel neptē vel deinceps ipube
 res manumiserit legitimā
 nanciscit eoz tutelā. **Quo**
 defuncto si liberi virilis sex
 et existat: fiduciarij tutores
 filiozū suozū vī fratris vī so
 rozū: vel ceteroz efficiunt.

Str alia tutela q
 fiduciaria appel
 lat. **Nā** si pī fi
 liū vī filiā: nepotē
 vel neptē vel deinceps ipube
 res manumiserit legitimā
 nanciscit eoz tutelā. **Quo**
 defuncto si liberi virilis sex
 et existat: fiduciarij tutores
 filiozū suozū vī fratris vī so
 rozū: vel ceteroz efficiunt.

Et hāc
 cōter
 appro
 bāt doc.
 2 ad cō
 trarium
 videt: q
 loquit i
 certis ca
 sibus ibi
 expōss
 qz nō est
 dare cu
 rā legiti
 mā nisi
 i iurioso
 pdigo/
 vel men
 te capro
 §. fūto
 si. f. cū.
 2. l. b. et
 aridib.
 C. b. epi.
 au. cū li.

vt. C. de excep. l. aduersus. q̄ est cōtra. sed certe qui s̄s
ducariarius est legitimus est per interpretationē. l̄s
cer aliud nomen habeat. s̄. fiduciarius: et illū respectū
habet ibi. vt legitimū fiduciariū appellaret.

At qui. p̄ certe: alias atq̄n. 7 tunc dic. at pro sed:
7 quin pro certe. et est oppositio quare filij patronoz
s̄t legitimi. vt. 3.

Atq̄ a p̄ono legitio tuto
re mortuo: liberi q̄q̄ ei? legi
timis s̄t tutores. **Q**uā fili?
qdē defuncti: si nō esset a vt
uo p̄re emancipat?: post obi
tū ei? sui iur? efficeret. uec̄ in
fratrū p̄tātē recideret? iōq̄
nec̄ in tutelā. **L**ibert? au

erant recasuri in potestātē: ergo in tutelā legitimā.

Ita dicit
3a. esse
nec ob.
iste tex.
lebanur
rum suo
ram: q̄a
bz intel
legi. scilz
andefū
cti 7 alē
natus.
vel pōit
p id est
cū cadat
iter duo
idē im?
potētia
iuxta gl.
m. n. ff.
si ager
ve. vel
emphi.
pe. nec
sequēs
solutio
glo. ē bo
na. q̄: 7
ē idem
esset di
cendam
in auo
emanci
p. ati.

Quā fili?
qdē defuncti: si nō esset a vt
uo p̄re emancipat?: post obi
tū ei? sui iur? efficeret. uec̄ in
fratrū p̄tātē recideret? iōq̄
nec̄ in tutelā. **L**ibert? au

Recideret. dicunt quidam q̄ si nullus esset eman
cipatus nō erat futurus in potestatem fratris: sicut
erat patris: 7 ideo emancipatus nō ita erit apud fratē
sicut erat apud patrē. ad est in simili tutelā. 3o.

Nec in tutelā. s̄. legitimā sed fiduciariā. Accur.
d. **E**odē iure. Seruus est si nō manumitaf. erit
in potestate filij patroni iure hereditario: sed filius in
potestate patris iure patrie potestatis. Accur. s̄.

Ita tamē. **C**ausa. **H**ic incipit quarta pars i qua
sic po. ca. **D**ne vos diuisis mi. hi q̄ mortuo patre legi
timo tutore impuberum libertozum emancipatorum:

ceteri liberi eorūdem fiduciarij tutores erunt. Est ne
hoc generaliter verū sine distincōe etatis? R̄. q̄ nō
Nam impuberū emancipatorū libert virilis sex? nās
cicūtur tutelā si legitimā etatē. i. xv. an. cōpleuerint:
quod nosra. constitutio non solum in fiduciarijs tute
lis. sed generaliter in oibus tutelis et curatiōib? obs

tē si seru? mansisset. vt q̄q̄ eo
dem iure apud liberos dñi
post mortē eius futur? esset.

Ita tñ hi ad tutelā vocā
tur: si perfecte. vt et atq̄: q̄s
nra cōstitutio in omnib? tu
telis 7 curatiōibus obser
uari generaliter precepta.

Item cum filio. **S**. **A**dditio. Et per que alia verba intel
ligatur hec etas: 7 an iste minor possit esse executor vl
time voluntatis. procurator iudex arbiter aduocat? de
antianis. vel de alio regimine cauat? vide Aug. hic.

Constitutio vt. C. de leg. i. l. fina.
Precepta. s̄. vt sit p̄fecte. etatis. 7 et ratio. vt. J. de
excu. tu. s̄. minores. xv. annis. Accur. s̄.

De artiliano tutore. **C** supra vltimū ē de testamē
taria tutelā: et subsequenter de legitima. Verum q̄a
cessante testamentaria et legitima opus est p̄uidere
de datua: ideo subdit de artiliano tutore. Poi.

Sicut nullus. **T**orus iste titulus diuiditur in
quattuor partes. p̄mo ponit ius antiquū cir
ca dationem tutoris. Sc̄do ponit ius nouum. Tertio
ius nouissimū. Quarto ponit nouū casum: videlicet q̄
naturali equitate cōuenit impuberes esse tutoribus.
et q̄ finita tutela tenentur ad rationem reddendam.
Sc̄da ibi. Sed hoc iure. Tertia ibi. Nos autē. Quar
ta ibi. Impuberes. Item p̄ma subdiuiditur in alias
quattuor partes. P̄mo ex quibus legibus tutor dā
batur deficiente omni tutore testamentario 7 legitimo
7 a quibus dabatur. Sc̄cūdo quando testamentario
dato sub conditione vel in diē puero tutor de f. Ter
tio quid si testamentarius tutor sit capt? ab hostib?
Quarto quid iste leges ab vfu recesserunt: 7 causam
propter quā. Sc̄cūda ibi. Sed 7 si. Tertia ibi. Ad ho
libus. Quarta ibi. Sed ex his. Ange. are.

Sicut nullus. **C**ausa. **P**o. igitur sic ca. in p̄ma
parte. **D**ne iam vide q̄ vultis tractare de datua tu
tela: dicatis igitur michi q̄n locū habet datua tutela
7 a quibus dantur tutores datui: Ad hoc respondet
impe. Amice. **S**icut nullus oīno tutor neq̄ testamen
tarius ne legitimus sit tūdemū habet locum datua
tutela: et alius qui neq̄ testamentariū neq̄ datuū ha
bent tutore. oīum quidem fm iura antiquissima daba
tur tutor auctoritate legis artil. in vi. ro. a p̄tore vt
bis 7 a maiore parte tribunozum plebis. sed in prouit
ctis dabatur tutor eidem a p̄sidijs prouinciarum
auctoritate. l. iul. 7 ti. et non solum modo si nullus tu
tor. sed etiā licet in testamento tutor datus fuerat: tñ
sub conditione aut in diē certū dabatur. nam si i te
stamēto tutor sub cōditione aut in diē dabatur aus
toritate legū p̄dictarū interim quis tutor dari pote
rat in defectū tutoris sub cōditōe vel in diē dari qui
p̄cedente cōditōe vel diē poterat administrare. **Q**uōq̄
etiā si pure datus fuerit tutor testō. tñ nichilominus
datuus tu. locū habet q̄dū heres ex testō nō adit.
Tādū est ex eūdem legibus tutor dabatur: 7 in oib?
his casibus tutor ille datus in defectū testamentariū

Etas p̄
fecta q̄ ē

Conti
nuatio.

Diuisio

Etas p̄
fecta q̄ ē

Datus desinebat tutor esse conditioe vel die aduenit
te vel herede ex testamento hereditate aduenit. Itē in alio
casu ex predictis tutor dari solebat. Nam si te nomen
tarius tutor vel etiam legitimus ab hostibus captus
fuerit in defectu tutoris capti. alius tu. eisdē legibus
dabatur. z ille loco capti sicut ogatus de sinebat tē tu
tor captivo in ci
uitate reuerfo.
Nam reuerfus i
ciuitate admini
stratione tutelē
iure postliminiū
recipiebat.

C De attiliano tutore: reo
q ex lege iulia z titia dabaf.
C Deficiente testamētario
z legitimo tutore: olim dari
iuris dabatur ex lege attilia
per pretore: in cum tribunis in
ciuitate: in prouincijs p pre
sides ex lege iulia z titia. h.
dicit secundū Aretinum.

S Qui nullus oino
tutor fuerat et da
baf qdē i vrbē ro
mana a pretore v
bano z maiore: pte tribuoz
plebis tutor ex lege attilia.
In prouincijs: p a pfidibz p
uiciay ex lege iulia z titia.

C Quomēns ipes est testa
mentarij tutoris z pēdet: da
tius habet locuz qui tutor
est quousqz testamentarij i
pedimentum cesset. Aret.
C Sed z si in testamēto tu
tor sub cōditioe aut ex die
certo datus fuerat: qdū cō
ditio aut dies pendeat: ex
eisdem legibz tutor dari po
terat. Item si pure datus
fuerat: qdū ex testamento
nemo heres existeret: stan
diū ex eisdem legibus tutor
petendus erat: qd desinebat
esse tutor: si conditio i exis
tet: aut si dies veniret: aut
heres existeret.

C Impedimēto superueni
ente tutore testamētario: qd
tamen speratur tolli de iure
communi: datur interim tu
tor a iudice qui desinit esse
tutor impedimento testamē
tarij cessante. hoc dicit. Ar.
C Ab hostibus quoqz tuto
re capto: ex his legibus tu
tor petebaf qd desinebat
esse tutor si is qui captus erat
in ciuitate reuerfus fuerat.
nam reuerfus recipiebat tu
telam iure postliminiū.

C In lege attilia: z in lege
iulia non cauebatur de satis
datioe tutoris. id ex his de
sinerit tutores dari. h. d. Ar.
C Sed ex his legibz tuto
res pupillis desierunt dari
postea qd primoz cōsules pu
pillis vtriusqz sexus tutores
ex inquisitione dare ceperūt
deinde pretores ex constitu
tionibus. Nam supradictis
legibz neqz de cautione a tu
toribus exigenda rem saluā
pupillis fore: neqz de com
pellēdis tutoribus ad tute
le administrationem quicqz
cauebatur.

C De iure nouo/ rome pfe
ctus z pretor: in prouincijs
preses vel magistrat⁹ eius
iussu si facultates pupilli nō
sūt magne dāt tutores. Ar.
C Sed hoc iure vtimur vt

C Ex inq̄sitiōe. i. inq̄redo facultates eoz an sint
pares oneri iustico. vt. j. de excu. tu. §. 3. z. ppf. Itē bo
na querfatio req̄rit: vt z alias in p̄e arrogatoe. vt. ff.
de adop. l. nec et. §. eoz. z. §. de adop. §. cū autē. **Addi.**
Aduer tas m̄ diligēter q̄ tutor dat⁹ ex inq̄sitiōe: anq̄
sibi decernat tutela: dz. p̄nunciari esse idone⁹. Ange.
r **Nā** supradictis. B. dico qd desierūt p̄ has leges
tutores dari postea qd p̄sules decerūt ex inq̄sitiōe: z
bonū fuit p̄p̄ duas rōnes q̄s ponit. Nā p̄ quia zc.
s **ffoz.** hanc cautionē p̄hāt tutores z curatores
vt. ff. rē pu. sal. fo. l. nō quasi. §. j. z. l. z. si ad spēcies.
t **De** p̄pellēdis. i. capz p̄gibz vt. j. d. fati. tu. §. pe.
v **C** Sed hoc iure vtimur. Hoc ē tertius ius qd erat
tpe Julii. z hodie est q̄rtum additū qd est. j. p̄ri. §.

C Nemo. Nā
si vnus de pluri
bus heredibz ad
ierit: valet tutela
vt. ff. de testa. tu.
l. si nemo. **z** Idē
in libertate testa
mento relicta. vt
ff. de testa. manu. l. testamento. §. testamēto. **Additio.**
Etiam si fuerit institutus in re certa: alij vniversali
ter institutis non aduentibus. vt ibi. not. Bartho. per
l. j. §. si ex fundo. ff. de here. insti. Ange.

C Existebat. Sed quid si nullus fuit institut⁹ cū
pupillo: sed t̄m pupillus est heres: p̄t dici qd auctori
tate iudicis adeat. vt. C. de u. deli. l. si infanti: z extūc
ualebit tutela: z incipit tutor administrare. Vide ple
nus hanc q̄sitiōē p̄ glo. in. l. si nemo. §. ff. de testa. tute.
h **Desinebat.** id ē ille qui sic erat datus in substi
diū desinebat cū testamētarius venit. vt substi. c.
i **Cōditio.** hic tutor tacite vsqz ad diē vel cōditio
nem existensē dari iuste non pot. vt. ff. de reg. iur. l.
actus. **Adadi.** Que p̄cedit in cōditioe in re iusticiā

C Si quis sub con
ditione.
C Nemo. Nā
si vnus de pluri
bus heredibz ad
ierit: valet tutela
vt. ff. de testa. tu.
l. si nemo. **z** Idē
in libertate testa
mento relicta. vt
ff. de testa. manu. l. testamento. §. testamēto. **Additio.**
Etiam si fuerit institutus in re certa: alij vniversali
ter institutis non aduentibus. vt ibi. not. Bartho. per
l. j. §. si ex fundo. ff. de here. insti. Ange.

exprimeretur extrinseca. fm Chusto. vt hic. et. l. mul
to. §. si sub conditione. ff. de tute.

C Ab hostibus. **C** petebatur. nec eras locus legi
time. vt. ff. de leg. tu. l. j. §. si apud.

C Qui desinebat. i. ille talis q̄ erat dat⁹ subsidii.
C Iure postliminiū. quo iure etiā oia alia recupe
rat. vt. §. quimo.
tus pa. po. soluit
§. si ab hostibus.
nec de admini
stratione interim te
netur hic reuerf⁹
vt. ar. ff. si q̄s cau.
l. iij. §. alio iudiciū.

C Sed ex his.
Nūc recitat se
cōdū ms. nam qd
tuor sūt iura que
hoc ti. notari p̄nt.
Sed ex his le
gibus. **Causa.**
C hic incipit sc̄ba
pars i qua s̄cipo.
ca. Dñe iā vidi a
q̄bus fm iura an
nqua dabant tu.
dicatio michi si
plac̄z q̄r illa iura
anq̄ correctionē
recepturū: z certe
dicit ipse. s̄rater
postqz p̄sules ces
perūt dare p̄ m̄
iurionem tutores
pupillis vtriusqz
sexus z p̄ores p̄
p̄sides n̄ as: tūc
ex supradictis legi
bus desierūt tu
tores dari. Nā in
illis legibus aut
q̄s de cautione a
tutoribus danda
rē pup. saluā fore
nec de p̄pellēdis
tuto. administraz
tionē tutelē q̄cōs
cauebatur.

C Legibz. i.
attilia/ iulia/ z i
tia. vt. §. e. tu. i. pn.
p **Postea** q̄
p̄lo. als q̄ p̄mu.
Tuto
res dās
qd inq̄
tere dz.

C Sed hoc iure vtimur vt

C Ex inq̄sitiōe. i. inq̄redo facultates eoz an sint
pares oneri iustico. vt. j. de excu. tu. §. 3. z. ppf. Itē bo
na querfatio req̄rit: vt z alias in p̄e arrogatoe. vt. ff.
de adop. l. nec et. §. eoz. z. §. de adop. §. cū autē. **Addi.**
Aduer tas m̄ diligēter q̄ tutor dat⁹ ex inq̄sitiōe: anq̄
sibi decernat tutela: dz. p̄nunciari esse idone⁹. Ange.
r **Nā** supradictis. B. dico qd desierūt p̄ has leges
tutores dari postea qd p̄sules decerūt ex inq̄sitiōe: z
bonū fuit p̄p̄ duas rōnes q̄s ponit. Nā p̄ quia zc.
s **ffoz.** hanc cautionē p̄hāt tutores z curatores
vt. ff. rē pu. sal. fo. l. nō quasi. §. j. z. l. z. si ad spēcies.
t **De** p̄pellēdis. i. capz p̄gibz vt. j. d. fati. tu. §. pe.
v **C** Sed hoc iure vtimur. Hoc ē tertius ius qd erat
tpe Julii. z hodie est q̄rtum additū qd est. j. p̄ri. §.

C Nemo. Nā
si vnus de pluri
bus heredibz ad
ierit: valet tutela
vt. ff. de testa. tu.
l. si nemo. **z** Idē
in libertate testa
mento relicta. vt
ff. de testa. manu. l. testamento. §. testamēto. **Additio.**
Etiam si fuerit institutus in re certa: alij vniversali
ter institutis non aduentibus. vt ibi. not. Bartho. per
l. j. §. si ex fundo. ff. de here. insti. Ange.

C Existebat. Sed quid si nullus fuit institut⁹ cū
pupillo: sed t̄m pupillus est heres: p̄t dici qd auctori
tate iudicis adeat. vt. C. de u. deli. l. si infanti: z extūc
ualebit tutela: z incipit tutor administrare. Vide ple
nus hanc q̄sitiōē p̄ glo. in. l. si nemo. §. ff. de testa. tute.
h **Desinebat.** id ē ille qui sic erat datus in substi
diū desinebat cū testamētarius venit. vt substi. c.
i **Cōditio.** hic tutor tacite vsqz ad diē vel cōditio
nem existensē dari iuste non pot. vt. ff. de reg. iur. l.
actus. **Adadi.** Que p̄cedit in cōditioe in re iusticiā

C Legibz. i.
attilia/ iulia/ z i
tia. vt. §. e. tu. i. pn.
p **Postea** q̄
p̄lo. als q̄ p̄mu.
Tuto
res dās
qd inq̄
tere dz.

C Sed hoc iure vtimur vt

C Ex inq̄sitiōe. i. inq̄redo facultates eoz an sint
pares oneri iustico. vt. j. de excu. tu. §. 3. z. ppf. Itē bo
na querfatio req̄rit: vt z alias in p̄e arrogatoe. vt. ff.
de adop. l. nec et. §. eoz. z. §. de adop. §. cū autē. **Addi.**
Aduer tas m̄ diligēter q̄ tutor dat⁹ ex inq̄sitiōe: anq̄
sibi decernat tutela: dz. p̄nunciari esse idone⁹. Ange.
r **Nā** supradictis. B. dico qd desierūt p̄ has leges
tutores dari postea qd p̄sules decerūt ex inq̄sitiōe: z
bonū fuit p̄p̄ duas rōnes q̄s ponit. Nā p̄ quia zc.
s **ffoz.** hanc cautionē p̄hāt tutores z curatores
vt. ff. rē pu. sal. fo. l. nō quasi. §. j. z. l. z. si ad spēcies.
t **De** p̄pellēdis. i. capz p̄gibz vt. j. d. fati. tu. §. pe.
v **C** Sed hoc iure vtimur. Hoc ē tertius ius qd erat
tpe Julii. z hodie est q̄rtum additū qd est. j. p̄ri. §.

C Nemo. Nā
si vnus de pluri
bus heredibz ad
ierit: valet tutela
vt. ff. de testa. tu.
l. si nemo. **z** Idē
in libertate testa
mento relicta. vt
ff. de testa. manu. l. testamento. §. testamēto. **Additio.**
Etiam si fuerit institutus in re certa: alij vniversali
ter institutis non aduentibus. vt ibi. not. Bartho. per
l. j. §. si ex fundo. ff. de here. insti. Ange.

C Existebat. Sed quid si nullus fuit institut⁹ cū
pupillo: sed t̄m pupillus est heres: p̄t dici qd auctori
tate iudicis adeat. vt. C. de u. deli. l. si infanti: z extūc
ualebit tutela: z incipit tutor administrare. Vide ple
nus hanc q̄sitiōē p̄ glo. in. l. si nemo. §. ff. de testa. tute.
h **Desinebat.** id ē ille qui sic erat datus in substi
diū desinebat cū testamētarius venit. vt substi. c.
i **Cōditio.** hic tutor tacite vsqz ad diē vel cōditio
nem existensē dari iuste non pot. vt. ff. de reg. iur. l.
actus. **Adadi.** Que p̄cedit in cōditioe in re iusticiā

Scz in
his tri
bus tm̄
sz nōp. l
amilia
nā vt t
tia: qd il
le sunt
sublare
vt. j. e. §.
sz ex his

Tuto
res dās
qd inq̄
tere dz.

S hoc iure utimur. **C**asus. **I**bi incipit tertia pars in qua sic po. ca. Dne ia vidi qliter iura antiq. correctata fuerit & qualr. fm media iurispudētia tu. dabāf. Jo dicatis mihi si plz a qb? danf hodie tuto. fm iura moderna. Ad hoc rñ. ipe. Amice hoc iure hodie utimur vt pfectus vrbis vel ptoz fm suā iurisdictionē: & in pum: cjs p fides tutores pupillis pnt dare & nō solū p fides in pumcjs facere pnt: s; etiā magistratus delegatiōe eis fctā a p fide: v; si non sint magne facultates ipi? pupillr: hec ita obriēbār pmo tpe nri i perij. Nos tñ potēta q; difficultatē eē i expectāda iussione p fides p pēdum? hmoi dīficultates hoiz p pōtōne nram refecare curauimus. Quā in pōtōne nra statum? v: si facultas pupilli v; q; ad qngētos solidos valeat defēfores ciuitat; vna cū eiusdē ciuitat; fligiosissimo epo vel alie publice p fone. i. magfatus vel iudices alexādrice nō expectata iussione p fides tu. vel cu. dare pnt legitima cautione rē pupilli salua fore. data fm eiusdē constitutionis nomā a tuto. interponēda eorum v; periculo qui huiusmodi sctidationē accipiunt.

Im-
mo et ci-
uiles fz
Ang. et
Ja. vt. l.
i. s. qes
z. s. cu-
racamul
et. l. iij. b
of. p fce.
vt. ff. Et
sic fi ob.
l. solem?
. s. latru
cularoz.
ff. dudi.
sufficit
ei dare
instātia
vt no.
gl. j. q. i.
ficut v;
geri.
pupill?
i trib? lo
cis pē tu
tozē pe-
tere.
Tutele
darō an
possit de
legari.

rome quidē pfect? vrbis: vt pnt or scdm suā iurisdictionē: in puincjs aut presides ex inqstitione tutores? crearent: vel magistratus iussu p fides dum: si non sint magne pupilli facultates.

Hodie si pupilli facultates sint vsq; ad quingentos solidos: possunt dari tutores a quocunq; magistratu etiā sine iussu p fides aliquādo assistente episcopo. p fides tamen cautione rem pupilli salua fore que periculo rēceptentur non iudicium est. hoc dicit Aretinus.

Nos autem per constitutionem nostrā & huiusmodi difficultates hominū refecātes: nec expectata iussione p fides dū disposuimus: si facultates pupilli v; adulti v;

gari nō habenti iurisdictionem: sed habenti sic. vt. ff. e. l. ius dandi. et hic dicitur. Sed que sunt magne facultates? Rñ. quinquaginta aurei. vt. C. de defen. cui. l. i. Uel decē libe auri. vt in aut. de appel. s. ij. col. iij. Uel ecc. aureoz. vt in aut. de defen. cui. s. z iudicare colla. iij. Uel veri? vsq; ad quingentos solidos sunt parue: si

Facul-
tates q
dicunt
magne.

vsq; ad quingētos solidos v; valeant: defensores ciuitatum vna? cum eiusdē ciuitat; religiosissimo antistite: vel alias publicas personas. i. magistratus vel iuridicū alexādrine? ciuitatis tutores vel curatores creare: legitima cautela secundū eiusdē constitutionis normam p fides dā: videlicet eorum? periculo qui eam? accipiunt.

Equum est vt regatur i-pubes qui nescit se regere. Et finita tutela ratio tutele reddi debet. Aretinus.

Impubes? autē i tutela esse naturali iuri? conueniens est: vt is qui perfecte etatis nō sit: alterius tutela regatur. Cū ergo pupilloz pupillarumq; tutores negotia gerūt: post pubertatē

vltra sūt magne. vt. pr. s. **A**dditio
Quod est verum
quo ad materiaz
itam. als aut rez
linquit iudicis ar-
bitrio iuxta p fide
tudine: vulgi: opi-
monē: & qualitatē
personarum. vt h
per docto.

Nos aut. p
constitutionem.
Quā nō habem?

Iussione. i.
delegatione sine
tū r iuf
sus dīf-
fereunt.
dato: q; manda-
tum ex voluntate
est: sed iussus nez
cessitat; vt. ff. qd
iussu. l. i. s. ij. et. ff.
manda. l. j

Solidos. i.
aureos. vt. j. bpe.
re. li. s. fi. q; p
p r u a g i n t a z d u o
faciūt libā auri.
vt. C. de iulcep. et
arcpa. qñes. li. p.

Mādas
tū r iuf
sus dīf-
fereunt.

Et q
ifert ia.
naturū
loquēs
de mōe
ta sim?
phicter
d; nrel
ligi fm
piuprio
nē altes
rī? Nam
ti.
S; iter
pñetes
talis loz
quatio
itelligit
fz coez
curfū re
gionis.

Una. Id est simul.

Uel alias. hoc qñ eē ciuitates. vt in municipio.

Alexādrice. hoc qñ tutor dāf i ciuitate alexādris.

Soz. i. tabellionū & alioz: nō hō iploz matioz iudicū qui habent potēstatē dandi rñ. vt. j. de sctidat. tu vel cu. s. pe. z. s. fi. qui sunt contra.

Sam. Scilicet sctidationem.

Impubes. **H**ic. s. est gñalis ad omnes pcedentes ti. de tutelis.

Iuri. Id est equitati.

Impubes aut. **C**asus. **H**ic incipit. iij. pars in sic po. ca. Dne ia video a qb? dabant tu. olim p iura antiqua: & et qb? danf hodie fm pōtōne vram: p deo dicatis mihi si plz qualr impubes sūt in tutela. Ad hoc rñ. ipe. Amice certe naturali rōm cōuenit: & etiā iuri cōsentaneū est vt impubes in tutela sint: vt v; illi qui perfecte etatis non sunt: alioz tutela regant. Et hec in. iij. parte vsq; ad illū. s. Cū ergo pupilloz.

Hic incipit. v. pars in qua sic po. ca. Domie dicatis mihi si plz quo iure cogunt tutores finita tutela reddere rationez sue administrationes: Ad hoc rñ. ipe. Amice cuz tutores pupilloz: pupillarūq; negotia ad ministrā: finita administratione actoroz tutele rōnem administrationis sue reddere compelluntur.

Serunt. als egerunt. id est gesserunt.

Post pubertatē. i. z an si finita tutela fuerit sus. vt. ff. de tute. z ra. di. l. nisi finita. als. l. nisi eēt finita tuz rela nō nascit actio tutele: s; alie actioes nate sūt: s; nō exercēt. vt. ff. de tutel. z ra. di. l. si tutor. s. fi. z. l. s; nō dāf.

Tute-
lige q
pab; an
cōuenit
i p fides
ex qd?

Actio
tutele
actio
romb
distra
hendis
differt.

Conti
nuatio.

dimissio.

Tutele iudicio. i. actione tutele q̄ datur in sim-
p̄li: et p̄pter dolum: et culpam latam et leuē. Est ralia
actio q̄ tutor teneat. i. de rationibus distrahendis. sic
em̄ noiaf. vt. ff. de h. actio. l. ij. datur in duplum.
et p̄p̄ doli t̄m. et in duplo cōtinetur rei p̄secutio. p̄io
datur h̄ tutorē et h̄ heredes posteriorē h̄ tutorē t̄m. vt. ff.
d. tu. tra. di. l. i. §. p̄. et l. ij. Itē p̄na
intērata alterabē
negatur: licet p̄p̄
sit in ea. et ecōtra:
secus in actioe tu
r. le. et furti que se
cum p̄p̄erit. vt. ff.
de tu. tra. di. l. i. §.
in tutela.

De auctoritate tutorum. **D**is
ctum est. §. quali
ter tutores crean
tur: hic quando
creati sunt: qualit
ter regere debeāt
et auctoritatē pre
stare. **B**retti.

Auctoritas
autē. **T**o
tus iste titulus
uidet̄ intres par
tes principales.
Primo ponit in q̄
bus casibus nec
cessaria est aucto
ritas tutoris: et in
quibus non. Secūdo q̄n̄ ista auctoritas debeat ipar
turi. Tertio remouet quoddam dubiū. Secūda ibi: tu
tor auct. **T**ertia ibi si inter tutores. Item p̄ma pars
v̄q̄s aut. §. neq̄ t̄m. subdividitur in quattuor. Primo po
nit dictū b̄n̄embre. Secūdo exp̄plicat quodlibet ex di
ctis membris. Tertio rōnem annexit. Quarto infert et
illationē clarificat per exp̄pla. Secūda ibi. vt. ecce. Ter
tia ibi. n̄q̄s. Quarta ibi. vnde in his. **B**retinus.

Auctoritas autē. **C**ausa. **P**one ḡtur sic casū. In
prima pte. Dñe vos vultis tractare de auct. tu. nūq̄d
q̄libet est necessaria tu. auct. Rñ. impe. q̄ non. In qui
busdam em̄ est necessaria. si em̄ pupilli stipulant̄ sibi
dari aliquid in eo casu non est necessaria. tu. aucto. se
cus est tamen in casu conuerso. Si em̄ isti pupilli a li
quid alijs p̄mittant ad hoc: vt ipsi ex illa p̄missione
cū effectu obligent̄ necessaria est tu. aucto. Deterio
rem vero nequaq̄s facere possunt nisi tu. auct. interue
niat. Unde in illis causis ex quib⁹ ex vt̄rosq̄ latere na
scitur obligatio: vt in emptione venditione locatione
conductione mandato et deposito nisi tu. auct. interue
niat illi qui cum pupillis contrahunt obligantur sed
pupilli eis nequaq̄s obligati sunt.

Non est necessaria. vt. C. de contra. et commit.
tit. l. neq̄s. et. l. i. C. de auct. prestan.

Promittant. q̄ tunc est verisimile q̄ male agāt.
et facit ad hoc. §. quibus ali. li. vel non. §. nunc admonē
di. et. §. at ex contrario. et. §. de inuti. l. i. §. pupillus. et. ff.
de acquir. re. do. pupill. et. ff. de pac. p̄ra iuris. et. ff. de
de muliere sup̄ dote pacificē. vt. ff. de pac. do. l. de die
de in alimētario trāsi gente. vt. ff. de transac. l. cū hi.

Necessaria est in duob⁹ t̄m casibus obligatur pu
pillus sine tutoris auctoritate. ff. de acti. et ob. l. furio

sis. vbi scilicet ex re actio venit.
Venditionibus. si autē pupillus petat re ex ven
ditione: repellitur exceptione doli mali: nisi p̄cū d̄ a
re velit. vt. ff. de resc. ven. l. si id q̄d. §. vi. in fi.

Depositis. pupillus t̄m doli capax tenet depōsi
ti si quid doli p̄misit. vel locupletior fact⁹ sit. vt. ff. de po
siti. l. i. §. i. pupill.

Unde in
his causis ex quib⁹ obliga
tiones mutue nascuntur / vt
in emptionibus: venditioni
bus: locatiōib⁹: p̄ductioni
bus: mādaris: depositis: si
tutoris auctoritas non iter
ueniat: ipsi quidem qui cum
his contrahunt obligantur
at iurē pupilli n̄ obligāt̄s.

Pupillus non potest he
reditatem adire de iure cui
us: vel pretorio: vel senatuscō
sulto trebelliano sine tutoris
auctē: etiā si sit lucrosa. **ar.**

Neq̄ tamen hereditate
adire: neq̄ bonorū possessio
nem petere: neq̄ heredita
tem ex fideicommissio susci
pere aliter possunt: nisi tuto
ris auctoritate: q̄uis illis

diristis michi supra. q̄ lz pupillo meliorē facere p̄di
tionē suā sine tu. auct. po. iḡ q̄ aliq̄ lucrosa hereditas
delata sit alicui pupillo nūq̄d potest illa hereditate si
ne tu. auct. adire: Rñ. ipe. q̄n̄d. **L**z em̄ dictū fuerit ḡna
lit. §. q̄ liceat eis facere p̄ditionē suā meliorē sine tu.
auct. hoc t̄m fallit in casib⁹ sp̄alib⁹. Neq̄ em̄ heredita
te adire neq̄ bonorū possessionē petere neq̄ hereditate
ex fideicō. suscipe poterit nisi tu. auct. interueniat. q̄s
uis lucrosa sit: et hoc statutū ē ne ille dñm̄ inde heat.
h̄ **N**eq̄ hereditate. que ex testō vt̄ ab intestato
defertur. i. iure civili: vt. ff. de here. pe. l. i. §. i. et he
reditas ē successio in vniuersum ius q̄d h̄nt defunctus

Bonorum possessione. ex testō: vt f̄z tabulas. vt̄ ab
intestato: vt̄ in liberi. et filijs: q̄ sūt oēs de iure p̄torio:
vt. ff. de bo. pos. §. q̄s aut. **E**t ē bonorū possessio ius p̄fe
quēdi remēdies p̄mōn̄ij q̄d cuiusq̄ fuerit cū is mori
tur. vt. ff. de bo. pos. l. iij. §. bonorū. hoc t̄m in bo. pos. fal
lit in casu cū pupill⁹ nō h̄z tu. tūc em̄ p̄tor auct. tu. p̄t
supplere. vt. C. q̄ adm̄. ad bo. pos. l. bo. **I**dē in here. vt
C. de in. deli. l. si infan. in fi. **A**ddi. **E**t alios cas⁹ in q̄b⁹
iudex supplēt defectū tut. vt̄ impēdimētū. vide p̄ An.
hic. **E**t p̄cedūt in iurisd̄. v̄lōtia. et q̄n̄ ex act⁹ appet q̄
iudex facit ex certa scia **I**tē vbi tu. lo. ius. als sec⁹ **I**zēti.

Et fideicō. vt p̄ senatuscō. trebellianū. vt. ff. de fi
fideicō. here. §. i. §. q̄. **I**dē dico et si b̄da velit recipere
cā suā daz libertatē: cū et ibi possit imere dñm̄: q̄ est
successio in vniuersū ius: vt. §. p̄ q̄s p̄fōn. no. acq̄. §. fi.
Addi. **S**i t̄m sit infās p̄t soli tutori fieri restitutio. l.
restituta. §. fi. ff. ad trebel. et sol⁹ tutor adire. l. si infāti.
C. de iure deli. als sec⁹. l. potuit. C. eo. **I**tē p̄t sol⁹ bo.
pos. agnoscere. q̄ in fa. ro cōstitut⁹ in Ange. et **I**zēti.

Tutoris. i. administratoris cui administratio sit

p̄t vti
litare
portare
als non
q̄ etiā
cum au
ctōritas
te tuto
ris dōas
re nō p̄
dicat q̄n̄q̄ vt̄ hic.
C. d̄ ad
mi. tu. l.
nō om̄is
sm̄ **I**z.
et pe.

Alls
ad int
cem.

heredi
tas q̄d
sit.

bonorū
posses
sio.

cōcessa in testō: alioquin nō valet. nā z si ab eo q̄ tute- lam nō gerit: sciēs aliū gerere emā: dñs nō efficiat. vt ff. e. l. iij. Itē nūqd̄ curatoris pupilli sufficit auctas ad adeūdā hereditatē vel bonoz possessionē delatā pu- pillo: Rñ. nō. vt. ff. de ap. cū i vna. §. tur. vlḡ i fi. legis. a

Lucrosa sit. a. apparetur lucrosa. ne occasiōe lu- crose adeat dāno am: q̄ adeūdo oneratur legatis z fidei cōmissis: z alijs onerib⁹: et ita obligatur: sed nō pōt obligari si ne tutoris aucte. vt. §. e. in pn. Sed si obijciat cessāte causa zc. hoc rā- ro accidit q̄ he- reditas non sit onerosa: s̄ frequē- ter p̄trariū. et ad ea que frequēt⁹ accidūt iura ada ptātur vt. ff. de le. z sena tūcō. nam ad ea. **Adiuro**

lucrosa sit a ne vllum b dam- num habeant.

Tutor plens d̄ auctori- tate iterponere. als nō valet

Tutor autē statim in ip- so negotio p̄sēs d̄ auctoz fieri: si hoc pupillo prodesse existimauerit. Post tps̄ ve ro vel p̄ epistola interposita auctoritas nihil agit.

Tutor non potest aucto- rare pupillo cum eo litigan- ti: s̄ d̄ adus est curator: cui⁹ officii finit finita lite. **Arct.**

Et quis glo. in l. si q̄smichi bona. §. j. teneat cōtrariū: ista s̄ est h̄yus p̄ qua facit: q̄ necesse est adeūtem cognoscere causam sue aditionis: puta ex testō vel ab intestato: tāq̄ agnat⁹ vel cognatus. vt l. qui re. ff. de acqui. here. quod pupill⁹ discernere non potest secundum omnes hic.

Ne vllū. Et z alia rō etiā si sit lucrosa: q̄ litib⁹ z s̄p̄tib⁹ vexaret. vt. ff. de mi. l. minoribus. xxv. annis. Et h̄s eidem etiā rōnib⁹ nec in iudicijs ciuilib⁹ v̄l criminalib⁹. p̄t esse sine tutoris auct. vt. C. si aduer sus rē iud. l. cū z minores. z. C. de aucto. p̄e. claz. N̄ si in quattuor casib⁹: vt i possessiōe momentanea. vt. C. si p̄ vim vel alio mō. l. i. z. C. q̄ legit. p̄lo. l. momentanea. Itē in violato thoro minor sine curatore accusat. vt. ff. de adul. l. si maritus. §. lex. sed hoc in adulto. Itē si ve niā etatis impetret vt. C. de his qui ve. eta. in. l. j. et. ij. Itē in interdicto de libero hoie exhibendo. vt. ff. de li. ho. exhi. l. quod et lex. §. sed si mulier.

Dñū habeat. q̄ forte subest. es alienū latens. **T**utor autē. **Caus.** **T** hic incipit tertia ps in qua sic po. ca. Dñe iā video in q̄bus casib⁹ tu. auc. d̄z iter- uenire. dicatis michi si cordi est: qualiter debeat inter poni tu. auc. Ad hoc rñ. impe. Anice tutor in ipso ne- gocio a pupillo cōtrahēdo d̄z p̄sonaliter interesse: z q̄ acū est a pupillo suo. p̄desse estimauerit. Nā tutoris auctoritas post tps̄ vel p̄ eplaz interpositā nihil agit. **Auctoz.** **A** p̄bare z laudare q̄ sit per pupillum. vt. ff. e. l. etiam.

Existimauerit. nō em̄ cōpellit. p̄mo. q̄ est ini- quū. Sedo q̄ teneat pupillo dñū resarcire tutor. vt. ff. e. l. si tutor. Ac. Sic etiā filius nō pōt adire heredita- tem sine volūtate p̄ris. vt. C. de bo. q̄ li. l. si. §. penul.

Post tps̄. f. nō modicū alias valet auctoritas. vt ff. de acq. here. si q̄s michi. §. iustum que est cōtra. et ē rō q̄ vident in eā q̄ in d̄mētū f̄iūt. vt. ff. si cer. pe. l. lecta

Per epistolā. No. caute z redde singula singu- lis. nā dixerat duo. l. statim. ad q̄b̄ referē. post tps̄ zc. Itē in ipso negotio p̄ns ad q̄b̄ referē hoc p̄ eplam q̄m ter abfentes mittit. vt. j. de obl. ex cōsensu. §. si. Jde z si alio modo munitur auctozet. vt. ff. e. l. i. §. h. z seq.

Si inter tutore. **Caus.** **S**ed po. ca. in quarta p̄e Dñe iā vidi quali debeat interponi tu. auc. dicatis mi

chi modo: si aliq̄s iudiciū agendū sit inter tutore z pu- pillū q̄d iuris est in casu isto: Ad hoc impe. dicit. Ani- ce si iudiciū inter tutore z pupillū agendū sit in casu isto nō pretorius tutor: vt olim cōsuevit fieri constitue- tur: sed loco eius curatoz dabitur interueniēte ipso cu- ratore iudiciū peraget: z finito iudicio desinet esse cu- rator. Et hec in quarta parte d̄- cūtur vlḡ in fi. ij.

Si iter tutore pupillū ve iudiciū agendū sit: quia ip- se tutor in rem suaz auctoz esse non potest: non p̄torius tutor: vt olim! constituitur: sed curatoz locū ei⁹ dat⁹. quo curatore interueniente iudiciū peragit: z eo pacto curatoz esse desinit.

Tutela finitur puberta- te pupilli: que i masculo est statim completo. r̄iij. anno in femina. xij. **Arretinus.**

Tutela finitur puberta- te pupilli: que i masculo est statim completo. r̄iij. anno in femina. xij. **Arretinus.**

Tutela finitur puberta- te pupilli: que i masculo est statim completo. r̄iij. anno in femina. xij. **Arretinus.**

ff. de admi. tu. l. cū curatore. z. C. de admi. tu. l. ij. z. l. rō- nes. Sed certe nec alie vident interim posse intendi. vt. ff. de tu. z ra. dis. l. sed non dant. Sed illud intelligo vt impleat exerceat nō dant. sed p̄ procuratore sic. vt hic b̄z. Item nunquid h̄c correctā sunt hodie p̄ autē. vt in aut. vt h̄ qui ob. fe. phi. ha. res mi. §. j. col. vj. cum null⁹ creditor vel debitor possit esse tutor vel curatoz: Rñ. sic nisi in tutore testamenario in quo poterit ad- huc hodie hic. §. loquitur: cū fides talis tutoris ab ipso te- statore sit cōprobata. vt. l. de sarida. tu. vel cura. §. j. et C. de epali. audien. de creatiōib⁹. **T** Vel idem in eo q̄b̄ in alijs. vt in p̄dicto autē. d̄rim⁹: s̄ magis credo cō- trariū. vt d̄rim⁹. In d. aut. vt h̄ qui ob. fe. phi. ha. res mi. §. j. **Adiuro.** Qu si creditor vel debitor possit esse tutor: testamentarius eo q̄ fides ei⁹ est approbata: ea- dem ratione poterit esse tutor: dar⁹ ex inquisitionē z certa sciētia: cum ei⁹ fides etiā approbata sit. Dicat ergo q̄ nullus creditor vel debitor pōt esse tutor de q̄ cumq̄ loq̄mur. Nec obstant dicta iura: quia talis ap- probatus videtur quo ad satisfationē euitandā / non quo ad ea que dicitur in p̄dicto autē. vt h̄ q̄ obli. se per phi. ha. res mi. §. j. Item z circa reales actiōes hunc §. hodie facimus loquū: cū in eis non sit obligatio. vñ autē. alias actio cessat. vt. ij. de act. §. j.

In rē suā. z pupilli que sua dicitur cū bene ad- ministrat. vt. ff. de furis. l. interdum. §. qui tutelā. **A**uctor esse nō pōt. **F**acit ad hoc. ff. de verb. sig. l. quod d̄rim⁹. z. C. ne. ne quis in sua causa. l. vna. **E**t C. de testibus. l. oibus. z. ff. e. l. v. j. rñ. **A**rgu. contra. C. d̄ fidei cō. l. si. ibi. cū ipse sibi iudex ex testis zc. Sol. ibi s̄ proprie dicit iudex z testis. Ratio aut̄ tertus p̄ntis ē: quia lequere vt in eodē negotio esset quis actor z re⁹ quod est in d̄ueniens vt patet per iura p̄io inducta.

Ut olim. nam olim in tali casu dabatur tutor p̄- torius: quod hodie non est. vt hic dicitur.

Sed curatoz. C. de in lit. dā. cu. l. j.

Datur etiā inuito. vt. ff. de tut. l. iij. §. idē casti⁹.

Et ep. scilicet iudicio.

Quōd modis zc. **D**ictū ē de ingressu tutelaz z. §. i. j. de p̄gressu. restat de sine sicut est in opib⁹ na- ture ingressus: p̄gressus z finis. **Arretinus.** Notandū est q̄ modi q̄ tutelā finiri faciūt sūt octo: z ad istos oēs

Sed curatoz. C. de in lit. dā. cu. l. j.

Datur etiā inuito. vt. ff. de tut. l. iij. §. idē casti⁹.

Et ep. scilicet iudicio.

Quōd modis zc. **D**ictū ē de ingressu tutelaz z. §. i. j. de p̄gressu. restat de sine sicut est in opib⁹ na- ture ingressus: p̄gressus z finis. **Arretinus.** Notandū est q̄ modi q̄ tutelā finiri faciūt sūt octo: z ad istos oēs

quarta parte d̄- cūtur vlḡ in fi. ij. **S**i iter. Tu d̄iciū. s̄ rei v̄dica tionis vel alteri⁹ p̄sonalis vel real- is actionis: p̄er actionē tutelē q̄ cōtra tutore erit dāda. q̄ durate of- ficio nō datur. vt ff. de tu. z ra. di. ni si finita. §. si. z. l. si cum adpuc. z idē in v̄tū ḡnali ne- gociorū gestorū. que dat̄ cōtra cu- ratore adultis vt

Judiciū v̄tū inē tutore pupillū possit. ēē

Et ista est cōis opi. te: statore sci uent nō si igno- rauerit s̄z Ang. p̄t tamē in p̄sequēti- am etiā ad p̄pā am aus- ctoria z tem aus- ctoria z sibi sol- uere ac tradere rē debi- taz etiā imobilē sine iuz dice. vt l. fistulal ff. de cō- trahēdi. emp̄. Cont̄- nuatio. Tutela multis modis f̄i- nitur.

Cōtra r̄iū z ia. q̄ pot̄ toz r̄i si ne tuto ris au- ctoria te quaz supplet iudicijs p̄sentia vt not. bal. i. §. ut facta in ti. de pace iu- ra. fir.

87

alij modi possunt reduci. Et sunt hujusmodi. Suspicio. quando tutor remouetur tanquam suspectus. Crimen: quando propter crimen deponatur: vel in seruitutem redigitur. Mors naturalis pupilli vel tutoris. Condicio adimpleta. Status. scilicet capitis diminutio ubi status mutatur. ut quando caput ab hostibus: vel arrogatur. Etas. scilicet pubertas. Tempus adueniens. scilicet si ad certum tempus datus sit tutor et sit finitum ipsum. Causa quando propter aliquam causam tutor excusatur. Unde si suscipio: crimen: mors: condicio: status: etas. Tempus: causa: solent tutelam ponere metas.

Dupilli pupillique cum puberes esse ceperint a tutela liberantur. Pubertate autem veteres quidem non solum ex annis sed etiam ex habitus corporis in masculis existimari volebant. Aetate autem maiestas dignum esse castitate nostrorum temporum existimamus bene putauit: quod in feminis etiam antiquis impudicus esse vitium esse: id est inspectio nunc habitudinis corporis: hoc

tutor. Septimum est si moriatur pupillus vel tutor. Octauum est si tutor patriam maximam vel minimam capere dimittit. quia cuiuscumque generis tutor sit definit esse tutor. Quid autem si patriam tutor minimam capitis diminutionem: puta quia ad arrogandum se dederit: an desinat esse tutor? Ratione si legitimum erat tutor bene desinit esse tutor: si erat testamentarius vel datus tunc non desinit esse tutor. Nonnus modus finit de iure est si pupillus patriam quamcumque capere dimittit. Quibus de minima habuimus. Si in secundo modo. Decimum si alicui pupillo datus sit tutor in testamentum hoc facta ut esset tutor usque ad certum tempus puta usque ad pascha Nam adueniente pascha desinit esse tutor. Undecimum

est si a tutela remoueat tanquam suspectus. ut. j. de suspec. tu. et cu. p. to. Duodecimum si iusta ex causa se excusauerit a tutela. quam iam inceperat administrare. ut. j. de excep. tu. per totum.

Pupilli. No. q. pupilli sunt qui de parte patris impuberem exerunt: vel morte vel emancipatione. ut. ff. de h. si. gni. l. pupilli. j. rñ. licet improprie dicatur aliqui pupilli qui est in parte. ut. ff. de h. obli. l. si. g. si pupilli. Accur. b. Ex habitu. i. aspectu viri haberet barbam unam vel alteram ut. j. in iur. et facit. ff. de iunio. l. minor. xxy. an. Ibi adito prout ex aspectu etc. Et nota. p. opi. mar. qui si conscientiam dicebat iudicem debere iudicare. et facit. ff. de feri. l. i. in fi. et ff. de iur. reg. l. si irruptione. g. si. ac.

Adicio. Vide in canonista notata. p. glo. in c. j. extra de offi. ord. et de of. et po. iudi. dele. c. pastoralis. g. quia pro. in notula. Argu. contra huc. ubi glo. claudit iudicem finem allegata et probata debere in nomine dicitur iudicare: et conscientiam lesa deponere. Et ibi recitat illud dictum psal. migraphi. Trepidauerunt timore ubi non erat timor. Facit etiam glo. in g. si minus. j. de act. Opiniones in hac materia varie varijs in doctoribus inueniunt diuersa uerba dantibus consilia. Sed inter cetera videtur conscientie tuti consilium Cepole quod inter suas cautelas primum procurat inquit in dicitur in tali constituitur anxietate apud accusatum ut alium in ipso iudicis locum surrogari petat: ipsum eundem iudicem in teste. se p. dicitur allegando: et eo pacto iudex a iudicando officio causa testimonij remouetur deponet pro accusato que sibi dicitur conscientia contra quam facere est ad gehennam edificare. c. lras. de resti. spolia. Consilium istud quod reuera tutissimum putatur fundamentum huius. ex. c. dilecto extra de testibus. Adde quod do. Ab. pa. post io. cal. in ca. pastoralis. in pe. ecli. extra. de of. de leg. et q. si. p. bet aliquem commisisse homicidium vel alio maleficio. et iudex scit quod non commisit: iudex non potest eum condempnare. nec eam delegare. nec remittere ad suspicionem siue hemeter suspicatur quod ex hac remissione iste damnaret: sed debet supplere quod sicut pupillus non debet contra conscientiam sua obedire superioribus: ita nec iudex debet contra conscientiam suam ferre excitationem superiorum. quod videtur in consilio Cepole. b. hoc etiam. scilicet q. sit iudicandum pro aspectu impudicium. c. Constitutio. ut. C. quando tu. vel cur. ee. desi. l. si. d. Credant. facit ad hoc. s. de nup. j. respon.

Pupilli

Judicare an iudex debeat finem conscientiam.

ps. xij.

Verfus

diuisio.

q.

a **C** Itē. Adhuc impuberes. i. in pupillari etate adhuc existeres. vt hic. et ff. de adop. nec ei. s. eoz. 2 hoc cum consensu oim tutorum. vt. C. de aut. p. i. l. fi.

b **C** Redigat. Et in gratitudine si sit doli capax. nō autem ex venditione: quia nō (nisi sit maior. vt. annis) potest pervenditionem fieri seruus. vt. s. d. iure glo. s. pe. Contra est. C. de inoff. test. l. si quis. s. fi. S3 ibi de eo dicit qui doli capax nō est.

c **C** Sed et si. Certam. i. specifi carā. vt qñ titius erit consul.

d **C** Testamento. Nota q dicitur testamento: nā a lege vel iudice non fit. vt. ff. de regu. iur. l. actus.

e **C** Sicut. Mor. re. Naturali: naz d. ciuili iā dicit. s. p. i. l. vbi dicit de deponato et suo facta per ingratitudines: qz mox oia soluit neduz tutela. vt i aut. d. nup. s. deinceps. colla. iij.

f **C** S3. Liber tas. 2 tūc maria. vt. s. de ca. di. s. maxima.

g **C** Ciuitas. Et tūc media. vt. s. d. ca. di. s. minor.

h **C** Ois tutela. Et iā testamentaria vel danua cuz ea q sūt iuris naturalis tollātur. vt. s. de ca. di. s. qd aut. **Aditio.** In cauda gloie est falsa. qz naturalia sūt imitabilia. vt. s. de iure natur. s. pe. Preterea capitis diminutio est de iure ciuili. vt. s. de leg. agnato. tute. s. fi. igit nō potest tollere iura naturalia. nō ob. s. q. aut. qz ibi tollit ius succedēdū: qd est de iure ciuili. vt. l. i. ij. et. ij. ff. de peri. here. nō aut iura sūgnis. vt. ibi. no. 2 sic rō glo. nō est bona. Angelus Aretinus.

i **C** Si se in adoptione. S3 emācipatiōe filij legita tutela nō finit: qz filiusfamilias legitim⁹ tutor eē non p̄r. cū. l. p̄r. eū p̄cedat. vt. s. d. ca. di. s. fi. nisi i casu: vt cuz manumittit filiū matnū delatū sibi. vt. s. d. legi. pa. tu. s. (2) tunc defertur cum sui iuris erit. vt. ff. familie heres. si marit⁹. **Aditio (1)** Qd pōt saltē cū p̄sensu patris fm Jaso. qz ius Jo. fab. 2 Ange. teneant indistincte 3 per. l. fi. s. filius aut. C. de bo. q. lib. Et si hoc casu. glo. intelligit tutela p̄di. per emācipatiōe etiam rep̄hendit: cū tunc nō ius agnationis: sed patronatus tñ consideretur. vt. s. de legi. pa. tu. per totum. Ange.

k **C** Legitia. S3 qre hec legitia tñ p̄r. Rñ. qz agnatio p̄r. mima capitis diminutiōe. vt. s. de legi. ag. tu. s. fi. et legitia inf agnatos tñ p̄sistit. vt. s. d. legi. ag. tu. i. niso. **Adit.** Dicit qz hodie hoc nō p̄cedit: quia cognat⁹ sicut agnat⁹ defert tutela. vt. no. gl. s. d. legi. ag. tu. s. fi. s3 cū

Nota omnia soluit.

is licet capite minutus remaneat cognatus vt ibi habet. ergo tutela pōt deferrī. facit. l. i. et qd ibi Bartho. ff. de legi. tu.

l **C** Cetera. s. testamētaria: 2 danua fm. M. v. 330. **m** **C** 3 mima sit. Ut qz def i arrogatione. vt. s. e. s. **n** **C** Pretea. Ad certū. Idē si ad certū tps. s. ad cōditione. vt. s. e. s.

mima sit: oēs tutelas tollit. **C** Temporalis tutela tempore aduentūte finitur.

C Preterea q ad certū tempus testō danf tutores finito eo deponunt tutelam.

C Qui remouētur a tutela propter suspicionem: vel qui in perpetuū excusant tutores esse desinūt. Aretinus.

C Desinūt autē tutores eē q vel remouent a tutela ob id q suspecti vli sūt: vel qui ex iusta causa sese excusant et onus admīnistrande tutelae deponunt secūdū ea que inferius p̄ponemus.

C De curatoribus.

C Curatores danf adultis vix ad vicesimū quintū annū cōpletū: 2 ab illis magistratib⁹ a quib⁹ tutores: nō aut testamētō danf. **C** Vati tñ cōfirmant: iuris aut nō dan tur nisi ad litem.

M Aculi quidez puberes 2 femine vīripotētes vsqz ad

ciū. vt. s. titu. i. s. fi. Itē curatores alioz: vt. i. tit. i. s. furio si. et. s. sed ex mente capris. tūc desinūt quando sanam mentem p̄dicte p̄one recipiunt. vt. ff. de cur. fur. l. i. s. i. et. s. fi. **Aditio.** Nota q eisdem modis quibus finitur tutela finit etiam auctoritas officij adiuncti tutori quod est in multis casibus. vt. i. tit. i. s. inter: dum. in verbo. idoneus. 2 in. l. ponit. et in. l. propter. C. in qui. cau. tuto. et cu. da. ab his. Nam finito officio p̄ncipalis: etiā finit illd coadiutoris adiuncti. l. i. c. qñ tu. vel cu. esse desi. et ideo coadiutor dat⁹ debili vel suspecto ep̄o de quo in ca. venerabili. extra de offi. dele. desi. nec morte p̄elari esse. per. d. l. i. s. 3.

C De curatoribus. **C** Finita tutela pupilli indigent curatoribus. ideo de iplis subdit. Jo. fab.

M Aculi. **C** Totus iste titulus diuidit in tres pres principales. primo ponit de curatoribus danis puberibus. Secundo de danis illis qui laborant aliquo modo vel vitio. Tertio de curatoribus danis pupillis. Secunda ibi: furiosi. Tertia ibi: interdum. Itē prima pars diuiditur in tres partes. primo qualiter puberibus dantur curatores. Secundo a quibus dantur. Tertio an mutus quis cogatur curatorem accipere. Secunda ibi: dantur. Tertia ibi: Item in iuri. Aretinus.

ditione. vt. s. e. s. sed 2 si. q. cōditio ad esse 2 ad nō eē se h̄re p̄r. vt. i. d. h. ob. s. cōditiones. **C** Desinunt. Excusant. s. in ppe tui: vt qz mutus. quod dicit vt. ff. de mmo. l. vey. s. ex facto. nā si ad tps nō desinūt eē tutores: vt. i. de excu. tu. 2 cu. s. itez qui rei publice. **C** Inferi. vt Cura. j. de suspic. tuto. qñ finit p̄ totū. 2. j. b. excu. s. tu. 2 cura. p. to. rū. Et nota q eisdē modis finitur cura si qz habes ant pupilli curatores: 2 eodē tpe vt. C. qñ tu. vt. cu. esse de. l. i. Adultorū vero curatores: tunc finitur cum virilē vigorē cōpleuerit minor. ff. xv. annoz. vt. ff. de mi. l. i. in fi. 2. j. ti. i. s. rñ. nisi ad certam causā vel specie fuerint dati. nā 2 tūc finito negotio finit officium. vt. s. titu. i. s. fi. Itē curatores alioz: vt. i. tit. i. s. furio si. et. s. sed ex mente capris. tūc desinūt quando sanam mentem p̄dicte p̄one recipiunt. vt. ff. de cur. fur. l. i. s. i. et. s. fi. **Aditio.** Nota q eisdem modis quibus finitur tutela finit etiam auctoritas officij adiuncti tutori quod est in multis casibus. vt. i. tit. i. s. inter: dum. in verbo. idoneus. 2 in. l. ponit. et in. l. propter. C. in qui. cau. tuto. et cu. da. ab his. Nam finito officio p̄ncipalis: etiā finit illd coadiutoris adiuncti. l. i. c. qñ tu. vel cu. esse desi. et ideo coadiutor dat⁹ debili vel suspecto ep̄o de quo in ca. venerabili. extra de offi. dele. desi. nec morte p̄elari esse. per. d. l. i. s. 3.

Conti nuatio. diuisio.

Dantur aut. **Causa.** Done igit sic ca. Dne vos vultis tractare de cura. dicaris ergo michi in qbus da tur cu. rylqz ad quatū tps. Ad hoc rñ. ipe. Amice: mal culis puberibz r feminis vtrporētibz a tpe pubertas tis q a tutela liberat dant cu. vlyz ad. rrv. an. cōpletū. Licer ei hmōi pstone puberes sint adhuc nichilominz

eratis talis sunt: vt sua negocia re cre administrare si possint. Et hoc in pma pre. Sed po. ca. in. ij. Dne tā video qbz dāt tu. dicat: mō mi- chi a qbus dant? Et rñ. ipe. q cur. ab eisdē magfari bus dāt a qbz tu. r in hoc pueniūt tu. r. cu. lz certe in alijs differūt: q lz tu. r. tēhō dant: cu. aut tēhō dari nō pōt. Si tñ de fa- cto dat? fuerit cu rator pfirmat ex mīa psonis i vide: rē pñdis mīa in puicia. Itē iuri adolecentes non ppullunt cura. ac cipe: lz sēc? sit i pu pillis: r hoc verū est q adultū iuri

nō cōpellunt curatores accipe pter qz ad litē. Tūc em̄ inuū cogunt: lz tutor ad certā causam dari nō potest. a **Uicelimum quintū annū. nisi impetrent a pūnci pe venā etatis: masculi in. rrv. annis. femine in. rrv. ij. vi. c. de his qui ve. eta. impe. l. i. et. ij. b** **Ad gūlraibus. i. a. ptoze: pñdis. pconsule. pteso: cto egypri. r. ff. de tu. et. cu. da. ab his. l. i. Item a pteso vrbis et a defenfoze ciuitatis. vel iuridico alexan- drie. vt. s. de attil. tu. s. pe. als. fi. et in aut. de defen. ci- ui. s. nulla. coll. iij. et. ff. de offi. pte. vrb. l. i. s. item solēt.**

c Sed datus. de facto. **d** Pretoris. l. in vrbis. **e** Presidis. in prouincia. **f** Non accipiūt. Secz in tutore. vt. ff. d. tuto. r. cu. da. l. nec nō. r. b. tute. l. ij. vrb. d. r. s. b. tute. s. e. aut. Itē vt. ff. d. mio. l. i. s. i. ff. s. qz ibi dñt nō pmuti eis adultz res suas an. rrv. an. veyz evi sint rata q sūt p eos: pmutū tñ. vt hic: lz restituit. vt ibi. et. j. de act. s. fi. qz agens. s

In litē. tūc ei cogit. s. pupillz in litē nō cogit. vt. ff. d. tute. l. qz s. si pupillz. qz expone. vt ibi. Addi. qz. Et nā si sit actor sūm Ang. r. Ja. h. r. i. s. j. s. b. tute. gl. et Bar. in di. s. si pupillz tenent. Et no. q ipe curatoz nō cogit nisi ex cā. vt. l. ij. s. itē dñt. ff. d. cur. bo. d. s. r. d. z esse pñens. r. lz de pñentidine. nō conficiat inuētarium sūsdar tamen ad instar. tu. Ange.

h Curatoz q. d. non dubites. de hoc. licet aliud sit in tutore. vt. s. qui da. tu. pol. s. certe. **i** Furiosi quoqz. **Causa.** Hic incipit. iij. ps in qua sic po. ca. Dne tā video qbuz dant cura. rōne mīnozas etatis: r a qbz dant. nū qd sūt aliqz aliqz qbz dant cura. rīder q sic. Nā quāda sūt qbz dant cura. rōne inoadi- nari q lly vel rōne morbi: lz sint maiorzes. rrv. an. Fur- riosi em̄ r. pdigi qbus legitime etatis sint: tñ sunt i cu

ratione agnatoz ex lege duodecim tabulaz. Deficiēz- tibus aut agnatz solēt pfecti vrbis vel ptozes in pfectū agnatoz curatores dare. In puincia nō pñides ex in- quisiōne. Et nō solū istis psonis curatores dāt: lz et mēte captis r surdis r mutis: r illis q ppetuo morbo laborat: qui suis rebz admīstrādis supesse nō pnt cu- ratores dādi sūt

Furiosi quoqz r pdigi lz maiorzes. rrv. anis sint: tñ in curatiōe sūt agnatoz ex lege duodeci tabulaz. Sz kō solēt rōne pfecti vrbis vlt pto res: r in puincijs pñides ex inquisitiōe eis dare curato- res. Sed r mente captis / et surdis r mutis r qui perpe tuo morbo laborant (qz rebz suis supesse non possunt) curatores dandū sunt.

Si tutor pupilli cuiuscūqz generis sit nō est idoneus: vel si ad tps excusatur: dāt pupillo etiam curator.

Interdū aut r pupilli cu ratores accipiunt: vtputa si legitimus tutor non sit idoneus: quoniam habenti tu torem: tutor dari nō potest.

de cura. fur. l. i. s. j. **Wādī. s. ab his quos modo in supiori. s. dirmz. Bal. s. z interdi- cto ad mīstrā- tois sub uemēs tu. dari non pōt. habenti enim tutore alius tu. nō da- tur. Et non solū in subsidiū legitimi tutozis datur cu. sed etiā quādoqz in defectum testamētarij vel datui datur cura. si em̄ tu. testamētarius vel a pterozē vel a pteside datus nō sit idoneus ad admīstrationē: frau- dulenter tñ negocia pupilli admīstrat: solēt ei in sub- sidium curator adiungi. Itē in locū tutozis qui nō in- terdū rōnabili causa excusāt solēt curatores surrogari. Itēz si tutor aliqua aduersa valitudine vel alia necessitate fuerit impeditus: vt negocia pupilli sit admīstrare non possit: r ipse pupillus vel ab sit vel infans sit: po- terit pteroz in vrbis vel pteses in prouincia: quem velit pteroz periculo ipsius tutozis r cetero suo pupillo con- sultuere.**

Interdū nō sit idoneus: vel rōne pauprtatis vel quia non est indultrosus vt decet: fidelis tamē est r diligens: als repellere pxtus. vt. i. de suspes. tu. s. de suspec. tu. s. de suspec. tu. l. pteratis. Et bñ dico curato- res et non tutozes: qm̄ r. c.

Dari nō potest. Fallit hec regula in casibus sex. vt si detur tutor loco tutozis surdi vel muti vel furio- si. vt. ff. de tutel. l. pñi. Itē et si habet tutore ratiōe rerum vni prouincie poterit habere alium rōne r rē r quas habet in alia puincia. vt. ff. de ex. tu. tuto. l. ppter- litem. als. l. licet. s. fi. et. c. in quibus ca. tu. ha. da. tu. pol. l. i. Itē et m. xer. anteqz nubar tutrix epistēs aliū

Et e- runt tūc duo a- ctus m̄ Bal. s. z interdi- cto ad mīstrā- tois sub uemēs tu. pdiga- luat. Et de- cretum subuēi- ens era ti. et qñ natura- lis cā ac cidentia li ppon- deret: r ecōtra. vrb. i. s. pmissuz in gl. ij. s. de tu tel. Qd ē verū in habēre, diluci- da irerz ual. vt. l. e. j.

Furiosi qz r pdigi. No. hos duos accipe cura torem a lege. alij oēs sūt dari: vt caute hic colligit r. j. p. s. r. c. de episco. audi. l. de creatōibz. Acc. k Sed solēt. scz agnatz deficiē tibz: vel nō habili bus cōstitūis. vt c. b. cu. fu. l. in au- tem testm̄. l Dare cura tores: r hoc rōne furous vel demē tie: nisi iste pstone sint mīnozes. rrv. anis: et tūc rōne etarz tutozes vel curatozes recipi- unt: vt. ff. d. tute. qz. s. quod aūr. Et e- runt tūc duo a- ctus m̄

Tuto- res a qz bus iudicibus dantur.

nō solū petit tutorem dari. vt in aut. de nup. §. si vero tutelam. §. si. et Sed ratio est quia abire nunc speratur. vt. C. cōmuni a l. post de le. l. fina. §. ij. Item et quādo ad tempus est relega scripturuz tus vel excusatus vel remotus: nā interim tutor dat. ff. de ex. vt. C. in quibus ca. tu. ha. l. penulti. Item si quis tutor cu. tu. se sit apud hostes non vt fuus: sed vt legatus vel trās-

cus i p fuga alius datur petuo vt. ff. de tutel. l. si furioso quis tutor. Itē si republice causa ablit potest alius dari. vt. ff. de tutel. l. que sitū. r. ff. de suspic. tuto. l. iij. §. si quis ablit tūrus. Sed fm Pla. in his oibus casib⁹ tutor p curatore accipitur: r hec regula non fallit. Sed cū litema in omnibus supradictis legibus de tutore faciatur mentionem: ab ea nō discedam⁹. m⁹. vt. ff. de le. iij.

Item a si testamento datus tutor: vel a pretore aut preside idoneus b non sit ad administratiōem: nec tamē fraudulentē negocia admistrat: solet ei curator adiū gi. **Item** loco tutorum q non in perpetuum sed ad tempus a tutela excusantur/ solent curatores dari.

Si pupillus sit infans vt absens: r tutor infirmitate: vel alia necessitate impeditur: potest actor pupillo constitui. Aret.

Tutor qre dari nequit hñt tutorem.

Tutores pot terit plures pupill⁹ hñe.

Argm a p rō sē sū ē val dū: nisi i duob⁹ casib⁹.

Item si tutor aduersa valitudine: vel alia necessitate impeditur ad minus negocia pupilli administrare possit: r pupillus vel absens: vel infans sit: quem vellet actor rem: periculo ipsius tutoris pretor: vel qui puincie perit decreto constituet.

De satisfatione tutorum vel curatorum. **Tutores et curatores tenentur satisficere: nisi fuerint testamentarij: vel datui ex inquisitione.**

ista duo que hic in textu ponuntur. videlicet q sit absens et infans exiguntur vt ex necessitate actor constituantur. si autem pupillus est presens vel maior infante: tunc ex voluntate actoris potest aliqua causa saltem voluntaria: dummodo iusta vel honesta allegetur. Angelus.

Uelit. Scilicet tutor. **Actores.** Qui hic dicitur actor: alias adiutor: dicitur. vt. ff. de tutel. l. soler. alias curator. vt. ff. de tutor. r curato. datus ab his. l. in omnem. alias procurator. vt C. de procura. l. neq. Et nota hic varia nomina eorum qui aliorum facta agunt. vt actor: vt hic iam dictum est. **Item** tutor qui datur pupillis. §. de tutel. §. est autem. **Item** curator qui datur adultis: vel etiam furiosis: vel similibus. vt. §. eo. in principio. et §. furiosi. et §. sed et mente captis. **Item** procurator qui aliena gerit negocia cum mandato vt. ff. de procurato. l. i. **Item** negotiorum gestor: qui sine mandato gerit. vt §. de obligato. et quasi contract. §. i. **Item** conomus cui res ecclesiastica gubernanda mandatur ab episcopo cum consensu fratrum vel capituli. vt. C. de sacrosanc. eccle. l. iubemus. et. C. de episcopo et clero. l. omnes. §. hunc enim proculdubio. alias est. §. nichilominus. verficu. hunc enim sine dubio. **Item** idem dicitur hypocrisarius. vt in autent. quomodo opoite. episcopo. non aliter. et. §. neq. autem. et. §. si vero vt presertim. **Item** syndicus qui sic grece dicitur. latine singulorum dicens causas. vt. ff. de muner. et hono. l. munerum. §. defensores. Quandoq. tamen actor r syndicus pro eodem ponuntur. vt. ff. quod cuiusq. vniuer. l. i. §. quibus. et. §. penulti. et. l. item eorum. §. actori. ff. acti ad hoc. ff. de acto. tuto. vel curato. per totum. Uel etiam dic q differunt: vt ibi notatur. scilicet in dicta. l. i. quod cuiusq. vniuersitatis r. **Admo.** hodie tamen non sit differentia in nomine. vt in ca. peritio. de procurato. Ange.

De satisfatione tutorum. Ista rubrica sic continentur. Dicitur est supra de tutoribus r curatoribus et quipsi tenentur satisficere ideo videndum est de satisfatione tutorum et curatorum eorūdem. Pocus.

Curator. Procurator. Negotiorum gestor. Conomus. Hypocrisarius. Syndicus.

est: vel sua maiorā negocia habet ptractare: vel alias similes necessitates. vt. ff. procu. l. filiusfamilias. §. si. r l. se. et. l. post litem. et. l. se. vsq. ad. l. q omnia. **¶** Et nisi huiusmodi necessitas sit non potest fin quofdas. vt. C. qui da. tuto. vel curato. pos. l. curatorem. et. l. curato. immo certe r si quecumq. alia sit iusta quoquo modo.

vt. ff. de administ. tuto. decreto. r hec eadē sunt in curatore. vt. C. de appella. si actor. **Admo.** §. 3. de est ppter inimicitias: nisi essent capitales. quia tūc esset tutor remotus. Ange. **¶** Absit. Si enim presens sit et habet intellectum etiam procuratorem cū auctoritate tutoris facere potest. vt C. de procuratoribus. lege neq. **Admo.** Dic q

etiam si tutor sit actor. Bar. et. Di. in dicta. l. i. decreta teneant q possit etiam hñ aliq. ca.

etiam si tutor sit actor. Bar. et. Di. in dicta. l. i. decreta teneant q possit etiam hñ aliq. ca.

etiam si tutor sit actor. Bar. et. Di. in dicta. l. i. decreta teneant q possit etiam hñ aliq. ca.

etiam si tutor sit actor. Bar. et. Di. in dicta. l. i. decreta teneant q possit etiam hñ aliq. ca.

etiam si tutor sit actor. Bar. et. Di. in dicta. l. i. decreta teneant q possit etiam hñ aliq. ca.

etiam si tutor sit actor. Bar. et. Di. in dicta. l. i. decreta teneant q possit etiam hñ aliq. ca.

diu isso. **D** Et tamen. **T**otus iste titulus dividitur in tres partes principales. Primo ponitur que teneant satisficere et qui non. Secundo quod illi qui non teneant satisficere si satisficere preferunt sociam administrationis. Tertio que officiales teneant de satisfactione non exacta vel non idonea. Secunda ibi. Sed et si. Tertio ibi. Sciendum. Item prima subdividitur in duas partes. Nam primo ponitur regulam. Secundo ponitur duas fallentias. Secunda ibi. Sed hoc fit.

N De th. **C**ausa. **P**o. igitur sic ea. in prima parte. Dicitur quod qualis datur vel cu. nunquid ad libitum suum res pupillo vel adultorum sine metu pculi potest administrare. R. n. imp. q. no. No. et tu. vel cu. res pupillo vel adultorum vel curatorum qui curatores sunt. aut in totum pculi. aut in parte dimittuntur: curatores tamen tutorum et curatores satisficere debent re pupilli satisficere. Sed po. in scda. Dicitur nunquid hoc generaliter q. oes tutores et cu. indistincte ad pculic satisfactionis impositionem teneant. R. n. q. no. Na. certe hoc q. dicitur tutor. vel cu. debere satisficere non est ppetuum. Na. tu. res. no. datur hmoi satisficationem p stare no. cogit. Et hoc tali ratione: q. fides et diligentia eorum a testatore q. eos in testamento dedit. sicut pbat. v. f. Idem dico in tuto. cu. inquisitione a iudice datur. Nam certe illi similiter hmoi satisfactione non onerantur: quia idonei electi sunt.

A De th. **D**iximus dandos tutores vel curatores **b** Consumant. i. totum. (rone. etas. ne th. zc. Acc. **c** Diminuantur. pro parte. **d** Pretor. sic et pfecto. vrb. z. ptes. pucic. vt. 3. ti. j. §. ij. **e** Satisficent. R. e. pupilli salua fore. vt. dixim. §. de tutel. §. fi. l. cu. fideiusso. vt. r. re. pupilli salua fore. l. no. quasi. in pncipio. z. ff. de pte. l. i. l. pte. r. z. ff. qui satisfic. cogun. l. j.

f Perpetui. i. gñalit. v. z. als. ppetui. i. gñale. vt. C. de ed. l. edira. als. p tpe. pncip. l. q. d. vita durat. vt. l. de hb. obli. §. ar. l. ita. z. ff. p. locio. l. j. vbi de hoc. **g** Probata e. Idem in curatoribus in testamento datur: licet curatores non dent in testamento regulariter: tñ si datur fuerint confirmant decreto ptois vel pñdis. sic. 3. ti. p. i. §. ij. et tñc liberant a satisficendo vt tutores. vt. hic. z. ff. de con. l. fir. tur. l. si filio. z. l. in pñmado. z. l. se. z. l. vilitate. Sed a satisficendo in dano a matre. vt. ff. de pñt. tur. l. j. ad fi. legis als dano. C. eo. tit. l. j. Sed quare secus? **h** R. n. q. firmu est pñtū Tutor pñt. no. mris. vt. ar. l. qui. al. l. in fi. j. r. z. l. §. iur. §. j. **i** Et quod dicit in testamento idem in tutoribus in codicillis datur dicit. vt. ff. de testam. tute. l. iij. ar. l. iij. z. facit ad hoc. C. de test. de. de creationibus. **k** **l** **m** **n** **o** **p** **q** **r** **s** **t** **u** **v** **w** **x** **y** **z**

h Item ex inquisitione. i. datur a iudice cu inquisi

tionem. vt. §. de attil. tu. §. sed hoc iure. **i** **l** **m** **n** **o** **p** **q** **r** **s** **t** **u** **v** **w** **x** **y** **z**

strare: nisi etiam alius voluerit satisficere. Si aut nullus satisficere: ille solus geret quem testator elegerit / vel maior pars eorum. Et si discordant cogentur a iudice concordare.

Sed si ex testamento vel inquisitione duo pluresve dati fuerint: potest vnus offerre satisfactionem de indēitate pupilli vel adolescentis: et contutor suuvel concurator pferri vt solus administrat. v. l. contutor aut concurator satisficere pponatur ei: vt et ipse solus administrat. Ita q. p se no potest petere satisfactionem a tutore suo vel concuratore sed offerre dicit electioz det concurator: vel tutore suo vtrū

datur cu inquisitione. Item datur in inquisitione vt dictu est. **S**ed si ex testamento. **C**ausa. **H**ic incipit tertia pars in qua sic pono casum. Dixisti michi q. tutores testamentarij cum inquisitione dati non satisficere: nunquid est hoc generaliter verum? R. n. imp. q. non. Nam si duo pluresve tutores in testamento dati fuerint: poterit vnus ex eis offerre satisfactionem de indēitate pupilli contutori vel concuratori suo: si ipse admittit huiusmodi satisfactionem et in administratione preferatur: sed tutor vel cu. non poterit per se a contutore vel concuratore suo hmoi satisfactionem exigere: sed offerre eam debet vt electionem det concuratori vel tutori suo accipere et administrationem ei exponere: vt ipse solus administrare possit: si nullus eorum satisfactionem huiusmodi offerat: tunc si testator in testamento expressit quis in administratione preferri debeat: ille solus administrabit. si vero a testatore de hoc nichil dictum fuerit: tunc quem maior pars eorum idoneum elegerit ille solus administrabit. Sed si ita fuerit q. in electione ipsi tutores: nec aliquatenus per se concordare poterunt pte totam interponere: et aliter idoneum administratozem eligere cōpeller. Idem iuris est in pluribus tutoribus vel cu. ex inquisitione datur: vt videlicet maior pars possit eligere aliquem idoneum qui solus negocia pupilli administrat.

Sed si ex testamento. Duo ponit et vnus casum. **h** **i** **j** **k** **l** **m** **n** **o** **p** **q** **r** **s** **t** **u** **v** **w** **x** **y** **z**

Curator furiosus offi. et cu inquisitione datur ne datur satisficere debet.

Satisficere datur a quo? tu? tutoribus danda e.

Tutorum gna q. tutor dicitur pnt.

diuisio.

nunc prosequitur. f. de testamentariis. sed in si. §. di-
cit de alio. Item hec eade in curatoribus pluribus lo-
cum habent. vt. ff. de admini. tu. l. iij. §. quod in tutori-
bus. Itē quid in legimus. Rñ. idē cum sit eadē ratio
ne de rebus negotia per plures exercentur. vt. ff. de
admi. tu. l. si plures. §. appareat ergo. Unde hñs. S. e.

gn^o expedit cō-
missa negociaplur-
res. **Admo. (1)**
Immo vtrūq; s; z
ange. vsq; ad hñs.
q; si nemo: q; cuz
indefinite loqua-
tur presumit rñ-
dere ad interro-
gata. l. si defensor
§. q; interrogat.
ff. de inf. actio. an.
a. **Uel satis-
dare.** Sic. §. b. iur-
ri. ff. §. alteri. i. ff.
b. **Ascriptū.** f.
in testamento. vt
aliter appareat
eius volūtas cui
denter: q; dicitur
satisfactioe quis
preferri debet: q;
si non fuerit ascri-
ptum: quē maior
pars elegerit: ille
gerere debet.

velit satis accipere vel satis-
dare. **Q;** si nemo eorum
satis offerat: siquidem ascri-
ptū fuerit a testatore q; ge-
rat: ille gerere debet. **Q;** si
nō fuerit ascriptum: quē ma-
ior pars elegerit: ipse gerere d;:
vt edicto pretoris cauetur.
Sin autē ipsi tutores dis-
senserint circa eligendū euz
vel eos qui gerere debēt: p-
tor partes suas interpone-
re debet. **I**dem ē i pluri-
bus ex iniquitate datis cō-
probandum est: id est vt ma-
ior pars eligere possit p quē
administratio fiet.
Qui teneatur accipere sa-
tisfactionem a tutore si non

fore iterponere debeant. Pone modo q; nō fuerit pu-
pillis per tutores bene cautum qualiter in defectū tu-
torū vel fideicomissorū ab eisde receptorum subueniat
ipsis pupillis: Rñ. idē in hoc casu optimū
remediū beneficio legis ipsi pupillis indulget. Scia-
re em̄ debes q; ministratioe sua pupillis vel adultis vt

recepti vel minus idonee: te-
neatur subsidiaria actione: q;
etiam transit ptra heredes.
**Et pot̄ tutor vel curator co-
gi satisficere etiā capere pigno-
ribus. Areti.**

Sciendum autem est nō
solum tutores vel curatores
pupillis et adultis / ceteris-
q; personis ex administra-
tione rerum teneri: sed etiā
in eos qui satisfactionem ac-
cipiunt subsidiariam actio-
nem esse: que vltimū eis pre-
sidiuz possit afferre. **S**ub-
sidiaria autem actio datur
in eos qui vel omnino a tu-
toribus vel curatorib; satisfi-
dari nō curauerint: aut non

furiosis vel ceteris
q; i curatione
sūt ex administra-
tione sua tenet. s;
etiā i magistr^o q;
hñmōi satisficere
nē a tutorib; vel
curatorib; accipi-
unt vñ actio sub-
sidiaria dabit: q;
qdē actio subsidi-
aria vltimum hu-
iusmodi pupillis
vt adultis possit p-
stare subsidiū. Et
hec actio subsidi-
aria si solū aduer-
sus illos cōpetit q;
oīno idonea cau-
tionē a tuo. vel
curatore exponi
passi sūt. Nec so-
lū aduers^o magis-
tr^o daf: s; etiā
tā ex prudētū rñ-
sis q; ex p̄stiuo

Reo

th postu-
lāre vñ
ex eis
l. vel in partea.
rea sunt
agere si
cedente. §. si. z. ff. de testi. l. iij. §. ij. ibi alias numer^o tes-
tium zc. Arg. cōtra. ff. de ser. ruli. p. l. per fundū. z. ff.
si vñ p̄
mumia p. l. f. i. **Admo.** Solutio. Ibi loquitur in
lit diu-
dere et
alij gere
penes vñm insoludum est: possibilis sñm Bal. Uel ibi
re fiet di
loquitur de re cōmuni pluribus vt vniuersis: hic vero
uisio ce
teris in-
uitis p
d. **E**dicto pretoris. quod non habemus.
e. **P**artes suas. i. se z officiales suos z milites iusti-
cie. Sed cur nō cōmittitur fortune: vt alias. C. cōmu-
arg. l. et
de le. l. h. f. rñ. z. j. de lega. §. optionis. Rñ. deo. nō ita al-
terius factū. f. pupilli possūt fortune cōmittere vt suū
fa. her. z
ppium. z cōcor. hñc. ff. de lega. j. huiusmodi. §. si. z. ff.
l. cōdi-
uidūdo
eo. n. l. quotiens duobus. j. respon.
f. **I**dē z in plurib; per oia. vt. §. nisi quia hic a te-
statore nō potuit scribi quis gereret. cum nichil dixe-
rēt de tutela. nā nō darentur ex inquisitione si essent re-
f. **A**ngel^o.
diuilio.

Ministrare: alias em̄ non compellerentur: sed oēs ge-
rere possunt si velint. vt. ff. de admi. tu. si plures. §. n. z
eligiplu-
sic. ff. de pac. l. iur. i. gentium. §. vlt. z. l. maiorem. et. l. p̄e
stium zc. Arg. cōtra. ff. de ser. ruli. p. l. per fundū. z. ff.
si vñ p̄
mumia p. l. f. i. **Admo.** Solutio. Ibi loquitur in
lit diu-
dere et
alij gere
penes vñm insoludum est: possibilis sñm Bal. Uel ibi
re fiet di
loquitur de re cōmuni pluribus vt vniuersis: hic vero
uisio ce
teris in-
uitis p
d. **E**dicto pretoris. quod non habemus.
e. **P**artes suas. i. se z officiales suos z milites iusti-
cie. Sed cur nō cōmittitur fortune: vt alias. C. cōmu-
arg. l. et
de le. l. h. f. rñ. z. j. de lega. §. optionis. Rñ. deo. nō ita al-
terius factū. f. pupilli possūt fortune cōmittere vt suū
fa. her. z
ppium. z cōcor. hñc. ff. de lega. j. huiusmodi. §. si. z. ff.
l. cōdi-
uidūdo
eo. n. l. quotiens duobus. j. respon.
f. **I**dē z in plurib; per oia. vt. §. nisi quia hic a te-
statore nō potuit scribi quis gereret. cum nichil dixe-
rēt de tutela. nā nō darentur ex inquisitione si essent re-
f. **A**ngel^o.
diuilio.

merito in eisde em̄ cōstitutōibus expresse caueat vt tu-
tores vel curatores ad predictam satisfactionem inter-
ponendā per pignozū captionē coherceant. vñ cū ipsi
magistrat^o sibi legis bñficio poterāt ab hñmōi piculo
cauere nō em̄ rñ i ipsi z etiā q; heredes p sua negli-
gētia teneant. Scire tñ dēs q; neq; pfect^o vbiis neq;
p̄les. puicie neq; aliq; ali^o q; ius dandi tutores h; p̄di-
cta actioe subsidiaria pupillis vel adultis vel ceteris i
creatione existētib; tenebunt s; solū hi q; hñmōi satisfi-
dationē accipere solent. Et hec in q̄tra p̄e vsq; in si. ti.
g. **C**eteris. Ut furiosis et mente captis: vt. §. tit. j.
§. furiosi. z. §. sed et mente captis.
h. **A**ccipit. vt magistrat^o. quod dicit vt dixim^o. j. e.
§. neq; autem.

Sis. f. pupillis: et similibus.
Subsidiaria. f. tutore vtilis contra eū q; malū dē. **C**ōtra
derit tutore: vel vtilis negocioz gestoz qñ malū cura rñū tenz
tozē. nam eadē vtilis in magistratū daf. que in admi glo. in l.
mistratozē directa daf: z vsure veniūt vt in p̄ia. vt. ff. de actio. ff.
mgfari. cō. l. fi. z. c. e. l. pe. Subsidiaria autē b; penalis de neg.
apritudine. vt legis aquilie actio b; penalis ap̄ritudis. gel. z. ibi
ne. vt. j. ad. l. aqu. §. hys autē. nā nec illa semp penalis bar. vbi
est. nec hec semp in subsidiū daf: q; qñq; agit a hñq; cō- vide q;
ueniant oēs tutores. vt colligit. ex his que dicitur in sit actio
hac glo. circa si. Quare ad hoc evidētā distingue: aut directa /
fuit vñ tutor vel curator aut plures. p̄mo casu con: z vtilis
uenit p̄ius tutor vel curator: z postea magistrat^o vt Tutor-
hic. Si vero plures: z tūc aut oēs gesserūt tutelā aut res plu-
curam: aut nullus: aut alter tñm. p̄mo casu oēs cōue res et
nūtur ante magistratū. vt. ff. de admi. tu. l. i. §. p. z. mgfari^o.
de magistrat. con. l. duo. In scō idē. vt. ff. de admi. tu. quo or-
si plures. In tertio subdistingue aut fuit diuisa tute: dñe cō-
le administratio p iudicē vel testatore: aut nō. p̄mo ueniri
casu p sua gestioe quilibet tenet: et nō p alterius. et possūt.

Sciendū est autē. **C** hic incipit quarta z vlti-
ma pars in qua sic po. c. Domine iam video in qui-
bus casibus tutores satisfactionem rē pupilli saluam

furiosis vel ceteris
q; i curatione
sūt ex administra-
tione sua tenet. s;
etiā i magistr^o q;
hñmōi satisficere
nē a tutorib; vel
curatorib; accipi-
unt vñ actio sub-
sidiaria dabit: q;
qdē actio subsidi-
aria vltimum hu-
iusmodi pupillis
vt adultis possit p-
stare subsidiū. Et
hec actio subsidi-
aria si solū aduer-
sus illos cōpetit q;
oīno idonea cau-
tionē a tuo. vel
curatore exponi
passi sūt. Nec so-
lū aduers^o magis-
tr^o daf: s; etiā
tā ex prudētū rñ-
sis q; ex p̄stiuo
merito in eisde em̄ cōstitutōibus expresse caueat vt tu-
tores vel curatores ad predictam satisfactionem inter-
ponendā per pignozū captionē coherceant. vñ cū ipsi
magistrat^o sibi legis bñficio poterāt ab hñmōi piculo
cauere nō em̄ rñ i ipsi z etiā q; heredes p sua negli-
gētia teneant. Scire tñ dēs q; neq; pfect^o vbiis neq;
p̄les. puicie neq; aliq; ali^o q; ius dandi tutores h; p̄di-
cta actioe subsidiaria pupillis vel adultis vel ceteris i
creatione existētib; tenebunt s; solū hi q; hñmōi satisfi-
dationē accipere solent. Et hec in q̄tra p̄e vsq; in si. ti.
g. **C**eteris. Ut furiosis et mente captis: vt. §. tit. j.
§. furiosi. z. §. sed et mente captis.
h. **A**ccipit. vt magistrat^o. quod dicit vt dixim^o. j. e.
§. neq; autem.
Sis. f. pupillis: et similibus.
Subsidiaria. f. tutore vtilis contra eū q; malū dē. **C**ōtra
derit tutore: vel vtilis negocioz gestoz qñ malū cura rñū tenz
tozē. nam eadē vtilis in magistratū daf. que in admi glo. in l.
mistratozē directa daf: z vsure veniūt vt in p̄ia. vt. ff. de actio. ff.
mgfari. cō. l. fi. z. c. e. l. pe. Subsidiaria autē b; penalis de neg.
apritudine. vt legis aquilie actio b; penalis ap̄ritudis. gel. z. ibi
ne. vt. j. ad. l. aqu. §. hys autē. nā nec illa semp penalis bar. vbi
est. nec hec semp in subsidiū daf: q; qñq; agit a hñq; cō- vide q;
ueniant oēs tutores. vt colligit. ex his que dicitur in sit actio
hac glo. circa si. Quare ad hoc evidētā distingue: aut directa /
fuit vñ tutor vel curator aut plures. p̄mo casu con: z vtilis
uenit p̄ius tutor vel curator: z postea magistrat^o vt Tutor-
hic. Si vero plures: z tūc aut oēs gesserūt tutelā aut res plu-
curam: aut nullus: aut alter tñm. p̄mo casu oēs cōue res et
nūtur ante magistratū. vt. ff. de admi. tu. l. i. §. p. z. mgfari^o.
de magistrat. con. l. duo. In scō idē. vt. ff. de admi. tu. quo or-
si plures. In tertio subdistingue aut fuit diuisa tute: dñe cō-
le administratio p iudicē vel testatore: aut nō. p̄mo ueniri
casu p sua gestioe quilibet tenet: et nō p alterius. et possūt.

Tutor vnus pro alto re: nec i q: tuor: ca: sibus.

postea magistratus in subsidium. ff. de admini. tuto. l. lucius. §. pe. et. c. de iuri. tu. l. ij. Sed tamen in quattu...

- a Idonee. adverbium est: et facit ad hoc. ff. de mas gistra. conue. l. i. §. sciendum. et §. exigere.
b Que. l. tutele actio subsidiaria. vel negotiorum gestorum. vt diximus.
c Responis. vt. ff. de magistra. conue. l. i. §. sciendum. et l. quod ad heredem.
d Ex constitutionibus. vt. c. de ma. con. l. ij. et in alijs grecis constitutionibus: sed aliter heres tenetur: quia de dolo et lata culpa trā. aliter defunctus qui etiā de leui culpa tenetur. vt. ff. de ma. con. l. non similiter.
e Quibus constitutionibus. scz grecis.
f Cauent. s. rem pupilli saluam fore.
g Coerceantur. s. facit ad hoc. ff. de admit. tut. l. i. §. rñ. et. ff. de dam. infec. l. iij. §. ij. et. ff. de lib. ag. si quis a liberis. §. si quis ex his. et. c. de suspici. tu. l. iij. et. ff. de ven. insp. l. i. §. quid ergo.

Et si differat accipe: re satisf: datione vt expe dire p: cessu. vt hoc on: trāseat ad suc: cessores poterit: in fin dicatu. vt. d. l. i. §. scien diu. Ja.

Supra visum est de tutoribus et curatoribus. vey. Cōtinu atio. quia hi varijs ex causis excusari solent. ideo merito subdit de excusationibus tuto. et curato. por. Uel sic. De excusationibus tutorum vel curatorum nunc dicat quod supra qui. mo. tu. si. pmissit. Secur. Excusant. c. Tot' iste titulus diuidit in sexdecim diuisio

qui satisfactione exigere solent.

De excusationibus tutorum vel curatorum.

Tres liberi romerz quatuor in italia: et quicqz in prouincijs pstant excusationes a tutela vel cura. Adoptiuus ho nō pputat. Nepotes nō in loci filij vocant: nec liberi mortui computantur: nisi si pro republica decesserint. Are tinus.

Excusantur autē tutores: et curatores varijs ex causis. Ple

Sexta ibi. Sed et propter. qualiter excusetur propter paupertatem. Septima ibi. Tres ppter aduersā. qua liter quis excusetur propter infirmitates. Octaua ibi. Similit. quiter excuset. ppter imperitiā s. rā. Nona ibi. Itē si ppter imicitias. q. lit. q. excuset. ppter imicitias. Decima ibi. Item is q. quiter quis excusetur propter controuersiam status. Undecima ibi. Itē maior. quater quis excusetur propter eptatem. Duodecima ibi. Idem et in milite. qualiter excusetur propter militiaz. Decimatercia ibi. Item rome. qualiter excusetur propter exercitum liberalium artium. Decimaquarta ibi. Qui autem. in quantum tempus potest quis se excusare. Decimaquinta ibi. Qui tutelaz. qualiter quis excusetur a cura pupilli sui vel vxoris sue. Decimasexta ibi. Si quis autem. declarat q. falsa excusatio non prodest. Item pma pars diuiditur in quinqz partes. Pmo ponit q. plures et varie cause sunt quibus quis a tutela vel cura excusatur. Secūdo ponit qualiter quis propter liberos excusatur. Tertio quot liberi habent excusare: seu propter quot liberos quis excusetur a tutela vel cura. Quarto fortificat dictum suum per simile rationem annectando. Quinto declarat qui liberi sunt illi qui prestant excusationem. Secunda ibi. plerumqz. Tertia ibi. si enim tres. Quarta ibi. exemplo. Quinta ibi. sed adoptiu. Areti.

Excusantur autem. Casus. c. Pono igitur casum in prima parte. Accessi ad iusti. et ita coram eo pponi. Dñe vos vultis tractare de execu. tu. vel cu. dicatis ergo michi quibus modis excusantur tu. vel cu. ab onere administrationis? Ad hoc respond. ipse. Amice tu. vel cu. varijs modis a tutela vel cura poterunt excusari. Quandoqz enim per numerum liberorum suorum merent excusationē siue hmoi liberi in potestate sunt: siue et emancipati. Si enim tres liberos aliqz habuerit rome superstitios: vel in italia quatuor: vel in prouincia quicqz a tute. vel cu. poterit excusa. et hoc ad modum aliorum numerorum civilium: nō a tutela et cura placuit esse numerum publicum. vnde sicut a ceteris numeribus publicis e. iij.

et quis excusari poterit: ita et ab istis. No. italia vltra prouincias: roma autem vltra italiam privilegiatam. Not. q. tu. vel cu. est munus publicum auctoritate.

a Propter liberos. superstites et incolumes. vt. ff. de vaca. mu. l. ij.

b Emancipati. nisi pater filio emancipato cura tor peratur. tunc enim non excusa tur a cura a emanci pati. vt. ff. eo. ami cillimos. §. fi. +

Et ista e ve rior fm Ange. q. bene q. bene ficio qd habeo ppf te no obeco vri 3 te saltem vbitu p ricipas de eode fecidit Xpo. p. l. si m d. ex cur cuneto. ff. s. mi. als feco vt i. d. l. amissi mos.

Uel dicitur q. faci tura stimulos na turales: tñ bene potest. vt ibi in s nuntur.

Rome. hoc est in ciuitate ro mana vsqz ad ce tesimum miliarium: vt. ff. de offi. pre. vrb. l. i. §. cum vrbem. Accurfi?

Secus si dixisset in vrbem vel in vrbibus: quia vrbis muris cingitur. vt. l. vrbis. ff. de verb. sig. Et quid appellatione ciuitatis vel patrie contineatur: et quid si dicatur arcetum florentia etc. Ange. hic fere mittit.

In prouincijs. Sed nunquid ille prouincie que alias habent ius italie: hoc habebunt? Respon. non quia illud propter tributa conceditur eis. vt. ff. de censu. l. i. et finali.

Munerum. i. oneruz ciuiliu. vt de curionatus: secus si patrimonij sit onus: vt. ff. de va. mu. l. sextu decimum. §. numerus. et. §. que patrimoniorum. et. l. his oneribus. i. rñ. z. C. qui nune. lib. l. i. l. i. r. Item secus in honoribus. vt. ff. de va. mu. l. iij. z. l. in honoribus. Item secus in oneribus q. honoru inhererit. vt. ff. de va. mu. l. sextu decimum. §. numerus.

Publicum. Auctoritate: nam datur in ius. vt C. de decur. l. nullus. l. i. r. z. facit. ff. de verb. sig. l. pupillus. §. munus. z. l. munus proprie. z. ff. de mu. et. ho. l. i. §. si illud. Sed contra. ff. eo. ashlere. §. aurela. Sed non est publicum munus (vt ibi dicitur) vtilitate licet auctoritate: vt hic dicitur: sed vtilitate publicuz est secundario quia expedit reipublice etc. vt. §. de his qui sunt sui vel alieni iuris. §. fin. Item contra. ff. eo. spadonem. §. qui accepit. et. l. non tantum. §. non omnia. Sed licet ibi generaliter remissionem publicozu numerum habuit: tamen ex generali remissione non continetur tutela vel cura fauore pupillorum et aduozorum: sic cur et alias de generali dicto qued in excipiuntur. vt ff. de le. iij. l. vrozem. §. felicissimo. et. ff. de pec. pompo. expedit nius. i. rñ. et. ff. de li. le. laurelio. §. catus.

Sed adoptiuus. **Calus.** In quo sic pone casum. Domine iustissime vos dixisti per liberos quem publicu cu se a tutela vel cura excusari: dicatis michi pro deo an aucte z illud locum habeat indistincte in omnibus liberis? Respon. imperator quod dixi tibi generaliter aliquem per liberos posse excusari: intelligere debes de natura libus et legitimis. Nam adoptiuu liberi patri adoptiuo ad excusationem no sufficiunt vel no proficiunt. Licet enim naturales z legitimi extranee persone a patre naturali nichilominus ad excusationem proficiunt. sed non proficiunt. Et hoc dico ad excusationem. sed bene acq. rebant ei. s. patri adoptiuo: vt hic. z. ff. de va. mu. l. sextum. §. adoptiuu: maxime hodie cum nihil ad

Et si ent gna lis imu tias n expedit nius. i. rñ. et. ff. de li. le. laurelio. §. catus.

Sed adoptiuus. **Calus.** In quo sic pone casum. Domine iustissime vos dixisti per liberos quem publicu cu se a tutela vel cura excusari: dicatis michi pro deo an aucte z illud locum habeat indistincte in omnibus liberis? Respon. imperator quod dixi tibi generaliter aliquem per liberos posse excusari: intelligere debes de natura libus et legitimis. Nam adoptiuu liberi patri adoptiuo ad excusationem no sufficiunt vel no proficiunt. Licet enim naturales z legitimi extranee persone a patre naturali nichilominus ad excusationem proficiunt. sed non proficiunt. Et hoc dico ad excusationem. sed bene acq. rebant ei. s. patri adoptiuo: vt hic. z. ff. de va. mu. l. sextum. §. adoptiuu: maxime hodie cum nihil ad

Non proficiunt. Et hoc dico ad excusationem. sed bene acq. rebant ei. s. patri adoptiuo: vt hic. z. ff. de va. mu. l. sextum. §. adoptiuu: maxime hodie cum nihil ad

patrem adoptiuum transeat. vt. §. de adop. §. hodie. **h** **Naturali** patri. Licet adoptiuo no proficiat. vt. §. de adop. rñ. z. fm hoc puncta ibi dant. Uel dicant in adoptionem naturali patri. id est auo vel proaio: proficiunt. scilicet arrogati: cum transeant in familiam eius. vt. §. de adop. §. sed hodie. in fi. §. et. §. sequenti. et fm hoc

Itez nepotes ex filio proficiunt: vt in locuz patris sui succedunt ex filia nepotes non proficiunt. Filij autē superstites tantu ad tutele vel cure muneris excusationem proficiunt. De functionem non proficiunt.

Sed in bello amissi sunt: que sitū e an proficiunt. Et constat eos solos p. esse qui in acie amittuntur. **h** **h** **e** in q. pro re publica ceciderunt

epites proficiunt: sed nepotes ex filio mortuo auo suo ad excusationem proficiunt: in locuz patris sui mortui succedunt: sed nepotes ex filio post morte ip. filij eiusde patris nepotis auo proficiunt: in ex filia ei p. esse no poterunt. No. q. nepotes quorum sunt in liberor. numero pro vno reputantur ad tra. excusationem.

In locuz patris. Apparet q. eo mortuo tñ proficiat eo autē vno non proficiat: vt hic cu dicit in locum patris. etc. et. C. de his qui numero. l. i. l. iij. et. l. i. r. Sed nuqd omnes loco vnus computant? Respondent quidam q. no. Sed contra dicitur leges expresse: nam loco vnus numerant quocumqz sunt. vt in greca lege. ff. e. l. iij. §. quocumqz. na etiam in successione locorum computant. vt. l. de here. q. ab intest. §. cu filius. ar. ff. de tra. tabu. l. §. §. **Ad**ditio. hoc est mirabile. cuz auis habet a curam z onus ad e. eos: sed ro est q. proficiat patri suoz no debet p. esse duobus. Et facit q. si canonicus habeat duas prebedas in eadē ecclesia: forte ex dispensatione q. non habeat nisi vocem vnus. Joh. fab.

Non proficiunt. Quia non sunt in potestate sua. vt. §. de pa. po. §. si. hęc rō non est bona. vt. §. eo. in pnci. dicit enim de emancipato. vñ dicas non proficiunt auo mater no: quia alij proficiunt. vt. C. de milit. test. l. v. z. fina.

Filij autē. **Calus.** In quo sic figuratur casus. Vidimus superstitis a patre. hucufqz q. liber et nepotes ex filio excusant quem a tuto. vel cura. Sed quero domine iusti an hoc verum sit de filijs mortuis? Respo. dñs imperator qd dixi tibi filios prodesse: intelligere debes q. filij superstitis tantum ad tut. vel cu. oneria excusationem proficiunt: mortui enim non proficiunt et hoc vsqz ad h. illud. Sed si in bello. in quo sic po. casum. Otensum est. q. liberi mortui non proficiunt ad excusationem tu. vel cu. Nunc querit ab impe. quid si in bello p. re publica occisi fuerint: an pfi ad excusationem p. desse possint. Et responder. Certe constat eos prodesse qui in atrio principis ceciderunt: z in perpetuum qui enim pro re publica ceciderunt in perpetuum per gloriam viuere intelliguntur.

Superstitis. id est vnus.

Defuncti. Idem z in non natis. licet conceptis: quis quo ad hunc casum non sunt. p. iam natis. vt. ff. e. l. iij. §. qui autem in ventre.

In acie. l. pncipis. vt. §. de adop. §. semine.

notat Barth. et Dy. i. d. §. qui accipit.

Itēz nepotes. Calus. In q. sic pone casum. Vidimus q. per liberos q. a tute. vel cu. excusantur sed quia appellatione liberorū vnus nunt nepotes. Queritur a dño in fi. an istud se extendat ad nepotes q. in ipe. q. no s. filij liberi i. pro gdu

epites proficiunt: sed nepotes ex filio mortuo auo suo ad excusationem proficiunt: in locuz patris sui mortui succedunt: sed nepotes ex filio post morte ip. filij eiusde patris nepotis auo proficiunt: in ex filia ei p. esse no poterunt. No. q. nepotes quorum sunt in liberor. numero pro vno reputantur ad tra. excusationem.

In locuz patris. Apparet q. eo mortuo tñ proficiat eo autē vno non proficiat: vt hic cu dicit in locum patris. etc. et. C. de his qui numero. l. i. l. iij. et. l. i. r. Sed nuqd omnes loco vnus computant? Respondent quidam q. no. Sed contra dicitur leges expresse: nam loco vnus numerant quocumqz sunt. vt in greca lege. ff. e. l. iij. §. quocumqz. na etiam in successione locorum computant. vt. l. de here. q. ab intest. §. cu filius. ar. ff. de tra. tabu. l. §. §. **Ad**ditio. hoc est mirabile. cuz auis habet a curam z onus ad e. eos: sed ro est q. proficiat patri suoz no debet p. esse duobus. Et facit q. si canonicus habeat duas prebedas in eadē ecclesia: forte ex dispensatione q. non habeat nisi vocem vnus. Joh. fab.

Non proficiunt. Quia non sunt in potestate sua. vt. §. de pa. po. §. si. hęc rō non est bona. vt. §. eo. in pnci. dicit enim de emancipato. vñ dicas non proficiunt auo mater no: quia alij proficiunt. vt. C. de milit. test. l. v. z. fina.

Filij autē. Calus. In quo sic figuratur casus. Vidimus superstitis a patre. hucufqz q. liber et nepotes ex filio excusant quem a tuto. vel cura. Sed quero domine iusti an hoc verum sit de filijs mortuis? Respo. dñs imperator qd dixi tibi filios prodesse: intelligere debes q. filij superstitis tantum ad tut. vel cu. oneria excusationem proficiunt: mortui enim non proficiunt et hoc vsqz ad h. illud. Sed si in bello. in quo sic po. casum. Otensum est. q. liberi mortui non proficiunt ad excusationem tu. vel cu. Nunc querit ab impe. quid si in bello p. re publica occisi fuerint: an pfi ad excusationem p. desse possint. Et responder. Certe constat eos prodesse qui in atrio principis ceciderunt: z in perpetuum qui enim pro re publica ceciderunt in perpetuum per gloriam viuere intelliguntur.

Superstitis. id est vnus.

Defuncti. Idem z in non natis. licet conceptis: quis quo ad hunc casum non sunt. p. iam natis. vt. ff. e. l. iij. §. qui autem in ventre.

In acie. l. pncipis. vt. §. de adop. §. semine.

De excusationibus tutorum vel curatorum. fo. xxxvi.

In eo q i gressus est religionem etia be franci sci fm oes hic ar. l. m. l. et. i. b. i. s. o. ff. s. re iudi.

Per gloriam vivere. Not. mortuū vivere p gloriam. vr. ff. ad. l. aquil. l. qua. actione. s. si quis in collusatione. Et e contra quis fingitur mortuus qui vivit per vituperium vt depositari. vr. ff. de contra tabul. las. l. i. s. i. et. s. pe. in fi. et. ff. de dona. inter virum et vxo rem. l. cum hic. s. si donator. aka. s. si seruus vbi seruus

in perpetuū per gloriam vivere intelliguntur.

Procurator sicut excusat a tutela vel cura. b. d. Areti.

Item diuus marcus i se meltribus prescripsit eū qui res sicut administrat: a tutela vel cura quodiu administrat excusari posse.

Abiens causa reipublice a tutela vel cura noua in totum excusat: ab antiqua autē durare absentia. Areti.

Item qui reipublice causa absentia a tutela et cura excusant. Sz et si fuerint tutores vel curatores dari: dein de reipublice causa ab ee ceperint: a tutela vel cura excusant: quoniam reipublice causa adstet: tñt ea curator loco eorum dari. q si reuersi fue

in absentia dari erant possunt excusari: sed etiam si pmo fuerant dari tutores vel curatores et postea ceperunt abesse cā reipu. a tu. vel cu. excusantur et interim curator loco eorum datur: quibus reuer sis curator loco eorum surrogat: de sinitur: esse: et ipsius administrationis onus recipiunt: nec in casu isto post reuersionem

recipiunt onus tutelae.

Nā nec anī hñt vocatio: nē vt Papinian⁹ responsorū li. v. scripsit. naz hoc spaciuz hñt ad nouas tutelasy vocati

hñs publicā p tatez a tutela hz excusationem sed nō a iam suscepta. Areti.

Et qui potestates aliquā habent se excusare possunt vt diu⁹ Marcus rescripsit sed susceptam tutelam deserere non possunt.

Propter litem quā quis v3 cum pupillo non excusatur a tutela: nisi sit omnium vel maioris partis bonozū. hoc dicit Aretinus.

Item ppter litem quam cum pupillo v3 adulto tutor vel curator habet: excusari nemo pot: nisi forte de om

quo sic po. ca. Usum est superius de pluribus psonis qualiter se possit excusare a tutela vel cu. Nūc querit a domino impe. an sint alie plone q possint excusari: Rñ. impe. q non solum predicta a tute. vel cu. excusantur: sed etia qui aliquā p tatem habent: vt pfectus vigillum vel annone: q tūc illi a susceptione tutele vel cure durante officio suo se possunt excusare: vt diuus marcus scripsit: sed tutela susceptam occasione potestatis nō possunt deserere. No. q iurisdictionē hñs a tutela suscipienda excusatur lz susceptā nō deserat. No. q qdam impediunt cōtrahenda qnō durimūt iā cōtracta. Sed pone ca. Nunquid si aliquis datus tutor: vel cu. habeat litē cū pupillo vel cū adulto poterit occasione litis se excusare: Rñ. det q non. nisi de omnibus bonis ipsius pupilli: vel forte de hereditate aliqua ipsi pupillo delata controuersia fuerit. In hoc enim casu excusatio habebit locum.

Et qui p tate. vt q sit pfectus vigillū: vel annone. vt. ff. e. l. administrantes. Et similes qui potestates vocātur. vt. C. de mo. mul. l. eos secus si sit circa latus principis. ceptam enim non pplebit. vr. ff. eo. legispros. Admo (1) Melius facit. l. ad hēre. s. centum. ff. eo. vbi dicit Bartho. q officiales publici vel anciani sunt immunes a gabelis vel collectis extra ordinarijs: sē non ordinarijs. Angelus.

Sed susceptam. vt. s. proxi. s.

Item ppter. Nisi forte. imo et sine forte: vel etiam si de maior pte bonoz. pupilli sit prouersia. vr. ff. eo. l. ppter litē. l. i. et. facit. C. e. si vt allegas. et. s. de au. tu. s. ff. et. C. qui da. tu. pos. l. i. et. d. rōis: sed hodie non potest creditoz vel debitor esse tutor vt in auct. vt hiqui ob. per. s. colla. vj.

Seme: stre du: pliciter accipit.

Item diuus In semestrib⁹ .i. in sex mēib⁹ qui

bus dabant operā studio. nam alternis sex mēibus dabāt operā imparozes bello et studio. vr. ff. d. origi. iii. l. i. s. ex hñs. in pñ. vltime charie. Vel dic q nomē erat libum illis sex mēibus cōpositū quod in idem recidit.

Administat. Qui icitur pcurator sicut. et facit ad hunc. s. de cur. s. uem in locuz. Admo. Item si administrat res aliozū pncipum. Johan. fab.

Item qui abunt. Caus. In quo sic po. casum. Abius cā reipu. absens datus est tu. vel cu. Queritur ab impe. an possit se legitime excusare: Rñ. ipe. q qui absentes cā reipu. datur tu. vel cu. ob onere administrationis tu. vel cu. excusantur.

Item qui abunt. vel abfuturi sunt. vr. ff. de pro. cu. l. filius familias. s. si. Admo. Quia paris sunt esse vel de proximo sperari. l. pe. ff. de testa. m. l. que d. facit an licenti tus gaudeat beneficio doctoruz: de quo dic vt ibi per docto. Aretinus.

Excusant. hoc pūmū respōsum loquitur quādo eo existente in absentia reipublice cā datus fuit tutor vel curator: quo casu perpetuo excusatur si perviginti annos militauerat vel cōpleuerat milite spaciū: et non ignominiose missus est. Als qui infra quinquennū missus est: puta qz infirmus. nullam habet excusationem: qui post quinqz annos habet annū: qui post octo annos habet biennū: qui post duodecim hz triennium: qui post sexdecim habet quadriennium: qui post viginti excusatur: totum perpetuum habet. vr. dicitur est. l. ff. eo. sed et si milites. s. i. et. iij. et. iij. et. v. et. s. quandoqz v3 ad. s. qui autem post.

Item si qz. Caus. In q sic figurat casus. Uidimus quāb absens datus tu. vel cu. reipu. cā abesse incipiat: an sibi excusatur: Rñ. dñs impe. p. i. c. l. i. l. i. q

Militet a bello missi qz ānos excusatio nis hñt.

am hñt vocatio nez: vt papi. l. vj. rñsorū rescripsit. hoc em spaciū indulget his qui post reuersionez ad nouas tutelal vel curas vocat. Non aut eis qui pñie administra tionis onus recipiunt. No. q abz sens reipu. cā durāte absentia excusat ab ichoata tutela quā reuer sus cogitur realz sumere.

Excusant. Si hoc postulat: nerint pñ⁹ et etiā aliu3 actorem: vt curatozem peties rint: als nō. vr. C. si tu reipu. cau. l. i. et. ff. d. admi. tu. tyozes. s. qui se. Et qui potesta tē. Caus. In

quo sic po. ca. Usum est superius de pluribus psonis qualiter se possit excusare a tutela vel cu. Nūc querit a domino impe. an sint alie plone q possint excusari: Rñ. impe. q non solum predicta a tute. vel cu. excusantur: sed etia qui aliquā p tatem habent: vt pfectus vigillum vel annone: q tūc illi a susceptione tutele vel cure durante officio suo se possunt excusare: vt diuus marcus scripsit: sed tutela susceptam occasione potestatis nō possunt deserere. No. q iurisdictionē hñs a tutela suscipienda excusatur lz susceptā nō deserat. No. q qdam impediunt cōtrahenda qnō durimūt iā cōtracta. Sed pone ca. Nunquid si aliquis datus tutor: vel cu. habeat litē cū pupillo vel cū adulto poterit occasione litis se excusare: Rñ. det q non. nisi de omnibus bonis ipsius pupilli: vel forte de hereditate aliqua ipsi pupillo delata controuersia fuerit. In hoc enim casu excusatio habebit locum.

Et qui p tate. vt q sit pfectus vigillū: vel annone. vt. ff. e. l. administrantes. Et similes qui potestates vocātur. vt. C. de mo. mul. l. eos secus si sit circa latus principis. ceptam enim non pplebit. vr. ff. eo. legispros. Admo (1) Melius facit. l. ad hēre. s. centum. ff. eo. vbi dicit Bartho. q officiales publici vel anciani sunt immunes a gabelis vel collectis extra ordinarijs: sē non ordinarijs. Angelus.

Sed susceptam. vt. s. proxi. s.

Item ppter. Nisi forte. imo et sine forte: vel etiam si de maior pte bonoz. pupilli sit prouersia. vr. ff. eo. l. ppter litē. l. i. et. facit. C. e. si vt allegas. et. s. de au. tu. s. ff. et. C. qui da. tu. pos. l. i. et. d. rōis: sed hodie non potest creditoz vel debitor esse tutor vt in auct. vt hiqui ob. per. s. colla. vj.

e. iij.

Hereditate. Scilicet ipi pupillo a patre delata: vel a quocumq; non curio: propter magnitudinē enim litis ponit de hereditate.

Item tria onera. **Calus.** In quo. S. adhuc proficitur iusti. materia sua et multiplicat modos qd; excusantur tu. vel cu. vnde po. sic ca. Dñe nunquid sunt adhuc plures mo-

nib; bonis vel hereditate; controuersia sit.

Tres tutele onerose diuersorum patrimoniorū nō affectate tādū prestāt vacationem q̄diu durant. **Ar. et.**

Item tria onera tutele nō affectate vel cure prestāt vacationem q̄diu administrantur: vt tamen plurium pupilloz tutela vel cura eozūde; bonoz; veluti fratrum pro vna computetur.

Qui pb̄at se esse ita pauperes q; tutele vel cure sup̄ esse nō possunt: excusant ab eis. **hoc dicit Ar. etinus.**

Sed et propter paupertatem excusationem tribui: tā diui fratres q; per se diuus Marcus rescripsit: si qz im-

sponte non videtur onus.

Item si altera ipa vel et q̄t. a. breui tē poze fini endapu ta. j. se. uel. l. nō t̄m̄ p̄nc. ff. e. Ex q̄ tex. an. fert Barth. vñ fur tum magñū eq; pollere trib; et p̄ eo su rem suā sp̄ndi posse. Et quō iel ligatur tu; vñ

ri vt vmat: et hoc tam diui fratres q; diuus Marcus rescripserūt. Et hanc paupertatem debet pb̄are is qui ad tutelā vel cu. vocatur.

Sed et propter. **Imparem.** si non habeat tantum in bonis q̄tum et pupillus cui datur tutor: vt h. et. ff. e. l. paupertas: alias autē dicitur pauper qui nō

parē se onerj in iūcto possit docere.

Infirmas excusationē p̄stat a tutela vel cura. **Ar.**

Item propter aduersam valitudinem: propter quam nec suis quidem negocijs i tereē pōt excusatio locū hz.

Homo simplex et ignarus litterarū: hz a tutela excusationem. **Ar. etinus.**

Similiter eos q; litteras nesciūt esse excusados diu; p̄ rescripsit: q̄uis et iperiti litteraz possūt ad administrationē negociorū sufficere.

Datus tutor in testamento propter inimicitias excusationē habet. **Qui vero p̄misit administrationem: excusationem perdit.** **Ar. et.**

Docere. Id est probare.

Item si propter. **Calus.** In quo vsq; ad h. Silr. sic forma ca. Ticius in extremis vite constitutus meuium in suotestamento tu. aut cu. suis filijs dedit qz quidem meuius adeo infirmitate detinebatur: vt suā iōreb; seu pp̄ijs negocijs interesse nequiuisset. iste ticius voluit se excusare ab administratione h̄mōi tu. vel propter suam infirmitatem qua tenebatur: q̄rebat a dño impe. an ista excusatio eū reddat immunē ab onere tu. vel cu. Rñ. dñs impe. q; p̄pter diuersam valitudinem: per quam quis pp̄ijs reb; administrādis superesse non possit excusatio locum habeat.

Item propter aduersam valitudinem. Ut si est surdus vel mutus vel perpetua valitudinem detentus vt. C. qui mor. l. j. qui moribus prout durauerit excusatur. Sed furor non excusat: sed in terim curator datur fm Jo. vt. ff. e. l. non solum. S. fi. et se. duab; ll. vsq; ad S. sunt et alij. Sed quidam ex supradictis etiam si velint non admittuntur. vt surdus et mutus. vt. ff. de tute. l. i. S. pe. et S. si. Quare dic q; q̄tū ad eos improprie ponitur excusatio. vt. j. eo. S. imozes.

Similiter. **Calus.** In quo sic figuratur ca. Uidi mus superius qualiter propter penuriam rerum temporalium et sanitatis quis a tute. excusatur: sed quia est alia penuria q; dicitur ignorantia: ideo q̄rebat a domino impe. an imperitiam litterarum quem possit a tute. vel cu. excusare. Rñ. dñs impe. q; etiam ratione imperitiae litterarum possit quis a tute. vel cu. excusari. Diuus enim pius rescripsit eum qui litteras nescit ab onere administrationis tutele vel cu. excusandum esse.

Similiter eos. Litteras nesciūt et simplices sūt vel rudes. aliud si sūt sagaces in negocijs: tūc em̄ nō

vel plura. vide in. l. eū q; scribit ff. de furt. Ange. Tutor quā pau perare a tutela excusat Paup; tas ali; qñ nō excusat a tutela.

Similiter eos q; litteras nesciūt esse excusados diu; p̄ rescripsit: q̄uis et iperiti litteraz possūt ad administrationē negociorū sufficere. Datus tutor in testamento propter inimicitias excusationē habet. Qui vero p̄misit administrationem: excusationem perdit. Ar. et.

In quo vsq; ad h. Silr. sic forma ca. Ticius in extremis vite constitutus meuium in suotestamento tu. aut cu. suis filijs dedit qz quidem meuius adeo infirmitate detinebatur: vt suā iōreb; seu pp̄ijs negocijs interesse nequiuisset. iste ticius voluit se excusare ab administratione h̄mōi tu. vel propter suam infirmitatem qua tenebatur: q̄rebat a dño impe. an ista excusatio eū reddat immunē ab onere tu. vel cu. Rñ. dñs impe. q; p̄pter diuersam valitudinem: per quam quis pp̄ijs reb; administrādis superesse non possit excusatio locum habeat. Ut si est surdus vel mutus vel perpetua valitudinem detentus vt. C. qui mor. l. j. qui moribus prout durauerit excusatur. Sed furor non excusat: sed in terim curator datur fm Jo. vt. ff. e. l. non solum. S. fi. et se. duab; ll. vsq; ad S. sunt et alij. Sed quidam ex supradictis etiam si velint non admittuntur. vt surdus et mutus. vt. ff. de tute. l. i. S. pe. et S. si. Quare dic q; q̄tū ad eos improprie ponitur excusatio. vt. j. eo. S. imozes. In quo sic figuratur ca. Uidi mus superius qualiter propter penuriam rerum temporalium et sanitatis quis a tute. excusatur: sed quia est alia penuria q; dicitur ignorantia: ideo q̄rebat a domino impe. an imperitiam litterarum quem possit a tute. vel cu. excusare. Rñ. dñs impe. q; etiam ratione imperitiae litterarum possit quis a tute. vel cu. excusari. Diuus enim pius rescripsit eum qui litteras nescit ab onere administrationis tutele vel cu. excusandum esse. Litteras nesciūt et simplices sūt vel rudes. aliud si sūt sagaces in negocijs: tūc em̄ nō

De excusationibus tutorum vel curatorum. fo. xxxviiij.

Excusatio a tutela.

Inimicitia a tutela.

excusantur. vt subicit. **Arms** 2c. vt. ff. e. athlete. §. pe. 2. ff. de no. litarum ad aliqua admitti ad q non recipitur illiteratis. vt. C. de postu. l. ij. 2. in aut. de iudi. §. i. colla. vi. Et no. melioris conditionis esse sapientem p. stultum.

Item si. Inimicitias. Ut quia ideo eum dedit tutorem vt de bitis supponat. 2. a pupillo vepet. Et nota q tribus casibus excusat inimicitia: vt si id dedit vt dictum est vt hic. Item 2. quando interuenit post testamentum. Item 2. fm quosdam etiam quando ante testamentum si tamē fuit capitale certamen. In quarto casu non: vt si ante testamentum facta fuit non capitalis: quia vt detur remissio ex quo in testamēto dedit tutorem vt. ff. e. athlete. §. dat remissioem: prout est ibi in l. i. de iura p. ius. vt. et. l. e. §. inimicitie.

Item si. Inimicitie capitales si reconciliatio non sit secuta p. stat. vocatione a tutela. are. Inimicitie quas quis cū patre pupilloz vel aduolrum exercuit: si d. capitales fuerunt: nec reconciliatio interuenit: a tutela vel cura solent excusare.

Qui passus fuit contro- cetero excusatioe opus non fit. Nam 2. si vellent: nullo modo admitterent. In p. stituitioe emissa ex parte caue tur: vt nullus pupillus ad tutelā legitimā vocet: nec adultus. Incivile em nobis videtur eos qui in reb. suis administrādis alieno auxilio egere noscuntur: et sub alijs regunt: a liariū tutelā 2. curā subire. et idē in milite in expeditione militari existente seruādū erit: vt ipse etiā volens ad tutelē vel cure administratio nem admittatur. No. q. qui inhabilis est circa regimē p. p. iū circa alienū inhabilis reputatur. Not. q. miles ad tutelam aspirare nō pōt. Item grāmatici rome do centes grāmaticam 2. rhetores 2. medici qui h. mōi requirunt officii p. ris sui exercent. si infra numerū statutū sunt ann. cō ab onere tutelē et cure excusantur.

Qui passus fuit contro- cetero excusatioe opus non fit. Nam 2. si vellent: nullo modo admitterent. In p. stituitioe emissa ex parte caue tur: vt nullus pupillus ad tutelā legitimā vocet: nec adultus. Incivile em nobis videtur eos qui in reb. suis administrādis alieno auxilio egere noscuntur: et sub alijs regunt: a liariū tutelā 2. curā subire. et idē in milite in expeditione militari existente seruādū erit: vt ipse etiā volens ad tutelē vel cure administratio nem admittatur. No. q. qui inhabilis est circa regimē p. p. iū circa alienū inhabilis reputatur. Not. q. miles ad tutelam aspirare nō pōt. Item grāmatici rome do centes grāmaticam 2. rhetores 2. medici qui h. mōi requirunt officii p. ris sui exercent. si infra numerū statutū sunt ann. cō ab onere tutelē et cure excusantur.

Item si. Inimicitie. Si capitales. capitales accipe vel quia accusabat eum de aliquo crimine quod ingerebat penam capitis. i. status. Vel quod ingerebat penam sanguinis. Vel quia insidiabatur morti ipsi fm 230. Et nota hic fieri aliquid ratione inimicitie quod non fieret alias. sic. ff. de arbi. nō distinguemus. §. cū quidam. l. licet autē. 2. ff. de li. cau. si pater. Nam inimicus in dex esse non potest. vt. ff. de procura. l. filiusfamilias. §. si. et. l. vel exilio.

Item si. Inimicitie. Si capitales. capitales accipe vel quia accusabat eum de aliquo crimine quod ingerebat penam capitis. i. status. Vel quod ingerebat penam sanguinis. Vel quia insidiabatur morti ipsi fm 230. Et nota hic fieri aliquid ratione inimicitie quod non fieret alias. sic. ff. de arbi. nō distinguemus. §. cū quidam. l. licet autē. 2. ff. de li. cau. si pater. Nam inimicus in dex esse non potest. vt. ff. de procura. l. filiusfamilias. §. si. et. l. vel exilio.

Item si. Inimicitie. Si capitales. capitales accipe vel quia accusabat eum de aliquo crimine quod ingerebat penam capitis. i. status. Vel quod ingerebat penam sanguinis. Vel quia insidiabatur morti ipsi fm 230. Et nota hic fieri aliquid ratione inimicitie quod non fieret alias. sic. ff. de arbi. nō distinguemus. §. cū quidam. l. licet autē. 2. ff. de li. cau. si pater. Nam inimicus in dex esse non potest. vt. ff. de procura. l. filiusfamilias. §. si. et. l. vel exilio.

ratio quia mortis accusatioi hec questio simulatur. vt ff. quod me. cau. isti quidem. §. i. Idem est econtra. si hic mouet questione status ipsius pupillis. vt. ff. e. athlete. §. amplius. Accursus.

Item maior septuaginta Casus. Adhuc profertur iusti. materiam suam multiplicado modos excusationis. vnde po. sic ca. Domine iā vidi plures modos qbus tutores vel cu. excusantur. nūqd adhuc poterit pluribus modis excusari? Rñ. q. sic. qñq. enim excusantur rōne etatis si maior. lxx. annis tutor vel cu. datus fuerit. rōe etatis se excusare poterit. 2. nō solum rōe senectutis. sed etiā rōne immotis etatis qñq. iura antiqua excusatio locum habebit. Admores em. lxx. a. n. olim ab onere administrationis tutelē vel cure excusabatur. hodie vero per cōstitutionē nostrā ad tutelē vel cure administratioe aspirare phibentur: in tantū vt de

Item si. Inimicitias. Ut quia ideo eum dedit tutorem vt de bitis supponat. 2. a pupillo vepet. Et nota q tribus casibus excusat inimicitia: vt si id dedit vt dictum est vt hic. Item 2. quando interuenit post testamentum. Item 2. fm quosdam etiam quando ante testamentum si tamē fuit capitale certamen. In quarto casu non: vt si ante testamentum facta fuit non capitalis: quia vt detur remissio ex quo in testamēto dedit tutorem vt. ff. e. athlete. §. dat remissioem: prout est ibi in l. i. de iura p. ius. vt. et. l. e. §. inimicitie.

Item si. Inimicitie capitales si reconciliatio non sit secuta p. stat. vocatione a tutela. are. Inimicitie quas quis cū patre pupilloz vel aduolrum exercuit: si d. capitales fuerunt: nec reconciliatio interuenit: a tutela vel cura solent excusare.

Qui passus fuit contro- cetero excusatioe opus non fit. Nam 2. si vellent: nullo modo admitterent. In p. stituitioe emissa ex parte caue tur: vt nullus pupillus ad tutelā legitimā vocet: nec adultus. Incivile em nobis videtur eos qui in reb. suis administrādis alieno auxilio egere noscuntur: et sub alijs regunt: a liariū tutelā 2. curā subire. et idē in milite in expeditione militari existente seruādū erit: vt ipse etiā volens ad tutelē vel cure administratio nem admittatur. No. q. qui inhabilis est circa regimē p. p. iū circa alienū inhabilis reputatur. Not. q. miles ad tutelam aspirare nō pōt. Item grāmatici rome do centes grāmaticam 2. rhetores 2. medici qui h. mōi requirunt officii p. ris sui exercent. si infra numerū statutū sunt ann. cō ab onere tutelē et cure excusantur.

Item si. Inimicitie. Si capitales. capitales accipe vel quia accusabat eum de aliquo crimine quod ingerebat penam capitis. i. status. Vel quod ingerebat penam sanguinis. Vel quia insidiabatur morti ipsi fm 230. Et nota hic fieri aliquid ratione inimicitie quod non fieret alias. sic. ff. de arbi. nō distinguemus. §. cū quidam. l. licet autē. 2. ff. de li. cau. si pater. Nam inimicus in dex esse non potest. vt. ff. de procura. l. filiusfamilias. §. si. et. l. vel exilio.

Item si. Inimicitie. Si capitales. capitales accipe vel quia accusabat eum de aliquo crimine quod ingerebat penam capitis. i. status. Vel quod ingerebat penam sanguinis. Vel quia insidiabatur morti ipsi fm 230. Et nota hic fieri aliquid ratione inimicitie quod non fieret alias. sic. ff. de arbi. nō distinguemus. §. cū quidam. l. licet autē. 2. ff. de li. cau. si pater. Nam inimicus in dex esse non potest. vt. ff. de procura. l. filiusfamilias. §. si. et. l. vel exilio.

Item si. Inimicitie. Si capitales. capitales accipe vel quia accusabat eum de aliquo crimine quod ingerebat penam capitis. i. status. Vel quod ingerebat penam sanguinis. Vel quia insidiabatur morti ipsi fm 230. Et nota hic fieri aliquid ratione inimicitie quod non fieret alias. sic. ff. de arbi. nō distinguemus. §. cū quidam. l. licet autē. 2. ff. de li. cau. si pater. Nam inimicus in dex esse non potest. vt. ff. de procura. l. filiusfamilias. §. si. et. l. vel exilio.

Item si. Inimicitie. Si capitales. capitales accipe vel quia accusabat eum de aliquo crimine quod ingerebat penam capitis. i. status. Vel quod ingerebat penam sanguinis. Vel quia insidiabatur morti ipsi fm 230. Et nota hic fieri aliquid ratione inimicitie quod non fieret alias. sic. ff. de arbi. nō distinguemus. §. cū quidam. l. licet autē. 2. ff. de li. cau. si pater. Nam inimicus in dex esse non potest. vt. ff. de procura. l. filiusfamilias. §. si. et. l. vel exilio.

Item si. Inimicitie. Si capitales. capitales accipe vel quia accusabat eum de aliquo crimine quod ingerebat penam capitis. i. status. Vel quod ingerebat penam sanguinis. Vel quia insidiabatur morti ipsi fm 230. Et nota hic fieri aliquid ratione inimicitie quod non fieret alias. sic. ff. de arbi. nō distinguemus. §. cū quidam. l. licet autē. 2. ff. de li. cau. si pater. Nam inimicus in dex esse non potest. vt. ff. de procura. l. filiusfamilias. §. si. et. l. vel exilio.

De

Quantum ad autē ann. cō plet. vt s. Item maior lxx. annis. l. iā pletis. vt. ff. de iu. im sufficiat muni. l. iij. 2. ad tre. q. filii 2. filia. §. i. als nō esset maior cept. vt vt. ff. de mi. l. iij. §. minor: sed in alio psonali publico qñ ipus munere statuit rēpus. l. v. annoz. vt. C. qui etate. l. si. l. requira r. Et no. rōne feneritatis aliqua fieri que als nō fierent. vt hic 2. ff. de iure immu. l. semper. j. respon. 2. C. mome to ad h. Nec excusatioe. Sz in larga significatioe etiaz momen q phibent excusant. vt. ff. de postu. l. i. §. i. i. i. et. C. q. tū. Dic mo. l. v. nica. 2. ff. de iure. l. i. §. pe. 2. fi. 2. j. eo. §. pe. 2. vt ibi p. fi. 2. facit ad hoc. ff. de reg. iur. l. eius est nolle. Accur. gl. Bar. i. Cōstitutioe. C. de le. tu. l. fi. 2. facit. a. de fi. tu. §. fi. 2. docto. k. Subire. facit ad hoc in aut. b. san. epif. §. i. colla. Ange. ir. 2. ff. de ed. l. si quis ex argētarijs. §. pe. als fi.

Inimicitie dicitur capi dupli.

Idem et in milite. f. in militia existente. secus in veterano: quod dicitur ut diximus. §. eo. §. ut qui reipublice. Ad hoc autem quod aliquis sit miles: sex sunt necessaria ut diximus in aut. de man. pan. §. si. et in l. pe. ff. ex qui. cau. maio. et §. de mili. testa. sup. rubrica. **Adm.** Et refert Ange. quod milites nostri temporis gaudet privilegio dummodo in eis sit eadem ratio et causa privilegii concedendi.

Idem et in milite observandum est: ut nec volens ad tutelam onus admittatur. **Doceres grammaticas/vel rhetoricas/vel medicinam/vel rome vel in patria sua intra numerum deputatum excusant a tutela. Are.**

Item rome grammaticas: rhetoras: et medicos: et qui in patria sua has artes exercet et intra numerum sunt: a tutela cura habet vacationem. **Propohens vnam excusationem et non probans potest intra statuta tempora aliam proponere et probare. Are.**

Grammatici. magistri de grammatice: et idem dicas de sequentibus. Et adiunge his sophistas. i. dialeticos: ita ut omnes qui docent triuini excusentur. ut hic. et ff. eo. si duas. §. i. et hoc si doceant rome ubi est communis patria. ut ff. ad mu. roma. et hic. Item si in patria sua. ut hic subditur. Item oportet quod sit intra numerum: habeat enim quelibet civitas numerum suum quatuordecim: et grammaticos et dialeticos: rhetoras et physicos: siue medicos: ita tamen quod nulla ultra decem haberet quibus hanc immunitatem daret. ut ff. de duos. §. si. Sed aliud videtur in his qui docent quadrivium: ut musica alio nomine geometria et arithmetica. nam non videntur habere excusationem. ut ff. eo. geometri. Quid de legum doctoribus? Non excusant nisi rome. ut ff. eo. l. 3. reprobata. §. si. et §. penul. vel nisi in consilium principis sint assumpti. ut ff. de iurisperitos. Ultra numerum autem vel extra patriam suam nemo excusatur: nisi sint multi disciplinarii. ut ff. de l. sed et reprobata. §. amplius. Item philosophos qui docent in naturalibus constat excusationem habere. ut ff. de l. sed et reprobata. §. amplius.

Qui autem vult se excusare. **Ca. i.** Hic autem incipit secunda pars principalis in qua sic po. ca. Dne quidam datus fuit tutor vel curator qui multas et varias habuit excusationes et quasdam ex illis proposuit et alias proponere preterea potest excusationes propositas in processu iudicij probare non potuit: nunquid alias excusationes quas ab initio non proposuit adhuc proponere poterit? **Rnd. q. sic.** Qui enim excusare vult si plures habeat exceptiones et quasdam ex his in exordio litis propositas non probaverit alias exceptiones sibi preterea res licet ab initio omittas artamque intra statuta tempora proponere et probare non prohibetur.

Ca. i. Aliis vii. du. modo in initio oes proponere non potest. ut ff. eo. l. scire opz. §. scire autem. Vel quod verius est in §. de quod ibi dicitur quod similis est ei qui se non excusavit. qui omnes prius non proposuit: verum est quo ad non nominatas: quia oportet quod adhuc proponat si non est lapsus

tempus. ut hic. et ff. e. peter litem. §. i. ff. de excep. me. mo. et ff. de transac. cum hi. §. si pretor. Contra. C. de in offi. test. contra maiores. Sed ibi ab initio duas proponere non potuit: quod sibi esset contrarius. et ita verum est. **Tempora que sunt ista ipa habes. i. prior. §. e.** Qui autem excusare se vo. **ca. i.** Hic incipit tertia pars principalis in qua po. ca. Dne datus fuit tutor cuidam puillo et ego habebam tres liberos in urbe vel quatuor in provincia vel quasdam alios excusationes michi competentes. unde a datione tutelae volebam appellare iudicem non admittit appellationem meam in datione michi quid turis est in casu isto? **Ad hoc rnd. iust. Amice u. dex. contra te iuste pcessit. Qui enim ab onere admini-**

strationis tutelae vel cure se voluerim excusare: ab ipsa datione non debent appellare immo infra quinquaginta dies continuos connumerados ex quo non erit le datus esse tutores: excusatio enim sibi preterea debet coram iudice proponere cum iudicij gnis sint: hoc est siue a testatore siue a lege siue a iudice dari extiterint. et hec sunt vera si infra centesimum miliare a loco in quo datus fuerint habitant. Alio enim modo facienda est computatio si ultra centesimum miliare ab eo loco in quo datus fuerint habitant. Tunc enim per singulos viginti miliaribus donec venerit ad locum in quo datus fuerint computabitur eis unus dies: et cum venerint ad eundem locum nullo ro resultanti ex computatione dierum ex beneficio legis adiecitur spatium triginta dierum infra quod potuerunt se excusare. Sed tamen si scivola dicebas in hoc casu si minoribus excusationibus ad suas excusationes proponendas nunquam minus habeant quam quinquaginta dies.

Ca. i. Qui autem non appellat. Sed contra. ff. de ap. cum in vna. §. tutor. Sed ibi appellatum fuit ab ipsa datione appellari non possunt pot. ut hic. et ff. qn. ap. fir. l. i. §. si quis tutor. Sed i alijs muneribus contra: quod a datione appellat. ut C. de app. l. h. q. et C. de tempo. et re. l. i. et C. de decurio. l. lib. et. **Intra quinquaginta dies. It. qn. infra quatuor menses primeatur illi quinquaginta dies. licet cognoverit se forte datum circa fine quatuor mensium. ut ff. eo. qn. quaginta. arg. et qd. est. ff. ad l. nul. de adu. mariti. §. preterea. et hoc secundum quosdam. Vel dicitur quod hi quatuor menses currunt a die cognitionis: sicut et quinquaginta: et hoc est verum ad causam causae. Sed in initio vltis ad quinquaginta dies: et sic parum ultra duos menses potest hec causa durare post. l. dies: et sic intelligit predicta lex quinquaginta. Et quod ibi dicitur in fine a die notatioms intra: subaudi de cognitionis. **Aliis vero regulas iter munitio duranti lites. ut C. de iudi. pperandum. in prin. scribitur.****

ut et si si igno- verit: ut sibi ppe- rere fm- doc. hic. sic po. ca. Dne datus fuit tutor cuidam puillo et ego habebam tres liberos in urbe vel quatuor in provincia vel quasdam alios excusationes michi competentes. unde a datione tutelae volebam appellare iudicem non admittit appellationem meam in datione michi quid turis est in casu isto? Ad hoc rnd. iust. Amice u. dex. contra te iuste pcessit. Qui enim ab onere admini- strationis tutelae vel cure se voluerim excusare: ab ipsa datione non debent appellare immo infra quinquaginta dies continuos connumerados ex quo non erit le datus esse tutores: excusatio enim sibi preterea debet coram iudice proponere cum iudicij gnis sint: hoc est siue a testatore siue a lege siue a iudice dari extiterint. et hec sunt vera si infra centesimum miliare a loco in quo datus fuerint habitant. Alio enim modo facienda est computatio si ultra centesimum miliare ab eo loco in quo datus fuerint habitant. Tunc enim per singulos viginti miliaribus donec venerit ad locum in quo datus fuerint computabitur eis unus dies: et cum venerint ad eundem locum nullo ro resultanti ex computatione dierum ex beneficio legis adiecitur spatium triginta dierum infra quod potuerunt se excusare. Sed tamen si scivola dicebas in hoc casu si minoribus excusationibus ad suas excusationes proponendas nunquam minus habeant quam quinquaginta dies. **Ca. i.** Qui autem non appellat. Sed contra. ff. de ap. cum in vna. §. tutor. Sed ibi appellatum fuit ab ipsa datione appellari non possunt pot. ut hic. et ff. qn. ap. fir. l. i. §. si quis tutor. Sed i alijs muneribus contra: quod a datione appellat. ut C. de app. l. h. q. et C. de tempo. et re. l. i. et C. de decurio. l. lib. et. **Intra quinquaginta dies. It. qn. infra quatuor menses primeatur illi quinquaginta dies. licet cognoverit se forte datum circa fine quatuor mensium. ut ff. eo. qn. quaginta. arg. et qd. est. ff. ad l. nul. de adu. mariti. §. preterea. et hoc secundum quosdam. Vel dicitur quod hi quatuor menses currunt a die cognitionis: sicut et quinquaginta: et hoc est verum ad causam causae. Sed in initio vltis ad quinquaginta dies: et sic parum ultra duos menses potest hec causa durare post. l. dies: et sic intelligit predicta lex quinquaginta. Et quod ibi dicitur in fine a die notatioms intra: subaudi de cognitionis. **Aliis vero regulas iter munitio duranti lites. ut C. de iudi. pperandum. in prin. scribitur.****

§ Sed iac. d ar. ibi t3 co traritur illu tex. intelligit in veterano. **Alis id art.**

Sciēte trivales excusat tutores:

Sciē q: drinas: les non excusat a tutela. Doctor l. in excusaf a tutela. Philoso phi a: u tela ex: cul. uif.

Et sic sufficit vna ppo bet. et h tpa cur

spe co- gnitiois eum scire vel ignorare semper? Respo. videtur qd sem- per scire presumatur: etiam ex die notitiois saltem ex- mium ignora se. vt. C. de peri. tu. l. si tutor. Sed tamen co- tradico scilicet vt presumatur semp eu ignorasse: nisi pbeatur eius scie- tia. vt. ff. d. admi. tu. hoc autem. z. C. q. mili. no. pos- sunt sup. feruis. li. vij. z. ff. de proba- verius. Nec ob- stat p. d. ca. l. si tu- tor. quia ibi publi- ce erat notu. vno nec iste tutor pos- tuit ignorare. vt. ff. de de iuris z. fa- cti ignoran. regu- la. Uel qd dicitur id quod: liquidu pbationib? ostē- dit: scz eo qd no. p- bet p. a. Uel alit vt ibi dicitur. b. Se excu- sare. Scilicet ban- do in ius excusa- tio: vt modo dicit- mus: z. eam redi- gendo in scrip- tis per libellu. vt. ff. e. scire oportet. S. oportet: no. tamen solus libellus hic sufficit: nisi z. probet excusationem que ibi continetur vt. ff. e. l. excusari. Accur. s. s. Additio. Quod facit vt terminus datus ad opponendu seu excipiendu. Intel- ligatur etiam datus ad opposita seu excepta proban- dum fm Chaslo. hic. c. Datis fuerit. Sive a testatore. sive a lege: sive a iudice. vt. j. titu. j. §. ij. d. Lapidem. Id est miliarium. lapidibus eteniz signabantur miliaria. e. Viginti miliu. Ut pro vnoquoqz die viginti mi- liaria computentur. vt. ff. si quis cau. l. i. f. C. xx. dierum. scz debet dari terminus intra que se excuset. Uel dic excusare se debent facia diuime- ratione. xxx. dierum. zc. g. Qui tamen. Repete debent se excusare intra il- los. xxx. dies qui tamen. zc. h. Computari. Caueas ne fallaris in hac compu- tatione: si enim per centum miliaria abest vel minus: tantum habet dies quinquaginta. si autem abest vl- tra etiam per vnum miliarium: habet pro quibuslibet. xx. miliaribus vnam diem: et sic pro cetum miliarib? habet quinqz dies: cu quinqz viginti faciant cen- tum. Item forte vnum diem: quia vitra est per milia- riu vnu vel paru plus. Item. xxx. dies habet z sic ha- bet. xxxvi. dies. et ita est in deteriori conditioe qui re- mortio: est. Sed tamē vt subicit ita est faciendā com- putatio: ne sint min? q. l. dies. Et sic apparet qd nisi p- xxx. dienas vel plus sit vitra centesimum miliarium. no. prodest adiectio. xxx. die: vt. h. z. ff. de scire. §. aliud au- tem. i. Datus aut tutor. Cap. hic incipit quarta pars in qua sic po. ca. Domine quida in testamento suo ha- bent. duo patrimonialia in prouincis tutorem dedi sic

gnouit se ee tutores vl cu- ratores datos: se excusare b- debet cuiuscuzqz gñis sint. i. q. l. terciaz dati fuerint tuto- res: si itra cetesimū lapidē d- sunt ab eo loco vbi tutores dati sūt. Si ho vitra cete- simū lapidē hitant: diuime- ratioe fac. a viginti milium diurnozū: z ampli? triginta diez: qd tamen vt scuela di- cebat sic debet pputari? ne- min? sint qz quinqz dies. Tutor impudiciter datus videtur datus ad totum pa- trimoniū secundario vbi cuqz sit situm. Aretinus. Datus aut tutor ad vniuer- su primum datus ee credet. Qui tutelā alicuz gessit

dicendo. Titum tutorem do pupillo meo: modo que- ro a quibus. vtrum teneat ex illa datione admittira- re res existentes in alia prouincia in qua habeo do- miciliū. videtur enim michi qd ipso iure no. debeat tene- ri de administratioe existentū in illa prouincia: ita qd non sit michi opus aliqua excusatione vt. Ad hoc m. no. cogit postea eiusdem pu- pilli esse curator. Aretin. Qui tutelā licitū gessit inuit? curator eiusdem fieri non cōpellit: i. tñ vt licz pa- ter familias qd testamēto tu- torē dederit: adiecerit se eū- dem curatore dare: tñ inuituz eū curā suscipere no. cogen- duz? diui Sauer? z Antoni- nus rescripserunt. Datus aut si se imiscue- rit in cura vrozis sue habet excusationem. h. d. Aretin. Idē rescripserit maritū vrozū sue curatore datus ex- cusat se posse: z se imiscere? Fallis excusationib? libe- raris no. est excusatus. hoc dicit. Aretinus.

dicendo. Titum tutorem do pupillo meo: modo que- ro a quibus. vtrum teneat ex illa datione admittira- re res existentes in alia prouincia in qua habeo do- miciliū. videtur enim michi qd ipso iure no. debeat tene- ri de administratioe existentū in illa prouincia: ita qd non sit michi opus aliqua excusatione vt. Ad hoc m. iusti. Amice tu- tor in testamēto datus ad vniuer- sum patrimoniu pupilli datus in- telligitur vnde b- qd ipso iure no. ē liberatus ab one- re administratio- nis alterius. pui- cioz sed si vis no. teneri necesse ha- bes eaz nomine te excusare. i. Datus aut. Patrimoniu. fa- cit. ff. e. ppter litē. §. si. Sed contra §. qui da. tuto. pos. §. certe. Sol- ue vt ibi. Qui tutelam. Causa. hic ma- cipit quia pars in qua sic po. ca. Dne dat. s. sui- tutor cuidam pu- pillo z administrauit tutelam eius: et iam pubertate adueniente finita est tutela: modo idē adultus quodā pupillus meus me petit in curatore sibi dari z iudex me inuitum cogere vult suscipere on? administratio- nis. ego quero a vobis qd iuris est in hoc casu? Rñd. impa. Amice iudex te ad hoc cogere no. pōt. Qui ei tu- telā alicuz gessit inuit? curator eiusdē fieri no. pcellit z hoc intm ē verū vt licet testoz qui in testamento suo tutorē dedit: illū eūdē curatore se dare adiecerit tñ in hoc casu diuus seuer? z Anthominus rescripserūt illū inuitū nullomō cogēdū esse administrationē cure sus- cipere. Itē si maritus fuerit datus curator: vrozis sue idē pncipes rescripserūt eū posse ab onere cure se ex- cusare. h. d. administratioi rez. vrozis sue se imiscuerit. h. Qui tutelā. Non compellitur. quasi suff. ciar ei tantum tenuisse. vt. C. de nego. gest. tutor. l. No. cogēdū. Facit ad hoc. C. e. ti. curator. S. z cō- tra est ad hūc. §. C. e. liberos. §. si. Sed speciale est in liberto vt no. excusetur licet tutor fuerit. m. Idem. Maritū. Idem de despō. vt. ff. e. l. j. §. si. n. Curatorē. S. z curator pot. esse. vt. C. de p. au. l. maritū. id aut no. ponit hic tutorē: qd aliqua vrozū no. est pupillaris. vt. §. de nup. in p. m. o. Excusare. Improptie ponit. nā z si vellet no. ad- mitteret. vt. C. qd da. tu. pos. l. maritū. Et est rō: qz p. p. affectū vrozia sibi remitteret. Et hec oi. sūt. Na vbi dat? sit curator postqz sūt spōsus vl maritū: si ho pu- fuit tutor vel curator: no. posset postea ee maritū. vt. C. de m. di. m. p. to. ti. Itē hic maritū qd post m. m. m. m. fuit dat? cur. ator: ignoras forte aliu d. z petere substitui vt. C. e. l. amplissimū. z. l. j. §. d. d. Curator? tñ vl focer pr ee tutor vl curator: p. uigne vl m. z vt hic p. angelam. p. Immiscet. S. z si alit. l. de h. d. qd excusationē ha- bent se imiscuit no. posset se excu. vt. C. si ex. fal. au. l. ij.

Maritū pot. esse cura- tor vroz- ris. Maritū non pot. ee tutor vrozis.

Si quis autem. **Casus.** hic incipit sexta et vltima pars in qua sic pone casum. Domine quida datus fuit michi tutor: iste tutor ad excusationem suam dicebat se habere tres liberos in ybe cum non haberet nisi unum vel duos forte: et iudex admisit eius excusationem et ita falsis allegationibus se excusauit. dicitur michi quid iuris est in casu isto: Respon. imperator. Amice qui falsis allegationibus ab onere tutele se excusat non est liberatus ab onere administrationis: immo ex tempore dationis tenetur et ideo dico tibi quod tutor tuus non obstante excusatione sua quam per falsas allegationes obtinuit et per

Si quis autem falsis allegationibus excusationem tutele meruerit: non est liberatus ab onere tutele.

De suspectis tutoribus vel curatoribus.

Crimen suspecti descendit ex l. xij. tabularum. Et proxiome et ples in puicia ex eo cognoscit. **Arct.**

Sciendum est suspecti crimine ex lege xij. tabularum descendit

in riculo administrationis tibi tenetur. **a** Si quis falsis. Ubi veritas fuit mutata. nam falsum nichil aliud est quam immutatio veritatis. ut in autentico de fide instrum. in prin. coll. vi.

b Non est liberatus. Immo ex tempore dationis tenetur. ut. C. si ex fal. alleg. l. i. in fi. et facit ad hunc. §. ff. de re iudi. diuis. et de excepti. quis agnitis. et. C. si ex fal. instrum. per totum titulum. Quid si est iniusta excusatio: licet non falsa vel non gratiosa. Respon. potest adhuc idem dici ut non teneat in minus presudic. un. ut. C. si ex fal. alleg. l. i. Quid si per ignorantiam? Rñ. idem. ut. C. si ex fal. alleg. l. vlti. licet alias sententia gratiosa teneat. ut. ff. ad tre. seruo inuito. §. cum proxi.

c De suspectis tutoribus vel curatoribus. **Supra** dictum est de tuto. et curato. ac etiam eorum excusationibus: verum quia hi aliquando non excusantur: immo in iuri tanquam suspecti remouentur: ideo de his subdit Porcius.

Sciendum. Totus iste titulus diuiditur principaliter in quinq. partes. Primo vnde habuit exordium crimen suspecti. Secundo qui possunt de suspecto cognoscere. Tertio qui possunt fieri suspecti. Quarto qui possunt accusare tutorem de suspecto. Quinto quibus causis quis sit suspectus. et si accusatur de suspecto quid sequitur. Secunda ibi. Datum. Tertia ibi. ostendimus. Quarta ibi. consequens. Quinta ibi. Suspectus. **Arctinus.**

Crimen suspecti. **Causa.** Pone igitur sic casum. in prima parte. Dñe iam video quomodo tractare de suspectis tutoribus. Dicatis michi si ledeat animo: vñ descendit crimine suspicionis? Rñ. ipe. per. l. xij. tab. descendit.

c Suspecti crimine. i. huius criminis accusatione. l. de suspecto. Uel simpliciter crimine suspecti. id est suspicionis

d Ex lege. Et quod est legitimum crimine nūquid se scribet qui accusabit? Rñ. p. dici quod sic. ut ff. de pñariis delict. l. si. §. mu. et ho. resp. pro. §. si quis. Alij. §. ut. ff. e. l. iij. §. ptea. Sz illud p. intelligi quoniam si accusator res pcedit. **Ab. d.** si cum accusatore: ut dictum est. §. Sz quod erit h. pena talis cum accusator non sit tutor: remoueat? Rñ. si fama. ut. l. eo. §. suspectus. l. i. **¶** Item quomodo erat puniendus ultra remotionem. ut. l. i. §. Sz si quis pñs. **Admittit.** Tu dic quomodo iudex quomodo ex ea poterit commutare dictam penam forte si ille accusator eest infamis: vel alia le. prima causa. Ang.

Accusans de suspecto se dicitur bere. Quo casu iudice p. i. quistio

Datus est autem **Casus.** Sz pone in. ij. parte. Dñe iam video vñ descendit crimine suspicionis: dicatis mihi de hoc qui pñs de hoc crimine cognoscere et suspectos tutores ab administratione remouere? Rñ. Ju. Remouendi suspectos tutores ab administratione datus est ius romae proxi. In pñs ep. unicus aut pñsidibus? puicia et etia delegato a pñsule. mere.

Datus est autem ius remouendi tutores suspectos romae proxi: et in puicijs pñsidibus eaz: et legatorum pñsulis.

Quis tutor potest de suspecto accusari. Et etia proxi modo et fama pferuetur secus in alijs. **Arctinus.**

Sciendum est quod pñs de suspecto cognoscit: nunc videamus quod suspecti fieri possunt. Et oēs quidem tutores pñs fieri suspecti: siue sint testamentarij

g pñsidibus. Sub hoc vocabulo continetur proxi consul. ut. ff. de offi. pñsi. l. i.

h Legato proconsulis. i. delegato a pñsule. Sed hic non habet ordinariam iurisdictionem: ergo remouere non potest. ut. ff. ad turp. l. i. §. suspecti. que est §. Sed dicitur quidam nomen pñsidis ubi generale esse: ut etia hunc delegatum: et sic omnem delegatum comprehendat ut. ff. de offi. pñsidis. l. i. Sed verus est in hoc legato

duo esse specialia: vnum est ut de hoc crimine possit cognoscere et diffinire. ut hic. et. ff. eo. l. i. §. i. et §. cui aures. duo hz est. ff. de offi. eius cui man. est iurisd. l. cognitio. Item et alius ut de omni crimine cognoscat: licet non pronunciet. ut. ff. de offi. procon. solent. Restat ergo ut per alium delegatum hoc fieri non possit: nisi per istum et proxi: ris. ut. l. i. proxime dixi. **Admittit.** Tu dic quod si accusatio sit ad remouendum potest cognitio deinandari non autem remotio nisi fiat a lege: quia sic potest demandari ipsius declaratio. Sed remotio per sententiam non potest fieri nisi per delegatum proconsulis vel proxi: ut hic: vel etiam pñcipis: argu. l. a iudice. C. de iudi. Si vero fiat ad puniendum: nullus delegatus: nec etiam ipse proxi sed solus pñs. puincia cognoscit. ut. d. §. suspecti. et. l. i. §. si. cum. l. ff. eo. Angelus.

Ostendimus qui possunt. **Causa.** hic incipit tertia pars in qua sic pone casum. Domine iam video vñ descendit crimen suspicionis: et qui possunt de illo crimine cognoscere dicatis mihi quod possunt accusari de suspicionem. Et respon. imperator de suspecto possunt accusari: siue sint testamentarij: siue alterius generis tutores. vñ et si legitimum sit adhuc idem dicendum erit vñ ut accusari possit. Sz pone quod sit legitimum tutor ut patrum liberti sui: nūquid poterit de suspecto accusari? Rñ. certe sic. Veruntamen fame patrum patref: vñ nichilominus itegra maneat: quibus tutor suspectus remoueri fuerit.

i Ostendimus. ut. §. pñs. §. z. ff. de suspectis tutoribus. l. i. §. ostendimus.

k Omnes quidem tutores. i. ois generis tutores: si testes sint testamentarij: siue datus: siue legitimum. non autem pñsitem omnis. i. boni mali: quia boni etiam si pauperes et suspecti non remouentur. ut. l. i. §. vlt. ponit ergo genera citan singulorum tutorum: et non singula sub generibus ponit vera sita: seu singula generum. sicz alias. §. qui. mo. tu. fin. §. propositi sed et capitis. et. j. de fidei iuss. in pñc. et. ff. de pecul. quam tico.

l Ostendimus. ut. §. pñs. §. z. ff. de suspectis tutoribus. l. i. §. ostendimus.

ne pce... dñe nō... opz cāz... suspi... nus ep... mere: e... nec seq... tur inf... mīa fin... Sal.

Legat... pñsul... duo hz... spālia.

Oēs tu... non au... pñt sic... rī suspe... an... sit vera... tico.

tuberontis. §. peculiu. z. ff. de in. z. iur. l. i. §. ius natura-
le. Sed nunqd eade seruatur in quolibet alio curato
re: puta furiosi vel prodigi. Rh. sic. vt. ff. e. l. iij. §. no ta
tum z. §. sed z. si quis.

a Alterius. puta dotiui.

b Dicendū. si. vt. possit accusari z. remoueri. Sed

certe immo vide
tur debere cura-
tor adiungi tā pa-
trono q̄ cui libet
legitimo nō autē
remoueri. vt. ff. e.
l. si tutor. que est
huius contraria:
Rh. d. illud est cō-
siliū nō p̄ceptū
sic. et alias. C. de
nup. l. vidue.

c Parcedū. S3 qualiter par-
cetur cum condē-
natus ob dolum
statim sit ifamis
vt. j. eo. §. suspe-
cti autē. Rh. d. cā
nō expūat infē-
tentia. vt. ff. eo. l.
he. enim in pun.
i. rñ. Additio.

Dic q̄ nec in li-
bello exprimat
alias licet nō ex-
primeretur in sen-
tentia: erit infā-
mis. q̄ sententia
debet esse confor-
mis libello: z ad
libellū. referetur i
dubio. Uel dic q̄
parcetur q̄ p̄s-
tor nō p̄mittit li-
berto p̄ponere fa-
mosā actio. Ang.

Consequens est. **Casus.** ¶ hic incipit quarta pars
in qua sic po. ca. Dicit iust. cōtinuando materiā suam
ex quo vidimus q̄ possūt accusari sup crimine suspitio-
nis: cōsequēs ē vt videam⁹ q̄ p̄nt accusare suspectos.
Et sciendum est hāc accusationē de suspecto quasi pu-
blicā eē hoc est oibus patere. Non em̄ solū masculi ad
hāc accusationē p̄cedere possūt sed etiaz in mulieres ex
rescripto diui seueri. Anthonini admittunt. sed lz mu-
lieres admittantur: nō tñ oēs sed ille sole q̄ pietatē ne-
cessitudine ducte ad hāc p̄cedūt. vt. puta mater ip̄ius
pupilli vel nutritrix vel etiā auia vel soror: et nō solū mo-
do iste mulieres admittunt: sed etiā si qua alia fuerit
cuius magnā pietatē p̄tor intellexerit. q̄ q̄dem mu-
lier verecūdiā serui muliebrū competentē nō egre-
dit. sed pietate quasi mota in iuriam pupilli sustine-
re non possit ad istam accusationē admittit. Sed
hodie nunquid poterunt impuberes qui in tutela sūt
sui tutores de suspecto accusare? Et respōdeo q̄ nō
licet impuberes tutores suos accusare non possint:
puberes tamen in cura existentes curatores suos de
consilio necessariorum super crimine suspitiōis argue-
re possūt. et ita diu⁹ seuer⁹ et anthonin⁹ rescripserūt.

Consequens. Quasi publicam. ideo dicit qua-
si. quia non cui libet indistincte accusare permittitur.

vt statiz. p̄barur. Publica autē dicit quasi populi ca.
i. cui libet de populo cōpetens. vt. j. de publi. iudi. §. j.
e. ¶ procedunt. etiā impudice. et facit ad hoc. C. eo.
pietatis. §. si. et. ff. eo. l. i. §. consequens. ff. de procu. l. fe-
minis. secus in alijs accusationibus. vt. ff. de accusa. l.
qui accusare. z. secus in postulatione. vt. ff. de postu. l. j.

iniuriam pupillozum: admittit eam ad accusationem.

Impuberes de suspecto nō accusant. s3 puberes sic.

Impuberes non p̄nt tutores suos suspectos postulare: puberes autē curatores suos ex p̄silio necessariorum suspectos possunt arguere: z ita diuus Seuerus z Antoninus rescripserunt.

Qui nō administrat bōa fide. licet alis sit soluedo. potest vt suspect⁹ remoueri. Et iust⁹ a iudice administrare ante q̄ admittret: p̄t vt suspect⁹ remoueri. Arcti.

Suspectus autē est q̄ nō ex fide tutelā gerit. licet soluedo sit: vt iulian⁹ quoq̄ rescripsit. Sed ante q̄ incipi at tutelam gerere tutor: posse eū quasi suspectū remoueri. vt. iulian⁹ scripsit: et fm̄ eū constitutum est.

Remor⁹ p̄t doli est ista mis: nōt culpa nō. Arcti.

Suspectus autē remotus

egrediet⁹. quod fecit calphurnia. vt. ff. de postu. l. i. §. §. sexum.

Continere. Subaudi posse.

Sam scilicet. feminam.

Impuberes. Necessariorum. scilicet parentū. z recūda. facit. ff. de in lit. in. l. videamus. §. adolefcens.

Conspicuo. Sic. j. eo. §. nouissime.

Ex fide. scilicet bona.

Remoueri. Quia forte in alijs tutelis male sit nō ē bo versatus. vt. ff. eo. l. iij. §. si autem. et dic remoueri: sed non accusari. vt. ff. e. l. he. enim. in fi. que huc est contraria. Uel ibi non possunt accusari suspecti ex ver. ij. ff. eo. bis. l. xij. tabularum. Sed ex sententia sic. vt. hic dicit. Ange. c. Nec dic q̄ ante q̄ gerat ex dolo tantum accusatur sus- spectus. vt. C. e. l. iij. pro culpa non. et quod dicitur in ē bōa f3 dicta. l. he. enim. hoc verum est quando ob ignauitiam quā i ac fecerunt. i. admittitauerūt. post q̄ vero ceperit gere- re z propter dolum et p̄p̄ter culpam potest accu- sari nō i sarisuspectus. vt. j. p̄ori. §. Additio. Nec ob. l. parte furioso. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. ybi facili⁹ s fit dria impeditur fieri q̄ factū tollatur. quia illō procedit ybi eadem est ratio: sed hic est maior ratio in iam produ- cto in esse (cū plus delinquit) q̄ in producendo. arg. l. ne rils. §. si per venditorem. ff. de act. emp. Jason.

S3 f3 hoc nū- q̄ p̄p̄e cēt dare iudic iū publicū cū semp femine repellā tur. Dic ergo q̄si pu. fm. Jo. fa. q̄ deff. stens nō incidit i turpilia num vt di. §. sus- p̄t vt. q̄ p̄t. p̄ curatoz cōstitui.

tra. ff. de reg. iur. l. ij. cum suis con- cor. Solu. hoc est speciale. Item in eo quod dicit ma- trem admitti est contra. ff. de in li- tem iuran. vide a- nus. §. sed nec. S3 certe si iura- ret in litem pro fi- lio plus matri cō- mitteretur: quia quasi esset iudex q̄ si filij nomine accusaret: cū ma- gis sit iudicis ar- bitrio vtrum sit suspectus iudicā- dus: vel nō. Sed non sic sacramen- tum est in arbi- trio iudicis: ma- xime iure nouo fm̄ quod non re- frenatur s3 quof- dam postq̄ est p̄- stitum. vt. in aut. de iud. §. oportet col. vj. vel licet postea t̄xetur. raro vel parum minuit de eo q̄ iurauit.

perpensā. Id est magnam.

Calphurnia fuit mu- lier inue- recūda.

Ista solutio na. p̄p̄e ter. in. l. Ange. c. Et h3 c i nō i p̄motiōe fit dria quia ita p̄p̄ cul- pam si- cur. p̄p̄

dolū re-
moueri
in qua sic po. ca. Dñe iam video qui possunt accusare poterit de suspe. dicatis michi si placet: q̄s intelligitur suspec- ctus: Ad hoc rñ. impe. q̄ ille suspectus est qui nō ex si- de tutelam pupilli sui gerit: licet soluendo sit: r̄ ita u- admi- lianus scripsit. Plus enim dicit v̄q̄ tutor anteq̄ inci- strare in piar tutelā admi- nistrare poterit q̄ si suspec? remo- Ange. h. nō autē de suspe- cio accu- sari nisi ppt̄ do- lum fm̄ Jaso.

C Suspec? est autē qui. **Causa.** Hic incipit. v. pars in qua sic po. ca. Dñe iam video qui possunt accusare poterit de suspe. dicatis michi si placet: q̄s intelligitur suspec- ctus: Ad hoc rñ. impe. q̄ ille suspectus est qui nō ex si- de tutelam pupilli sui gerit: licet soluendo sit: r̄ ita u- admi- lianus scripsit. Plus enim dicit v̄q̄ tutor anteq̄ inci- strare in piar tutelā admi- nistrare poterit q̄ si suspec? remo- Ange. h. nō autē de suspe- cio accu- sari nisi ppt̄ do- lum fm̄ Jaso.

si qdē ob dolū famosus est si ob culpam non eque.

Pendente accusatio de suspecto interdicti accusato administratio: qui si decesserit extinguit accusatio. **Ar.**

Si q̄s autē suspec? postulat: quoad cognitio finita: vt papiniano visum est: Sed si suspecti cognitio su-

bus. Sed iudex. in si. his est casibus lata culpa dolo nō cōparatur. Uel dic fm̄ Bzo. r̄ de lata etiā intelligi: vt sicut in pditiōe plone dolo nō cōparatur vt dictū ē sic in pditiōe fame vt nō fiat infamis. Nec obstat dic- tra. l. ff. e. impuberib? q̄ de dolo intelligitur. Uel dic. vt. j. statum dicit in glo. i. non similiter in fine.

C Suspec? est autē remotus. **Causa.** Hic incipit. vi. pars r̄ vltima: qua sic pone ca. Dñe iam video q̄s est suspectus: sed pro deo dicatis michi quis est effect? istius criminis: Ad hoc rñ. impe. Amice si quis remotus fuerit ab administratiōe sua. ppter crimi? suspi- tionis si quidem ob dolum infamis efficitur. Si vero ob culpam leuē vel leuissimā fuerit remor? nō efficit infamis: r̄ nō solū istum effectū h̄z crimē suspitiōis: s̄z etiā alium: nā si aliquis fuerit de crimine suspitiōis accusatus quousq̄ cognitio finita fuerit interdicti ei administratio: r̄ ita papiniano visū est. Sed si aliquis h̄mōi crimine accusatus fuerit: r̄ pendente cognitio de decesserit accusati cognitio suspecti extinguitur. Itē si aliquis tutor copiam suā nō fecerit: vt alimenta pupil- lo suo decernatur: pupillus in possessionē bonorū ipi? tutoris causa rei seruande mittatur r̄ que p̄ morā des- tertoria facta sūt dato tutore vendi iubentur. Liqueat igitur q̄ tutor qui alimēta pupillo nō prestat vt suspec- ctus remouerit poterit. Si autē tutor presens fuerit p̄mendaciū tamē alimenta pupillo discerni nō posse ob inopiam pupilli dicat ad prefectū v̄bis mittat̄ pu- niendus: vt iurisconsul. placuit: sicut ille remittitur ad p̄- fectum v̄bis puniendus: q̄ntus qui per pecuniā myste- rum tutelam redimeret. Item libertus si fraudulenter gessisse tutelam vel curā filioū vel nepotiū patroni p̄- batus fuerit ad prefectū v̄bis. sibi remittitur punien- dus: r̄ in hoc casu vt ingratius accusari poterit. Nouis- sime autē sciendū est tutores vel curatores fraudulen- ter administrantes res pupillares oīno esse remouē- dos. Licet enim satisfationem offerant de indēnitate pupilli: tamen quia satisfatio malivolū tutoris pro- positum non mutat: sed diutius malignandi facilita- tem prestat remouendi sunt. Item suspectum eū mes- rito putamus qui moribus talis est vt suspectus ha- beri debeat. Licet enim tutor vel curator pauper sit.

fidelis tamen r̄ diligens sit in administratiōe: nō ē vt suspectus remouendus. Et hec in sexta parte v̄q̄s in fine tituli.

C Ob culpam. Scilicet leuem: vel leuissimā. secus si propter latam quia tunc videt infamis. vt. ff. e. l. im- puberibus. s̄. si fraus. Et est ratio quia dolo cōparat̄ vt. ff. si mēto: fal- mo. dixerit. l. i. s̄. hec actio. et. ff. de p̄car. l. que sitū. s̄. eū quoq̄. r̄. ff. de positi. l. q̄b̄ ner- ua. Nisi in duo- bus casibus: pri- mus est in crimi- nibus publicis. vt. ff. ad. l. cor. de sic. l. in lege. Se- cūsus in delatio- ne sacramēti in li- tem. vt. ff. de in li- tem. vt. l. in actiō-

scepta fuerit: posteaq̄ tutor vel curator decesserit? extin- guitur suspecti cognitio.

Si tutor latitans ne pupi- lo per iudicium decernatur alimēta: pupillo in possessionem bonorum misso r̄ dato curatore vt suspectus remo- uetur. **Ar.** **Ar.** **Ar.**

Si quis tutor copiaz sui non faciat vt alimēta pupi-

bus. Sed iudex. in si. his est casibus lata culpa dolo nō cōparatur. Uel dic fm̄ Bzo. r̄ de lata etiā intelligi: vt sicut in pditiōe plone dolo nō cōparatur vt dictū ē sic in pditiōe fame vt nō fiat infamis. Nec obstat dic- tra. l. ff. e. impuberib? q̄ de dolo intelligitur. Uel dic. vt. j. statum dicit in glo. i. non similiter in fine.

C Nō eque. Id est nō sicut famosus dānat? ob culpam leuē: sicut ille q̄ remouet ob dolū. sit tñ infam- is de facto. sicut r̄ alius quis sit famosus de facto so- lo: vt in conditiōibus ex turpi causa descendentes. vt. ff. de act. r̄ obli. l. cessat. Item in interdictis ex famo- sa causa sicut venientibus. vt. ff. de vi r̄ vi. arma. l. ne q̄ vnde vt. Sed videt q̄ etiam ex culpa leui quis sit i- famis. vt. ff. de his qui nō. msa. l. liberorum. s̄. notatur. que est huic contra in eo q̄ hic dicit ignorātia iuris nō excusare ab infamia. Sed certe p̄or dicit q̄ iuris igno- rantia sit lata culpa. quod sic. p̄bo: q̄ oēs debent scire iura: exceptis paucis. sc̄z mulieribus minorib?. r̄ mili- tibus. vt. ff. de iur. et fac. igno. l. regula. C. de le. r̄ cō. l. le- ges sacratissime. r̄ C. de iur. r̄ facti igno. l. cōstitutōes ergo si quis ignorat est in culpa lata cū culpa lata sit id ignorare q̄ oēs sciūt. vt. ff. de h̄bo. signi. l. late cul- pe. non est ergo mirū si est infamis. vt. ff. e. l. impuberi- bus. s̄. si. Uel verius fm̄ Bzo: lata culpamō infamat p̄- sententiam dānatū sed i p̄o facto sic si est tale factum vt in dicta. l. liberorū. s̄. notat. Et sic sūt tres casus v̄bi lata culpa non comparatur dolo: vnus hic. duo in glo- sa superiorū que incipit. scilicet leuem? r̄.

C Si quis autē. Quoad. i. donec.

Interdicti. Argumētū vt donec prelat? accusat q̄ nō debeat administrare ecclesiastica bona. r̄ facit ad hoc. C. de sen. pas. l. si. r̄. ff. e. impuberib?. C. eo. l. eū que vt suspectū. r̄. ff. de sol. q̄ si forte. s̄. j. **Adamo.** Immo adiūgit sibi alius: cū quo administrat: fm̄ Ange. Uide- tur canonista notata. in. c. venerabili. de offi. dele. in h̄- bo. suspect? v̄bi cōcludit glo. q̄ platus de dilapidatiōe denūciatus seu accusatus tanq̄ suspect? ab admini- stratiōe non remouetur: licet pendente: nisi p̄io p̄betur suspectus de dilapidatiōe male administrando.

C Suscepta. Id est incepta.

Decesserit. Sc̄z accusatiōe pendente.

Extinguit. Quia nō nisi vt ab ea remoueat̄ inten- dit: sed ex quo motus est: vt remor? est. r̄ q̄ hic b̄t si tutela morte tutoris finitur: dē est si quoque alio modo finita tutela sit: vt. ff. e. l. pe. s̄. penul.

Culpa lata an dolo cō- paratur

Fame p̄culuz equiparatur p̄culuz lo vite.

Imo ibi lata culpa equi paratur dolo q̄ adremo uenduz tutorē: nō q̄ ad infamā dum f̄z Ange. hic. Ignorā- tia iuris est lata culpa.

Prelat? suspect? an sit ab admini- stratiōe remouē- dus.

Si quis tutor decernatur per iudicem. **Ad- dno.** Ita qd semper ex redditu patrimonij aliquid sus- perfit p ter. in l. ius alimētoz. ff. vbi pu. edu. de Ang.

Ut in possessione. Sed amicta iudici poterit. **vr. ff. de arbi. l. non distinguemus. §. si arbiter. et facit. ff. e. impuberibus. §. fina.**

Et. Alias est tutoris in re- gis. alias non est: sed tamen subau- ditur. **vr. ff. eo. im- puberibus. Sed alij dicunt eius. l. pupilli: vt ita ad ministratio tuto- ri auferatur.**

Mittatur. **C**ausa custodia: non vt ex eis ala- tur: sed vt cautuz sit pupillo si ma- le gessit tutor: sed de suo. **vr. ff. vbi pu. edu. debe. l. si- na. in fine.**

Si quis. **S**cilicet tutor **Decerni.** puta si negat ali- menta posse de- cerni. id est dari. et quod sequitur. si hoc per menda- cium et. **ff. de re- sponione.**

Per men- dacium. **Q**uid si non dicat p men- dacium. immoye- rum dicat: nunqd de suo alere tes- netur: **R**espon- detur non. **vr. ff. vbi pu. edu. debz l. iij. §. fina.**

Remittend- dum. **S**ed non re- mouendum. **vr. ff. e. l. tutor. §. tutor.**

Placuit. hoc ideo quia maior: pena imponetur qd remotio. **vr. ff. de offi. pre. vi. l. i. §. item solent.**

Remittitur. **S**cilicet puniendus extra ordinem **vr. ff. de tute. l. m. eos. (1)** Et nota hic arg. contra eos do- ctos qui pecunia data sibi acquirunt scholares. **vr. ff. de offic. pre. vi. l. i. §. item solent. et in autē. vr. ea que dicuntur in sinuata. §. col. v. Additio (1)** Que remissio non in ciuibus: sed in criminalibus sit. Si tamen iu- dex qui malefactoriem cognouerit de de licito non cogi- tur remittere: nisi esset incōpetens. **vr. hic. Ange. Bre.**

Remittitur. ab hoc etiam vt ingratus accusari potest. **vr. C. de libe. et et eoam l. liberti. et fa. C. e. l. i. et. ij. alias. ff. e. l. libertu s.**

Nouissime. **I**d est in vltima parte huius titu. sic. ff. de insti. l. nouissime. nam et ibi in vltima parte tra- ctatus sui vlpianus ponit nouissime.

Graffand i. delinquendi. vel. i. animandi ad de- linquendum. sic. ff. de pe. l. capitalium. §. graffatores. inde graffo: graffaris. i. nuro: ad malum.

Prestat. facit. ff. e. l. suspectus et. l. quia satisfi- datio. **E**t facit in ar. ad questionem talem si emi libum et anteq solvam precium comperiam alienum vel vi- tiolum q non teneat soluere precium. et quia expedit potius non soluere q cautionem de reddendo in cau- sam euictionis vel vitiij recipere: quibus consonat. ff. de compensa. l. ij. alias. ij. pterer: ea lex dicit q non debet quis se co- mittere fragilita- ti cautionis. ff. ad trebel. l. cogi. §. idem querit. z. C. in qui. cau. in in- te. rest. l. fi. z. C. vt vnicuiq liceat a- lias quando lib. vnicui. l. j. **Ad dno.** Nota q quotienscumqz imminet euictio in iudicio contra- ctus ante solutio- nem precij: em- ptor non tenetur soluere precium: nisi venditor det idoneos fideius- sores. d. l. si post perfectam. C. de euic. de quo per Bar. in l. j. §. si- pulatio duple. ff. de preo. stipu. et an vendito. com- pellatur satisfi- datione iure actionis vel ope exceptio- nis. dic q ope ex- ceptionis: et solu- tenetur respectu illius dumtaxat mouentis que- sitionem. d. §. si- pulatio. z ibi per Barthol. Jason.

Qui fraudulēter tutelā gerit licet satisfactionem de indēnitate offerat: tamen vt suspectus remouetur. **Arret.**

Nouissimē autē sciendū est eos qui fraudulēter tu- telam administrant: etiam si satis offerant remouendos esse a tutela: quia satisfidatio tutoris propositum maluo- lum non mutat: sed diutius grassandi in re familiari fa- cultatem prestat.

Nali mores et nō pau- peras sola faciunt tutores sus- pectum. **Arretinus.**

Suspectus enim euz pu- tamus qui moribus talis ē vt suspectus sit. **E**niūero tutor vel curator quis pau- per sit: fidelis tamen et dili- gens remouendus non est quasi suspectus.

Sinis primi libri. **I**ncipit secundus.

De rerū diuisione: et acq- rendo ipsarum dominio.

Quia principij huius ti- tuli ponit continuationē du- as rerū diuisiones ideo nō summatur. **Arretinus.**

Suspectum. **N**ā tutorē suspectū nō facultates parue sed fraudulētia vel callida cōuersatio in rebz pupillaribus commēdat. i. pbat. heres vero solis fa- cultatibus paruis suspectus habetur creditozibz: vt hic et. ff. de pu. cre di. l. si creditores.

Remouendus non est. **I**mmo videtur q sic. vt C. de tuto. et cura. qui non satisfi- d. l. ij. que est huic cō- tra. Sol. ibi non repellitur propter paupertatem: sed quia nō satisfidabat. hic autem satisfi- dit. postet tamen iste se excusare: quod dicit vt dicit. S. titulo. j. §. sed et pro- pter paupertatem. Est tamen huic curator adiungē- dus. **vr. S. de cura. §. interdum. et. C. eo. l. pietatis. z. C. de peri. ty. l. j.**

Sinis primus. **I**ncipit secundus liber.

De rerū diuisione et. **D**ictū ē de psonis. sequit de rebz vt pmissit. S. de iure na. gē. z. ci. §. fi. de qbz di- cit vsq ad ti. de ob. Et i hoc medio dicit qd acquirunt res iure naturali: vt a. §. singloz vsq ad titulū de vltimas ptonibz. Itē qd iure ciuili. vt abinde in antea. Itē qd i- ter iure singulari: vt vsq ad ti. de testa. Itē qd p vni-

Immo tene- or dato michi si deuiffo re. l. si post pfe- ctā. C. de euic. z. l. fi. ff. de re- scin. vē. z l. pe. ff. de pi. et. zimo. rei rei vē. q fideius- soz qd iur- teneat z in qbuz casibus predito- rem pie- stetur z qd si ma- liciose peratur ut qd si res ven- dita res- ptaf al- teri obli- garat vō Ange. z Ja. hic.

Conti- nuatio.

Grassoz waffarj

ueritatē vt ex testamento vel ab intestato vel simi
li modo vt a titulo de testamentis vsq; ad titulum de
obligationibus. Accursus.

diuisio.

Superiore libro. **I**ste ti. diuiditur pncipaliter
in duas pres. pmo pnuat istū libru ad pcedens
tem. Seco incipit tractatū. Secūda ibi. Modo videas

Itu j.

mus. Itē ista ses
cūda subdiuidit
pncipalr i duas
pres. Nā pmo po
nit de reb⁹ cōib⁹
iure naturali: de
publicis: r d his
q sunt vniuersita
tis: et de his q in
nulli⁹ bonis sūt.
r oia ista exēpla
clarificat. Seco
ponit qut res acq
rant d iuregentū
r efficiāt puato
rū. Seco ibi. Sin
guloz aut. Et il
la secūda subdiui
detur loco suo. Redeo ad primam que subdiuiditur in
quattuor pres. pmo ponit exēpla de cōibus. Seco de
publicis. Tertio de his q sūt vniuersitatē. Quarto de
his que nullius sūt. Secūda ibi. flumina. Tertia ibi.
Vniuersitatis. Quarta ibi. Nullius aut. Accursus.

Superiore li
bro de iure
personarū
exposuim⁹.

Casū v
ideam⁹ de re
bus que vel in nostro patri
monio⁹ vel extra patri
monium nostrum habentur⁹.

Quedā⁹ ei naturali iure
comunia⁹ sunt oim⁹: quedā
publica: qdā vniuersitatē:
quedam nullius: pleraq; sin

87

De iure psonaz. **C**asus. **H**is igit plibaz⁹ ponas
primo casum. Dicit Justinianus cōtinuādo pcessum
sūū postq; in superiori libro de iure psonaz exposuim⁹:
mō in hoc scdo libro de reb⁹ q in pūdo nro: vel extra
nostrū patrimoniū habent⁹ videam⁹. r hec in pma pre.
Sed pone in scda. Dne vos dixisti michi. s. q vultis
determinare de rebus que sūt in pūdo nro vel ex
nūquid est ista diuisio sufficiens? Ad hoc rñ. q sic. et q
sufficiens diuisio pmissa sit: tali rōne liquet: qz quedā
naturali iure cōia sunt oim⁹: qdā publica: qdā vniuer
sitaris: quedā nulli⁹ pleraq; singuloz. r ea q singuloz
sunt varijs ex causis acquirunt: sicut ex inferioribus
apparet. Sed po. ca. Domine dicatis mihi si placet
que sūt cōia oim⁹. Ad hoc rñ: Amice certe naturaliter
iure introductū est q cōia sunt oim⁹ animantū hec. l.
aer r aqua de celo cadēs r mare: r p qns littus maris
cū sit eius accessio. vñ dico tibi q nemo ad littus ma
ris phibetur accedere: dītamē. a villis r monumentis
et edificijs in litore positis se abstineat: qz hmoi velle
et edificia non sūt cōia de iure gentū sicut ipm mare.
Ad hoc rñ. ampe. Amice littus maris quatenus hpe
malis quando maximus est excurrit.

Ad hoc rñ. ampe. Amice littus maris quatenus hpe
malis quando maximus est excurrit.

De iure personarum. **A**b illo titulo de iure per
sonarum vsq; huc.

Modo. Sicut pmissum⁹. s. de iure na. s. fi.

Patrimonio. Scz aptitudine. apte eni sunt esse
in patrimonio: vt res pro derelicto habita.

Uel extra. Scz aptitudine. qz nō sūt apte vt sint
in patrimonio. vt sunt res sacre vel religiose. vt. j. eo. s.
nullius. Interdū tñ dicte res sunt in pūdo: vt si ab
hostibus capte sint. vt. ff. de relig. l. cum loca.

Habent. Talis diuisio hic sumit. Rerū em̄ alie
sunt in pūdo: alie extra: qz idē in sufficient. naz alie
sunt nec in pūdo nec extra. vt seruitutes. vt. ff. de
usufru. l. l. j. Sed Jo. dicit q h puer: loquit simplr.
nā quedā p docēdis puer⁹ dicitur q abs non dicerent.
vt. ff. de ac. r ob. l. obligationū. in fi. qd non est veritate

q ppter pueros male loquat. vñ nō placet. Alij dicūt
hic de corporalib⁹ rebus tm loqui. qd est falsū: qd colli
gitur ex primatiōe huius tituli. ad sequētes. Nos dici
mus seruitutes esse in bonis cū eaz noie agamus et
excipiamus. vt. ff. de acqui. re. do. rē. r. l. l. itruas. qz aut
in. d. l. d. eas nō esse in bonis: nec ex: dicit ideo qz p se nō

Serui
tutes
sunt in
bonis
nris.

guloz. qm ex varijs causis
cuiq; acquirunt: sicut ex sub
tectis⁹ apparebit.

Hec q scribuntur hic sunt
cōia oim⁹: r iō ad litt⁹ maris
accedi pōt. dūmō abstineat
a villis r loc⁹ ibi posit⁹. **A**re.

Et quidē nāi iure cōia
sunt: oim⁹ hec aer: aqua pflu
ens r mare r per hoc litt⁹ ra
maris. **N**emo igitur
ad littus maris accedere p
hibetur. **D**uz tñ a villis

Oim. scz vsu: nō ppariate. vt. d. j. e. s. r quidē.
Publica. Publica est quasi populica. scilicet
omniū populoz. vt. s. titu. j. s. conlequens. r. j. eo.
s. flumina. Alij dicitur publicū qd est huius populi
vel illius tantum: vt capus maritus. vt. C. de sacrosan.
ec. l. fi. et hec dicitur magis vniuersitatis.

Uniuersitatis. vt. j. eo. s. vniuersitatis.

Nullius. vt. j. eo. s. nullius.

Que. Scz que sunt singulorum: nec enim ad su
periora referunt.

Et subiectis. j. e. s. singuloz. vsq; ad fi. titu.

Et quidē. **D**uidit in quattuor partes. pmo
ponit dictum. Secundo ex dicto infert. Tertio illatio
nem restringit. Quarto rationē restrictionis assignat.

Secunda ibi. Nemo. Tertia ibi. Dum tamen. Quar
ta ibi. quia non sunt. Accursus.

Naturali iure. i. iure gentū qd est naturali raz
tione inductū. vt. ff. de iur. r iure. c. s. qd rō. de quo
hic loquit. vt. j. e. s. singuloz. r et in fi. huius. s. nā iur
re naturali pmo etiam alia essent cōmunita.

Cōia. Non tamen agitur cōi diuidūdo finī Pla
nisi postq; facta fuerit occupatiū. Et q dicit omniū.
scilicet vsu non ppariate. vt pcedit.

Profluens. i. de celo cadens.

Et mare. Sic. ff. de inur. l. iniuriarum. s. si quis
me prohibeat.

Et per hoc. i. per psequens. cum sit accessio ma
ris. arg. j. e. s. si tñ. Sed J. ff. ne quid in lo. pu. l. littora.
vt dicitur. esse populi romani. Sed illud est verum
quo ad iurisdictionē. Ne tñ sunt cōmunita. vt hic. sic. C. ligere il
de quadri. p. l. bñ a zenone. fecus in ripa fluminis: qz lud expi
non est publica: licet flumen sit publicū. vt. j. e. s. ripa
rum. ibi. sed pparietas. Et potest esse ratio. qz mudatio
fluminis raro venit: et ideo esse potest vtilitas in pro
rietate ripe. **A**t mare assidue inundatur. vñ paruula
littorūz esset vtilitas: non ergo pparietas queritur. vt. C. de bo. j. e. nec
quell. l. fi. s. finali. **B**onno. Glo. nō nouit naturā ma
ris occidē alis. quod in plenilunio equinoctio cum tan
tum crescit qz qz cooperit pata. et ripas. vnde non sentit
est dēdū qz illud sit cōmune. ff. de flu. l. j. s. ripa. vnde
tene primam rationem que in principio glo. ponitur.
Johan. fab.

Ullis. Ab alio ibi positis. r habet duas signifi
cates: aut qz tū

diuisio.

Tu
dic qz
mo dū
re natu
rali pu
meo:
qz qñ i
parou
Placuit
de iure
se. itel
ligere il
lud expi
ritu. et s.
littorūz
j. e. nec
ob. arg.
tan
sentit
nati
deroga
tū qz tū